

Puolustusvoimat
Försvarsmakten

Soldatens handbok

2017

Puolustusvoimat
Försvarsmakten

Soldatens handbok

2017

Soldatens handbok

© Huvudstaben, personalavdelningen

ISBN 978-951-25-2866-0

978-951-25-2867-7 (PDF)

978-951-25-2868-4 (ePub)

SAP 10360560

Fotografier, grafisk planering och layout samt teckningar
Försvarsmaktens servicecenter / enheten för lärande och bildtjänster

Tryckt hos

Juvenes Print Oy, 2017

AM13757 PUOLUSTUSVOIMIEN OHJESÄÄNTÖTOIMIKUNNAN KOKOUS 4/2016 (17.8.2016)

SOLDATENS HANDBOK 2017

Soldatens handbok 2017 fastställs för användning inom bevaringsutbildningen.

Denna handbok ersätter Soldatens handbok 2015.

Utbildningschef vid Huvudstaben
Brigadgeneral

Jukka Sonninen

Sektorchef
Kommendör

Petri Pääkkönen

Innehållsförteckning

1 Till läsaren och utbildaren	8	Förebyggande av mobbning och pennalism	42
Till läsaren	8	Vad är mobbning?	42
Till utbildaren	9	Vad är pennalism?	43
2 Allmänna arrangemang kring beväringstjänsten	10	Anmälan om fall av mobbning och pennalism	43
2.1 Grunderna för, syftet med och målet för beväringstjänsten	10	3.5 Sluten ordning.....	44
Vilken nytta har du av beväringstjänsten förutom att du får militär utbildning?	12	3.6 Indelningen av underhållet i funktioner ..	44
Planering och genomförande av beväringstjänsten	13	Komplettering.....	44
2.2 Den allmänna indelningen av värnpliktsperioden och tjänstgöringsperioden	14	Service och reparation	45
Värnpliktsperiod (43 år)	14	Medicinalvård	45
Den allmänna indelningen av värnpliktsperioden	14	Transporter	45
2.3 Grundutbildningsperioden	15	Underhållstjänster	46
2.4 Grundexamen för soldat	17	3.7 Underhållsutbildningen under grundutbildningsperioden	46
Syftet med examen	17	Personlig fälttogsutrustning	46
2.5 Specialutbildningsperioden.....	21	Hälso- och sjukvård samt första hjälpen	46
2.6 Ledar- och utbildar- utbildningen	22	3.8 Särskilda anvisningar om underhåll	47
Syfte, målsättning och mål.....	22	Medicinalvård	47
Ledar- och utbildarutbildningsprogrammet	22	Underhållstjänster	50
Ledarpärmerna och studieboken	22	4 Vapen- och skjututbildning	51
Responssystemet	23	4.1 Allmänna säkerhetsföreskrifter gällande skjutning	52
Teamarbete under ledarutbildningen	24	Skyddande av hörseln	53
När har en militär chef lyckats?	24	Förberedelser för skjutövningar och verksamhet på skjutområdet	54
Vilken nytta har man av ledarutbildningen?	24	4.2 Vapenutbildning	56
Underofficersutbildningen	25	7,62 Stormgevär	56
Reservofficersutbildningen	26	Skötsel av stormgeväret	59
2.7 Trupp utbildningsperioden.....	26	Fästande av rekylförstärkare på stormgeväret.....	60
Tjänstgöringsintyg och personbedömning	26	4.3 Grunderna i skytte.....	61
3 Allmän militärutbildning	33	Kulans flygbana	61
3.1 Indelningen av den militära personalen	33	Faktorer som inverkar på flygbanan	63
Gradbeteckningar	34	Spridning och träffmedelpunkt	63
3.2 Militär disciplin och ordning.....	34	Andning.....	65
Några kännetecken för en bra grundenhet	34	Avfyring	66
3.3 Soldatens uppträdande och goda seder ...	36	Siktande	67
3.4 Befälsförhållanden.....	37	Användning av diopterskiva på stormgeväret	68
Tilltal.....	38	Belysningens inverkan	69
Hälsning.....	39	Skjutning mot rörligt mål	70
Hur gör du då du har ärende till enhetschefen i hans rum?.....	39	4.4 Skjutställningar	70
Hur gör du då du har ärende till enhetens utbildare i deras rum?	40	Liggande ställning.....	72
Hedersbetygelse	40	Knästående ställning.....	73
Anmälan	41	Stående ställning	74
Likabehandling och jämställdhet under beväringstjänsten	41	4.5 Grundskjutningar.....	76
Främjande av likabehandling och jämställdhet inom truppförbandets verksamhet	41	Grundskjutningar med stormgevär	76
		Funktion vid tavlorna	86
		4.6 Stridsskjutningar.....	87
		Syftet med skjutningarna	87
		Målet för skjutningarna.....	87

5 Strids- och marschutbildning 88

5.1 Stridsfältet som omgivning 90

5.2 Soldatens grundläggande

stridsfärdigheter 91

Strids- och fältutrustning 92

Exempel på soldatens utrustning 92

Maskering av stridsutrustningen 94

Vård av stridsutrustningen 94

Maskering av ansiktet och bar hud 94

Framryckningsätt och olika sätt att

bära vapnet 95

Användning av stormgevär i strid 99

Hantering av stormgevär samt eldgivning .. 103

Mörkerstrid 103

Strid vintertid 103

Närstrid 103

Användning av bajonett 104

Slag med stormgeväret 104

Fastställda hand- och ljusstecken 105

Skydd på stridsfältet 109

Skydd mot spaning samt

upptäckande av fienden 110

Skydd mot indirekt eld 114

Skydd mot direkt eld 115

Skydd mot skarpskyttar 115

Skydd mot stridsvagnar 115

Verksamhet vid minering och

då man möter okreverad ammunition 116

5.3 Soldatens verksamhet i strid 117

Allmänna principer för den enskilda

soldatens strid 117

Lägesmedvetenhet och

verksamhetsmodeller vid strid 118

Soldatens automatiska och instinktiva

verksamhet 119

Omedelbar verksamhet enligt

gruppchefens order 120

Att utföra en självständig stridsuppgift 121

Lägesbedömning och beslutsfattande 121

Lösande av uppgiften 124

Stridsberedskap 125

Förberedelse för strid och upprätthållande

av stridsberedskap 126

Hur förbereder du dig för strid? 127

Hur höjer du din stridsberedskap? 127

Hur förbereder du dig

för mörkerverksamhet? 128

Tryggande av soldatens

funktionsförmåga i stridsförhållanden 128

Hur förhindrar du egna förluster i strid? 128

Hur du utvecklar din förmåga

att uthärda och hantera stress? 129

Hur bibehåller jag värmebalansen? 129

Hur förbygger du förfrysning? 130

Hur gör jag när det är mycket varmt? 131

Hur förebygger du sjukdomstillstånd

på grund av värme? 131

Hur du förbereder dig för långvarig

ansträngning och upprätthåller din

egen funktionsförmåga? 132

Hygien i terrängförhållanden 133

Stridsparets och patrullens samarbete 133

Varför kommunicerar man under strid? 134

Stridsparets eller patrullens växelverkan

under strid 135

Vad är kommunikation under strid

och vad förutsätter den? 135

När kommunicerar man? 135

Hur kommunicerar du? 135

Vad kan meddelandet omfatta? 136

5.4 Jägargruppen 138

Sammansättning och beväpning 138

Soldaten som medlem av sin grupp

i strid enligt erfarenheterna i krig 139

Framryckningsformationer

och observationsriktningar 140

Verksamhet då gruppen

blir föremål för beskjutning 145

Spejarnas verksamhet 145

Skyddande av den egna verksamheten 147

5.5 Gruppens försvar 147

Gruppering för försvar 148

Eldställning 149

Val av eldställning 150

Funktion som postkarl 152

Närpostkarl 152

Arrangemang på poststället 152

Alarm 153

Funktion vid alarm 154

Identifiering av person 154

Funktion som ordonnans 154

Gruppens försvarsstrid 155

Inledande av strid 155

Eldöppningsnivå 157

Valet av mål 157

Förberedelser för mörkerverksamhet 158

Granskning av sikten 158

Mörkerverksamhet 158

Soldatens funktion och stridsparets samt

patrullens samarbete vid försvarsstrid 160

5.6 Gruppens anfall 162

Begrepp i anslutning till anfall 162

Verksamhet på avstigningsområdet

och framryckning till utgångsställningen ... 163

Verksamhet i utgångsställningen 163

Framryckning till stridskänning 163

Strid i fiendens gruppering 163

Stormning 164

Verksamhet i målet 166

Observationer och stridsparets samt

patrullens samarbete vid anfall 166

Stridsparets och patrullens samarbete vid anfall	166
Språng	167
Gruppens eld och rörelse	168
5.7 Marschutbildning	170
Marschutbildning och fysisk förmåga	170
Syftet med marschutbildningen	170
Målsättningen med marschutbildningen	170
Åtgärder i anslutning till marsch	170
Åtgärder under marsch	171
Åtgärder under pauser	171
Åtgärder i anslutning till cykelmarsch	171
Åtgärder under marschen	172
Åtgärder under pauser	172
Åtgärder efter marschen	172
Åtgärder i anslutning till skidmarsch	172
Användning av pulka	174
Åtgärder efter skidmarsch	174
Exempel på observationsarrangemang i stridsfordon under motormarsch	174
Funktion som vägvisare	175
Trafiksäkerheten som en del av marschutbildningen	176
5.8 Bivackering	178
5.9 Jägargruppens utrustning samt dess användning och underhåll	182
Användning av gruppens utrustning	182
5.10 Gruppens vapen, minor, handgranater och övriga granater	183
Lätt maskingevär	183
Lätt pansarkott 66 KES 88	184
Handgranater och övriga granater	190
Bandmina 65 77 (TM 65 77)	197
Fjärrutlösta laddningar	200
Lätta splitterladdningar	200
Splitterladdning 2010 (VP2010)	200
Tillfällig utrustning	202
5.11 Knopar som behövs i soldatens verksamhet och användningen av dem	203
5.12 Signalutbildning	204
Elektronisk krigföring	204
Elektroniskt hot	204
Elektronisk skydd	205
Signalmedel	206
Fälttelefon P 78	207
Fälttelefon P 90	208
LV 217	209
LV 217 M	210
Snabbsändare M 90	211
LV141	212
LV241,341,342	213
Bokstavering	214
Anvisningar om bokstavering	214
Signaltrafik med talradio	215
Kraven på en VHF-radiostation	216
Byggande och underhåll av fältkabelförbindelse	217
5.13 Befästade av gruppens näste	218
Befästade av eldställning och skyddstjocklekar mot eld från handeldvapen	219
Täckning av eldställningens skyddsgrop	220
Maskering av tält och fordon	221
Skyddsutbildning	222
5.14 Luftskydd och självskyddsluftvärn	226
Förhandsvarning om luftburen fiende	226
Funktion vid flygvarning och flyglarm	227
Luftbevakningsrapport	227
Självskyddsluftvärn	229
5.15 Första hjälpen i strid	230
Förstahjälpen som utförs av krigsman	231
Stridsräddare	231
Förstahjälpsåtgärder under eld	231
Om du säras i strid	231
Förstahjälpsåtgärder i skydd för eld	232
Undersöknings- och vårdåtgärderna inom ramen för första hjälpen i strid (cABC) sker i följande ordning	232
5.16 Miljöhälsovård	232
Personlig hygien och truppens hygien	232
Vattenhygien	233
Livsmedelshygien	233
Inkvarteringshygien	233
5.17 Miljöskydd	234
Miljöskydd	234
Soldaten kan även inverka på energiförbrukningen	234
Allemansrätten i terrängen	235
6 Utbildning gällande funktionsförmågan	236
6.1 Funktionsförmågan som helhet	236
Utvecklande av funktionsförmågan på eget initiativ genom uppställning av mål	236
6.2 Fysisk förmåga	237
Begrepp som ingår i fysisk förmåga	238
Målsättningarna med den fysiska utbildningen och fysisk fostran	238
6.3 Mätning av den fysiska förmågan	241
Konditionsklasser	242
Hur viktindex (BMI =Body Mass Index) bestäms	243
Midjemått	243
6.4 Utbildning i orientering och kartläsning	244
Några orienteringstips	244
Karttecken	246
Användning av kompass	250
Mätning av koordinater på kartan	251

1 Till läsaren och utbildaren

Till läsaren

Soldatens handbok ger de allmänna grunderna för inläring av soldatens färdigheter inom alla försvarsgrenar. Boken är avsedd som lärobok under grund- och specialutbildningsperioden. Den information boken ger kan vid behov fördjupas med hjälp av andra böcker, t.ex. Allmänna tjänstereglementet eller Marinsoldatens handbok. Grunderna för krigsmannens verksamhet enligt utbildningsgren presenteras i de olika försvarsgrenarnas och ansvarsområdenas egna handledningar och handböcker, som används som läroböcker under specialutbildningsperioden. Under ledarutbildningen används därtill andra läroböcker och reglementen.

Den bästa överblicken över boken får du genom att titta på innehållsförteckningen. Ögna igenom boken.

Centrala begrepp och viktiga saker är skrivna med fet stil och därtill finns skilda inforutor. Texten kompletteras med bilder och tabeller. I slutet av varje kapitel finns frågor och tänkbara problem att fundera på och diskutera kring. Mera information om det som behandlas får du i de handböcker och det utbildningsmaterial som nämns i käll- och litteraturförteckningen.

Detaljerade vecko- och dagsprogram finns på anslagstavlan i enheten. Där ser du kommande övningar och lektioner. De sidor i Soldatens handbok eller olika reglementen som det är tänkt att man ska titta på före lektionerna och övningarna kan skrivas in i veckoprogrammen.

De vanligaste reglementena finns även på internet på adressen puolustusvoimat.fi/asiointi/aineistot/ohjesaannot-ja-oppaat.

Det lönar sig att bekanta sig med utbildningstemat i förväg, även om det inte blir så mycket. På så sätt minskar du din egen stress och kan delta i diskussionen samt stöda andra i deras inläring. Kom ihåg att den enda dumma frågan är den som inte ställs!

Man lär sig soldatens färdigheter genom praktisk utbildning och övar dem så ofta att man uppnår en rutinmässig nivå. Det lönar sig inte att öva fel. Du lär dig inte rätt om du inte förstår varför något görs.

I Soldatens handbok ges anvisningar och rekommendationer som gäller utbildningen och den övriga tjänstgöringen.

Juridiskt bindande, detaljerade föreskrifter om utbildningen, tjänstgöringssäkerheten och den övriga tjänstgöringen finns i försvarsmaktens normsamling.

Spara boken som ett minne från militärtjänstgöringen. Du kan repetera de viktigaste sakerna i Soldatens handbok då du förbereder dig för kommande repetitionsövningar.

Till utbildaren

Soldatens handbok delas ut till varje beväring och kvinna som gör frivillig militärtjänst under den första veckan av grundutbildningsperioden. Boken följer beväringen under hela beväringstjänsten och med till reserven. Även varje elev, gruppchef, aspirant och utbildare bör ha den nyaste upplagan av boken.

Syftet med boken är att stöda inläringen och utbildningen under grundutbildningsperioden. Dessutom försöker man förenhetliga läroinnehållet inom olika försvarsgrenar, vapenslag och truppförband. Boken förnyas med 2 års mellanrum, så att den information den innehåller är färsk.

Inom utbildningen ska säkerhetsföreskrifter och föreskrifter om tjänstgöringssäkerhet samt anvisningar om trafiksäkerhet beaktas. I utbildningen ska de väsentliga skillnaderna i förfaringssätten under fredstid och krigstid tas fram.

Bokens temahelheter utgörs av de olika helheterna inom beväringstjänstgöringen. I början av varje kapitel presenteras en uppläggningsplan som leder in läsaren på utbildningshelheten och målsättningarna för den.

I själva texten behandlas de centrala begreppen och verksamheten ur soldatens synvinkel. Bilderna har integrerats i texten genom bildreferenser. Största delen av bilderna har lånats från annat utbildningsmaterial. Avsikten är att innehållet i utbildningen knyts samman med

undervisningen och det material som används under lektionerna.

Utnyttja det utbildningsmaterial som framställts skilt för undervisningen och som du får i din enhet

Beväringarnas lärande bör handledas genom självstudie- och förhandsuppgifter och genom att de sidor i boken som gäller den aktuella utbildningen antecknas i vecko- och dagsprogrammen. Utbildaren bör försöka väcka beväringarnas intresse för temat och anknyta det som behandlas till det som de lärt sig och upplevt tidigare. Lättast går detta genom att man i förväg orienterar beväringarna i kommande teman och knyter an det nya till det man gått igenom tidigare.

Förklara bakgrunden till det som gås igenom, håll dig till kärnan i innehållet, skapa problemställningar, väck diskussion och motivera. Uppmuntra beväringarna att ställa frågor, eftersom det underlättar ditt arbete och höjer utbildningsresultatet. I slutet av varje kapitel finns frågor och tänkbara problemfall som gäller kapitlet. Uppgifterna är inte till för att upprepa de saker som presenteras i boken, utan är tänkta att väcka diskussion.

Frågeserien till boken är en del av grundexamen för soldat och finns tillsammans med en bruksanvisning som bilaga till normen **Varusmiehille yhteisesti koulutettavat asiat** samt i **PVMOODLE**.

2 Allmänna arrangemang kring beväringutbildningen

Detta kapitel ger en allmän bild av beväringutbildningen och dess genomförande. Tyngdpunkten läggs vid grundutbildningsperioden och grundexamen för soldat. Vidare beskrivs innehållet i utbildningen under special- och trupputbildningsperioden samt reservunderofficers- och reservofficersutbildningen.

Vilka är dina målsättningar när det gäller beväringutbildningen?

2.1 Grunderna för, syftet med och målet för beväringutbildningen

Beväringutbildningen bygger på **allmän värnplikt**. Beväringutbildningen och reservistutbildningen knyts till varandra så att de bildar en logisk helhet.

Genom beväringutbildningen produceras största delen av den kunniga, motiverade och handlingskraftiga personal som de krigstida trupperna förutsätter. Det kunnande som den värnpliktige förvärvat före beväringstjänsten konstateras vid uppbådet och genom den enkät och den ankomstintervju som ordnas i början av beväringstjänsten. Denna information beaktas i utbildningsurvalen. Det specialkunnande som beväringarna erhållit innan tjänstgöringen inleds utnyttjas även i specialuppgifterna för beväringar.

Varje värnpliktig utbildas för en krigstida uppgift. Utbildningen verkställs som regel i en tjänstgöringsuppgift i enlighet med truppproduktionsplanen. Urvalet bland beväringar görs enligt det krigstida behovet och i urvalet beaktas personens förmågor, intresse och ledarfärdigheter. För att värnpliktssystemet ska fungera och för att det ska vara trovärdigt är det viktigt att

de som har de bästa ledaregenskaperna väljs ut till ledaruppgifter.

Under trupp utbildningsperioden utbildas beväringarna som en krigstida trupp och placeras i reserven i samma helhet. Den krigstida placeringen meddelas till beväringen senast i samband med hemförlovningen. Samtidigt strävar man efter att meddela tidpunkten för den första repetitionsövningen samt möjligheterna att på eget initiativ och frivilligt utveckla kunskaper och funktionsförmågan samt för upprätthållandet av den krigstida trupps gruppanspassning i reserven.

I och med att stridsfältet blir allt mera tekniskt blir det allt mera krävande, mångformigt och osymmetriskt, vilket kräver att krigsmännen har en stark fysisk men även psykisk, social och etisk förmåga. Beväringarnas funktionsförmåga utvecklas som en helhet och målinriktat under hela tjänstgöringstiden, men tyngdpunkten varierar enligt utbildningsperiod.

Beväringstjänsten utgör en del av individens utbildning och arbetskarriär. Försvarsmakten främjar erkännandet av det kunnande som förvärvats under beväringstjänsten i samarbete med läroinrättningar och arbetsgivare.

VAPENFRI TJÄNSTGÖRING En värnpliktig som intygar att han av samvetsskäl som grundar sig på övertygelse hindras att fullgöra sin värnplikt i vapentjänst och som ansöker om vapenfri tjänst befrias från vapentjänst och förordnas till vapenfri tjänst (67 § i värnpliktslagen). Ansökningsblanketter fås via regionalbyrån, truppförbandet och på internet på adressen puolustusvoimat.fi/asiointi/lomakkeet.

Ansökan ifylls enligt anvisningarna och bör vara försedd med sökandens underskrift. Ansökan sänds till regionalbyrån eller kommandören för det truppförband där man tjänstgör.

En vapenfri tjänstepliktig tjänstgör 255 dagar, om han inte förordnas till utbildning som förutsätter 347 dagars tjänstgöringstid. (69 § i värnpliktslagen).

Målsättningen för beväringutbildningen är att producera prestationsdugliga trupper och specialpersonal för reserven samt säkerställa det kunnande och den funktionsförmåga som individen och truppen behöver i undantagsförhållanden.

Beväringarnas kunnande och funktionsförmåga bör höjas till en sådan nivå att de då de tillsammans med sin trupp överförs till reserven med framgång klarar av sina **stridsuppgifter inom ramen för sin egen försvarsgren, sitt vapenslag och sin utbildningsgren vid kontinuerlig stridskänning som pågår i minst två veckors tid och kan utnyttja alla sina resurser i en krävande avgörande strid som pågår i 3-4 dygn utan uppehåll.**

Vilken nytta har du av beväringstjänsten förutom att du får militär utbildning?

Man har **praktisk nytta av beväringutbildningen i arbetslivet, studierna och inom olika hobbyer.** Beväringstjänsten erbjuder kunskap, färdigheter och erfarenheter. Den utvecklar funktionsförmågan både psykiskt och fysiskt.

Militärutbildningen fostrar till ansvar för sig själv och tjänstgöringskamraterna. Den lär dig samarbeta, jobba i grupp, vara punktlig och systematisk. Beväringstjänsten ger dig en känsla av att ha lyckats och erbjuder utmaningar och möjlighet att finna gränserna för din prestationsförmåga. Beväringarnas ledarutbildning inleder en livslång systematisk utveckling som ledare för människor.

» *Militärutbildningen fostrar till ansvar för sig själv och tjänstgöringskamraterna. Den lär dig samarbeta, vara punktlig och systematisk!*

Under utbildningen lär man sig fungera målinriktat och koncentrera resurserna i syfte att uppnå målet. Utbildningen utvecklar allas förmåga till samarbete och grupparbete.

Beväringutbildningen ger idrottsliga färdigheter och utvecklar den fysiska prestationsförmågan. Dessutom lär man sig sund livsföring och hälsosamma matvanor. Du lär dig att röra dig och klara dig i naturen. Dessutom får du nyttig förstahjälpstudier.

Inom **ledar- och utbildarutbildningen** lär du dig om engagerat ledarskap och utbildningsförmåga. Utbildningen ger goda grunder för ledar- och utbildaruppgifter samt möjlighet att utvecklas som ledare. I egenskap av beväringsschef ansvarar du för dina underordnade och för den materiel du tilldelats. Du fungerar i en verklig ledaruppgift, vilket inte skulle vara möjligt vid enbart teoretiska studier.

Vid slutförd tjänstgöring får varje beväring **tjänstgöringsintyg och personbedömning.** Intyget ger uppgifter om innehållet i den utbildning som den värnpliktige fått, hans arbetserfarenhet och personliga färdigheter. Dokumenten används då man söker in till läroinrättningar eller söker arbete samt vid bedömning av hur den utbildning man fått under beväringstjänsten kan utnyttjas i annan utbildning. Över de kurser och annan utbildning som beväringen genomgår samt den erfarenhet som han eller hon erhållit kan dessutom ges skilda intyg och detaljerade beskrivningar. Sådan utbildning som leder till betyg kan, förutom underofficers- och reservofficerskursen, vara utbildning som ger ett tillstånd eller en rättighet, såsom förarutbildning inkl. utbildning för yrkesbehörighet samt utbildning eller annan verksamhet som kan anses vara till nytta efter beväringstjänsten.

Beväringsschefer har möjlighet att under sin fritid avlägga frivilliga nätstudier vid Försvarshögskolan och få upp till åtta studiepoäng via PV-MOODLE. För godkända studier får man intyg från Försvarshögskolan om att studierna avlagts.

Varje läroinrättning, högskola och fakultet vid universitet bestämmer själv hur utbildningen, praktiken och arbetserfarenheten under beväringstjänsten räknas till godo vid ansökan och/

eller under själva studierna. Information om hur tjänstgöringen räknas till godo får du vid ifrågasvarande läroinrättning.

Av militärpolisutbildningen har man nytta t.ex. då man söker sig till uppgifter inom polis- och bevakningsbranschen. Utförd beväringstjänst ger möjlighet att delta i fredsbevarande uppgifter samt erbjuder grundutbildning för och en väg till militära yrken. Utbildning i de internationella beredskapstrupperna ger företräde vid tillsättande av krishanteringsuppgifter.

Planering och genomförande av beväringutbildningen

Beväringutbildningen bygger på den utbildning som samhället tidigare gett och beaktar den civila utbildning beväringarna redan fått eller kommer att få enligt försvarsmaktens krigstida behov. Var och en avancerar i utbildningen enligt egen förmåga och egenskaper samt prov.

Beväringutbildningen har planerats och genomförs så att den får beväringarna att redan från första början känna att de utgör en viktig del av försvarsmakten. En lämplig krigstida uppgift står att finna för var och en. En lyckad utbildning ökar samhörigheten mellan beväringarna och deras utbildare. Den militära utbildningen väcker tillit till vår förmåga att försvara vårt land och stärker på så sätt medborgarnas försvarsvilja. Utbildningen planeras så att den är målinriktad, krävande, motiverande och givande. Beväringarnas initiativrikedom, aktivitet och självständighet stöds och deras tjänstgöring värdesätts.

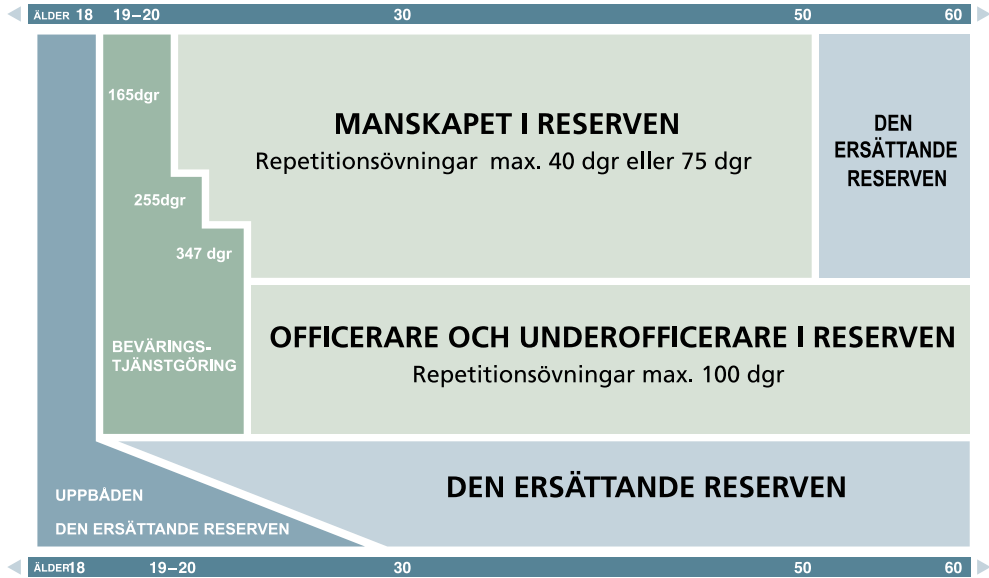
I utbildningen övar man samverkan i små grupper. Utbildningen är saklig och krävande och omfattar militär disciplin. Genom ett ändamålsenligt arrangemang av tjänstgöring och fritid upprätthålls aktiviteten hos dem som utbildas och regleras den fysiska belastning som tjänstgöringen utgör. Den fysiska belastning som beväringstjänsten medför planeras i vecko- och

dagsprogrammen så att den systematiskt utvecklar konditionen. I detta ingår ändamålsenlig växling mellan ansträngning och vila. Under den fredstida utbildningen poängteras tjänstgörings- och trafiksäkerheten. Man undviker att avsluta ansträngande övningar under det dygn då permissionsresan inleds. Genom permissionstransporter minskar behovet av att köra med egen bil när man är trött.

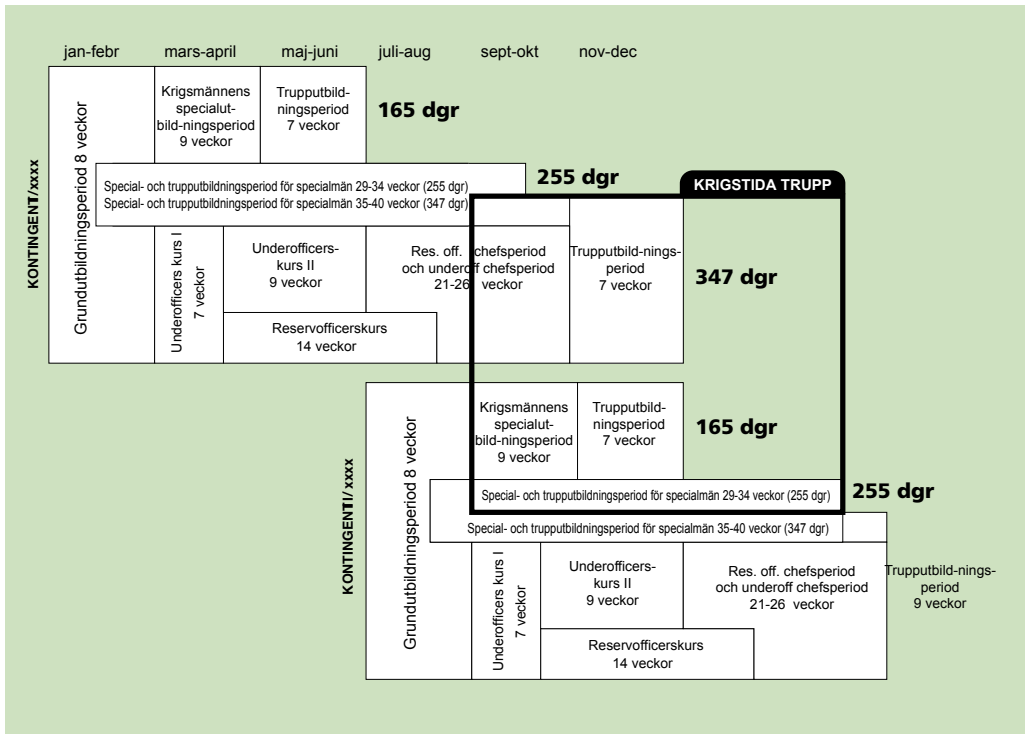
Tillräckliga uppgifter om grunderna för beväringutbildningen finns på internet på adressen varusmies.fi.

2.2 Den allmänna indelningen av värnpliktstiden och tjänstgöringstiden

Värnpliktstid (43 år)

Den allmänna indelningen av värnpliktstiden

2.3 Grundutbildningsperioden

Målsättningen under grundutbildningsperioden är att beväringarna lär sig **soldatens grundläggande färdigheter**.

Det centrala under grundutbildningsperioden är att lära beväringarna grunderna i säker hantering och användning av stormgevär och ammunition. Viktiga är också lyckade utbildningsurval i slutet av utbildningsperioden. Därtill lär sig rekryterna grunderna i samarbete genom att bo och göra saker tillsammans. De lär sig att arbeta i en militär organisation, förstå befälsförhållanden och den militära ordningens betydelse för truppen samt vilka förpliktelser den uppgift som den enskilda soldaten fått innebär.

Grundutbildningsperioden utgör 8 veckor för största delen av beväringarna. Under de första veckorna får beväringarna vänja sig vid den dagliga tjänstgöringsrytmen inom grundenheten och truppförbandet. Under grundutbildningsperioden lär de sig de allmänna grunderna för militär verksamhet och soldatens grundläggande färdigheter. Utbildningen ger beväringarna inom alla försvarsgrenar beredskap att fungera tryggt som enskild soldat, som stridspar eller som medlem av en patrull samt del av en grupp.

Innehållet i utbildningen är detsamma inom alla vapenslag

Under grundutbildningsperioden avläggs **grundexamen för soldat**, där de individuella färdigheterna i vapen- och skjututbildning, strids- och marschutbildning samt fysisk fostran mäts. I provet ingår grundskjutningar (inkl. skjutskicklighetstest), stridsskjutningar, marscher, stridsutbildningsbana, vapenhanteringsbana, orienteringsövningar samt ett skriftligt prov som bygger på soldatens handbok. För berömligt resultat i examen belönas man med duglighetspermission!

Under grundutbildningsperioden görs urval för den fortsatta utbildningen. De som utbildas förordnas till olika utbildningsgrenar och -grupper samt till ledarutbildning eller kurser inom specialutbildning. Efter grundutbildningen kan en beväring även söka till specialuppgifter som motsvarar deras eget kunnande och civila utbildning och om vilka informeras och till vilka man söker via webbsidan på adressen varusmies.fi/erityistehtavat.

Krigsmän är beväringar som fått manskapsutbildning och som placeras i stridsuppgifter i krigstida trupper. Till krigsmannautbildning väljs beväringar som är starka och uthålliga fysiskt och psykiskt sett.

Specialmän är beväringar som utbildas för de mest krävande krigstida uppgifterna samt för fredstida manskapsuppgifter som kräver specialutbildning. Sådana är bl.a. militärchaufförer, pansarmanskapsuppgifter, de som tjänstgör i marina trupper, militärpolis, militärpräster samt vissa specialuppgifter som kräver yrkeskunnande. Till utbildningen av specialmän väljs beväringar som är lämpliga med avseende på sin civila utbildning och sina övriga egenskaper.

Till ledarutbildning väljs beväringar som testats med avseende på sina förutsättningar att leda och lära sig och som enligt dessa test bedömts som de lämpligaste i kontingenten. I urvalet beaktas försvarsmaktens krigstida behov av chefer.

Utbildningsplan för grundutbildningsperioden

1. Vapen- och skjututbildning 85 timmar

- grunderna vid skytte med stormgevär
- vapenhantering
- grund- och stridsskjutningar

2. Strids- och marschutbildning 67 timmar

- stridsutbildning
- marschutbildning
- skyddsutbildning

3. Utbildning gällande funktionsförmåga 73,5 timmar

- Grunder i och uppställande av mål gällande funktionsförmåga
- Fysisk förmåga i teorin, motionsutbildning och test av den fysiska förmågan
- Ljus- och ljudfenomen på stridsfältet
- Välbefinnande, ork, belastning och återhämtning samt stresshantering
- Grunderna i funktion i grupp och gruppbyggnad
- Sociala frågor, förebyggande av utanförskap, likvärdighet och jämställdhet
- Förebyggande av osakligt beteende samt soldatens växelverkan och sociala färdigheter
- Beväringsskommitténs ärenden (Bev-Kom)
- Rättsvård
- Säkerhetspolitik
- Militärprästens lektioner
- Krigsmannaed eller -försäkring

4. Allmän militärutbildning 27 timmar

- allmänna tjänstgöringsfrågor
- slutna ordning

5. Säkerhetsutbildning 14 timmar

- Beredskaps- och räddningsutbildning
- Arbets- och tjänstgöringssäkerhet
- Allmän säkerhetsfostran samt trafik-säkerhet
- Informations- och cybersäkerhet

6. Arrangemang 33,5 timmar

7. Rest- och repetitionsutbildning som enhetschefen beordrat 7,5 timmar

8. Utbildning enligt utbildningsgren 15 timmar

Totalt 322,5 timmar

Detaljerade utbildningsplaner har gjorts i varje truppförband i enlighet med trupperproduktionsuppgifterna och de lokala förhållandena.

2.4 Grundexamen för soldat

Syftet med examen

Under militärtjänsten avläggs grundexamen för soldat under grundutbildningsperioden och vapenslagsexamen under specialutbildningsperioden. Grundexamen för soldat är avsedd för alla beväringar inom försvarsmakten. Den mäter hur väl beväringarna kan det centrala i utbildningen och hur väl de deltagit i den. Examen

säkerställer att de som utbildas har uppnått målsättningarna för inläringen och skapar målinriktning och motivationsgrund för inläringen. Vidare ger resultaten både utbildarna och soldaterna respons på hur väl man behärskar de grundläggande kunskaper och färdigheter som ges under grundutbildningsperioden. Grundexamen för soldat är ingen tävling. Examen sporrar dem som utbildas att delta aktivt i utbildningen. De test och den utbildning som krävs för grundexamen för soldat presenteras i förteckningen nedan:

Grundexamen för soldat

1. Vapen- och skjututbildning (Tot. 0–12 poäng)

SKJUTUTBILDNING

Godkänt utförande i följande grundskjutningar:

- Skjutning 2 (STG2)
- Skjutning 3 (STG3)
- Skjutning 4 (STG4)
- Skjutning 7 (ST7)

Poängsättning : 1 poäng / godkänd skjutning

SKJUTSKICKLIGHETSTEST (ATT)

Poängsättning:

1 träff	0 poäng	Ingen klass / Dålig
2 träffar	0 poäng	Ingen klass / Dålig
3 träffar	0 poäng	Ingen klass / Dålig
4 träffar	0 poäng	Ingen klass / Dålig
5 träffar	1 poäng	III KL. / Försvarlig
6 träffar	1 poäng	III KL. / Försvarlig
7 träffar	2 poäng	III KL. / Nöjaktig
8 träffar	2 poäng	III KL. / Nöjaktig
9 träffar	3 poäng	II KL. / God
10 träffar	3 poäng	II KL. / God
11 träffar	4 poäng	I KL. / Berömlig
12 träffar	4 poäng	I KL. / Utmärkt

STRIDSSKJUTNINGAR

Poängsättning:

Stridsskjutning 1 (T1), utförd = 2 poäng
Stridsskjutning 2 (T2), utförd = 2 poäng

2. Strids- och marschutbildning (Tot. 0–14 poäng)

STRIDSUTBILDNING

Deltagande i stridsutbildningsövning

Poängsättning exempelvis:

Poängsättning till exempel:

Inkvarteringsövning 1, utförd

Stridsövning 0 – 4 poäng, t.ex. 1 p / dag
(truppförbandet beslutar)

MARSCHUTBILDNING

Deltagande i marsch ger följande poäng:

Marsch 2, utförd = 1 poäng

STRIDSUTBILDNINGSBANA

Utbildningsnivån bedöms på en bana som omfattar 6 punkter.

Poängsättning:

Inte utförd, 0 poäng (utförande saknas)

Utförd, 2 poäng

Utförd med berömligt resultat, 4 poäng

VAPENHANTERINGSBANA

Utbildningsnivån bedöms på en bana som omfattar 6 punkter.

Poängsättning:

Inte utförd, 0 poäng (utförande saknas)

Utförd, 2 poäng

Utförd med berömligt resultat, 4 poäng

3. Fysisk fostran (Tot. 0–2 poäng)

Deltagande i fysisk fostran

Orienteringsövning 1 (grundläggande färdigheter 1), utförd = 1 poäng

Orienteringsövning 2 (grundläggande färdigheter 2), utförd = 1 poäng

» *Du får information om uppgifterna i grundexamen för soldat i förväg så att du kan öva också på egen hand. Det bästa sättet att förbereda sig för examen är dock att delta regelbundet och aktivt i den dagliga utbildningen under grundutbildningsperioden.*

4. Skriftligt prov (Soldatens handbok) (Tot. 0–2 poäng)

Poängsättning:

Inte utfört, 0 poäng (< 50%)

Utfört, 1 poäng (50% – 75%)

Utfört med berömligt resultat, 2 poäng (> 75%)

5. Poängsättning i grundexamen för soldat och belöning

Maximipoängen i grundexamen för soldat är 30 poäng

Inte godkänd 0 – 9

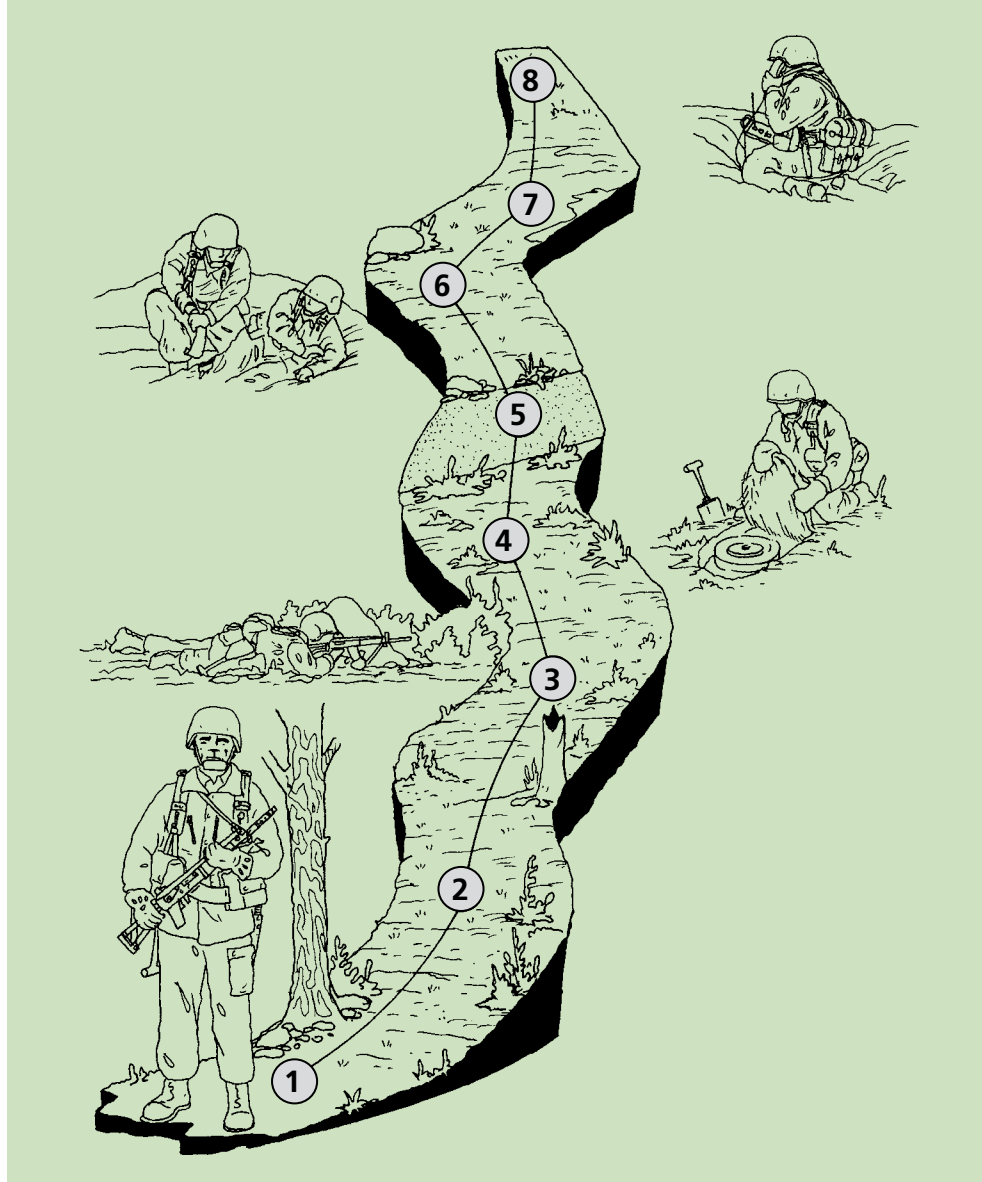
Utförd med 10 – 17

Utförd med gott resultat 18 – 24

Utförd med berömligt resultat 25 – 30

De detaljerade arrangemangen kring grundexamen för soldat och i synnerhet de praktiska proven planeras i truppförbanden på det sätt som målsättningarna för utbildningen förutsätter. Truppförbandet anpassar detaljerna i arrangemanget enligt de lokala omständigheterna.

Berömligt resultat i grundexamen för soldat belönas med ett dygn duglighetspermission!

Exempel på stridutbildningsbana som ingår i grundexamen för soldat (kombinerat prov i vapenhantering och stridsfärdighet)

1. Granskning av stridsutrustningen och dess skick
2. Uppfattande av muntligt budskap
3. Förberedelser för verksamhet inom verkningsområdet för stridsgas
4. Laddning och säkring av stormgeväret
5. Att förstå uppgiften och kunna lösenord och stridslösen
6. Rätt sätt att bära vapnet
7. Framryckning under fiendehot
8. Val av rätt framryckningsrutt, framryckningssätt och terräng
9. Framryckning under direkt eld
10. Utnyttjande av eld och rörelse
11. Framryckning och verksamhet inom verkningsområdet för indirekt eld
12. Val av eldställning
13. Eldgivning på olika avstånd
14. Användning av grundstrids- och stridsikte
15. Användning av handgranat
16. Applicering av bandmina
17. Hantering av lätt pansarskott
18. Verksamhet inom verkningsområdet för stridsgas
19. Framförande av muntligt budskap
20. Givande av första hjälpen
21. Förberedande av signalmedel för användning
22. Hantering av lätt maskingevär
23. Funktion som postkarl

Utbildningsurvalsblankett för beväringar

Puolustusvoimat

Varusmiehen koulutusvalintalomake

Liite 1

Leima

PEHENKOS:n ak Varusmiesten valinnat

Perusyksikkö	Saapumiserä	Suku- ja etunimet (puhuttelunimi alleiviivataan)
Koulutettavan kuittausmerkinnät (pvm ja nimi)		Henkilötunnus

Valintapisteet

Valintaan vaikuttava tekijä	0	1	2	3	4
1. Peruskoe 1 (1-3 = 0, 4 = 1, 5-6 = 2, 7-8 = 3, 9 = 4)		au			
2. Peruskoe 2 (0-1 = 0, 2 = 1, 3 = 2, 4-5 = 3, 6 = 4)		au			
3. Kuntoindeksi SAP: (HKI ≤ 0,99 = 0, HKI 1,00 - 1,49 = 1, HKI 1,50 - 2,49 = 2, HKI 2,50 - 3,49 = 3, HKI ≥ 3,50 = 4)					
4. Sotilaan peruskursi (marsisit, ammunnat, taistelijan tutkinto) ei hyväksytyä suoritusta = 0, välttävä/tydyttävä = 1, hyvä = 2, kiitettävä/erinomainen = 3)		au			
5. Sopivuus sodan ajan johtajaksi henkilökunnan arvioimana (sopimaton = 0, heikosti sopiva = 1, sopiva = 2, hyvin sopiva = 3, erittäin sopiva = 4)			au		
6. Sopivuus sodan ajan johtajaksi varusmiesesimiesten arvioimana (sopimaton = 0, sopiva = 1, hyvin sopiva = 2)					
7. Vertaisarviointi (1-2.99 = 0, 3-4.99 = 1, 5-6.99 = 2, 7-9 = 3)					
8. Johtajatehtävärata (jonon pisteytys 10% = 0, 20% = 1, 40% = 2, 20% = 3, 10% = 4)					
9. Oppimis- ja suoriutumismotivaatio Koulutettava haluaa oppia ja suoriutua palveluksesta (ei lainkaan = 0, heikosti = 1, tyydyttävästi = 2, hyvin = 3, erinomaisesti = 4)			au		
10. Halukkuus johtajakoulutukseen (ei halukas = 0, ei vastusta = 1, halukas varusmiesjohtajakoulutukseen = 2, erittäin halukas varusmiesjohtajakoulutukseen = 3, erittäin halukas varusmiesjohtajakoulutukseen sekä halukas sotilasuralle = 4)					
Vaadittavat erityisominaisuudet, tiedot tai taidot (esim. stereonäkökyky, ajokortti tms)					

au = au-kurssin minimivaatimus

Kokonaispisteet (x)

Esitys jatkokoulutuksesta

Kurssi/koulutushaara	kyllä	sijaluku	Linja/koulutushaara/tehtävä
- AU-kurssi			
- Miehistökoulutushaara			

X) Johtajavainnan päätyessä tasapisteisiin valintajärjestyksen määrittää kriteerien 5, 6, 7 ja 8 yhteenlaskettu pistemäärä.

Allekirjoitus

Paikka ja aika	Tehtävä, arvo ja nimi
----------------	-----------------------

I slutet av grundutbildningsperioden görs en bedömning av varje beväring på en urvalsblankett. Bedömningen görs av utbildarna i plutonen, som presenterar bedömningen jämte motiveringar för grundenhetens chef. Faktorer som utgör grunden för bedömningen är grundproven, färdigheter som påvisats i utbildningen och resultaten i grundexamen för soldat samt konditionsindexet. Lämpligheten för ledarutbildning

fastställs utifrån de bedömningar som görs av jämställda, beväringförmän och personal. I urvalet till ledarutbildning beaktas även personens egen villighet. Alla utbildningsurval sker utgående från bedömningen. Bedömningen kompletteras och görs en andra gång efter första skedet av underofficerskursen då man väljer elever till reservofficerskursen.

2.5 Specialutbildningsperioden

Målsättningen med specialutbildningsperioden är att de beväringar som placeras i krigstida manskapsuppgifter och tjänstgör 165, 255 och 347 dagar behärskar soldatens grundläggande kunskaper och färdigheter enligt försvarsgren, vapenslag och utbildningsgren efter specialutbildningsperioden slut. Utbildningen ger färdigheter att fungera i uppgifter enligt utbildningsgrenen som en del av en patrull, grupp och pluton/motsv.

Krigsmännens specialutbildningsperiod räcker 9 veckor. Under utbildningen koncentrerar beväringarna sig på att lära sig de viktigaste krigstida färdigheterna inom den egna utbildningsgrenen. Tyngdpunkten läggs på de kurser som de krigstida uppgifterna förutsätter samt på specialutbildningen för krigsmännen inom de olika försvarsgrenarna och vapenslagen.

Krigsmännen utbildas så att de behärskar sin uppgift i den krigstida trupp där de är placerade.

Krigsmännen utför under specialutbildningsperioden de stridsskjutningar som deras grupp eller gruppvapen förutsätter. Därutöver utför de stridsskjutningar som ingår i det egna vapenslaget och den egna utbildningsgrenen. Under specialutbildningsperioden avläggs vapenslagsexamen enligt utbildningsgren.

Specialmännen utbildas efter den 8 veckor långa grundutbildningen på specialkurser inom olika områden. Specialkurserna kan börja redan under grundutbildningsperioden om de lokala förhållandena och utbildningsarrangemangen förutsätter detta. Den bakre gränsen för kursens avslutande är den tidpunkt då de beväringar som tjänstgjort 255 dygn i den föregående kontingenten överförs till reserven.

På dessa kurser får specialmännen praktiska kunskaper och färdigheter, med hjälp av vilka de kan fungera i sina krigstida manskapsuppgifter

samt i fredstida underhålls-, logistik- och övervakningsuppgifter i garnisonerna. I kurserna ingår examen och utbildningen omfattar praktik i en krävande uppgift.

Specialmännen bör oberoende av specialområde behärska krigsmännens färdigheter så att de klarar av att strida som infanteri vid försvar av truppens grupperings- eller ansvarsområde enligt utbildningsgrenen samt vid motanfall. Under special- och trupputbildningsperioden ordnas en ca 3 veckor lång repetitionskurs om det som behandlats under grundutbildningsperioden ifall specialkursen har inletts redan under grundutbildningsperioden.

Utbildningen under special- och trupputbildningsperioden för manskap som tjänstgör 255 dygn planeras utgående från garnisonens skyldigheter, de krav den krigstida uppgiften ställer samt strids- och skjutövningarna.

Beväringsscheferna för specialmännen byts i mitten av specialutbildningsperioden. Specialmännen placeras i en krigstida trupp i första hand tillsammans med sin egen kontingent, även om de inte överförs till reserven samtidigt som krigsmännen i truppen.

Då de övriga hemförlovas fördjupar specialmännen sin kompetens, avlägger prov för sina kompetensbrev och stöder utbildningen i nästa kontingent.

En beväring som hör till manskapet och som under specialutbildningsperioden har uppvisat särskild skicklighet och lämplighet kan i undantagsfall genomgå underofficerskurs eller reservofficerskurs tillsammans med följande kontingent.

En del av specialmännen tjänstgör 347 dygn. Sådana är största delen av förarna, eftersom deras kompetensbrev förutsätter lång praktik. Under sin långa tjänstgöringstid deltar specialmännen i övningar inom sin egen och följande kontingent samt i skjutläger.

2.6 Ledar- och utbildarutbildningen

Syfte, målsättning och mål

Genom ledar- och utbildarutbildningen inleds den utveckling och tillväxt som ledare för människor som pågår under hela värnpliktstiden. Under beväringstjänsten får beväringsscheferna de grunder och den positiva attityd som behövs för att fortsätta att utvecklas som ledare även i reserven. **Målsättningen** med ledar- och utbildarutbildningen är att beväringsscheferna klarar av att börja leda och utbilda sin trupp självständigt och effektivt vid repetitionsövningar och höjd beredskap.

Målet för ledarutbildningen är att chefen behärskar ledningen av sin trupp samt principerna för självutveckling enligt modellen för engagerat ledarskap.

Målet för utbildarutbildningen är att chefen kan utveckla sin trupps funktions- och prestationsförmåga till den nivå som truppens uppgift förutsätter.

Ledarutbildning inom försvarsmakten bådär för ekonomisk framgång i arbetslivet. Av över hundra tusen män födda åren 1955, 1960 och 1965 placerar sig 70 % av reservofficerarna och 34 % av reservunderofficerarna i den fjärdedel som har de högsta inkomsterna som vuxen. Av dem som fått manskapsutbildning kom 15 % upp i samma fjärdedel.

Ledarutbildningen som helhet presenteras i boken *Puolustusvoimien johtajakoulutus* (2000). Grunder och praxis när det gäller utbildningsförmåga beskrivs i *Handledning för utbildare* (2007). Dessa källor används i all grund- och vidareutbildning för militära chefer samt vid komplettering av studierna. Grunder i ledarskap finns i boken *Johtajan käsikirja (JOKÄ)* som är tänkt som stöd och utbildningsmaterial för ledar- och utbildarutbildningen för försvarsmaktens

personal samt utbildningen i ledarskap och växelverkan. Med *Johtajan käsikirja* strävar man även efter att främja tillgodoräkningen av beväringutbildningen inom de civila studierna och möjligheterna att utnyttja de färdigheter som beväringarna erhållit under beväringstjänsten i andra sammanhang i samhället.

Ledar- och utbildarutbildningsprogrammet

Ledar- och utbildarutbildningen för beväringar utgör en helhet som omfattar 30 studiepoäng och genomförs under underofficers- och reservofficersutbildningen och chefsperioden. Studiehelheten går under namnet ledar- och utbildarutbildning. Programmet knyter an beväringarnas ledar- och utbildning till det finländska utbildningssystemet.

Ledarutbildningsprogrammet består av fyra grundelement. Det första elementet är vetenskaplig forskning, som garanterar systemets trovärdighet och tillförlitlighet. Det andra är programmets innehållskunskap, d.v.s. modellen för engagerat ledarskap och de referensramar som stöder den. Det tredje är metodkunskap, d.v.s. olika utbildningspraxis genom vilka man tillämpar den kritiska konstruktivistiska inlärningssynen i ledarutbildningen. Det fjärde är inläring och praktik i ledaruppgiften. Dess kärna utgörs av systematisk användning av responsinformation.

Programmets stomme, som utgör 30 studieveckor, framgår av tjänstgöringsintyget för beväringsschefer. Hur läroplanen framskrider följs upp individuellt under utbildningen. Uppföljningen sker med hjälp av ett datasystem och beväringens egen studiebook och ledarpärm.

Ledarpärmen och studiebooken

Ledarpärmen är beväringens personliga pärm, där material och respons som gäller ledarutbildningen sparas. Ledarpärmen gör det möjligt att

följa upp det egna lärandet. Materialet i ledarpärmen styrker och kompletterar de studiepoäng som framgår av tjänstgöringsintyget och deras verifiering.

Det är på beväringens eget ansvar att upprätthålla ledarpärmen. Den som ansvarar för ledar- och utbildarutbildningen i enheten övervakar att pärmen används rätt. Till pärmen ska fogas alla bedömningsblanketter som gäller ledarskaps- och utbildningsprestationer, respons från de olika perioderna samt ledarprofilerna, analyser samt protokoll från teampalavrerna. Utvecklingsplanerna fogas till ledarpärmen. Till ledarpärmen kan fogas valfria dokument och memoranda som hör till ledarutbildningen.

Användningen av ledarpärmen hjälper den som utbildas att komma underfund med sina starka sidor och utvecklingsbehov och att ställa upp nya utvecklingsmål. Med hjälp av uppföljningen och responsen vägleds den som utbildas att märka att ledarskapsbeteendets utveckling beror på det egna arbetet, ansvarskänslan, företagsamheten och ändamålsenliga inlärningsmetoder.

I studiehandboken antecknas den tid som använts för den uppgift som ingår i ledarutbildningsprogrammet från att anvisningarna givits till att beväringen fått respons. I studiehandboken antecknas de egna iakttagelserna om prestationerna. Utgående från denna information beräknas det totala antalet studiepoäng, kompletteras uppgifterna i datasystemet och, då tjänstgöringen avslutats, skrivs tjänstgöringsintyget för chefer ut. Chefen för grundenheten intygar studieprestationerna på tjänstgöringsintyget med sin underskrift.

Den självstyrning och det ansvarstagande för den egna utvecklingen som är målet för ledarutbildningen förutsätter att den som utbildas tar initiativ och är systematisk när det gäller att följa upp utbildningen och samla in respons. De svåra förhållandena under krigstid och i synnerhet strid kräver självständighet och företagsamhet av cheferna.

Responsystemet

Till responsystemet under ledar- och utbildarutbildningen hör

- omedelbar respons under ledar- och utbildarprestationer
- responsamtal som förs efter en ledar- och utbildarprestation samt skriftlig bedömning på standardblankett
- ledar- och växelverkansprofil
- den periodrespons som ges i slutet av utbildningsperioderna och där ledar- och växelverkansprofilen används som hjälp
- utvecklingsplaner.

Målet med responsystemet är att stöda utvecklingen som ledare och utbildare. En effektiv användning av respons inom utbildningen stöder uppnåendet av inlärningsmålet. Försvarsmakten har i egenskap av utbildare av ledare möjlighet att ordna praktik i en verklig och ansvarsfylld chefsuppgift.

Trovärdig, välriktad och uppmuntrande respons från den egna omgivningen är en nödvändig förutsättning för att man ska utvecklas som ledare. Som avslutning på en enskild övning och utbildning ges omedelbar respons. Den ges så att den som utbildas själv klarar av att analysera och utreda sitt utförande. Den omedelbara responsen antecknas i ledarpärmen i tillräcklig omfattning och med hjälp av standardiserade blanketter, som beväringen själv fyller i på förhand.

Frågeserien för ledarskapsbeteende och växelverkan ger den som utbildas en ledar- eller växelverkansprofil. Som regel används frågeserien för ledarskapsbeteende. Frågeserien för växelverkan används om den som utbildas inte har några direkta underordnade. Frågeserien besvaras av dem som är underställda beväringsschefen, jämställda med beväringsschefen, förmän och utbildare samt beväringsschefen själv.

Med periodresponsamtal avses de längre responsamtal som utbildaren och beväringsschefen har under chefsperioden. Periodresponsamtal genomförs minst två gånger

under chefsperioden. Vid periodresponsamtalen används ledar- eller växelverkansprofilen som hjälp. Det sista periodresponsamtalen är samtidigt beväringsschefens slutrespons, som överförs till tjänstgöringsintyget för beväringsschefer. Vid periodresponsamtalen försöker man genom direkt respons och ledarprofilen finna starka sidor och utvecklingsbehov i ledarbeteendet, jämföra resultaten med tidigare observationer och definiera utvecklingsbehoven på lång sikt.

Målet med utvecklingsplanen är att stödja utvecklingen som ledare och utvecklingen av funktionsförmågan. Uppgörandet av en personlig utvecklingsplan inleds då underofficerskursen börjar och kompletteras under tjänstgöringstiden med personliga uppgifter att fundera på, respons och analys av omgivningen samt teamarbete. Till utvecklingsplanen hör en verksamhetsplan för chefen som görs för varje utbildningsperiod. Utgående från det sista responsamtalen uppgörs en utvecklingsplan framför allt för utveckling i reserven.

Teamarbete under ledarutbildningen

Team bestående av beväringsschefer bildas beroende på utbildningssammansättningen. Teamen bedömer de uppnådda utbildningsresultaten och gör observationer i anslutning till ledarskapet 1-2 gånger per månad.

Teamarbetet sker i början under ledning av enhetschefen eller en annan erfaren utbildare. I arbetet tillämpas normal mötesteknik.

Resultatet av teamarbetet och förslagen från beväringsscheferna behandlas i samband med de veckomöten som chefen håller. Möjligheten att påverka enhetens rutiner ökar beväringsschefernas engagemang i sina uppgifter. Teamarbetet ökar även sammanhållningen mellan cheferna i grundenheten och lär både dem som utbildas och utbildarna att bedöma resultatet av och målmedvetenheten inom verksamheten. För utvecklingen som chef är det viktigt

att beväringsscheferna lär sig dela med sig av sina ledarerfarenheter med jämställda.

När har en militär chef lyckats?

De uppnådda resultaten är det viktigaste redskapet när det gäller att bedöma hur väl en chef lyckats. Man måste kunna fastställa resultaten rätt och på ett tillräckligt övergripande sätt. Utbildningsresultaten ur ledarutbildningens synvinkel bedöms särskilt med hjälp av följande kriterier:

- ledarbeteendet skapar tillit mellan chefen och truppen samt stärker den
- ledarbeteendet främjar uppkomsten av sammanhållning inom truppen
- ledarbeteendet stärker truppens tro på sina möjligheter och de egna vapensystemens effektivitet i strid och
- de värderingar och attityder man omfattar stärker uppfattningen om rättigheten att försvara sitt fosterland.

De konkreta resultat som uppnås genom denna bedömning ingår i den prestationsförmåga och livsduglighet som utvecklas i organisationen. Bara en trupp som har god sammanhållning och litar på sina chefer klarar av de yttersta ansträngningarna under kristid.

Vilken nytta har man av ledarutbildningen?

Arbetsgivare och läroinrättningar fäster allt större uppmärksamhet vid den ledarutbildning som ges inom försvarsmakten. Du kan bereda dig på att du behöver ditt tjänstgöringsintyg och din ledarpärm i många sammanhang i ditt civila liv. Många läroinrättningar räknar till godo studieveckor av den ledarutbildning du fått. Hur studierna räknas till godo besluts från fall till fall av läroinrättningen i fråga. Information om hur studierna räknas till godo fås direkt från läroinrättningen. Arbetsgivarna behöver ditt intyg, särskilt den ledarprofil som ingår i det.

Ledarprofilen berättar hur du har klarat dig som chef, men framför allt berättar den om dina starka sidor som chef och dem du bör utveckla och visar att du är medveten om din situation och utvecklar dig själv systematiskt.

Men det är du själv som drar största nyttan av ledarutbildningen. Att växa som människa, utvecklas som chef och att man lär sig att lära sig är en betydande resurs med tanke på ditt återstående liv. Det viktigaste för dig och din arbetsgivare är att du vet var du står och vad du eftersträvar som chef.

Beväringschefer har möjlighet att under sin fritid, via MOODLE, avlägga frivilliga nätstudier vid Försvarshögskolan som omfattar maximalt åtta studiepoäng. För godkända studier får man intyg från Försvarshögskolan om att studierna avlagts.

Underofficersutbildningen

Ungefär 20 procent av beväringarna utbildas till underofficerare. De som utbildas väljs utgående från den skicklighet och lämplighet de uppvisat under grundutbildningsperioden (urvalsblanketten). Antalet utbildningsplatser varierar från truppförband till truppförband enligt deras truppproduktionsuppgifter. Man försöker dock bereda duktiga och intresserade möjlighet till utbildning. **Målsättningen med** underofficersutbildningen är att de som utbildas klarar av att leda en avdelning av en grupp storlek inom den egna utbildningsgrenen i strid eller behärskar sin specialuppgift samt kan utbilda den trupp de leder.

Underofficerskursens längd är 16 veckor. Kursen utgörs av två skeden, som i regel är 7 och 9 veckor långa.

Målsättningen för den första delen av underofficerskursen är att eleverna känner till verksamheten inom en avdelning av en grupp storlek inom den egna utbildningsgrenen. Målsättningen med den andra delen av underofficerskursen är att eleverna kan leda och utbilda en avdelning av en grupp storlek inom den egna utbildningsgrenen.

De underofficerare som utbildas för specialuppgifter genomgår första skedet av underofficerskursen inom sitt eget vapenslag och andra skedet på en specialunderofficerskurs. Underofficerarnas chefsperiod varar i 26 veckor. Under denna period övar underofficerarna att leda och utbilda sin grupp eller en avdelning av motsvarande storlek eller övar sin specialuppgift och får fortsatt och kompletterande utbildning. I detta utbildningsskede ingår fortsättningskurser i ledarskap och utbildningsförmåga samt ledd ledar- och utbildningspraktik som omfattar 18 studiepoäng.

Den ledda ledar- och utbildningspraktiken sker så att underofficerarna fungerar som ansvariga gruppchefer och utbildare för manskapet i följande kontingent samt som specialunderofficerare inom sin egen kontingent. Praktiken leds och övervakas. Gruppcheferna får respons på sitt ledarbeteende av utbildarna och sina underordnade. Underofficersutbildningen fortsätter under repetitionsövningarna. Underofficerare som har högskolebehörighet kan även söka till Försvarshögskolan efter ledarutbildningen. En beväring som gått underofficerskursen och bedöms som lämplig att utbildas till reservofficer kan överföras till reservofficerskursen tillsammans med följande kontingent. De som antagits till Försvarshögskolan utbildas till reservofficerare innan de inleder sina studier i militärvetenskaper.

Reservofficersutbildningen

Ungefär 10 procent av beväringarna utbildas till reservofficerare. De som utbildas väljs ut utgående från ledartest som utförts under första skedet av underofficerskursen samt uppvisad skicklighet och lämplighet (urvalsblanketten).

Reservofficersutbildningen omfattar reservofficerskursen och en ledarskapsperiod jämte specialkurser. **Målsättningen med** reservofficersutbildningen är att de som utbildas behärskar verksamheten i och ledningen av en pluton eller motsvarande avdelning inom sin utbildningsgren i strid eller i en specialuppgift, att de kan utbilda den trupp de leder samt att de har de allmänna kunskaper som krävs av en reservofficer.

Målsättningen med reservofficerskursen är att de som utbildas känner till verksamheten i en pluton eller avdelning av motsvarande storlek inom sin egen utbildningsgren, att de kan utbilda den trupp de leder och har de grundläggande kunskaper som krävs av reservofficerare.

Reservofficerskursen varar i 14 veckor. Under kursen lär sig officers eleverna grunderna i att fungera som chef för en krigstida pluton eller en avdelning av motsvarande storlek. Reservofficerarnas chefsperiod utgör 21 veckor. Under denna period får officersaspiranterna vana att fungera som chef och utbildare för sin pluton eller avdelning av motsvarande storlek eller i sin specialuppgift samt genomgår fortbildning och vidareutbildning. I detta utbildningsskede ingår fortsättningskurser i ledarskap och utbildning samt en ledd praktikperiod i ledarskap och utbildning som omfattar 18 studiepoäng.

Den ledda ledar- och utbildarpraktiken sker så att officersaspiranterna fungerar som chefer och utbildare för plutoner eller motsvarande som bildats av manskap i den följande kontingenten eller som officersaspiranter inom sitt eget specialområde. Praktiken är ledd och övervakad.

Officersaspiranterna får respons på sitt ledararbete under utbildningen och de underordnade.

Utbildningen av krigstida reservofficerare fortsätter under repetitionsövningar och frivilliga övningar.

Den utbildning, erfarenhet och praktik i ledarskap som övningar och civila uppgifter erbjuder formar den finländska reservofficeren.

2.7 Trupputbildningsperioden

Målsättningen med trupputbildningsperioden är att de som utbildas efter utbildningsperiodens slut behärskar den uppgift i vilken de placeras och uppfyller de prestationskrav som ställs på dem.

Trupputbildningsperioden räcker ca 7 veckor. Denna period utgör kulmen på beväringstjänsten, med avseende på funktion såväl som skicklighet, och omfattar de viktigaste skjut- och krigsövningarna.

Beväringarna samlas och placeras senast i början av trupputbildningsperioden i den krigstida trupp som produceras. Trupperna utbildas i krigstida sammansättning, i vilken ett reservtillägg kan ingå.

Under trupputbildningsperioden mäts truppens utbildningsnivå i strids- och skjutövningar.

Tjänstgöringsintyg och personbedömning

Alla beväringar får som avslutning på tjänstgöringen ett tjänstgöringsintyg jämte personbedömning. Tjänstgöringsintyget innehåller uppgifter om beväringens utbildningsinnehåll, arbetspraktiken och de personliga färdigheterna. Intyget och bedömningen kan användas som ansökningshandling då man söker in till en läroinrättning och söker arbete samt vid bedömning av hur utbildningen räknas till godo i studierna.

Utbildningen inom vissa försvarsgrenar ger dessutom särskilda kompetensbrev, såsom körkort eller examensintyg, som kan utnyttjas direkt i det civila.

Utförd beväringstjänst räknas som arbetserfarenhet och för studieutförandena under beväringstjänstgöringen kan man få tilläggspoäng när man söker till läroinrättningar eller räkna studierna eller en del av dem till godo vid fortsatta studier.

De som får manskaps- respektive ledarutbildning får tjänstgöringsintyg och personbedömning på skilda blanketter. De är dokument som det lönar sig att spara för kommande behov på samma sätt som andra skolbetyg och arbetsintyg. Du kan påverka din egen framtid och främja din egen karriär genom dina val i anslutning till beväringstjänsten och genom att slutföra tjänstgöringen.

Att fundera på

Fundera på dina mål under beväringstjänsten i allmänhet och under grundutbildningsperioden.

» *Vill du genomgå krigsmannautbildning, specialutbildning för manskap eller underofficers- eller reservofficersutbildning?*

» *Vad och vilka särskilda färdigheter har du att ge försvarsmakten och vad kan försvarsmakten ge dig?*

» *Vad kräver de mål du uppställt av dig under grundutbildningsperioden?*

Tjänstgöringsintyg och personbedömning för manskap

Puolustusvoimat
Försvarmakten

Miehistön palvelustodistus ja henkilöarviointi
Tjänstgöringsintyg och personbedömning för manskap

1 (2)

1. Taustatiedot / Bakgrundsinformation

Etnimi / Förnamn	Toinen nimi / Andranamn	Etuliite / Prefix
Sukunimi / Efternamn	Henkilötunnus / Personbeteckning	
Sotilasarvo / Militär grad	Palvelusaika / Tjänstgöringstid	
Perusyksikkö / Grundenhet	Joukkoyksikkö / Truppenhet	Joukko-osasto (vast) / Truppförband (motsv)

2. Tehtävä, johon koulutettu / Uppgift, utbildning och avlagda kurser

--

Suoritettut kurssit / Avlagda kurser

Kurssin nimi/Namn på kursen	Yleisarvosana/Vitsord	ov/sv
1. <input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
2. <input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
3. <input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
4. <input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
5. <input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
6. <input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
7. <input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Muu koulutus / Övrig utbildning

Koulutetut aiheet/Utbildningsämnen

1. Erikoiskoulutus (puolustushaaran, aselajin ja koulutushaaran erikoiskoulutus vast)
Specialutbildning (enligt försvarsgren, vapenslag och utbildningsgren motsv):

ov/sv

1.1 <input type="text"/>	<input type="text"/>
1.2 <input type="text"/>	<input type="text"/>
1.3 <input type="text"/>	<input type="text"/>
1.4 <input type="text"/>	<input type="text"/>
1.5 <input type="text"/>	<input type="text"/>
1.6 <input type="text"/>	<input type="text"/>
1.7 <input type="text"/>	<input type="text"/>

Tjänstgöringsintyg och personbedömning för ledare

Puolustusvoimat
Försvarsmakten

Johtajan palvelustodistus ja henkilöarviointi
Tjänstgöringsintyg och personbedömning för ledare

1 (3)

1. Taustatiedot / Bakgrundsinformation

Etinimi / Förnamn	Toinen nimi / Andranamn	Etuliite / Prefix
Sukunimi / Efternamn	Henkilötunnus / Personbeteckning	
Sotilasarvo / Militär grad	Palvelusaika / Tjänstgöringstid	
Perusyksikkö/Grundenhet	Joukkoyksikkö/Truppenhet	Joukko-osasto (vast) / Truppförband (motsv)

2. Tehtävä, koulutus ja suoritettut kurssit / Uppgift, utbildning och avlagda kurser

Tehtävä, johon koulutettu / Uppgift som beväringen fått utbildningen till:

Johtamis- ja kouluttamistaidon opinnot jotka voidaan esittää hyväksiluettavaksi jatko-opinnoissa /
Ledar och utbildningsförmåga studier, vilka kan räknas tillgodot i fortbildningen

Johtaja- ja kouluttajakoulutusohjelma / Utbildningsprogram för ledare och utbildare

	op/sp	max
2.1 Johtamisen ja kouluttamisen perusteet / Grunderna i ledarskap- och utbildningsförmåga		1 (30)
2.2 Johtamistaidon peruskurssi / Grundkurs i ledarskap		1,5 (40)
2.3 Koulutustaidon peruskurssi / Grundkurs i utbildningsförmåga		1,5 (36)
2.4 Johtamis- ja koulutustaidon harjoittelu / Träning i ledarskap och utbildningsförmåga		2 (56)
2.5 Koulutustaidon jatkokurssi 1 / Fortsättningskurs i utbildningsförmåga 1		1 (26)
2.6 Koulutustaidon jatkokurssi 2A tai 2B / Fortsättningskurs i utbildningsförmåga 2A eller 2B		1 (26)
2.7 Koulutustaidon jatkokurssi 3 / Fortsättningskurs i utbildningsförmåga 3		1 (26)
2.8 Koulutustaidon harjoittelu / Praktik i utbildningsförmåga		9 (240)
2.9 Tiimityöskentely / Teamarbete		1,5 (40)
2.10 Johtamistaidon jatkokurssi / Fortsättningskurs i ledarskap		1,5 (40)
2.11 Johtamiskäyttämisen kehittäminen / Utveckling av ledarbeteende		9 (240)

Muu koulutus (erillinen selvitys) / Annan utbildning (separat utredning)

op/sp

2.12	<input type="text"/>	<input type="text"/>
------	----------------------	----------------------

Suoritettut kurssit / Avlagda kurser

Kurssin nimi / Namn på kursen	Pisteet Poäng	Kurssin yleisarvosana Kursens allmänna vitsord	ov/sv
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Muu koulutus / Övrig utbildning

Kurssin nimi / Namn på kursen	ov/sv
<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>

7550-448-8757/MPKK/TKKK.3.2011

3. Henkilöarviointi (kouluttajien arvioimana) / Personbedömning (enligt utbildarna)

Arviointikohde / Bedömningsobjekt (5 = Erinomainen / Utmärkt, 4 = Kiitettävä / Berömligt, 3 = Hyvä / Gott, 2 = Tyydyttävä / Nöjaktigt, 1 = Välttävä / Förvarligt)

Käytös / Uppförande 3= Täyttää varusmiespalveluksen edellyttämät käyttäytymisnormit / Personen uppfyller de beteedenormer som krävs i beväringstjänsten	
Itsenäisyys / Självständighet 3= Toimii tehtävänsä päämäärähakuisesti ja aktiivisesti / Agerar på ett målinriktat och aktivt sätt i sina uppgifter	
Aloitekyky / Initiativförmåga 3= Esittää asetetun tavoitteen saavuttamista edesauttavia ratkaisuvaihtoehtoja / Framställer alternativa lösningar i syfte att nå de målsättningar som ställts upp	
Yhteistyökyky / Samarbetsförmåga 3= Saavuttaa tavoitteet yhdessä muiden kanssa / När målen i samarbete med de andra	
Ongelmanratkaisukyky / Förmåga att lösa problem 3= Pyrkii itsenäisen ongelmanratkaisuun / Försöker lösa problem självständigt	
Vastuuntunto ja luotettavuus / Ansvarskänsla och pålitlighet 3= On halu ja kyky ottaa toiminnan edellyttämä vastuu / Är färdig och villig att ta det ansvar som verksamheten kräver	
Kestävyys / Uthållighet 3= Säilyttää itsehillintänsä sekä suoriutuu tehtävästään toimiessaan fyysisen ja psyykkisen paineen alaisena / Behåller självbehärskningen och klarar av uppgifter under fysisk och psykisk stress	
Tiedot ja taidot / Kunskaper och färdigheter 3= On saavuttanut koulustavoitteet / Har nått utbildningens målsättningar	

4. Johtaja-arviointi / Bedömning av ledaregenskaper

Johtaja-arviointi perustuu sekä johtamis- ja vuorovaikutuskäyttäytymisen että saavutettujen koulutustulosten arviointiin. Johtamis- ja vuorovaikutuskäyttäytymisen arviointi on varusmiesjohtajan loppupalautteen kokonaistulos eri palautelähteistä. Koulutustulosten arvioinnin perusteena ovat havaitut ja mitatut sodan ajan joukon suoritukset erityisesti palveluksen loppuvaiheissa. Bedömningen av ledaregenskaper baserar sig på utvärdering av såväl ledarbeteende och växelverkan som uppnådda resultat. Utvärderingen av ledarbeteendet och växelverkan är ett helhetsresultat av beväringsschefens slutrespons från olika områden. Utgångspunkten för utvärderingen av utbildningsresultaten utgörs av observerade och mätta prestationer inom krigstida trupp, speciellt under tjänstgöringens slutskede.

Johtajaprofiili (Syväjohtamisen kysymysrasta johtajakauden lopussa)

Ledarprofil (Ur frågeserien om engagerat ledarskap under ledarperiodens slutskede)

Arviointiasteikko jatkuva välillä 4 - 0 / Bedömningsskala 4 - 0	Arvioiden keskiarvo / Medeltalet av bedömningarna	Sanallinen arvio / Verbal bedömning	Yksikön keskiarvo / Enhetens medeltal
4.1 Ammattitaito / Yrkesskicklighet			
4.2 Luottamus (Luottamuksen rakentaminen) / Tillit (Uppbyggande av förtroende)			
4.3 Innostus (Inspiroiva tapa motivoida) / Entusiasm (Inspirerande sätt att motivera)			
4.4 Oppiminen (Älyllinen stimulointi) / Lärande (Intellektuell stimulans)			
4.5 Arvostus (Ihmisen yksilöllinen kohtaaminen) / Aktning (Bemötande av individen)			
Johtajaindeksi (=keskiarvo kohdista 4.1-4.5) / Ledarindex (=medeltal av punkterna 4.1-4.5)			
4.6 Kontrolloitu johtaminen, kontrollivoisuus vuorovaikutuksessa / Kontrollerande ledarskap, kontrollbehov vid växelverkan			
4.7 Passiivinen johtaminen, passiivisuus vuorovaikutuksessa / Passivt ledarskap, passivitet vid växelverkan			
4.8 Tehokkuus / Effektivitet			
4.9 Tyytyväisyys / Tillfredsställelse			
4.10 Yrittämisen halu / Vilja att försöka			

Puolustusvoimat
Försvarsmakten

Johtajan palvelustodistus ja henkilöarviointi
Tjänstgöringsintyg och personbedömning för ledare

3 (3)

Koulutustuloksiin perustuva johtajan henkilöarviointi (Kouluttajien arvioimina) / Bedömning på basis av ledarens utbildningsresultat (Utbildarna bedömer)

Arviointikohde / Bedömningsobjekt (5 = Erinomainen / Utmärkt, 4 = Kiitettävä / Berömligt, 3 = Hyvä / Gott, 2 = Tyydyttävä / Nöjaktigt, 1 = Välttävä / Försvarligt)
Kouluttajien arvioimina / Bedömning gjord av utbildare

4.11 Asenne sotilaskoulutukseen yleensä / Attityd till militär utbildning i allmänhet	
4.12 Kehittyminen varusmiesjohtajakaudella / Utveckling under beväringsschefspers	
4.13 Suhtautuminen palautteeseen / Förhållningssätt till respons	
4.14 Palautteesta oppiminen / I vilken mån dragit nytta av responsen	
4.15 Joukon toiminta koulutustilanteissa / Trupperns agerande i utbildningssituationer	
4.16 Joukon henki ja kiinteys / Anda och sammanhållning inom gruppen	
4.17 Joukon arvioitu suorituskyky sodan ajan ensimmäisessä tehtävässä / Uppskattad prestationsförmåga hos truppen i första krigstida uppdrag	
5. Yleisarviointi (Henkilöarvioinnin, johtaja-arvioinnin ja koulutusarvioinnin keskiarvo) / Allmän bedömning (Personbedömning, ledaregenskaper och bedömning)	

6. Fyysinen toimintakyky / Fysisk prestationförmåg

Fyysinen kunto (HKI) (Kuntoindeksi:hylätty/heikko,välttävä, tyydyttävä, hyvä, kiitettävä,erinomainen) / Fysisk kondition (konditionsindex: underkänt/svagt, försvarligt, tillfredsställande, gott, berömligt, utmärkt)	
Lihaskuntoindeksi (LKI hylätty/heikko,välttävä, tyydyttävä, hyvä, kiitettävä,erinomainen) / Muskelkonditionsindex (konditionsindex: underkänt/svagt, försvarligt, tillfredsställande, gott, berömligt, utmärkt)	
12-minuutin juoksesti (metriä, hylätty/heikko,välttävä, tyydyttävä, hyvä, kiitettävä,erinomainen) / 12 minuters löptest (meter/underkänt, svagt, försvarligt, tillfredsställande, gott, berömligt, utmärkt)	/

7. Lisätietoja / Tilläggsuppgifter

Vahvuudet johtajana ja muut huomiot / Starka sidor som chef och andra iakttagelser

8. Päiväys ja allekirjoitus / Datum och underskrift

Todistuksen antaja, arvo ja nimi / Intyget är utfärdat av, grad och namn

Paikka ja aika / ort och datum

Leima / Stämpel

I detta kapitel presenteras grunderna för militärt uppträdande. Militärt uppträdande omfattar bl.a. allmänt gott uppförande, tilltal, hälsning, hedersbetygelse och anmälan. I kapitlet tas även beväringens rättigheter och skyldigheter upp. I Allmänna tjänstereglementet har detta beordrats i detalj.

Målsättningen med den allmänna militärutbildningen är att soldaten

1. behärskar reglerna för hur man uppträder som soldat,
2. känner till soldatens rättigheter och skyldigheter samt förstår vikten av att uppgiften utförs,
3. kan de viktigaste utförandena i slutanordning till fots och förstår betydelse av slutanordning,

4. känner till modellen för engagerat ledarskap och grunderna för ledar- och utbildarutbildningen inom försvarsmakten samt de centrala principerna för givande av respons och
5. kan fungera som hjälpdjur.

3.1 Indelningen av den militära personalen

Enligt det allmänna tjänstereglementet indelas militärpersonalen i befäl, underbefäl och manskap. Förutom de ovannämnda arbetar många civilanställda inom försvarsmakten. De har en kristida uppgift och värnpliktiga har även en militär grad i reserven.

En beväring i början av sin tjänstgöring benämns rekryt. Kommendören för truppförbandet utnämner rekryterna till soldater eller matroser under grundutbildningsperioden.

En soldat kan beroende på försvarsgren eller vapenslag få t.ex. någon av följande militära grader

- jägare i infanteriet och kustförbanden,
- kanoniär i artilleriet och kustförbanden
- pionjär i pionjärtrupperna och kustförbanden,
- signalman i signaltrupperna och kustförbanden,
- bilsoldat i biltrupperna och
- flygsoldat i flygvapnet.

I stället för ovannämnda grader kan till exempel följande militära grader enligt trupp användas: gardesjägare, pansarjägare, pansarman, dragon eller kustjägare.

Gradbeteckningar

Gradbeteckningarna på uniformen visar personens militära grad eller tjänstgöringsgrad i en militär organisation. Gradbeteckningarna presenteras enligt försvarsgren i bokens [bilagor](#).

3.2 Militär disciplin och ordning

Med militär disciplin förstås att man noggrant följer givna order och föreskrifter. Disciplinen är som bäst då individens beteende bygger på tillräcklig självdisciplin och truppens verksamhet på en gemensam vilja att lösa givna uppgifter. Bakom detta ligger varje individs självdisciplin och vilja att på eget initiativ göra sitt bästa i sin egen uppgift och förbehållslöst ställa sig under sina förmäns ledning och lita på dem.

Samhället har anvisat soldaterna uppgiften att bruka den väpnade makten. Av denna orsak krävs särskild disciplin av alla soldater. Att den militära ordningen upprätthålls stöds för sin del av de straffstadganden i strafflagen som gäller soldater.

I krig förenas alla krafter i syfte att nå målet. En soldat bör kunna lita på att varje finländsk soldat förstår sin betydelse för och hur det som

han eller hon gör inverkar på helheten. I krig kan en försummelse eller ett misslyckande någonstans leda till förlust av människoliv någon annanstans. Därför bör man sköta sin uppgift fullödigt, även om det inte skulle vara fråga om ens eget liv - det kan vara fråga om någon annans.

» *Under strid yppar sig disciplinen så att varje soldat fullgör sin uppgift så länge han har krafter kvar och inte lämnar sin trupp under några som helst omständigheter.*

Några kännetecken för en bra grundenhet

Fundera på hur Du för egen del kan skapa och upprätthålla god anda i din egen grupp och pluton i den dagliga tjänstgöringen. Hur syns försvarsmaktens värderingar i praktiken?

1. Man uppfattar reglernas och bestämmelsernas innebörd och följer dem

I verksamheten följer man bestämmelserna i det allmänna tjänstereglementet samt föreskrifterna om säkerhet i tjänsten och andra säkerhetsföreskrifter. Det finns klara spelregler för hur man ska uppträda. Man ingriper oförskräckt och omedelbart då någon låter bli att följa reglerna. Man kan lita på andra.

2. Man känner ansvar för sig själv, den egna utrustningen och verksamheten

Var och en ansvarar för sin egen verksamhet och bär ansvar för vad man gjort och inte gjort. Var och en har omsorg om sin egen snygghet och utrustning samt om egendom som man har på sitt ansvar. Persedlar bör inte försvinna. Utrustningen vårdas efter användning och dess skick följs med genom granskningar.

3. Allmän snygghet och ordning

Upprätthållandet av snygghet och ordning i både terrängen och kasernerna är en grundförutsättning för tjänstgöringssäkerheten. Oordning och osnygghet är ofta delorsaker i farliga

situationer och vid olyckor, t.ex. fall och halkolyckor. Genom att städa och hålla god ordning kan man även förbättra brandsäkerheten och den allmänna trivseln.

Man får god ordning genom att avlägsna alla onödiga saker, söka upp en förvaringsplats för det som sparas, ordna med egna platser för de saker som används, komma överens om spelregler (var och en lägger saker och hjälpmedel på rätt plats efter användning) och genom att ta hand om skräp och avfall.

Var och en håller reda på sin egen utrustning och sitt utbildningsmaterial och de är antingen i användning eller packade. Materialet förvaras i transportlådor, lastade i ett fordon eller i föråd. Därtill bör alla tillsammans ha ansvar för att de gemensamma utrymmena (stugor, klassrum etc.) är städade och i ordning.

4. Punktlighet och gott uppförande

Truppen uppställer sig punktligt på beordrad tid. Man rör sig och uppträder raskt. Utbildningen inleds och avslutas punktligt. Beteendet är militäriskt och följer reglerna för gott uppförande. Språkbruket är sakligt och artigt och man bör inte sära någon genom sitt språkbruk.

» *Om du försenar dig en minut medan 120 personer i kompaniet väntar går två årsverken gemensam tid till spillo.*

5. Man stöder sina tjänstekamrater och bygger upp sammanhållning

Det känns tryggt att höra till en grundenhet. Alla hör till samma trupp. Var och en gör som individ sitt bästa för att lösa uppgiften och uppnå målet. Truppens intressen går före ens egna. Man får stöd av sina tjänstgöringskamrater och på motsvarande sätt stöder och hjälper man dem också oombedd.

6. Inom ledarskapet följer man principerna för engagerat ledarskap

Ledarskap utgår från en människobild som betonar tillväxtorientering. Gott militärt ledarskap bygger på fyra hörnstenar. Dessa är att skapa tillit mellan den som leder och dem som leds (förtroende), chefernas inspirerande sätt att motivera (inspiration), intellektuell stimulans av de underordnade (lärande) och att möta människan som individ (uppskattning).

» *Förmannen ska vara rättvis mot sina underordnade och bemöta dem likvärdigt. Han eller hon bör slå vakt om deras välbefinnande, informera sig om deras önskemål, vägleda dem och ge dem råd samt sträva efter att vara ett gott och sporrande föredöme eller kortare sagt: Han eller hon bör vara ett gott och sporrande föredöme för sina underordnade.*

7. Verksamheten är målinriktad

Utbildningen bygger på krigstida förhållanden och uppgifter samt de krav dessa ställer. De som utbildas vet varför de utbildas och i vilken trupp de placeras. Alla känner till det önskade slutresultatet.

8. Man koncentrerar sig på det som är väsentligt med tanke på krigstida kunskaper och färdigheter

I all utbildning och verksamhet koncentrerar man sig på målen för utbildningen och det som är väsentligt med tanke utbildningsmålen och de krav som ställs på soldatens prestationsförmåga. Alla förstår varför saker och ting görs på överenskommet sätt och vad som är viktigt i vilket sammanhang.

9. Positivt inlärningsklimat

Man förbereder sig för inlärningssituationen i förväg genom att bekanta sig med temat via vecko- och dagsprogrammet samt genom att göra de förberedande uppgifterna. Man deltar aktivt i undervisningen och inläringen är interaktiv.

Man ger konstruktiv respons på utbildningen och tar också emot respons. Även betydelsen av tung utbildning förstås och funktioner och uppgifter i anslutning till den utförs pliktmedvetet och väl. Man förstår att de kunskaper och färdigheter man fått är till nytta även efter militärtjänsten.

10. Lärande organisation

Som grund för verksamheten använder man de färskaste kunskaperna och erfarenheterna. I verksamheten sporrar man varandra att försöka. Det är tillåtet att göra fel under övningarna och man lär sig av dem. Den egna verksamheten utvärderas och utvecklas enligt den respons man fått. I syfte att förbättra verksamheten tar man initiativ och ger förslag. Verksamheten utvecklas utgående från erfarenheterna

» *Fråga om du inte är säker. Berätta om du har en bättre idé. Bara den fråga som inte ställs är dum.*

3.3 Soldatens uppträdande och goda seder

» *En soldat ska iakttä goda seder och gott uppförande samt uppträda enligt sin ställning gentemot förmän, jämställda och underordnade både i och utanför tjänsten. Alla former av mobbning och penaltalism är förbjudna.*

Utgångspunkten är att man tar hänsyn till andra människor i sin verksamhet. Den enskilda soldaten ger en bild av sig själv, sin enhet och sitt truppförband samt allmänt taget av hela försvarsmakten genom sitt uppträdande. Gott uppförande är artigt och till nytta i arbetslivet och olika hobbyer. Betydelsen av gott uppförande framhävs i en militär organisation, där man samarbetar och är medlem i en grupp.

Nedan finns de viktigaste anvisningarna om hur man bör uppträda som soldat.

Hälsning

Hälsa på dina vänner och bekanta. Besvara alltid en hälsning. Hälsa gemensamt på alla när du kommer till en grupp. Det är artigt att hälsa på alla militärer och inom försvarsmakten anställda personer även utanför garnisonsområdet.

Tilltal

Börja alltid tilltala en främmande person genom att *nia*. Initiativet till duande tas av den som är äldre.

Handskakning

Skaka hand med en person du träffar för första gången, se personen i ögonen och presentera dig själv. Ta av dig handsken när du hälsar.

Presentera dig själv

Presentera dig för personer som du träffar för första gången. Presentera dig själv i telefon. Presentera dig genom att säga ditt för- och efternamn tydligt.

Presentera andra

Presentera främmande personer för varandra. Presentera en yngre person för en äldre och en man för en kvinna.

Diskussion

Lyssna på den person som talar till dig och se honom eller henne i ögonen. Se den som du pratar med i ögonen. Avbryt inte den som talar mitt i en mening. Delta och berätta din egen åsikt och be om de andras åsikt. Om du har något speciellt på hjärtat, tänk färdigt ut vad du ska säga. Tala med hörbar röst och använd skriftspråk så blir du bäst förstådd. Diskutera däremot inte på allmänna platser med så hög röst att du stör andra.

Punktlighet

Kom till överenskommen plats inom utsatt tid. Meddela om du blir försenad eller förhindrad. Be artigt om ursäkt om du blir försenad.

Tack – varsågod – förlåt

Tacka när du får något. Tacka för maten när du har ätit. På detta sätt visar du att du uppskattar det du får. Besvara ett tack. Be om ursäkt om du betett dig olämpligt.

Var uppmärksam och artig

Använd högra sidan på gatan, i trappor och på trånga platser. Väj för mötande till höger. Låt dem som kommer ut från trånga platser passera innan du själv går in. Öppna dörren för äldre och damer. Erbjud din sittplats till äldre personer i allmänna färdmedel.

Användning av mobiltelefon

Stäng av mobiltelefonen i situationer då du inte kan tala. Lyssna till meddelanden du fått under pauser eller då evenemanget har avslutats. Tala så att du inte stör andra om du talar på offentliga platser och i färdmedel. Tala kortfattat så att du inte upptar andras tid i onödan.

Skräpa inte ned

Lägg skräp i skräpkorgen. Kasta inte skräp på gatan eller i naturen. Sortera skräp då det är möjligt.

Klädsel och användning av kläder

Din klädsel inverkar starkt på vad andra människor tänker om dig och hur de uppskattar dig. Klä dig enligt situationen. Håll dina kläder rena och snygga. Då du rör dig utomhus ska du använda huvudbonad. Utan huvudbonad kan man röra sig utomhus bara tillfälligt, då en speciell situation eller uppgift kräver det. Ta av dig huvudbonaden och ytterkläderna när du kommer in. Tillsammans med militär uniform är det inte tillåtet att använda synliga civila kläder eller smycken eller piercingar som är uppseendeväckande eller utgör en säkerhetsrisk. Ät inte med mössan på.

Upptred inte berusad i militär uniform. Det är absolut förbjudet att använda droger.

Genom följande åtgärder främjar du funktionen i en stor trupp och minskar på de övrigas väntetid:

Uppställning för lektion eller annat evenemang

Fyll sittplatserna framifrån, stå på din plats i kön, träng dig inte förbi. Stör inte andra. Börja inte göra dig klar att gå innan lektionen eller evenemanget är slut. Gör dig klar och fungera snabbt då du är först i kön.

När du rör dig

Använd höger sida när du rör dig i korridorer och trappor. Släpp ut den som är på väg ut innan du själv går in.

Måltider

Tvätta händerna innan du äter om det är möjligt. Ta bara så mycket mat som du äter, så att det räcker till alla. Ta av dig mössan. Börja äta samtidigt som alla andra vid bordet. Släng inte i dig maten, utan ät lugnt. Håll armbågarna borta från bordet. Städa upp efter dig på bordet och för de kärl du använt till uppsamlingsställningarna.

3.4 Befälsförhållanden

Befälsrätten skapar grunden för effektiv och snabb funktion inom truppen under strid. Befälsrätten klarlägger ansvarsförhållandena.

Med **befälsrätt** avses att en person har rätt att ge order och föreskrifter som förpliktar en annan person. Befälsrätten är bestående eller tillfällig.

Exempel

- chefen för en grundenhet har **bestående befälsrätt** över alla sina underordnade
- dejouren i en grundenhet har **tillfällig befälsrätt** över alla beväringar i grundenheten.

Förman är var och en som har bestående eller tillfällig befälsrätt i förhållande till en annan person i försvarsmaktens tjänst. En person som är underställd någons befälsrätt är dennes **underordnade**.

Med direkt förman för en soldat avses soldater som befinner sig direkt ovanför den berörda soldaten i en linjeorganisation enligt försvarsmaktens fastställda lednings- och förvaltningsstruktur.

Befälsrätten gäller i tjänsten och i tjänstefrågor även utom tjänsten under den tid ifrågavarande personer står i tjänsteförhållande till försvarsmakten. Gruppchefen har oberoende av militär grad bestående befälsrätt över soldaterna i sin grupp.

En soldat som hör till manskapet och som fått tillfällig befälsrätt genom förmans order eller enligt särskilt beordrande är endast i tjänstefrågor förman för det manskap som underställs hans befälsrätt.

Befälsförhållandet är i kraft även då vederbörande inte bär militär uniform. En civilklädd förman visar vid behov sitt identitetsbevis. En civilklädd militär förman ska vid behov bestyrka sin tjänsteställning med försvarsmaktens personkort. En civilklädd förman visar vid behov sitt identitetsbevis.

En underordnad ska exakt utföra de order som förmannen ger honom eller henne. Om orderns lagenlighet förefaller oklar kan den underordnade för sitt rättsskydds skull be att få ordern skriftligen. Om förmannens order är sådan att den underordnade klart skulle bryta mot lag eller sin tjänsteplikt ska han eller hon meddela den som givit ordern om detta. Om förmannen trots detta upprepar sin order ska den underordnade vägra att lyda ordern. Den underordnade ska omedelbart underrätta sin närmaste direkta förman om att han eller hon vägrat lyda order. Om den som givit ordern är hans eller hennes närmaste direkta förman ska anmälan göras till förmannen för den som givit uppgiften eller ordern.

Både förmannen och den underordnade ska försäkra sig om att ordern har förståtts rätt. Vid behov kan man be om att få ordern skriftligen. Vanligen bestämmer förmannen vad som ska göras och vad som är slutresultatet. I ordern kan ingå direktiv. Den underordnade beslutar på vilket sätt han fullföljer ordern.

I det militära språket är ett kommando en kort order eller ett tecken på vilket man gör ett överenskommet utförande. Blanda inte ihop begreppen order och kommando.

En underordnad ska på uppmaning upprepa den uppgift eller order som förmannen givit honom eller henne. Den underordnade bör fråga om något är oklart. Bakom en order finns alltid ett syfte och mål som orderns utförande bör leda till. Gör det klart för dig vad syftet med ordern är. På så sätt kan du fungera rätt även om omständigheterna plötsligt skulle förändras.

Om uppgiftens utförande ska meddelas om detta skilt beordrats och alltid utan dröjsmål om uppgiften inte har kunnat utföras eller det är uppenbart att den inte kan utföras inom given tidsram. På så sätt får förmannen tid att reagera på det som skett och rätta till skadan.

Tilltal

Det är artigt att tilltala och tilltal hör till goda seder. När en underordnad tilltalar en förman eller om förmannen tilltalar den underordnade står denne i grundställning om inte förmannen befriar honom från det. Man ser förmannen i ögonen. Då en förman tilltals iaktas grundprincipen tilltal – presentation – ärende.

Militärpersoner tilltals enligt grad. Generallöjtnant, generalmajor och brigadgeneral tilltals dock general och viceamiral, konteramiral och flottiljämral tilltals amiral. Kadetter tilltals, oberoende av tjänstegrad, kadett. Om det är uppenbart att förmannen inte känner igen den som tilltalar honom ska den underordnade säga sitt namn.

Till exempel:

"HERR KAPTEN, REKRYT ANDERSSON, ..."

efter tilltal och presentation framförs ärendet.

Då en underordnad anmäler sig, anmäler en trupp och inleder samtal med förmannen använder han som tilltalsord 'herr' och förmanens grad. När man tilltalar kvinnor använder man order 'fru'. Man upprepar inte tilltalsorden om diskussionen fortsätter. En förman kan tilltala en underordnad genom att använda militärgrad, militärgrad och efternamn eller enbart efternamnet.

» *När man besvarar eller ställer frågor under lektion stiger man upp och tilltalar den som håller lektionen om inte denne beordrar annat. Evenemang, lektioner och övningar inleds genom att anmäla deltagarna inför den som leder eller håller evenemanget.*

Om förmannen inte känner den underordnade ska denne presentera sig.

Exempel: Under lektionen frågar förmannen: När blev Finland självständigt?

Om förmannen känner den som svarar vid namn svarar man: **"HERR LÖJTNANT, DEN 6 DECEMBER 1917."** Om förmannen inte känner den som svarar vid namn svarar man: **"HERR LÖJTNANT, REKRYT ANDERSSON, DEN 6 DECEMBER 1917."**

Hälsning

Det är artigt att hälsa och hälsning visar att soldaterna hör till samma trupp. Hälsning lär också soldaten att ge akt på omgivningen.

På kasern- och inkvarteringsområdet hälsar en soldat på alla äldre militärpersoner börjande från sergeant och dem som är på samma nivå som denna militära grad samt på gruppcheferna vid sin egen grundenhet. Soldaten besvarar en

hälsning. Utanför kasernområdet tillämpas allmänt gott uppförande.

En militärperson hälsar alltid på en äldre militärperson när han tilltals av denne eller när han inleder ett samtal med denne. Man ska besvara en hälsning. Då man hälsar kan man använda ett verbalt uttryck i enlighet med normalt gott uppträdande.

Hälsning och dess besvarande utförs såväl stillastående som då man är i rörelse. Man hälsar dock inte då man springer. Vanligen hälsar man heller inte på den som befinner sig på ett längre avstånd än 50 meter

Om flera militärpersoner går eller är tillsammans och någon av dem hälsar eller besvarar en hälsning ska de andra göra på samma sätt. Bara chefen för en avdelning i sluten ordning hälsar och besvarar hälsning. Man avslutar hälsningen först efter att förmannen upphört att besvara hälsningen, t.ex. genom att sänka handen.

Hur gör du då du har ärende till enhetschefen i hans rum?

1. Tänk i förväg ut hur du ska framföra ditt ärende. Knacka på dörren eller tryck på summern. Stig sedan raskt in i rummet när du fått lov.
2. Hälsa på chefen i dörren. Ställ dig framför honom på ca tre stegs avstånd och framför ditt ärende hela tiden stående i grundställning. Du kan nog tala stående i ställning också. Förmannen kan befria dig från grundställning genom kommandot lepo eller genom be dig sätta dig ned.
3. Då du har framfört ditt ärende, hälsa på chefen stående på den plats där du framförde ditt ärende. Avlägsna dig raskt från rummet.

Hur gör du då du har ärende till enhetens utbildare i deras ru?

1. Knacka på dörren eller tryck på summern. Stig sedan raskt in i rummet då du fått lov.
2. Hälsa på dem som befinner sig i rummet.
3. Gå fram till den person som du har ärende till. Om till rangordningen äldre soldater är närvarande ber man först den närmaste om lov att framföra sitt ärende. Exempel: "HERR KAPTENLÖJTNANT, KORPRAL BACK, ÄRENDE TILL LÖJTNANT BRANDTBERG". Framför ditt ärende hela tiden stående i grundställning om inte förmannen befriar dig från denna.
4. När du har framför ditt ärende, hälsa på förmannen och avlägsna dig raskt ur rummet.

Då två militärpersoner går i bredd går den yngre på vänstra sidan.

Utan tillstånd får man inte gå igenom avdelning i slutan ordning, inte heller mellan chefen och hans avdelning eller mellan personer som sam-talar. Då du diskuterar med andra, ställ dig så att det finns plats att röra sig.

Av **tre** militärpersoner går den äldsta och av **fyra** de två äldsta i mitten och den yngsta på deras vänstra sida.

Om en underordnad vill tilltala en förman som befinner sig i sällskap med en högre förman är det hövligt att be den sistnämnde om tillstånd: "HERR FÄNRIK, REKRYT ERIKSSON, ÄRENDE TILL ÖVERSERGEANT HOLMBERG."

En enskild militärperson är inte skyldig att hälsa

- då han eller hon utför stridsuppgift eller vaktuppgift om inte annat sägs i vaktanvisningarna,
- då han eller hon dirigerar trafik,
- då han eller hon signalerar,
- då han eller hon äter,
- under pauser eller då han eller hon arbetar i matsal eller kök
- i kyrka, kapell eller under andakt eller begravning

- under tävling eller träning eller då han eller hon är funktionär
- i tvättrum, bastu, på badstrand eller som sängliggande patient
- i biograf- eller teatersalong, på restaurang eller inomhus på soldathemmet.

Det är naturligtvis tillåtet att hälsa även då om det känns lämpligt.

Då man rör sig till fots, på skidor eller med fordon hälsar man inte om det på grund av trafik, folkträngsel eller av annan orsak är störande eller farligt att hälsa.

Då man rör sig som avdelning hälsar man på chefen för den egna grundenheten, högre direkta förmän än denne och på alla generaller/amiraler.

Hedersbetygelse

En enskild militär och trupp avger hedersbetygelse för

- republikens president
- främmande stats överhuvud
- egen och främmande stats flagga, då den under solenna former hissas eller halas samt då den bärs i spetsen för eskort eller kortege
- örlogsfartygs flagga då man går ombord på fartyg och lämnar det
- truppförbandsfana och truppenhetsfana
- den avlidne i begravningsfölje och vid kransnedläggning och
- då egen och främmande lands nationalsång, försvarsmaktens honnörsmarsch samt det egna truppförbandets honnörser eller traditionsmarsch framförs.

En enskild militärperson stannar då han ska avge hedersbetygelse. Han vänder sig mot föremålet för hedersbetygelsen eller om detta är i rörelse vinkelrätt mot dess rörelseriktning. Därefter gör han som det bestämts om stillastående soldats hälsning genom att stå i grundställning, lyfta handen i hälsningsställning och följa föremålet för hedersbetygelsen med blicken.

Anmälan

Anmälan stöder och påskyndar den militära organisationens funktion. Vidare är den en del av soldatens rättsskydd och tjänstgöringssäkerheten. Exempelvis det att du anmäler dig efter permission intygar att du återvänt från permissionen tryggt och inom utsatt tid.

En underordnad är skyldig att hålla sin närmaste förman underrättad om permission, kommentering, sjukdom eller annan frånvaro. Om man blir försenad bör man utan dröjsmål anmäla detta till det egna truppförbandet eller, om detta inte är möjligt, till närmaste verksamhetspunkt inom försvarsmakten.

Likabehandling och jämställdhet under beväringstjänsten

Vad är likabehandling och jämställdhet?

Inom försvarsmakten tjänstgör beväringar som är olika till sin bakgrund och sina personliga egenskaper: bland dem finns kvinnor och män samt personer som har olika etnisk bakgrund, religion eller övertygelse. Vid likabehandling och jämställdhet i fråga om beväringar med olika bakgrund är det framför allt fråga om att alla ska ha lika möjligheter att göra val, utvecklas inom sin tjänstgöring och bli belönade för det. Detta innebär t.ex. att de som hör till olika grupper har rättvisa möjligheter att avancera i sin karriär och komma in till specialutbildning.

Motsatsen till likabehandling är ojämställdhet och diskriminering. Denna kan vara direkt och öppen, varvid en människa eller en människogrupp utan godtagbar orsak behandlas på annat sätt än andra som är i samma ställning. Den största utmaningen i fråga om jämställdhet på tjänstgöringsplatserna är i allmänhet inte medveten diskriminering, utan s.k. ojämlik praxis. Detta kan ta sig uttryck i att vedertagna förfaringsätt eller olika förväntningar och fördomar omedvetet försätter dem som hör till olika grupper i ojämlik ställning. I praktiken betyder det att de som hör till vissa grupper kan ha det svårare att "få något" eller "komma in någonstans".

Detta kan avse t.ex. specialutbildning eller någon form av förmåner.

Diskriminering av alla slag förbjuds i jämställdhetslagen och lagen om likabehandling.

Främjande av likabehandling och jämställdhet inom truppförbandets verksamhet

Kraven på jämställdhet och likabehandling bygger på lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män, diskrimineringslagen och arbetarskyddslagen. De skyldigheter och rättigheter som bygger på dessa lagar gäller även soldater.

Med tanke på främjande av likabehandling är det viktigt att man i truppförbanden fäster uppmärksamhet vid en verksamhetskultur som respekterar likabehandling.

Ingen form av försättande i ojämlik ställning kan godkännas, vare sig det är fråga om daglig utbildning eller val till uppgift eller specialutbildning. Annan avsiktlig eller verklig kränkning av en persons eller människogrups värde eller skapande av fientlig och sårande atmosfär tillåts inte heller. Osakligt och skymfande språkbruk är en form av sådant beteende. Inom försvarsmakten fästs särskild uppmärksamhet vid att olika grupper eller människor inte benämns på ett sätt som kan uppfattas som kränkande av dem som hör till grupperna. Detta gäller män och kvinnor, etnisk bakgrund och religion. Även alla slag av mobbning, trakasserier och pennalism är förbjudna.

Att diskriminera och försätta personer i ojämlik ställning på grund av kön, ålder, ursprung, nationalitet, språk, religion, övertygelse, åsikt, politisk verksamhet, fackföreningsverksamhet, familjeförhållanden, hälsotillstånd, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller någon annan omständighet som gäller den enskilde som person är förbjudet. Särbehandling är inte diskriminering om särbehandlingen bygger på lag och i övrigt har ett godtagbart syfte och medlen för att uppnå detta syfte är proportionerliga.

Beteende som avsiktligt kränker en persons människovärde är trakasserier. Som diskriminering räknas sexuella trakasserier, trakasserier på grund av kön, mobbning på arbetsplatsen eller inom tjänstgöringen samt pennialism inom tjänstgöringen. Även order eller direktiv att diskriminera är diskriminering. En persons kön eller omständigheter som gäller honom eller henne som person får inte hindra personen från att avancera, komma in på utbildning eller utnyttja föräldraledigheter.

Det är förbjudet att avsiktligt kränka en person eller personalgrupp eller skapa en fientlig och kränkande atmosfär. Ett osakligt och kränkande språkbruk är förbjudet.

Alla former av sexuella trakasserier, trakasserier på grund av kön, mobbning och pennialism är förbjudna. Sexuella trakasserier och trakasserier på grund av kön är icke önskvärt fysiskt eller verbalt beteende av sexuell natur, som kännetecknas av att de känslor beteendet väcker och de följer det har för personen alltid är negativa. Sexuell uppmärksamhet utvecklas till trakasserier om den fortsätter trots att den som blivit föremål för uppmärksamheten meddelar att han eller hon tycker att den är kränkande eller motbjudande.

Förmännen har dock ett särskilt ansvar för verksamhetssättet och atmosfären i den egna enheten. Om förmannen får kännedom om diskriminerande eller kränkande beteende i enheten är han skyldig att ingripa.

Förebyggande av mobbning och pennialism

Målet inom beväringutbildningen är ställt på att planenligt skapa en krigstida trupp med god anda och prestationsförmåga. I en trupp där andan är god och där man känner till de gemensamma målen och förbinder sig till dem förekommer ingen mobbning eller pennialism. De som fungerar som ledare innehar en viktig ställning då en trupp med god anda skapas, men de

underordnade bör också komma ihåg sina egna plikter och fungera enligt bestämmelserna i det allmänna tjänsterelementet.

Utgångspunkten inom försvarsmakten när det gäller att känna igen och förebygga pennialism är nolltolerans, d.v.s. **inom försvarsmakten godkänns ingen form av mobbning eller pennialism**. Pennialism och mobbning är straffbara handlingar. Misstänkta fall undersöks och behandlas genom rättsvårdsåtgärder. Att du meddelar om fall gör att de kommer till dina förmäns kännedom och det blir möjligt att ingripa i dem omedelbart i din grundenhet och i truppförbandet. Det är vars och ens rättighet och skyldighet att ingripa i mobbning och pennialism.

Vad är mobbning?

Mobbning är avsiktliga psykiska eller fysiska åtgärder som mobbaren riktar mot någon i syfte att få personen att må dåligt. Ofta är målsättningen också att isolera personen från socialt umgänge eller ifrågasätta hans eller hennes ställning. Mobbning kan ta sig uttryck i att man kallar en person vid öknamn (exempelvis på grund av etnisk bakgrund, religion, kön eller utseende), förlöjligar eller förtalar honom eller henne, skämtar på hans eller hennes bekostnad eller lämnar personen ensam eller vilket förfarande som helst som har som syfte att skada eller sära en annan person.

Mobbning kan ta sig verbala eller fysiska uttryck. Tyst mobbning är till exempel miner, suckar, att man inte talar till personen, att man vänder den andra ryggen eller undviker den andras tilltal, vilket gör att mobbningen ofta är svår att upptäcka. Verbal mobbning är att man sprider skvallet om, antastar, hånar, härmnar, hotar honom eller henne, ständigt kommenterar vad personen sagt och gjort eller utsätter personen för skämt. Fysisk mobbning tar sig till exempel uttryck i knuffande och är relativt lätt att upptäcka.

Mellan den som mobbar och den mobbade råder en obalans i styrkeförhållandena så att den som mobbas är oförmögen att försvara sig mot den som mobbar. Oförmågan kan bero på den mobbades fysiska svaghet eller något annat. Ibland uppstår obalansen på grund av att mobbarna är många. Då två psykiskt och fysiskt sett jämnstarka personer bråkar är det vanligen inte fråga om mobbning. Mobbning kan uppfylla brottsrekvisit för ett eller flera militära brott.

Det allmänna språkbruket kan ibland vara mycket brokigt, men allt är dock inte tillåtet. Språkbruket bör vara sakligt. Svordomar eller kränkande språkbruk hör inte till militär utbildning och militärt uppträdande.

Vad är pennialism?

» *Pennialism är ett förfarande som uppfyller rekvisitet för missbruk av förmansställning där man, medvetet eller överlagt, försöker bereda den underordnade sådant psykiskt eller fysiskt lidande som till sin natur inte har att göra med den tjänstgöring som krävs i situationen. Pennialism är avsiktlig kränkning av den underordnades människovärde och lagstadgade rättigheter med hjälp av den militära befälsrätt som förmansställningen för med sig.*

Rekvisitet för missbruk av förmansställning har i första momentet i 16 § 45 kap. strafflagen (559/2000) definierats på följande sätt:

En förman som genom missbruk av sin befälsrätt åsamkar en underordnad sådana lidanden eller sådana risker för den underordnades hälsa som i är nödvändiga med hänsyn till tjänstgöringen eller som behandlar en underordnad på ett förödmjukande sätt **eller som i egenskap av disciplinär förman påför en person som han vet är oskyldig ett disciplinärt straff**

eller disciplinär tillrättavisning gör sig skyldig till missbruk av förmansställning. För missbruk av förmansställning döms också en förman som beordrar en underordnad till arbete som inte hör till tjänstgöringen eller utbildningen.

Först efter slutförd förundersökning och slutligt disciplinärt beslut eller domstols beslut som vunnit laga kraft vet man om det varit fråga om missbruk av förmansställning. Före det ska man komma ihåg att det enbart är fråga om misstänkt pennialism.

» *Krävande eller fysiskt ansträngande militär utbildning som har att göra med planlig utveckling av individens funktionsförmåga och truppens prestationsförmåga är dock inte pennialism.*

Anmälan om fall av mobbning och pennialism

Då du upplever att du blivit utsatt för mobbning och pennialism eller du lägger märke till mobbning och pennialism i din enhet, pluton (motsv.) eller stuga bör du genast meddela om saken till någon av följande:

- chefen för, fältväbeln vid eller en utbildare vid din grundenhet
- truppenhetskommendören
- socialkuratorn
- militärprästen
- rättsofficeren
- läkaren vid garnisonens hälsostation
- personer vid beväringkommittén eller din egen grundenhets representant i beväringkommittén

Anmälningsförfarandet beordras skilt i varje truppförband. Tilläggsinformation om saken finns på anslagstavlan i din enhet och i stugpärmerna.

Varje soldat är skyldig att ingripa då han observerar mobbning eller pennialism. Fastän man

själv inte skulle bli utsatt är det viktigt att alla observerade misstänkta fall av mobbning och penaltalism kommer fram. Det kan vara så att den person som utsätts för dem t.ex. inte vågar berätta om saken. Då är tjänstgöringskamraterna i central ställning när det gäller att ta fram saken och få ett beslut i den.

3.5 Sluten ordning

Sluten ordning kallas gruppens verksamhet och formation, där de enskilda soldaternas och gruppernas platser är noggrant bestämda i förhållande till varandra. Utförandena är exakta, samtidiga och sker på föreskrivna kommandon.

» *Genom övning av sluten ordning vänjs de som utbildas vid instinktiv reaktion och precision.*

Övningen av sluten ordning utgör en viktig del när det gäller att upprätthålla disciplin och skapa anda inom truppen.

Sluten ordning gör det möjligt att exakt leda stora avdelningar och skapar en grund för verksamheten på stridsfältet.

Genom sluten ordning skapar man även grunder för funktion i annan undervisning inom den militära utbildningen.

Vid sluten ordning anger den som leder truppen takten för truppens funktion genom sina kommandon. Kommandot omfattar vanligen en **förberedande del** och en **utförande del**, såsom i **KÄÄNNÖS OIKEAAN ...PÄINI!**

Lär dig att lyssna rätt på kommandona och vid behov att kommendera rätt.

Under den förberedande delen berättar man vad som görs därefter. Därefter kommer en kort

paus. Under pausen har man tid att tänka ut hur man ska göra. En ny chef håller lätt en för kort paus. En ny trupp å andra sidan sätter sig i rörelse fastän order om utförande inte ännu har givits. Efter pausen ger man order om utförande med vikt på första stavelsen. Då fungerar alla rätt och samtidigt.

Förfaringssättet från sluten ordning kan användas i all utbildning där målet är en instinktiv kontroll över exakta utföranden.

» *Övning av sluten ordning förbättrar din reaktionsförmåga, kontrollen över vapnet, kroppen och psyket samt din fysiska kondition.*

3.6 Indelningen av underhållet i funktioner

Underhållet har som uppgift att upprätthålla och utveckla truppers stridsduglighet och funktionsförmåga. Underhåll är personalvård och underhåll av krigsutrustning samt komplettering. Underhållet indelas i följande funktioner:

- komplettering
- service och reparation
- medicinalvård
- transporter
- underhållstjänster.

Komplettering

Målsättningen med komplettering är att hålla trupperna i beordrad styrka och stridsdugliga beträffande materiel så, att användaren får rätt materiel av god kvalitet i rätt tid. Till komplettering hör anskaffning, upplagring och fördelning av:

- vapen och ammunition,
- bränsle och smörjmedel,
- livsmedel och fältprovianteringsutrustning,

- beklädnads-,
- elektronik-,
- pionjär- och skyddsmaterial,
- kontorsmaterial och adb-utrustning samt
- material inom kartläggnings- och fotografisektorn
- till underhållsinrättningar och trupper samt evakuering och uppföljning av
- material.

Service och reparation

Målsättningen med service och reparation är att hålla den materiel som trupperna använder och upplagar i användningsskick. Komplettering av reservdelar hör till service och reparation. Service och reparation är planerlig underhålls- och reparationsverksamhet som gäller det tekniska skicket hos materiel, enskilda anordningar, utrustning eller system under hela dess livscykel.

Service och reparation av försvarsmaktens materiel sker på två nivåer (nivå 1 och 2) Nivå 1 utgörs av ett (organiskt) underhållssystem på truppförbandsnivå inom försvarsmakten. Nivå 2 utgörs i huvudsak av ett underhållssystem som omfattar strategiska partner inom underhållet och industri som hör till näringslivet. Service och reparationsarbete på nivå 2 utförs till exempel av Millog Oy. Service- och reparationsverksamheten förutsätter för uppgiften utbildad personal samt utrustning, utrymmen och reservdelar på alla nivåer. Inom service och reparation betonas uppföljning av materielens skick, regelbundna granskningar och förutseende underhåll, för vilket användarna i första hand ansvarar. Det underhåll och de granskningar som användaren utför kallas driftsunderhåll.

Medicinalvård

Medicinalvårdens uppgift är att ge sårade och sjuka vård, evakuera dem till en vårdplats, upprätthålla hälsa och förebygga sjukdomar samt dela ut och komplettera medicinalvårdsmateriel. Till medicinalvården hör även miljöövervakning

som en faktor som upprätthåller truppernas funktionsförmåga. Medicinalvården indelas i:

- sjukvård
- hälsovård
- komplettering av och service på medicinalvårdsutrustning
- miljöhälsovård.

Transporter

Målsättningen med transporttjänsten är att hålla trupperna funktionsdugliga genom att överföra den mängd materiel de har enligt kompletteringsrättigheterna eller som de beställt till rätt plats, i gott skick och rätt tid samt evakuera användbar trasig materiel, som inte kan repareras på ifrågavarande nivå. Grundprincipen för transportererna är att undvika mellanlastningar, där den materiel som transporteras måste lossas från fordonet eller växelkorgen och inom kort lastas för en ny transport.

Underhållstjänster

Genom underhållstjänster upprätthålls individens och truppens psykiska och fysiska stridsduglighet.

Till underhållstjänsterna hör:

- förplägnad (bespisningen i garnisonen och i terrängen, fält- och fartygsprovianteringen samt stridsprovianten)
- vattenunderhåll
- fälthygien
- beklädnadsunderhåll (bl.a. utdelning och byte av beklädnadsmaterial)
- soldathems- och kantinverksamhet
- vård av stupade
- postverksamhet (fältpost)

Därtill kan på lägre organisationsnivåer, till exempel i grundenheter, uppgifter som hör till utrymmesförvaltning och betalningstrafik (t.ex. betalning av beväringarnas dagspenningar) ingå i underhållstjänsterna.

3.7 Underhållsutbildningen under grundutbildningsperioden

Underhållsutbildningen ingår under grundutbildningsperioden i den övriga utbildningen. Inom underhållsutbildningen koncentrerar man sig på inläringen av sådana underhållsåtgärder, genom vilka soldaten kan bevara sin stridsförmåga på stridsfältet och hålla i skick statlig egendom som överlåtits till honom.

Soldaten bör efter grundutbildningsperioden:

- kunna grunderna i första hjälpen
- kunna sköta sin egen hälsa och personliga hygien
- känna till grunderna i miljöskydd samt fälthygien
- känna till underhållsarrangemangen inom grundenheten och truppförbandet i sådan utsträckning att förstår sin egen andel i underhållet som helhet samt
- känna till sitt ansvar för den utrustning som han har till sitt förfogande, åtgärder som vidtas då en persedel försvinner eller skadas samt eventuella följder av detta.

Personlig fälttogsutrustning

För utbildningen blir soldaten förutom vapnet tilldelad en rekylförstärkare, hylspåse, kupformade hörselskydd samt vid behov separat en bajonett.

Soldaten ansvarar för att den fälttogsutrustning som han använder hanteras och förvaras väl samt för dess funktionsduglighet och underhåll. Soldaten är ersättningskyldig om utrustning försvinner eller dess stridsduglighet försämras i tjänsteuppdrag till följd av vårdslöshet eller oförsiktighet i hantering eller underhåll. Fälttogsutrustningen bör vårdas efter användning och hantering, efter skjutning och regelbundet varje vecka.

Hälsa- och sjukvård samt första hjälpen

Beträffande hälsa- och sjukvård bör soldaten känna till:

- åtgärderna vid insjuknande under tjänstgöring och permission
- skydd av hörseln
- förebyggande av förfrysningar och sjukdomar förorsakade av värme

I fråga om första hjälpen bör soldaten känna till:

- hur en blödning stillas, andningsvägarna öppnas och rätt transportställning i fråga om en sårad
- återupplivning enligt mun-mot-mun- och tryckmetoden

3.8 Särskilda anvisningar om underhåll

Medicinalvård

Livräddande första hjälpen

Kontrollera genast då en person plötsligt förlorar medvetandet om han eller hon behöver upplivning genom tryck- och mun-mot-mun-metoden.

Tilltala och skaka om personen.

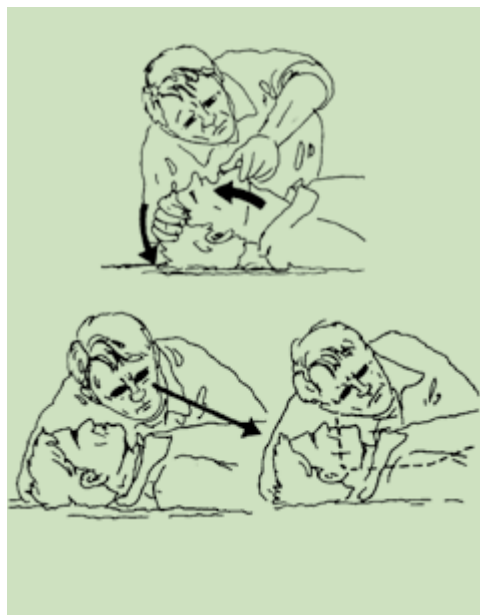
Om personen inte reagerar kan det vara fråga om ett hjärtstillestånd. Alarmera hjälp genom att ropa och ring till alarmcentralen på nummer 112 och följ därefter de anvisningar du får. Du får inte avbryta samtalet innan du fått lov till det av den jourhavande vid alarmcentralen.

Kontroll och frigöring av andningsvägarna

Frigör andningsvägarna: tryck patientens panna nedåt med ena handen och lyft upp hakspetsen med den andra.

Kontrollera om patienten andas genom att lägga ditt öra nära patientens mun:

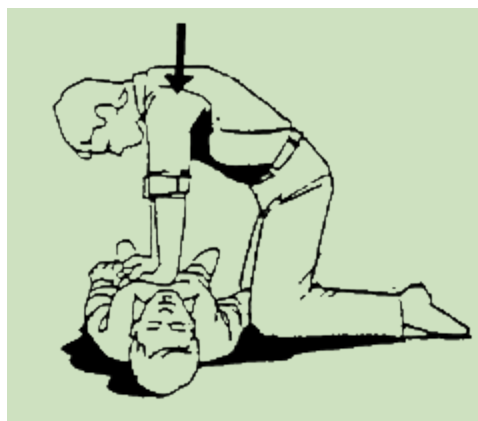
- Känns patientens andning mot din egen hud?
- Hörs patientens andning?
- Titta efter om patientens bröstorg höjs och sänks.

» Om patienten andas normalt, vänd honom eller henne i framstupa sidoläge. Följ med patientens tillstånd och övervaka tills sakkunnig hjälp anländer.

Återupplivning genom tryckmetoden

Om patienten trots detta inte börjar andas, inled återupplivning genom tryckmetoden.

Ställ dig på knä i axelhöjd bredvid den som ska upplivas, placera handflatan mitt på bröstbenet och den andra handen ovanpå som stöd.

Tryck bröstbenet rakt nedåt med raka armar genom att utnyttja din egen kroppsvikt.

Man trycker nedåt med en hastighet om 100 gånger i minuten. Vid tryckmetoden bör bröstbenet hos en vuxen tydligt tryckas in (4-5 cm) rakt mot ryggraden.

Tryck 30 gånger.

Återupplivning genom mun-mot-mun-metoden

Frigör på nytt patientens andningsvägar genom att böja hans eller hennes huvud bakåt. Tryck patientens panna nedåt med ena handen och lyft upp halspetsen med den andra.

Om personen trots det inte andas, inled **återupplivning genom mun-mot-mun-metoden**. Tillslut patientens näsborrar, slut dina läppar tätt mot patientens och blås in luft i patientens lungor.

Inled återupplivningen genom **två inblåsningar**. Följ med bröstorgans rörelser under inblåsningen. Om luften trots försöken inte lätt går fram, kontrollera huvudets och käkens ställning hos patienten. Rengör snabbt munnen från uppkastning, blod, slem med ett finger. Avlägsna främmande föremål och löständer som lossnat från mun och svalga.

Kontrollera oavbrutet att patientens **bröstorg höjs och sänks**.

Återupplivningsrytmen är 30:2 (30 tryckningar och 2 inblåsningar), oberoende om hjälparna är en eller flera till antalet.

Fortsätt med återupplivningen tills:

- personens livsfunktioner återvänder
- sakkunnig hjälp har anlät till platsen
- återupplivarens egna krafter sinar.

Stillande av blödning

En stor yttre blödning bör fortast möjligt stillas med alla tillgängliga och förnuftiga medel.

Placera den skadade omedelbart i liggande ställning. Stilla blödningen genom att trycka med fingrarna eller handflatan direkt på såret. Om såret befinner sig på en extremitet höjs denna så att blödningsstället kommer ovanför hjärtats nivå.

Förse blödningsstället med ett tryckförband. På en ren förbandskompress placeras ett lämpligt fast föremål, t.ex. en förbandsrulle, en tändsticksask eller en sten. Kompressen och tyngden

fästs på såret med ett stadigt men inte för spänt åddraget förband eller klädesplagg. Kontrollera att blödningen avstannar och att förbandet inte är för spänt. Om förbandet är för spänt domnar extremiteten eller också börjar det göra ont i den.

Om blödningsstället är på en extremitet och blödningen fortsätter trots tryckförbandet, t.ex. om extremiteten slitits loss, bör man i tvingande fall använda avsnörning. Som avsnörning kan man använda ett bälte, ett förband eller tygstycke. Avsnörningen placeras ovanför blödningsstället och spänns så mycket att blödningen avtar. En patient som blöder rikligt måste snabbt transporteras till sjukhus i liggande ställning och den skadade extremiteten bör stödas med en spjåla eller ett stödförband under transporten.

Kom ihåg att först använda den skadades eget första förband! Bruksanvisning finns i förpackningen.

Förebyggande av chock och första hjälpen vid chock

Placera den skadade i liggande ställning och höj upp benen med hjälp av en rygsäck, en sten eller en stol.

Stilla en riklig yttre blödning så snabbt som möjligt.

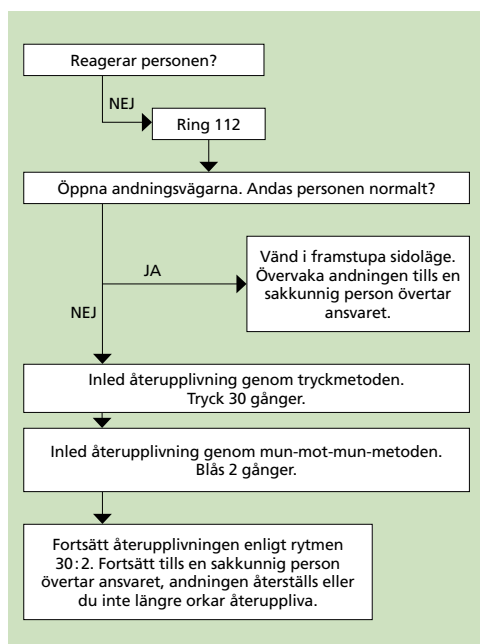
Täck patienten med varma kläder eller en filt och skydda honom mot fukt t.ex. med regnmanteln eller en skyddspresenning av plast och isolera patienten från ett kallt underlag exempelvis med papp, tidningar eller genom att lyfta honom eller henne på bår.

Undvik att vålla onödig smärta då du ger första hjälpen. Lugna patienten, larma vid behov mera hjälp, förhindra ytterligare skador och se till att han eller hon snabbt kommer under vård.

Att fundera på

1. Vad gör du i följande situation? Ditt stridspar såras i vänstra låret av en stormgevärsskula under strid. Blodflödet är ymnigt. Han svarar inte på tilltal och ligger på rygg. Vilka faktorer beaktar du när du bedömer situationen? Vilka är dina första och viktigaste åtgärder och vad gör du efter dem?
2. Du kommer till en trafikolycksplats. Fundera över hur du fungerar utgående från följande nyckelord:
  1. Bedöm situationen
  2. Kalla på hjälp
  3. Rädda
  4. Förhindra ytterligare olyckor
  5. Ge livräddande första hjälpen
  6. Ge akt på de skadades tillstånd och
  7. ordna med vägvisning för hjälpen.

Underhållstjänster

Beklädnad

Den utrustning som delas ut till beväringarna består av fält-, tjänste-, permissions- och paraduniform som används under olika väderleksförhållanden och i olika uppgifter.

Beväringen ansvarar själv för att den utrustning han blivit tilldelad förvaras och vårdas rätt samt byts till hel och ren utrustning. Terränguniformen får man aldrig själv tvätta hemma, eftersom tvätt med vanliga tvättmedel försvagar uniformens skydds nivå mot mörkerspaning. Byt alltså ut en smutsig uniform mot en ren!

» *Din klädsel då du rör dig i militär uniform ger ett första intryck av dig själv och ditt truppförband. Det beror på dig själv hurudant intrycket blir!*

Utanför kasernområdet är det tillåtet att använda civil klädsel under permission och fritid. Med militär uniform är det tillåtet att använda sådana egna kläder som inte syns utåt. Var och en ansvarar själv för att den civila klädseln är användbar. Det är alltid förbjudet att kombinera militär uniform med civila kläder ifall detta kunde försäkra oreda eller kränka den militära uniformens värde.

Tillstånd kan beviljas för användande av egen idrottsutrustning samt sportkläder och -skor vid olika idrottsevenemang. För detta betalas ingen ersättning. Det förbjudet att använda militär i samband i samband med partipolitiska tillställningar, demonstrationer, maskerader och med dessa jämförbara tillställningar.

» *Då du upptäcker att en person saknas eller har försvunnit, meddela omedelbart gruppchefen om detta.*

I detta kapitel presenteras de allmänna säkerhetsföreskrifterna gällande skjutning, grunderna i skytte som ges under grundutbildningsperioden och skjutställningar samt skjutning med stormgevär.

Skjutförmågan är soldatens viktigaste färdighet. Först måste man lära sig grunderna i skytte. Förmågan att träffa målet i skjutbaneförhållanden är en utgångspunkt för att färdigheterna ska kunna övas i stridsutbildning, stridsskjutningar och i strid. I hanteringen av vapen och ammunition måste man alltid följa säkerhetsföreskrifterna. Genom vapenutbildning skapar man färdigheter att hantera vapen säkert och tryggt.

De som inte fått militär utbildning kan tycka att skytte är identiskt med det smatter av serieeld som man upplevt inom medieväld. När en soldat

skjuter är det enbart träffarna som räknas. Det myckna oljudet, mynningsflammorna och rikoschetterna är bara olägenheter. Glöm alltså filmerna. För en soldat är vapnet ett arbetsredskap och inte någon egoförstärkare.

Målet för vapen- och skjututbildningen under grundutbildningsperioden är att soldaten

1. känner till hur stormgeväret fungerar
2. behärskar en trygg hantering av stormgeväret
3. känner till grundfaktorerna bakom ett bra skott och principerna för övning av skytte
4. kan skjuta åtminstone nöjaktigt med stormgevär (godkänt resultat, III klass)
5. kan hantera stormgeväret i enkla stridsituationer
6. behärskar användarunderhållet av stormgeväret (rengöring och behandling med skyddsämnen).
7. är förtrogen med de säkerhetsföreskrifter som gäller grundskjutningar.

4.1 Allmänna säkerhetsföreskrifter gällande skjutning

Varje soldat bör känna till innehållet i dessa säkerhetsföreskrifter och kunna fungera på det sätt de förutsätter. Säkerhetsföreskrifterna följs under fredstida skjutningar och i tillämpliga delar även i strid.

Hantering och innehav av vapen och ammunition

1. Ingen får på eget initiativ börja hantera vapen, ammunition eller sprängämnen vilkas hantering han/hon inte känner till.
2. Om förmannen beordrar en militärperson att skjuta med ett vapen, hantera sprängämnen eller redskap som innehåller sprängämnen, som den som fått ordern inte känner till eller känner sig osäker på, måste han/hon meddela förmannen om detta innan skjutningen eller hanteringen inleds.
3. Det är förbjudet att utan lov inneha ammunition, sprängämnen eller skjutvapen.
4. Under alla övningar där vapen, ammunition eller sprängämnen hanteras är varje enskild militärperson skyldig att avbryta övningen genom att ropa SEIS, om han/hon märker att det håller på att hända någonting sådant som kan utgöra fara för övningsavdelningen, utomstämde eller egendom.
5. Vapen får aldrig riktas mot personer eller föremål som kan skadas.
6. Identifiera målet innan du skjut. Försäkra dig genom observation om att ingen befinner sig på eldlinjen eller bakom målet.
7. Flytta fingret till avtryckaren först när du tänker skjuta.

Förvaring av vapen

I vapenställningen får man inte förvara laddade vapen, inte heller får det finnas patroner i patronlåget eller kassetterna. Vapnet ska vara säkrat. Kassetterna ska vara lösgjorda från vapnen och fyllda kassetter får inte förvaras någon annanstans än i ett låst förråd.

Hantering av övningsammunition

1. Smällpatroner bör hanteras lika försiktigt och varsamt som skarpa patroner. Särskild vikt bör fästas vid skyddandet av hörseln. Man bör använda öronproppar eller hörselskydd.
2. Med ett vapen utan rekylförstärkare får man inte skjuta smällpatroner. Åt soldater som inte har rekylförstärkare på sitt vapen får man inte ens dela ut smällpatroner. Innehavaren av ett sådant vapen får inte ta emot smällpatroner även om han skulle erbjudas sådana.
3. Före stridsövning eller -utbildning där man använder smällpatroner bör varje enskild man granska:
  - att stormgevärets och maskingevärets rekylförstärkare är på plats och i skick och att den är ordentligt fastskruvad
  - att det inte bland hans vapen, kassetter eller kassettväskor har glömts kvar skarpa patroner och
  - att det inte har hamnat skarpa patroner bland de smällpatroner som utdelats till honom.
4. Med smällpatroner får man inte skjuta mot en person som är närmare än 50 m. Om man på chefens order i undantagsfall skjut på kortare avstånd än 50 meter ska pipan riktas uppåt.
5. Efter stridsövning eller -utbildning bör varje enskild man utan särskild order, genom att titta efter eller vid behov känna efter med ett finger, granska att det inte blir smällpatroner kvar i vapnets patronlåde eller kassetterna. Alla överblivna smällpatroner ska överlämnas till närmaste direkta förman senast då man kommer till kasernen.
6. Hörselskydd ska användas under alla skjutningar.

Rapportering om farliga situationer

Eventuella olyckstillbud bör alltid anmälas till förmannen för att man ska kunna känna igen farliga situationer. Försvarsmakten sammanställer ett register över farliga situationer som används för utveckling av verksamheten och utbildningen.

Skjutövningar

1. Vid förberedelserna för en skjutövning bör varje skytt granska att det inte finns patroner i vapnet, att det är rätt ihopsatt, i användbart skick och ordentligt rengjort. Därtill bör skytten skydda sin hörsel.
2. Under skjutövningen bör varje skytt hantera sitt vapen och sin ammunition så att de inte skadas av sand, skräp, annan smuts eller vatten.
3. Varje enskild skytt bör under skjutningen ständigt iakttäta att ingen finns i skjutriktningen eller i mynnings omedelbara närhet. En person som befinner sig i verkningsområdet för vapnets mynningstryck kan få en hörselskada.

Hantering av ammunition

1. I samband med utdelning av ammunition bör varje skytt kontrollera att den ammunition han tilldelats är av rätt sort, ren och felfri. Varje soldat **måste kunna skilja på skarpa, smäll- och laddningsövningspatroner.**
2. Efter skjutövningen bör varje enskild soldat överlåta överbliven ammunition till den som lett skjutövningen eller annan av honom utsedd person även om särskild order om detta inte givits.
3. Efter en övning bör varje militärperson överlåta överbliven ammunition och sprängämnen till sin närmaste förman senast då man kommer till kasernen, även om särskild order om detta inte givits.
4. **Skarp ammunition och övningsammunition får aldrig blandas.**

Förhindrande av vådaskott

De flesta vådaskotten har skett efter övning i samband med att vapnet granskas under transport på bilflaket eller i samband med vapnets rengöring. Peka aldrig med vapnet på något annat objekt än målet - kontrollera

alltid efter skjutningen att patronläget är tomt - gör en blindavfyring bara genom att sikta mot målet eller i luften. Vårda och förvara ditt vapen med kassetten lösgjord från vapnet.

Granskning och säkring av vapnet

1. **Ett skjutvapen bör alltid hanteras som om det vore laddat.** Då du tar i ett vapen bör du alltid först kontrollera att det inte finns någon patron i patronläget eller kassetten och därefter säkra det.
2. Vapnet får inte laddas eller hanteras laddat utan order. Vapnet ska alltid säkras och hållas säkrat när det inte används eller hanteras.
3. Ge aldrig någon ett laddat vapen utan att varna om att det är laddat.
4. Då man börjar hantera ett vapen bör man, genom att titta efter eller vid behov känna med ett finger, försäkra sig om att det inte i patronläget, kassetten eller på någon annan plats finns patroner som kunde hamna i pipan då vapnet hanteras.

Skyddande av hörseln

» *Din hörsel är oersättlig. Använd kupformade hörselskydd och/eller öronproppar. Sätt in öronpropparna omsorgsfullt i örongångarna. Soldaten skyddar själv sin hörsel enligt givna anvisningar. Om hörseln inte är skyddad kan ett enda skott leda till en bestående hörselskada.*

Det vapen som föranledde flest bullerskador var stormgeväret. Smällpatronerna var den ammunition som föranledde flest bullerskador.

I ca 90 % av fallen hade beväringarna inget hörselskydd då skadan uppstod. Man bör använda hörselskydd och vara noggrann när man lägger dem på plats.

Bullerskadan föranleddes vanligen av vådaskott i samband med hantering eller rengöring av vapen. Den vanligaste enskilda orsaken till att hörselskyddet saknades var således att situationen var överraskande och att man inte visste att det

var nödvändigt att skydda hörseln. Smällpatroner bör hanteras med samma försiktighet som skarp ammunition. Efter skjutningen och då vapenhanteringen inleds bör man alltid försäkra sig om att inga patroner blivit kvar i vapnet.

En bullerskada kan leda till att man blir döv, att vissa ljudnivåer inte uppfattas av örat eller att det konstant ringer i öronen. Genom snabbt ordnad vård kan man förhindra och lindra skadorna. Symptom på bullerskada är att det slår lock för och susar eller piper i öronen, öronvärk, blödning från örat, nedsatt hörsel eller andra symptom från öronen.

Om du har ett eller flera symptom efter att du blivit utsatt för plötsligt buller, berätta genast om symptomen för din utbildare, varvid du utan dröjsmål sänds vidare till läkare för undersökningar och vård. Vården av en lindrig bullerskada består i att öronen skyddas för ytterligare buller, att man utför hörselkontroll och följer med symptomen samt rök- och skjutförbud. Vid behov görs en ny hörselkontroll.

Om alla skador görs en olycksfallsanmälan oberoende av vårdmetod. Även tillstånd där det ringer kraftigt i öronen, även om hörseln inte är nedsatt, kan behandlas med syre i övertryck.

Förberedelser för skjutövningar och verksamhet på skjutområdet

Nedan finns allmänna anvisningar, som det med tanke på säkerheten i tjänsten och den allmänna trivselen är skäl att du kommer ihåg under skjutövningarna.

Hantering av vapen

- hantera alltid vapnet som om det vore laddat
- rikta aldrig vapnet mot något annat än målet
- försäkra dig om att den ammunition du fått är av beordrat slag

Användning av öronproppar

Använd öronpropparna så här:

Välj en öronpropp av rätt storlek.

Se till att dina händer är rena. Rulla proppen mellan fingrarnas spetsar så att den blir smal.

Dra ytterörat snett bakåt med den ena handen och för snabbt in den hoptryckta öronproppen i örongången. Håll fingret mot proppen tills den utvidgats (ca 20 sekunder).

Om proppen håller på att komma ut ur örongången är den inte rätt insatt. Upprepa proceduren och försäkra dig om att proppen är tillräckligt långt insatt i örongången.

Order om verksamheten på skjutområden finns i stadgan för skjutområdet. Noggrannare bestämmelser om skjutområdet behandlas under säkerhetslektionerna som hålls före skjutövningarna.

- utbildaren eller den som leder skjutningen ger order om fästande av kassetten och laddning av vapnet
- vapnet säkras alltid innan man ger sig av.

Hantering av sprängämnen och ammunition

- ta inte emot ammunition som du inte känner till och för vars hantering du inte fått utbildning,
- hantera den ammunition du fått noggrant enligt de direktiv som givits, rätt hantering förebygger uppkomsten av farliga situationer,
- okreverad ammunition som finns i terrängen ska märkas ut med en triangel,
- om du hittar okreverad ammunition, meddela din utbildare om detta så att ammunitionen kan märkas ut och röjas senare. Röjningen utförs av en person som är särskilt utbildad för ändamålet.

Okreverad ammunition kan vara apterad. Den kan krevra vid minsta beröring eller då den sätts i rörelse.

Man får under inga omständigheter röra vid okreverad ammunition, delar av sådan eller andra okända föremål som man hittar i terrängen!

Rörelser

- syftet med begränsningarna är att förhindra att personer hamnar på det farliga området och utsätts för livsfara,
- avlägsna dig aldrig från truppen utan tillstånd av utbildaren,
- rör dig endast längs beordrade rutter och fråga om du är osäker på ruten,
- kom ihåg att meddela utbildaren om att du nått målet,
- kom ihåg att titta efter var du stiger - det finns okreverad ammunition på skjutområden, följ postkarlarnas order och direktiv.

Verksamhet på målområdet

- det är tillåtet att röra sig på målområdet i samband med skjutningar bara på order eller med tillstånd av den som leder

skjutningen eller en särskilt bemyndigad person,

- när man rör sig på målområdet bör man sträva efter att använda öppen formation eller rutter som konstaterats ofarliga.

Skyddande av hörseln

- skydda alltid din hörsel före skjutningen,
- utbildaren ger order om huruvida man ska använda öronproppar, kupformade hörselskydd eller bådadera,
- du svarar själv för att du fungerar enligt givna direktiv,
- om du misstänker en hörselskada, meddela genast utbildaren om detta,
- om vården inleds så snabbt som möjligt minskar skadornas omfattning.

Naturskydd

- lämna inget skräp i naturen,
- den som skräpar ned städar också upp,
- lägg skräpet i avfallssäckar eller på beordrad plats,
- gräv inte ned ditt avfall i marken; djuren hittar det då de söker mat, även under jorden, och sprider ut det i terrängen,
- kom ihåg att övnings- och skjutområdena används året runt – också sedan du varit där,
- det är tillåtet att göra upp öppen eld endast med tillstånd av utbildaren och bara på vissa beordrade platser – det kan råda explosionsrisk på området.

Hygien

- tvätta om möjligt händerna före måltid,
- diska alltid dina bestick efter måltiden,
- om du använder plastpåse i matbacken, för den i avfallssäcken efter måltiden
- uträtta alltid dina behov i fältlatrinen. Om detta inte är möjligt, gräv ned dina lämningar i jorden,
- tvätta alltid händerna efter latrinbesök.

4.2 Vapenutbildning

7,62 Stormgevär

Krigsmannen bör behärska hanteringen och användningen av vapnet så, att han på 150 meters skjutavstånd uppnår en träffsannolikhet om 80 % i dagsljus och 70 % i mörker mot ett mål med 20 cm diameter. Vidare bör krigsmannen klara av att plocka isär ett stormgevär på 5 sekunder och sätta ihop det på 15 sekunder samt lägga 30 patroner i kassetten på 35 sekunder. Vanligen används modell -62 och -95 av stormgeväret.

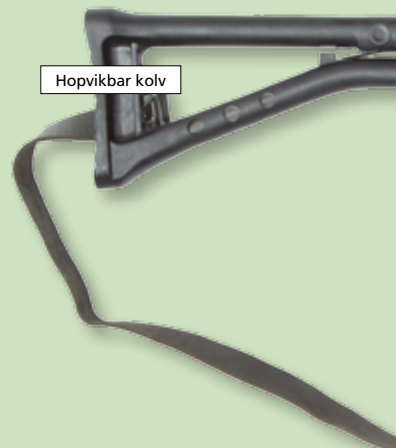
Stormgevärets egenskaper:

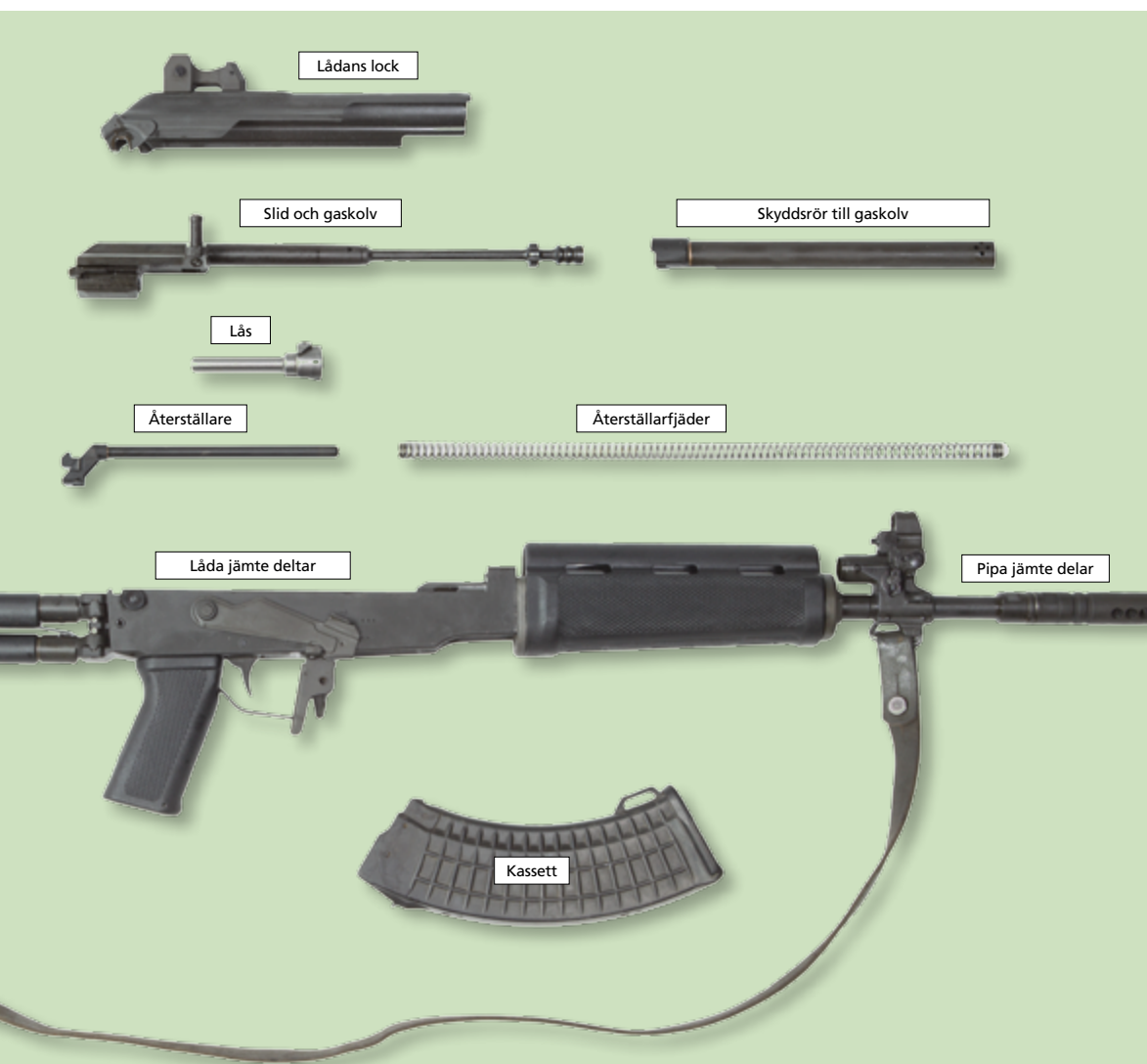
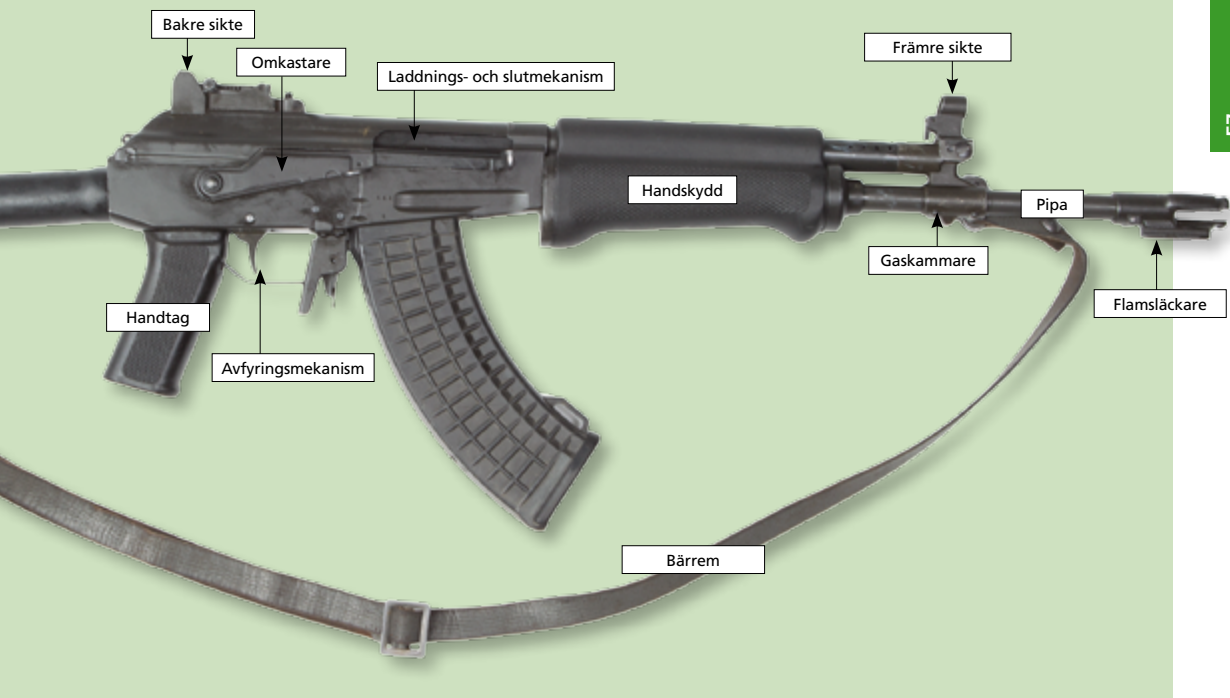
- effektivt skjutavstånd i praktiken är 300 m
- stormgeväret fungerar automatiskt (laddar, avfyrrar och avlägsnar hylsan)
- med vapnet kan man skjuta både skottvis eld och serieeld
- vapnet har dioptersikte för dag och öppet sikte med tritiumampuller för skymning
- till vapnet kan man foga ljusförstärkare 2000 som mörkersikte
- i kassetten ryms 30 patroner, en fylld kassett väger 0,8 kg
- eldransonen omfattar tre fyllda kassetter, d.v.s. sammanlagt 90 patroner
- till soldatens stridsutrustning hör sex kassetter
- eldhastigheten med skottvis eld är 20-30 skott per minut (skottvis eld är effektivare än serieeld)
- eldhastigheten vid serieeld, inklusive kassettbodytena, är 120-180 skott per minut och den teoretiska eldhastigheten är 700 skott per minut
- RK95 ger möjlighet att använda gevärsgrenat, mörkersikte samt ljuddämpare och framstöd
- vapnet väger 3,5 kg utan bajonett och kassett
- skottet är farligt inom ett avstånd av ca 4 km.

Stormgevär 7,62 RK 62

Stormgevär 7,62 RK 95 TP i delar

Utrustning

Oljeflaska

Skruvnyckel

Rengöringsutrustning

Hylspåse

Bajonett och slida

Information på patronasken

Ammunitionsnummer

Patronmängd

JVA =
Ammunition för
infanteriet

Krut-
kvalitet
och parti

JVA 0316		1305-467-0041	30 kpl
7,62 RK S 309 p herm			
Itäcke till	Itäcke till	Rind mått	Skottspåse
1 b 4	1,4	50 g	0,570 kg
Parti		Lager	SO S309
1,70 g		Metall	SO 7,62 RK mh
RSO4N26 29486		Parti	VRT N:o 2 ers 47- 68
Packningsförhållande	SO-83		
Lagerförhållande	SO 4.2-89 HV		

Innehåll

7,62 RK = Patron för stormgevär
S 309 = Helmantelkula typ S nr 309
p herm = förpackningen lufttät
vj 313 = Spårlyspatron nr 313
vj S pv th = Spårlyspatron S,
förpackningen rysk
als lkp = Aluminiumkärna,
patron med kort bärvidd
pl pap = Kula av trä, smällpatron)

Skötsel av stormgeväret

» *Kontrollera alltid innan du vidtar underhållsåtgärder genom att titta, och vid behov känna efter med ett finger, att det inte finns någon patron i patronläget och att kassetterna är tomma! När du putsar ditt vapen bör du ha kassetten lösgjord från vapnet och hantera det så att det inte riktas mot en annan person.*

Stormgeväret tas isär för rengöring genom att man först lösgör kassetten och kontrollerar att vapnet inte är laddat. Därefter lösgörs locket till lådan, sliden och låset samt återställerfjäders och skyddet till gascylindern. Kassetten tas isär för rengöring genom att dess fjäder frigörs.

Vapnet bör plockas isär i rätt ordningsföljd. Delarna bör hanteras omsorgsfullt och försiktigt. Särskilt bör man undvika att skada lådans lock, där det bakre siktet sitter (RK 62).

Underhållet utförs med vapnets egna rengöringsredskap. Kontrollera före rengöringen att läskstången är rak och rätt ihopsatt.

Pipans rengörs via mynningen, patronläget bakifrån och från gaskammaren avlägsnas sot. **Gnid inte så hårt att pipans mynning far illa.** Stöd läskstången med ena handen så att det inte uppstår en mynningskon i pipan.

Lådan och övriga delar rengörs med trasa. När man rengör vapnet bör man kontrollera att

- det inte finns sot i gaskammaren och på gaskolvets ände
- slagstiftet rör sig fritt i låset
- att det är rent i förvaringsutrymmet för putstillbehören och hålrummet kring avfyringsmekanismen
- flamsläckaren inte rör på sig
- siktinrättningarna är i skick och det bakre siktet är stabilt

- locket till lådan inte har lossnat
- kassetterna är i skick.

Om fel konstateras på vapnet bör detta omedelbart meddelas till förmannen. Efter rengöring oljas vapendelarna och vapnet sätts ihop.

Ett vapen som blivit fuktigt måste först torkas och sedan inoljas.

» *Olja som blandats med vatten är inte ett smörj- eller skyddsmedel!*

Vapnet vårdas efter skjutning så att pipan oljas då den kallnat

- efter 2–3 timmar rengörs och oljas vapnet
- efter 2–3 dygn rengörs och oljas vapnet på nytt.

» *Under krigsövningar och terrängförhållanden kräver vapnet dagligt underhåll. Vintertid förvaras vapnet ute eller i bakre delen av tältet, eftersom värmeväxlingar kan leda till att vapnet fryser.*

Då man använder smållpatroner ska man använda rekylförstärkare. Den fästs vid stormgevärets pipa enligt bilderna på nästa sida.

» *Man får inte stöta till vapnet, vrida det eller använda det som hävarm eller stol eller lämna det på en sådan plats där det kan hamna under ett hjul eller band. Vapnet är ett precisionsverktyg, som skadas vid felaktig hantering. Med ett skadat vapen träffar man inte!*

Fästande av rekylförstärkare på stormgeväret:

7,62 RK 62

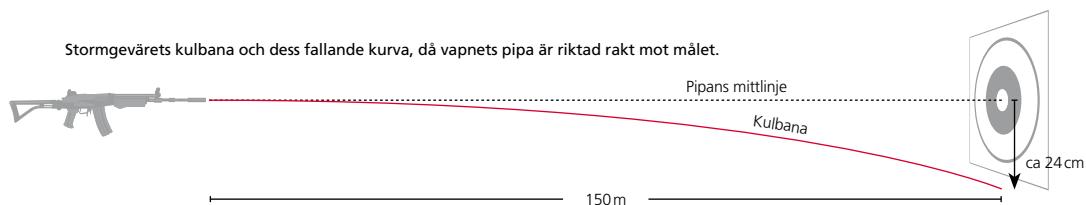

7,62 RK 95

4.3 Grunderna i skytte

Stormgevärets kulbana och dess fallande kurva, då vapnets pipa är riktad rakt mot målet.

Kulans flygbana

Grunder

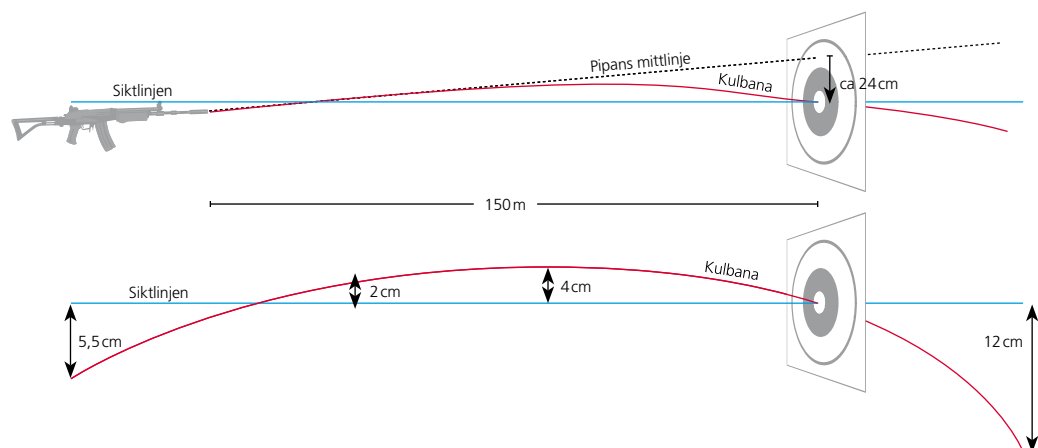
Efter att kulan lämnat pipan börjar den flyga framåt med ständigt avtagande hastighet. Samtidigt börjar den på grund av tyngdkraften falla allt snabbare mot marken. **Flygbanan** är således alltid litet bågformig. En kula med låg utgångshastighet faller mera än en kula med hög utgångshastighet på motsvarande sträcka.

Flygbanan hos en kula som flyger långsamt är mera bågformig än hos en som flyger snabbt. Bågformigheten är större i slutet av flygbanan än i början, eftersom kulans hastighet avtar hela tiden på grund av luftmotståndet.

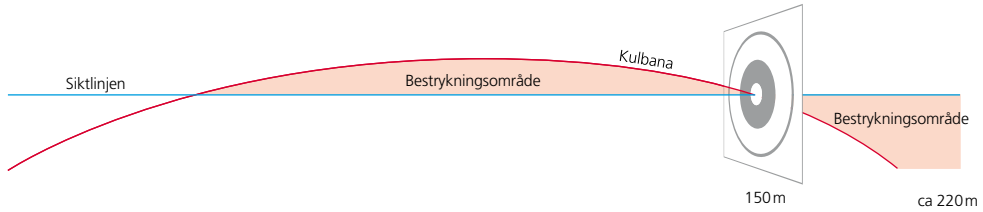
För att kulan ska fås att träffa det mål mot vilket man siktar måste siktlinjen d.v.s. den linje som går genom sikterna till målet skära kulbanan i målet. Då man siktar mot målet pekar pipan således på en punkt ovanför siktpunkten.

Vapnets siktlinje ligger i allmänhet ovanför skottets flygbana vid pipans mynning (sikterna är ovanpå pipan). Av denna anledning skär skottets flygbana siktlinjen i början av luftfärden för att i slutet av luftfärden sjunka under siktlinjen.

Detta faktum har två följder. Först och främst blir man tvungen att skjuta in vapnet för det skjutavstånd som ska användas i respektive fall. Stormgevärets siktanordning kan lätt och snabbt ställas in för olika skjutavstånd. För det andra bör man, då man befinner sig bakom ett hinder, komma ihåg att skottet flyger under siktlinjen under början av luftfärden. Därför måste man sikta tillräckligt mycket över hindret. Med stormgevär är skillnaden 5,5 cm vid pipans mynning.

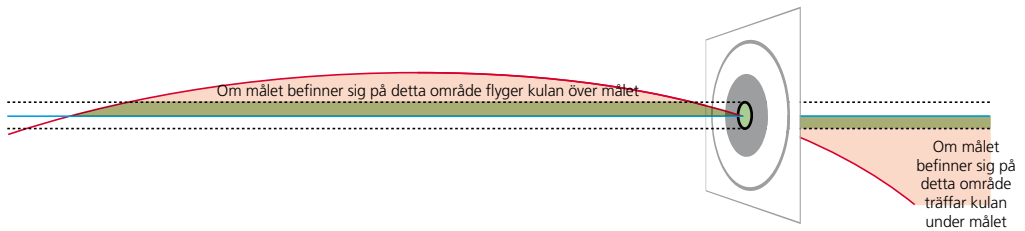

Bestrykningsområdet vid skjutning med 150-meterssikte mot måltavla 03.

Bestrykningsområde kallas den del av kulbanan, under vilken kulan inte stiger ovanför eller sjunker nedanför det mål på vilket man siktar. Bestrykningsområdet är desto längre, ju rakare

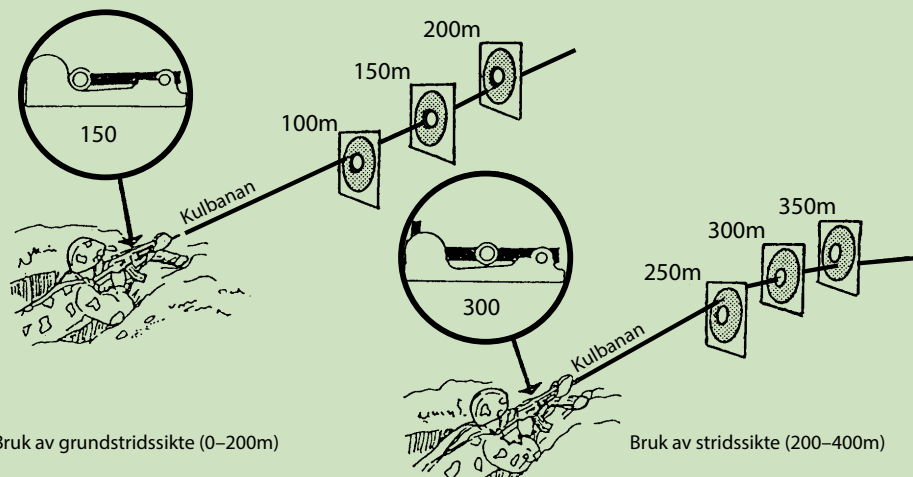
kulbanan är. Ju högre målet är, desto längre blir bestrykningsområdet. Man måste förstå bestrykningsområdets betydelse för att kunna använda vapnet effektivt på stridsfältet.

Stormgevärets siktinställning för 150 m kallas grundstridssikte. Grundstridssikte inställs alltid då det inte finns skäl för annat. Med grundstridssikte kan man för bestrykningsområdets del skjuta på ett avstånd av 0–200 m. Notera att grundstridssikte (150 m) innebär att det bakre siktet bör justeras så långt bak som möjligt. Då du justerar siktet framåt kommer läget för 100 m först och först därefter ökar avståndstalet.

Stormgevärets siktinställning för 300 meters avstånd kallas stridssikte. Stridssiktet inställs då målet ligger på ett avstånd som är större än 200 meter. Med stridssikte kan man för bestrykningsområdets del skjuta på ett avstånd av 200–400 meter. Stormgevärets siktinställningar tillåter även skjutning på längre avstånd. Eldens effekt börjar dock försvagas då spridningen ökar, varför skjutning mot mål på längre avstånd hellre skjuts med maskingevär och gevär med kiksikte.

Bestrykningsområden för stormgevärets kula då man skjuter med 150- och 300-meterssikte.

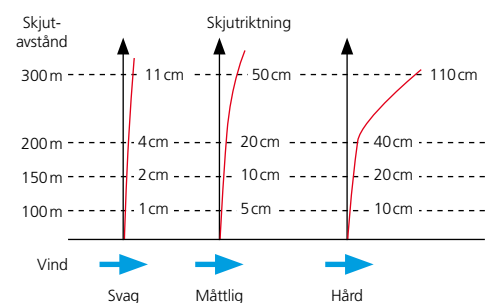
Faktorer som inverkar på flygbanan

I vapnets pipa bringas kulan med hjälp av räfflorna att snabbt rotera runt sin längdaxel så att den flyger mot målet med spetsen före. På så sätt övervinner kulan bäst luftmotståndet och bibehåller bästa möjliga förmåga att tränga in i målet. Genom rotationsrörelsen elimineras de fel i kulbanan som oregelbundenheterna i kulan förorsakar, varvid spridningen minskar på ett avgörande sätt.

På kulbanan inverkar vidare vinden, lufttrycket, luftens temperatur och luftfuktigheten. De avvikelser i träffmedelpunkten som förorsakas av dessa företeelser försvinner då vapnet skjuts in. En bajonett som fästs vid stormgeväret höjer kulbanan en aning.

Den väderleksfaktor som har största inverkan på kulbanan är vinden. På ett skjutavstånd under 300 m inverkar mot- och medvind så litet på kulbanan att man i praktiken inte behöver beakta vindens inverkan. Däremot inverkar sidovind redan på ett kort skjutavstånd avsevärt, i synnerhet om det blåser rakt från sidan

Vindens inverkan på kulbanan

Svag vind (1 m/s) är sådan, att trädens blad och de tunnaste grenarna rör sig och röken stiger snett uppåt.

Måttlig vind (ca 5 m/s) är sådan, att trädens grenar rör sig, gräset böjer sig och lössnö börjar flyga.

Hård vind (ca 10 m/s) är sådan, att t.o.m. stora träd gungar, damm och fin sand flyger och lössnö virvlar kraftigt.

De förändringar i kulbanan som **skillnaderna i lufttrycket** förorsakar behöver inte beaktas i praktiken.

Skillnaderna i luftens temperatur inverkar närmast på krutets temperatur. Köld sänker krutets temperatur och minskar kulans utgångshastighet, varvid kulan träffar målet något lägre. På motsvarande sätt inverkar en högre temperatur höjande på träffpunkterna i målet.

Skillnaderna i luftfuktighet behöver inte beaktas i praktiken. Däremot har regn en liten inverkan på kulbanan, eftersom kraftigt regn trycker ner kulan med några centimeter på långa skjutavstånd.

Spridning och träffmedelpunkt

Spridning

Då man skjuter flera skott med samma vapen under identiska förhållanden, från samma plats med siktet inställt på samma sätt och genom att använda samma siktpunkt avviker träffarna från varandra. Avvikelserna beror på tillfälliga fel och företeelsen kallas spridning. Spridningen beror på skytten samt delvis på väderleken, patronerna och vapnet.

På grund av spridningen breder träffarna ut sig på ett visst område runt träffmedelpunkten såväl i sidled som höjded. Att träffarna avviker i sidled från träffmedelpunkten kallas för sidospridning och spridning i höjded för höjdspridning.

Skytten ger upphov till största delen av spridningen genom sina sikt- och avfyringsfel. En vanlig skytt gör mera fel vid avfyringen än vid siktandet. Spridningen på grund av sikt fel kan fås att minska rätt snabbt genom utbildning och övning. En minskning av spridning som beror på avfyringsfel kräver mera övning.

Vapen och patroner tillverkas så, att den spridning de ger upphov till är så liten som möjligt. Olika typer av patroner kan trots detta bete sig på olika sätt. T.ex. en spårlyspatron förlorar höjd under luftfärden på grund av sin massa och betar sig av denna orsak inte helt lika som ett normalt skott.

Små skillnader finns i kulornas diameter, massa, form och sänkningsdjup. Växlingarna i patronernas krutmängd förorsakar små skillnader i kulornas utgångshastighet. Dessa tillsammans förorsakar den spridning som beror på vapnet.

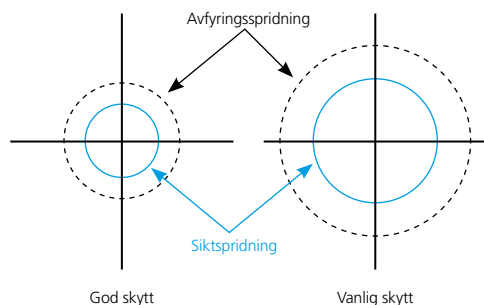
Redan som nya har vapnen små skillnader som inverkar på spridningen. Vapnets pipor och patronlägen slits under användning, glappet i dem ökar och korrosion kan uppstå i pipan. En **mynningskon** kan uppkomma på grund av ett felaktigt rengöringssätt. Dessa tillsammans förorsakar den spridning som beror på vapnet. Eventuella **glappande rörelser** i sikten ökar spridningen.

Förändringar i väderleken och att pipan blir het inverkar på spridningen under skjutningens gång.

Den spridning som beror på vapnet och patronen är i allmänhet liten, ca en tredjedel i jämförelse med den spridning som skytten förorsakar.

Spridningsmönstret på 10 skott för ett nytt stormgevär på 150 meters avstånd är till sin diameter alltid under 15 cm och i praktiken under 10 cm. Du kan lita på ditt vapen; lär dig att skjuta.

Sikt- och avfyringsfelens inverkan på spridningen hos en bra och vanlig skytt.

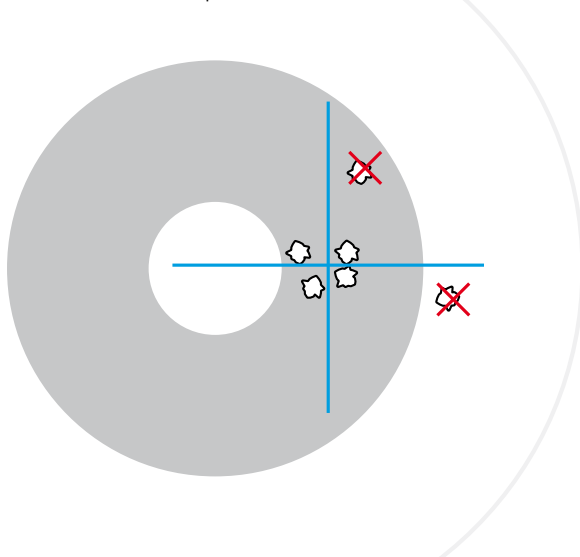

Träffmedelpunkt

Träffmedelpunkten befinner sig i spridningsmönstrets mitt. Nära den finns det tätt med träffar. På båda sidor om de lodräta och vågräta axlar som går genom träffmedelpunkten förekommer lika många träffar då skottens antal är stort.

Träffmedelpunkten definieras så att träffarna först delas med en lodrät linje så att lika många träffar finns på båda sidor av linjen. Efter detta delas figuren på samma sätt med en vågrät linje. Linjernas skärningspunkt är träffmedelpunkten. Man låter i allmänhet bli att beakta en träff som tydligt avviker från det uppkomna spridningsmönstret eller klungan. Orsaken till avvikelserna är i allmänhet ett avfyringsfel som skytten gjort.

Fastställande av träffmedelpunkten

Utgående från en liten klunga är det lätt att bestämma träffmedelpunkten. En klunga som befinner sig på sidan kan flyttas till tavlans mitt genom att man flyttar sikten. Man får träffmedelpunkten att sammanfalla med siktpunkten genom att skjuta in vapnet. Stormgeväret skjuts in på 150 meters sträcka (grundstridssikte, 0-200 m). Vapnet skjuts in i allmänhet in genom att man flyttar dess sikten i sid- och höjdd. Olika vapen skjuts in på olika sätt. Lär dig att skjuta in det vapen du använder.

Inskjutningen av stormgevär 7.62 RK 62 på 150 meter sker

i sidled så, att

- kornet flyttas mot träffarna; man skruvar upp skruven på den sida där träffarna finns och drar åt den på motstående sida; kornet flyttas först när skruven dras åt
- ett varv på skruven motsvarar 25 cm på tavlan
- en knapp på skruven motsvarar 2 cm på tavlan.

I höjdled inskjuts vapnet så, att

- diopterskivans inställning kontrolleras innan fästskruven öppnas
- diopterskivans fästskruv öppnas med skruvmejsel och
- skivan flyttas uppåt om träffarna befinner sig lågt eller
- skivan flyttas nedåt om träffarna befinner sig högt
- diopterskivans mellanrum (1 mm) motsvarar ca 32 cm på tavlan
- diopterskivans inställning kontrolleras efter att den flyttats och antecknas och
- siktlöparen ställs in på 150 meter.

Stormgevär 7,62 RK 95 skjuts in på 150 eller 300 meter så att man vänder diopterskivan i den ställning som motsvarar inskjutningssträckan. Lockets fästskruv bör vara åtdragen.

I sid- och höjdled sker korrigeringen på främre siktet i sidled så, att

- kornet flyttas i riktning mot träffarna som på RK 62
- på 150 meters avstånd motsvarar ett varv på skruven 24 cm på tavlan i höjdled så, att
- kornet skruvas i träffens riktning med siktnyckel (medsols, om träffen ligger lågt)
- på 150 m motsvarar ett varv på kornet 24 cm på tavlan

» *Anteckna siktenas inställningar när du riktat vapnet. Det hjälper när du ska skjuta in vapnet på nytt, om inställningarna av någon anledning ändras.*

Nattsiktene korrigeras i sidled på samma sätt som dagsiktene. I höjdled inskjuts **RK 62** genom att man skruvar upp låsskruven till nattsiktets regleringskruv och sedan skruvar upp (träffarna nere) eller fast (träffarna uppe) siktskårens reglerskruv. Ett helt varv motsvarar ca 120 cm på tavlan på 150 meters avstånd. I höjdled inskjuts **RK 95** genom att man vrider nattkornet lika högt som dagkornet så att en av ljusöppningarna vänds mot skytten.

Andning

Andningstekniken är av avgörande betydelse för hur skottet lyckas, eftersom det inverkar på hur hela skottet lyckas. Andningstekniken är likadan oberoende av vilket vapen man skjuter med.

Bröstkorgens, magens och axlarnas rörelser i takt med andningen gör att vapnet rör sig, vilket gör det svårt att avfyr vapnet under andningen även om målet befinner sig mitt i siktet. Därför ska man hålla andan då man siktar och avfyrar vapnet.

Man börjar hålla andan först när sikt bilden blir skarp. Innan man börjar hålla andan andas man normalt. Man börjar hålla andan då luftmängden i lungorna känns lämplig eller då utandningsluften upphör att strömma ut (d.v.s. då man efter en normal inandning andats ut ca 1/3–1/5 av den luft som finns i lungorna). Om man inte lyckas avfyr skottet då man hållit andan i 8–10 sekunder ska man avbryta siktandet och vila. Under den tid man vilar ska lungorna vädras genom 2–3 djupa andningar.

Avfyring

Syftet med avfyring är att få vapnet att fungera och skottet iväg vid just det ögonblick då man ser målet noggrant i siktet och vapnet har stadgats. Detta moment räcker bara några sekunder. Om vapnet inte avfyras under denna tid måste man inleda förberedelserna för avfyringen på nytt. En tvångsmässig avfyring rycker i vapnet, varvid skottet inte träffar, utan spridning på grund av avfyringsfel uppstår.

» *En bra skjutställning skapar grunden för en lyckad avfyring.*

Kroppen får inte vara så spänd att en minimal muskelrörelse gör att vapnet rör sig. Ställningen bör vara stadig och vapnet bör vara liksom låst vid kroppen. Avtryckarfingret bör få fungera fritt, varvid den order det får utförs i rätt tid och inte drar med sig andra kroppsdelar i avfyringen. Kontrollera om du klarar av att röra på avtryckarfingret så att ingen annan del av dig rörs eller spänns.

Med vapnet skjuter man avkramade skott för vilka det är typiskt att skytten vet att han avfyrar vapnet, men han vet inte med noggrannheten av en bråkdels sekund när skottet avfyras. Man kan förbättra avfyringen genom att fortsätta att sikta ännu då skottet avfyrats.

En dålig avfyring är den viktigaste faktorn när det gäller spridning. Du kan konstatera detta genom att öva med NOPTEL-utrustning. Du lär dig att krama av skotten och snart är din avfyringsteknik så automatisk att du klarar av att träffa även i snabblägen.

Avfyringen utförs tekniskt på följande sätt:

Ta ett stadigt tag om vapnets handtag. Place-
ra handen på handtaget så, att avtryckarfingret ligger på avtryckaren enligt bilden men inte vidrör vapnet i övrigt.

Med vänster hand håller man i handskyddet och drar vapnet mot axeln. I de flesta fall är det bäst att hålla fast i handskyddets främre kant med tummen och pekfingeret. De andra fingrarna trycker på sidan. Man bör försöka hålla bicepsmuskeln avslappnad. Glappande rörelser i kassetten bör alltid avlägsnas på samma sida.

Man trycker på avtryckaren i samma ögonblick som man börjar sikta noggrant. Du kan föreställa dig att du håller i en apelsin med hela handen, men att bara pekfingeret rör sig, eftersom de övriga fingrarna ligger på vapnets handtag. Akta dig så att du inte samtidigt spänner musklerna i armen eller axeln. Lär dig att trycka av långsamt, varvid vapnet avfyras då det noggranna siktandet börjar.

» *Du lär dig inte att avfyras vapnet rätt på annat sätt än genom att öva och du får inte goda skyttresultat om du inte lär dig den rätta avfyringstekniken.*

Pekfingrets ställning på avtryckaren

Rätt tag om vapnets handtag

Siktande

Grunder

Syftet med att sikta är att med hjälp av siktanordningen rikta vapnet så noggrant som möjligt mot målet och att hålla vapnet riktat mot målet under avfyrandet.

Siktandet sker i allmänhet med det öga som ser bättre eller dominerar. Hos de flesta människor är detta höger öga. Man kan konstatera vilket öga som ser bättre genom att fästa blicken vid någon punkt, hålla armen rak och föra en upprätt tumme till den utvalda punkten. Efter detta sluts ögonen turvis utan att man rör på tummen. Då man ser med det bättre ögat täcker tummen den utvalda punkten och då man ser med det sämre ögat tycks tummen vara på sidan om den valda punkten.

I siktandet ingår primärsiktande, fokusering av bilden och eftersiktande.

Vid primärsiktande söker man målet i siktena och riktar siktena i målets mitt. Samtidigt kan man konstatera att skjutställningen är riktig. Om siktena rör sig i höjdlid i relation till målet i den takt man andas är fallet så.

Då bilden **fokuseras** koncentreras blicken på kornet, varvid kornet syns tydligt och tavlan otydligt. Då bilden fokuseras stadgas vapnet och man kan avfyra skottet. Försök hålla vapnet stabilt även efter avfiringen.

Syftet med **eftersiktande** är att söka målet på nytt i siktena och på detta sätt förstärka den inlärd sikt bilden.

Huvudet bör hållas upprätt, så att ögats ställning är naturlig. Då är ögonmusklerna avslappnade, ögats lins har rätt form och synradien kommer rätt in på näthinnan. Då man siktar via ögonvrån blir ögongloben oval, och sikt bilden avbildas inte tydligt på näthinnan utan framför eller bakom den.

Det öga som siktar måste kunna fungera utan hinder. Detta främjas av att man håller huvudet upprätt och siktar med båda ögonen öppna. Fel ställning på huvudet gör sikt bilden otydligare och försvårar också balansorganets funktion.

Att sluta det fria ögat kräver ansträngning, som utgör en fortgående påfrestning. Att sluta det ena ögat förorsakar tryck på ögat. Samtidigt förstoras ögats pupill vilket leder till en utvidgning av pupillen även i det siktande ögat. Av denna orsak lönar det sig att lära sig att sikta med båda ögonen öppna.

Att sikta med båda ögonen öppna är svårt till en början. Det kan underlättas av att man placerar t.ex. en bit ljus kartong framför det ena ögat. För en del är det lättare att skjuta med det ena ögat åtminstone delvis slutet. Knip dock inte ihop ögat med kraft, eftersom alla spänningstillstånd stör skjutandet.

Särskilt en **skytt som använder glasögon bör se till att han alltid siktar genom glasögonens mittpunkt**. Att man siktar nära linsens kant kan förorsaka överlops brytning och sikt fel.

Ögat tål inte ett långvarigt oavbrutet noggrant siktande, utan tröttnar snabbt, varvid den bild det återger blir otydligare. **Den bild ögat ger är som skarpast under de 2–5 första sekunderna av siktandet och blir otydligare efter ca 10 sekunder.**

Avfyringen måste alltså ske senast inom 6–8 sekunder efter att vapnet har riktats mot målet. Om mera tid går åt upptäcker ögat inte längre inexaktheter i sikt bilden och godkänner den s.k. skenpricken.

Man måste låta ögat vila om skottet inte går inom tio sekunder efter att siktandet har inletts. Ögat vilar då man ser långt bort.

Ögat ser inte föremål som befinner sig på olika avstånd som skarpa samtidigt. Därför lönar det sig att ställa in blicken på kornet, varvid det bakre hålet och tavlan syns betydligt otydligare

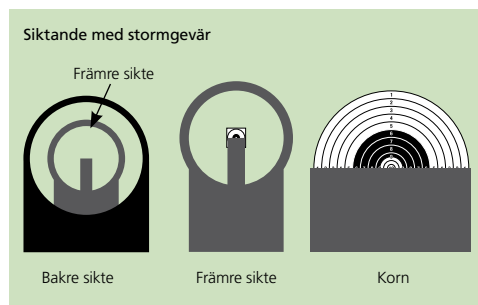
än kornet. Man får inte flytta blicken mellan det bakre siktet, det främre siktet och tavlan, eftersom ögat inte hinner anpassa sig fortgående till olika avstånd.

Öva siktande mycket före den första skjutningen. Upprepa sikt- och avfyringsövningarna under hela militärtjänsten i olika skjutställningar och situationer då vapen används. Den skjutteknik du lär dig ger dig goda förutsättningar för hobbykytte eller jakt.

Användning av diopterskiva på stormgeväret

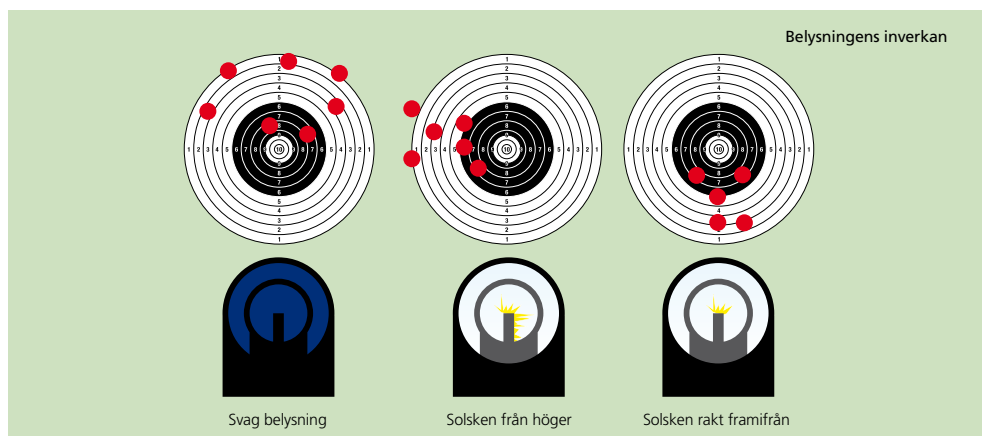
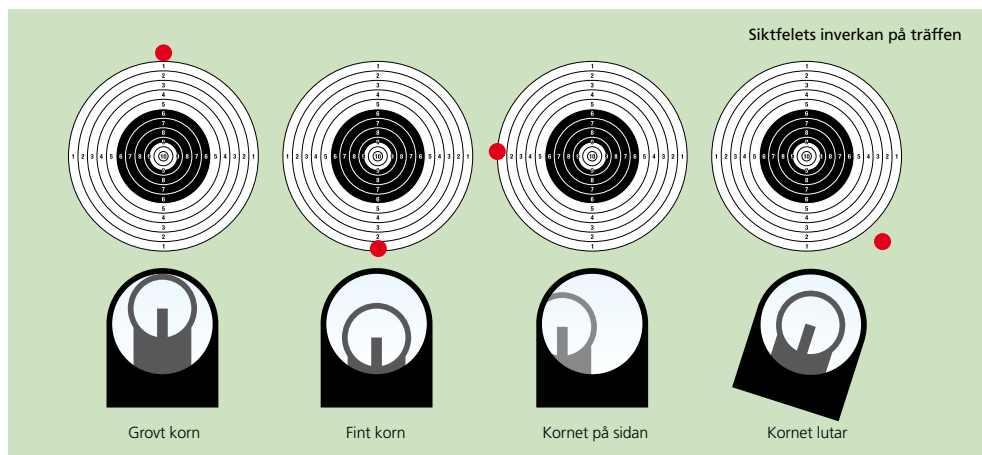
Man siktar med stormgevär så att kornets spets syns i målets mitt och den främre tunneln är i mitten på det bakre hålet. Blicken fästs på kornet, varvid kornet syns med större skärpa än tavlan och det bakre hålet.

Siktpunkten väljs intuitivt i målets mitt, d.v.s. i den punkt man vill träffa. En soldat måste från

början lära sig att träffa målets mitt. Då man siktar är det viktigast att kornets och målets position i förhållande till varandra alltid är den rätta. Man måste också se till att det främre siktet syns i mitten på det bakre hålet.

Om det främre och det bakre siktets position i förhållande till varandra ändras, flyttas träffpunkten i tavlan i felets riktning. Då man siktar ska vapnet hållas rakt i sidled. Om vapnet lutar avviker träffen från siktpunkten åt samma håll som vapnet lutar och en aning nedåt.

Belysningens inverkan

Belysningen har central betydelse för siktandet. I skymning och i dålig belysning siktar man lätt med grovt korn och skjuter över.

Solsken mot siktet framifrån får kornets spets att glänsa, varvid man siktar med fint korn och träffarna ligger lågt. Då solen lyser på siktet från sidan glänser kornet och den del av siktet som ligger på solsidan ser större ut. Därför siktar skytten för mycket på skuggsidan.

Solen kan även skina rakt i ögonen eller på det bakre siktet, varvid siktandet försvåras av att det blir svårt att noggrant urskilja målet.

En tavla som kraftigt upplyses av solen kan förorsaka siktfel, om man inte siktar på tavlans mitt. I solsken verkar tavlans vita prick större än vanligt och att då sikta under pricken har som följd att träffmedelpunkten klart flyttas under tavlans mittpunkt. På motsvarande sätt verkar pricken under en mörk dag mindre än vanligt, varvid man lätt skjuter alltför högt.

Skjutning mot rörligt mål

Under strid befinner sig målen i allmänhet i rörelse och är synliga endast en kort tid. Varje krigsman måste kunna skjuta mot ett rörligt mål och känna till principerna för bestämmande av förhåll samt skillnaden mellan att skjuta genom att följa och genom att vänta.

Mot rörligt mål skjuter man vid försvars- och anfallsstrid, vid eldöverfall och skjutning mot luftmål. Då man skjuter mot ett rörligt mål siktar man framför målet med förhåll. Förhålllet är den sträcka som målet hinner förflytta sig under den tid kulan flyger. På bestämmandet av förhålllet inverkar målets hastighet, kulans hastighet samt skjutavståndet. Förhålllet kan räknas ut enligt en formel.

$$\text{Förhåll (m)} = \frac{\text{skjutavstånd (m)}}{\text{skottets hastighet (m/s)}} \times \text{målets hastighet (m/s)}$$

Till exempel:

Hastigheten för en springande man är 4 m/s
Hastigheten för en stormgevärskula är ca 700 m/s
Avståndet till målet är 150 m

$$\frac{150 \text{ m}}{700 \text{ m/s}} \times 4 \text{ m/s} = \text{n. } 0,86 \text{ m}$$

Förhålllet minskar om målet rör sig snett i förhållande till skytten. Förhålllet till ett mål som rör sig i 45 graders vinkel är två tredjedelar av det värde formeln anger.

Användningen av spårlyssammunit och observationer som gjorts med hjälp av dem gör det lättare att träffa ett rörligt mål. Utbildning i att skjuta mot rörligt mål ges under vapen- och skjututbildningen. Man lär sig att bestämma förhåll både genom att följa och genom att vänta.

En jämn rörelse med vapnet i båda riktningarna fås i huvudsak till stånd genom att man vänder på kroppen. Avfyringen bör ske jämnt trots att det finns bara litet tid till förfogande.

Att följa innebär att skytten följer förhålllet till

målet med sitt vapen och avfyrar det vid den tidpunkt han valt. Vapnet befinner sig således hela tiden i rörelse. I vissa situationer följer man målet och flyttar vapnet snabbt till förhållspunkten i målets rörelseriktning just innan man avfyrar vapnet. Så måste man förfara då förhålllet är mycket stort, såsom vid snabb skjutning mot luftmål eller då siktanordningen döljer målet.

Att vänta innebär att skytten flyttar siktpunkten framför målet och avfyrar vapnet då målet befinner sig inom förhålllets avstånd från siktpunkten. Fördelen med metoden är att vapnet hålls på sin plats i avfyringsögonblicket och skytten kan försäkra sig om att det inte finns hinder längs kulans eller projektilens flygbana. Metoden med att vänta används bl.a. vid skjutning med rekylfria pansarvärnsvapen och skjutning mot luftmål då målet är synligt under en lång tid.

» *Lägg förhållen på minnet som "tumregler".*

4.4 Skjutställningar

Grunder

Det främsta syftet med en god skjutställning är att ge vapnet ett så stabilt och orörligt stöd som möjligt. Av denna orsak ska ställningen vara sådan att kroppens benbyggnad ger stöd. Enbart med hjälp av musklerna kan man inte hålla vapnet orörligt, eftersom musklerna tröttnar och ger upphov till mikrorörelser.

Skjutställningen bör bibehållas oförändrad skott efter skott. Detta är möjligt genom att man slappnar av ordentligt och söker en så naturlig ställning som möjligt.

Man kan kontrollera skjutställningen genom att sikta på målet och sluta ögonen för en stund; i en god skjutställning hålls siktpunkten oförändrad även om man sluter ögonen. Man kan

Förhåll och siktbilder då man skjuter med stormgevär på 150 m avstånd.

Gående fiende
Hastighet ca 1,7 m/s (6 km/h)
Förhåll ca 42 cm

Uppgift: Fundera på hur många gånger målets mått förhållen på bilden utgör. Om ett fordon på 150 m avstånd kör med 90 kilometers hastighet, hur många gånger målets mått ska man ha som förhåll? (jfr bilden)

Springande fiende
Hastighet ca 4,2 m/s (15 km/h)
Förhåll ca 103 cm

Bil
Hastighet ca 8,3 m/s (30 km/h)
Förhåll ca 1,8 m

kontrollera vapnets ställning genom att sikta mot målet och andas lugnt. I en god skjutställning rör sig vapnet vertikalt över målet och drar inte åt sidorna.

På grund av att kroppar är olika konstruerade lämpar sig exakt samma skjutställning inte för alla skyttar. Skillnader finns närmast i kroppens vinkel i förhållande till vapnet samt i vänstra handens plats. Lär dig att inta en avspänd och naturlig ställning som är karaktäristisk för dig själv. Prova ut den genom att börja med de skjutställningar som beskrivits här och som oftast är bäst.

I en god skjutställning är musklerna avslappnade och blodomloppet och andningen sker så obehindrat som möjligt. **Ställningen måste vara stabil**, så att minsta möjliga muskelspänning behövs för att upprätthålla den. Ögat måste få sikta utan hinder.

Under grundutbildningsperioden får man utbildning i att skjuta **liggande, knästående och stående**. Genom att tillämpa dessa måste krigsmannen på stridsfältet inom några sekunder kunna välja den skjutställning och det stöd för vapnet som bäst passar i respektive situation.

Liggande ställning

Liggande ställning är den stabilaste av skjutställningarna, eftersom kroppen vilar mot skjutunderlaget och båda armbågarna får ett orörligt stöd av underlaget.

Ställningen är bra då:

- vapnet hålls på plats med minsta möjliga muskelspänning
- skyttens kropp hålls i samma ställning under hela skjutningen och
- skyttens huvud befinner sig i en sådan ställning att ögat vid siktandet kan se målet utan svårighet.
- Ett vapen som siktats mot målet förflyttar sig inte även om man skulle sluta ögonen för några sekunder.

Skjutställning intas på kommandot **AMPUMASENTO – MAATEN** (liggande skjutställning).

I liggande ställning stöds stormgeväret alltid på samma sätt med kassetten mot underlaget, varvid den glappande rörelsen försvinner. Kassetten orörlighet säkerställer man genom att trycka på den med handleden.

Man väljer ut bästa möjliga ställning för kroppen i förhållande till skjutriktningen, i allmänhet **10–25 grader**. För en del skyttar är även en sådan ställning lämplig, där kroppen befinner sig i rak ställning bakom vapnet. Varje skytt måste hitta en så naturlig ställning som möjligt. **Ställningen måste vara sådan, att man kan finna den utan att spänna musklerna och att den känns bra.**

Genom att dra det högra benet i vinkel underlättar man andningen. På detta sätt lyfts mellangärdet från underlaget och fri andning möjliggörs, varvid pulsens negativa inverkan minskar.

I liggande ställning befinner sig höger fot från knäet till vristen i allmänhet i linje med vapnet. Vänster ben hålls rakt med fotbladet och hälen upprätt. Man får inte med våld försöka trycka vänstra fotens häl mot underlaget. Vänster ben, vänster sida och vänster hand hålls i samma linje. Fastän skyttarnas ställningar på grund av individuella skillnader avviker från varandra får ryggraden inte vara krökt i sidled.

En för stor vinkel mellan vapnet och skyttens kropp skapar muskelspänningar och gör det svårt att stöda vapnet mot axeln.

Armbågarna placeras så brett att **huvudet hålls i en så rak ställning som möjligt** då man ser genom siktena. Ju bredare armbågarna kan placeras, desto stabilare blir ställningen. **Ställningens höjd är lämplig, då vapnets kolv i sin helhet trycks mot axeln.**

Liggande ställning kontrolleras genom att man lyfter vapnet i siktställning med båda ögonen slutna, öppnar ögonen och kontrollerar om siktena på ett naturligt sätt sammanfaller. Om de sammanfaller, men befinner sig på sidan om tavlan, korrigeras den felaktiga ställningen genom att man **vänder på hela kroppen**. Höjdriktningen korrigeras genom att man flyttar kroppen framåt eller bakåt. Ställningen är bra, då siktena sammanfaller och är riktade mot målet och siktpunkten inte ändras fastän skytten sluter ögonen.

Ett allmänt fel hos en oerfaren skytt är för hög skjutställning. Vapnets kolv placeras då inte ordentligt mot axeln, utan stannar för lågt. Som en följd av detta förändras skjutställningen efter varje skott och förorsakar ökad spridning. Som följd av en för hög ställning måste även huvudet läggas på sned för att man ska kunna sikta ordentligt. Den **felaktiga ställningen**

korrigeras genom att man placerar armbågarna i bredare ställning, tills vapnets kolv i sin helhet är mot axeln och huvudet kommer rakt bakom siktena.

Knästående ställning

I knästående ställning har skytten **tre stöd-punkter**. De är vänster fotblad, höger knä och höger fotblad. Ca 70 % av vikten riktas via höger fotblad mot underlaget. På vänster fot fördelas endast 25 % av tyngden och resterande 5 % på höger knä. Ställningens stabilitet är beroende av stödpunkternas inbördes förhållande.

Under skjututbildningen intas skjutställning på kommandot **AMPUMA-ASENTO-POLVELTA** (skjutställning knästående).

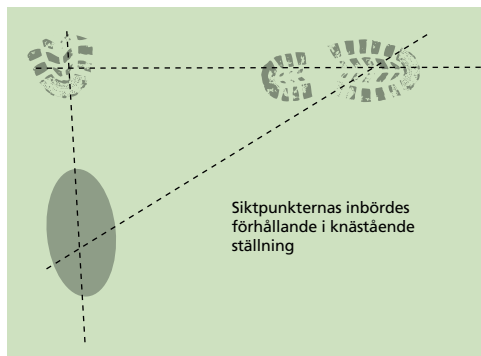
I knästående ställning sitter man på högra fotens häl. Fotbladet är upprätt med tårna böjda framåt. Höger häl stöds mot höger skinka eller mellan skinkorna så att ryggraden får bästa möjliga stöd. Då man använder vristdyna är vristen sträckt och stöder sig på dynan medan skospetsen stöder sig på underlaget.

Vapnets kolv läggs mot axeln mellan nyckelbenet och axelmuskeln så att den samtidigt får stöd av bröstmuskeln. Höger axel och underarm ska vara avspända.

Höger arm får sänka sig i naturlig ställning. Vapnet ska höjas så mycket att man inte behöver trycka ner huvudet mot det bakre siktet. Att trycka ner huvudet försvagar ställningens stabilitet.

Huvudet ska hållas upprätt och ansiktet vänt mot tavlan, så att bästa möjliga balans kan uppnås och minsta möjliga spänning uppkommer i ögonen.

Kroppens riktning i förhållande till målet ska kontrolleras innan skjutningen inleds.

Skjutställningen kontrolleras genom att man sluter ögonen och lyfter vapnet i siktställning. Om vapnet pekar till vänster om målet, ska man vända på ställningen t.ex. genom att flytta på fotbladen medan höger knä hålls på plats. Om man vänder på ställningen enbart genom att ändra vinkeln på vänster fot blir skjutställningen instabil.

I knästående ställning kan man även sitta på högra fotens innerkant. Då befinner sig det vänstra benet inte längre i lodrät ställning, utan fotbladet flyttas framåt.

Vänster arm stöds på knäskålens övre del och man håller i vapnet i handskyddets framdel. Armbågen måste befinna sig under vapnet. Vapnets kassett stöds mot armen, varvid vapnets gungning minskar. Man får inte försöka vrida vänster hand så att armbågen kommer på höger sida om skjutlinjen, fastän detta skulle öka kassetts stöd mot vänster arm. Att vrida på handen förorsakar spänning i axelmuskeln, vilket har till följd att vapnet svänger skarpt i sidled.

Kroppen bör hållas så upprätt som möjligt. Skyttens överkropp bör inte vridas utan ställningen korrigeras genom att man flyttar höger knä närmare vänster fot.

Stående ställning

I stående ställning befinner sig kroppens och vapnets gemensamma tyngdpunkt högt ovanför den stödyta som bildas av fotsulorna. Tyngden måste fördelas jämnt på båda benen.

Skjutställningen intas på kommandot **AMPU-MAASENTO-PYSTYSTÄ** (skjutställning stående).

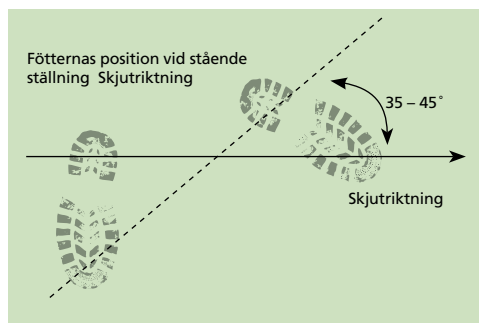
I stående ställning tar man ett steg framåt med vänster fot och vänder sig åt höger så att vänster sida pekar 35–45 grader till vänster om skjutriktningen. Benen hålls raka och knäna får inte pressas bakåt. Fotbladen befinner sig i bredd med axlarna. Om fötterna har en alltför bred ställning förorsakas ofördelaktig spänning i benen.

Vid skjutning med stormgevär håller man med vänster hand i handskyddets framsida medan armbågen hålls ut från kroppen. På så sätt är det lättast att skjuta snabba skott.

Med höger hand håller man ett hårt grepp om vapnets handtag. Överarmen och kroppen bildar en vinkel om 35–45 grader. Genom att höja höger armbåge kan man få vapnets kolv att stöda stabilare mot axeln, men samtidigt kan det uppstå en muskelspänning som försvårar siktandet. Vapnet dras med båda händerna tätt mot axeln.

Huvudet bör hållas rakt eftersom en rak ställning på huvudet underlättar balansorganets verksamhet.

Ställningens rätta riktning kontrolleras genom att man med slutna ögon lyfter vapnet i siktställning och sedan kontrollerar att det är riktat mot målet. Skjutställningen vänds genom att man flyttar på båda fötterna. Vinkeln mellan fotbladen får inte ändras. Man får inte ändra på ställningen genom att vrida på överkroppen, eftersom detta förorsakar muskelspänning som försvårar siktandet.

4.5 Grundskjutningar

Grundskjutningar med stormgevär

» *Skjutningarna föregås alltid av formell övning i syfte att avlägsna sikt- och avfyringsfel!*

STORMGEVÄRSSKJUTNING NR 1 (STG1)

Tema: Funktion på skjutbanan och övning av skjutning liggande

Målsättning: Den som utbildas kan

- fungera på skjutbanan
- skjuta i liggande ställning
- fastställa träffmedelpunkten och flytta siktena.

Skjutavstånd: 150 m

Patroner: 3+3+4 = 10

Mål: Måltavla 01

Skyttets gång:

Övning:

- lärs ut hur man förbereder skjutställningen
- skjutställningen repeteras
- repeteras hur vapnet hålls stabilt, andningsrytmen, avfyringen och eftersiktande samt
- avfyringsövning 5-10 ggr (eller 10-20 ggr, om övning 2 inte föregår skjutningen).

Skjutning:

- skjuts i tre skeden med 3/4 patroner i varje
- liggande ställning
- man går fram till tavlan och markerar träffarna efter varje skede
- bestämmande av träffmedelpunkten på basis av en klunga om sex skott och
- siktena korrigeras före sista skedet.

OBS! Om de tre första skotten bildar en klunga som ligger nära tavlans mitt (6-10) skjuts de tre följande skotten utan att siktena flyttas. Om de sex första skotten bildar en klunga kan man sluta sig till att

- bevärigen har skjutit i samma ställning båda gångerna,
- bevärigen har siktat och avfyrat på samma sätt och
- bevärigen har orsak att flytta siktena före det sista skedet.

Resultatmål:

De sista fyra skotten bildar en klunga vars diameter är under 30 cm.

STORMGEVÄRSSKJUTNING NR 2 (STG2)

Tema: Skjutning liggande

Målsättning: Den som utbildas kan

- fungera på skjutbanan
- skjuta i liggande ställning
- fastställa träffmedelpunkten och flytta siktena.

Skjutavstånd: 150 m

Patroner: 3+3+4+10 = 20

Mål: Måltavla 01

Skyttets gång:

Övning:

- skjutställningen repeteras
- repeteras hur vapnet hålls stabilt, andningsrytmen, avfyringen och eftersiktande samt
- avfyringsövning 5-10 ggr (eller 10-20 ggr, om övning 2 inte föregår skjutningen).

Skjutning:

- skjuts i fyra skeden, av vilka det sista är skjutningens testdel
- liggande ställning,
- man går fram till tavlan,
- fastställer träffmedelpunkten och flyttar siktena efter varje skede,
- tavlan lappas efter de första tio skotten och
- resultatet utgörs av de sista tio skotten.

OBS! Även om beväringens vapen skulle vara inskjutet efter de tre första skotten får man inte direkt övergå till testskedet. Det andra och tredje skedet utgör sålunda övning av skjutning liggande.

Resultatgränser:

5	utmärkt	91–100 p
4	berömlig	81–90 p
3	god	71–80 p
2	nöjaktig	61–70 p
1	försvarlig	51–60 p
0	dålig	< 50 p

STORMGEVÄRSSKJUTNING NR 3 (STG3)

Tema: Skjutning knästående

Målsättning: Bevärigen behärskar

- knästående skjutställning,
- andningsrytmen,
- hur vapnet hålls stabilt och
- siktande, avfyring och eftersiktande

Skjutavstånd: 150 m

Patroner: 5 + 5 + 5 + 5 = 20

Mål: Måltavla 03

Skyttets gång:

Övning:

- skjutställningen repeteras
- andningsrytmen, hur vapnet hålls stabilt, avfyring och eftersiktande repeteras
- avfyringsövning 5-10 ggr (eller 10-20 ggr, om övning 3 inte föregår skjutning).

Skjutning:

- skjuts i fyra skeden, av vilka de två sista utgör skjutningens testskede,
- knästående utan tidsgräns,
- man går fram till tavlorna efter 1, 2 och 4 skedet,
- efter de två första skedena lappas tavlorna,
- resultatet utgörs av de tio sista skotten

Resultatgränser:

5	utmärkt	91–100 poäng
4	berömlig	81–90 poäng
3	god	71–80 poäng
2	nöjaktig	61–70 poäng
1	försvarlig	51–60 poäng
0	dålig	< 50 poäng

STORMGEVÄRSSKJUTNING NR 4 (STG4)

Tema: Skjutning stående

Målsättning: Bevärigen behärskar

- stående skjutställning
- andningsrytmen,
- hur vapnet hålls stabilt,
- siktande, avfyring och eftersiktande

Skjutavstånd: 50 m

Patroner: 5 + 10 = 15

Mål: Måltavla 03

Skyttets gång:

Övning:

- övning av stående ställning,
- andningsrytmen, hur vapnet hålls stabilt, siktande, avfyring och eftersiktande repeteras,
- avfyring 5-10 ggr (eller 10-20 ggr om inte övning 4 föregår skjutning).

Skjutning:

- mellan skotten sänks vapnets pipa till 45 graders vinkel,
- skjuts i två skeden, av vilka det sista skedet utgör testdelen,
- efter fem övningskott som skjuts stående går man fram till tavlan och markerar träffarna och
- resultatet utgörs av de sista tio skotten.

Resultatgränser:

5	utmärkt	91–100 poäng
4	berömlig	81–90 poäng
3	god	71–80 poäng
2	nöjaktig	61–70 poäng
1	försvarlig	51–60 poäng
0	dålig	< 50 poäng

STORMGEVÄRSSKJUTNING NR 5 (STG5)

Tema: Byte av kassett

Målsättning: Bevärigen kan, knästående och stående,

- byta kassett och
- fortsätta med eldverksamheten

Skjutavstånd: 150 och 50 m

Patroner: $3 + 2 + 5 \times (1 + 1) + 5 \times (1 + 1) = 25$

Mål: Måltavla 04

Skyttets gång:

Övning:

- skjutställningen repeteras
- lärs ut hur man lyfter vapnet snabbt samt andningsrytmen
- siktande och avfyring repeteras och
- lärs ut hur man byter kassett och laddar

Skjutning:

- skjuts i tre skeden
- med de fem första skotten skjuts vapnet in på 150 m liggande,
- två kassetter, en patron i varje,
- ett skott avfyras knästående, byte av kassett, vapnet laddas, det andra skottet avfyras
- upprepas fem gånger
- besök vid tavlan, träffarna markeras, resultatet antecknas och tavlan lappas
- man förflyttar sig till 50 m,
- två kassetter, en patron i varje,
- ett skott stående, kassetbyte, vapnet laddas och det andra skottet avfyras
- upprepas fem gånger
- besök vid tavlan, träffarna markeras, resultatet antecknas och tavlan lappas.

Resultatgränser:

5	utmärkt	knästående	10 träffar
		stående	10 träffar
4	berömlig	knästående	8–9 träffar
		stående	8–9 träffar
3	god	knästående	6–7 träffar
		stående	6–7 träffar
2	nöjaktig	knästående	5 träffar
		stående	5 träffar
1	försvarlig	knästående	4 träffar
		stående	4 träffar
0	dålig	knästående	< 3 träffar
		stående	< 3 träffar

STORMGEVÄRSSKJUTNING NR 6 (STG6)

Tema: Avlägsnande av störning

Målsättning: Att beväringen behärskar

- beredskapsställning stående,
- stående och knästående skjutställning samt
- avlägsnande av störning

Skjutavstånd: 50 m

Patroner: 10 stg-patroner och 5 hylsor (eller laddningsövningspatroner)

Mål: Måltavla 04

Skyttets gång:

Övning:

- skjutställningen repeteras,
- snabbt lyftande av vapnet och andningsrytmen repeteras,
- siktande och avfyring repeteras,
- avlägsnande av störning, kassetbyte och laddning repeteras.

Skjutning:

- två kassetter enligt följande:
- i första kassetten en hylsa och därefter en patron,
- i den andra kassetten bara en patron,
- på order fästs den första kassetten (den med hylsan och patronen),
- på tecken skjuts enkla skott,
- då störningar uppstår
- går skyttarna ned i knästående, avlägsnar störningen, byter kasset (till den med bara en patron),
- skjuter ett skott knästående
- upprepas tills tio skott har skjutits, varefter
- man går fram till tavlan, antecknar resultaten och lappar tavlorna.

Resultatgränser:

5	utmärkt	10 träffar
4	berömlig	8–9 träffar
3	god	6–7 träffar
2	nöjaktig	5 träffar
1	försvarlig	4 träffar
0	dålig	< 3 träffar

STORMGEVÄRSSKJUTNING NR 7 (STG7)

Tema: Skjutning av snabba enkelskott och två snabba skott

Målsättning: Bevärigen kan

- sikta och avfira,
- byta kassett och ladda vapnet samt
- skjuta två skott.

Skjutavstånd: 150 m

Patron: 2+4+4+4 = 14

Mål: Måltavla 03

Skyttets gång:

Övning:

- skjutställningen repeteras,
- snabbt lyftande av vapnet och andningsrytmen repeteras,
- siktande och avfiring repeteras,
- byte av kassett och laddning repeteras,
- lärs ut hur man skjuter två snabba skott samt
- skjutning övas.

Skjutning:

- till skjutningen hör inskjutning av vapnet med två skott i tre skeden,
- liggande skjutställning och
- tavlan besöks inte mellan skedena

1:a skedet:

- två kassetter, två patroner i vardera,
- tavlan synlig 5 sek, varvid ett skott skjuts,
- tavlan gömd i 15 sek,
- kolven sänks mot underlaget efter varje skott,
- efter två skott byts kassetten

2:a skedet:

- såsom 1:a skedet, men tavlan är synlig 3 sek och gömd 15 sek

3:e skedet:

- två kassetter, två patroner i vardera,
- tavlan synlig 5 sek, varvid två skott skjuts,
- tavlan gömd 15 sek,
- efter två skott byts kassetten,
- kolven sänks mot underlaget endast efter byte av kassett.

Resultatgränser:

5	utmärkt	12 träffar
4	berömlig	10–11 träffar
3	god	8–9 träffar
2	nöjaktig	6 träffar
1	försvarlig	5 träffar
0	dålig	< 5 träffar

STORMGEVÄRSSKJUTNING NR 8 (STG8)

Tema: Skjutning av två snabba skott stående och byte av mål

Målsättning: Bevärningen kan

- ladda och avfyra,
- skjuta två skott och
- byta mål

Skjutavstånd: 50 m

Patroner: $5 \times (2 + 2) = 20$

Mål: 2 x måltavla 04 / skytt

Skyttets gång:

Övning:

- skjutställningen repeteras,
- snabbt lyftande av vapnet och andningsrytmen repeteras,
- siktande och avfyring repeteras,
- lärs ut hur man skjuter två snabba skott och
- lärs ut hur man byter mål och
- skjutning övas.

Skjutning:

- 20 patroner läggs i en kassett 20
- på tecken skjuts två skott i den vänstra tavlan, byte av mål, varefter två skott skjuts i den högra tavlan,
- beredskapsställning intas efter fyra skott,
- upprepas fem gånger.

Resultatgränser:

5	utmärkt	19–20 träffar
4	berömlig	16–18 träffar
3	god	13–15 träffar
2	nöjaktig	10–12 träffar
1	försvarlig	7–9 träffar
0	dålig	< 7 träffar

STORMGEVÄRSSKJUTNING NR 9 (STG9)

Tema: Skjutning mot rörligt mål

Målsättning: Bevärigen kan

- fastställa förhålllet till ett rörligt mål,
- sikta på ett mål genom att vänta och genom att följa,
- avfira rätt mot ett rörligt mål.

Skjutavstånd: 50–150 m (enligt de lokala omständigheterna, t.e.x. älgbana)

Patroner:

Inskjutning 4 (spårljuspatroner)

Genom att vänta $4+4=8$ (spårljuspatroner)

Genom att följa $4+4=8$ (spårljuspatroner)

Sammanlagt 20 (spårljuspatroner)

Mål: Måltavla 04, hastighet 4 m/s, varvid förhålllet är ca 90 cm på 50 m och ca 30 cm på 50 m

Skyttets gång:

1. Genom att vänta

Övning:

- lärs ut hur man siktar (genom att vänta),
- lärs ut hur man fastställer rätt tidpunkt för avfiring,
- övning av avfiring 20–30 ggr (största delen som parallellutbildning)

Skjutning:

- skjutavstånd 100–150 m,
- före skjutning mot rörligt mål skjuts vapnet in med 4 spårljuspatroner,
- skjuts i två skeden,
- i liggande ställning eller ur stridsgrop med stöd,
- för varje skytt beordras en sektor, inom vilken målet kan följas och inom vilken man även måste skjuta
- två skott mot varje rörelse, förhåll tas genom att man väntar,
- resultat enligt de fyra sista skotten.

2. Genom att följa

Övning:

- repetition av stående ställning,
- lärs ut hur man följer målet,
- lärs ut hur man tar förhåll,
- avfyringsövning 20–30 ggr

Skjutning:

- skjutavstånd 50 m,
- skjuts i två skeden,
- stående ställning,
- för varje skytt beordras en sektor, inom vilken målet kan följas och inom vilken man även måste skjuta
- det kan finnas t.ex. två skyttar per rörelse,
- förhåll tas genom att följa,
- två skott per rörelse,
- skott i båda riktningarna,
- resultat enligt de fyra sista skotten.

Resultatgränser:

Minst två träffar på de sista fyra skotten enligt båda metoderna

STORMGEVÄRSSKJUTNING NR 10 (STG10)

Tema: Skjutning av enkla skott efter vändning och under rörelse

Målsättning: Bevärigen kan

- vända sig till höger, vänster och bakåt,
- inleda elden snabbt efter vändning,
- skjuta under rörelse till fots.

Skjutavstånd: 50–25m

Patroner: 5 + 5 + 5 + 10 = 25

Mål: Måltavla 04

Skyttets gång:

1. Vändning

Övning:

- skjutställningen repeteras,
- siktande och avfyring repeteras,
- lärs ut hur man vänder åt höger,
- lärs ut hur man vänder åt vänster,
- lärs ut hur man vänder bakåt och
- skjutning övas.

Skjutning:

- skjuts i tre skeden från 50 m
- i alla börjar man i beredskapsposition stående.

1:a skedet: vändning åt höger

- målet höger om skytten,
- skytten vänder sig på tecken, osäkrar vapnet, lyfter det och skjuter ett skott,
- efter skottet säkrar skytten vapnet och återgår till beredskapsposition,
- upprepas fem gånger

2:a skedet: vändning åt vänster

- målet på skyttens vänstra sida,
- skytten vänder sig på tecken, osäkrar vapnet, lyfter det och skjuter ett skott
- efter skottet säkrar skytten vapnet och återgår till beredskapsposition
- upprepas fem gånger.

3:e skedet: vändning bakåt

- målet bakom skytten,
- skytten vänder sig på tecken, osäkrar vapnet, lyfter det och skjuter ett skott
- efter skottet säkrar skytten vapnet och återgår till beredskapsposition
- upprepas fem gånger

2. Rörelse

Övning:

- rörelse framåt, bakåt och åt sidorna,
- lärs ut hur man siktar och avfyrar under rörelse och skjutning övas.

Skjutning under rörelse framåt och bakåt:

- högst två skyttar per övervakare,
- högst två par åt gången,
- skjutledaren anger takten och ser till att framryckningen sker jämnt,
- skjutningen inleds vid 50 m,
- på order avancerar paren mot målen,
- på tecken skjuts ett skott,
- mellan skotten säkras vapnet inte, utan skytten tar bort det avfyrande fingret från avtryckaren och håller det utanför varbygeln,
- rörelsen får inte stanna av under avfyringen,
- man avancerar till 25 m från målet och stannar på order,
- på order börjar paren röra sig bakåt från målen,
- på tecken skjuts ett skott,
- rörelsen får inte stanna av under avfyringen,
- man förflyttar sig bakåt till 50 m och stannar på order,
- på skjutledarens order avancerar man framåt och bakåt så många gånger att man har skjutit 10 skott,
- man skjuter 2-3 skott per gång man förflyttar sig

5 Utmärkt	15 träffar under vändning 10 träffar under rörelse
4 Berömlig	13–14 träffar under vändning 8–9 under rörelse
3 God	11–12 träffar 6–7 träffar
2 Nöjaktig	9–10 träffar 5 träffar
1 Försvarlig	7–8 träffar 4 träffar
0 Dålig	under 7 träffar under 4 träffar

STORMGEVÄRSSKJUTNING 11 (SKJUTSKICKLIGHETSTEST)

Tema: Skjutning liggande, knästående och stående

Målsättning: Att fastställa nivån på beväringarnas skjutskicklighet och hur målsättningarna för skjututbildningen har nåtts.

Skjutavstånd: 150 m och 50 m

Patroner: 3+6+3+3 = 15

Mål: Måltavla 3

Skjutningens gång:

Övning:

- liggande ställning repeteras,
- snabba enkel- och dubbelskott repeteras,
- snabbt kassetbyte repeteras,
- knästående och stående ställning repeteras och
- skjutning övas.

Skjutning:

- skjutning i tre skeden,
- skjutningen bildar en helhet,
- mellan skedena tas resultaten inte upp och man går inte fram till tavlan.

1. Liggande ställning:

- skjutavstånd 150 m,
- tre kassetter, två patroner i varje,
- tavlan är gömd 15 sek åt gången.

1:a kassetten

- tavlan synlig 5 sek varvid man skjuter ett skott,
- tavlan gömd 15 sek, varvid vapnets kolv bör vila mot underlaget,
- kassetbyte då två skott har skjutits.

2:a kassetten

- tavlan synlig 3 sek, varvid ett skott skjuts,
- tavlan gömd 15 sek, varvid vapnets kolv bör vila mot underlaget,
- kassetbyte då två skott har skjutits.

3:e kassetten

- tavlan synlig 5 sek, varvid två skott skjuts.

2. Knästående ställning:

- skjutavstånd 150 m,
- tre patroner,
- en kasset,
- ingen tidsgräns.

3. Stående ställning:

- skjutavstånd 50 m,
- tre patroner,
- en kasset,
- tavlan synlig 5 sek åt gången, varvid man skjuter,
- tavlan gömd 15 sek, skytten i beredskapsställning.

Resultatgränser:

5	utmärkt	12 träffar = I KL
4	berömlig	11 träffar = I KL
3	god	9–10 träffar = II KL
2	nöjaktig	7–8 träffar = III KL
1	försvarlig	5–6 träffar = III KL
0	dålig	< 4 träffar = ingen klass

Funktion vid tavlorna

På skjutbanan förflyttar man sig till tavlorna först då vapnen granskats och säkrats. Man tar med sig vapnen eller lämnar dem att vänta vid skjutplatsen. Till tavlorna går man längs standardrutten. Det finns trappor till vallarna som bör användas så att skyddsvallarna inte nöts.

Skyttarna går till sina egna tavlor. Till uppträdandet på en skjutbana hör att skytten själv inte rör vid sin tavla innan resultaten granskats. Medan skytten väntar på resultaten kan han själv göra träffmedelpunkten klar för sig. Fundera på om något av dina skott helt klart var ditt eget fel och räkna bort det då du fastställer träffmedelpunkten. Gör dig beredd att berätta för din utbildare hur du har tänkt skjuta in ditt vapen eller om det räcker med att rätta till felet i skjutställningen eller avfyringen.

Skytten anmäler sin egen tavla för utbildaren, då denne kommer till tavlorna. Exempel: "Herr

premiärlöjtnant, rekryt Mats Backmans tavla." Utbildaren markerar träffarna och ger skytten respons. Du får råd om hur du ska förbättra din prestation och utbildaren ber också ofta om din åsikt om huruvida sikterna bör flyttas och vilket delområde av skjutningen du har tänkt förbättra under nästa serie. Skrivaren antecknar träffarna i skjutprotokollet.

Då resultaten har antecknats kan du lappa din tavla. Utbildaren (eller domaren vid skjutningen) har kritat dina träffar så att de inte registreras som nya träffar. Lappa hålen i tavlan med för ändamålet avsedda självhäftande lappar. Använd svarta lappar på svart botten och vita på vit botten.

Koncentrera dig bara på ditt eget utförande och lämna bort allt lekfullt tävlande. I strid kan din skjutskicklighet rädda ditt stridspars liv.

4.6 Stridsskjutningar

Syftet med skjutningarna

Från vapen- och skjututbildningen under grundutbildningsperioden avancerar man till stridsskjutningarna inom olika vapenslag under grund-, special- och trupputbildningsperioden. Skjututbildningen kulminerar i plutonens och kompaniets (motsv.) stridsskjutningar som ordnas under trupputbildningsperioden och där olika vapenslag fungerar tillsammans

Syftet med stridsskjutningarna är att knyta skjututbildningen till stridsutbildningen så, att de vapenhanterings- och skyttefärdigheter man uppnått kan utnyttjas under förhållandena i en stridssituation. Under plutonens och kompaniets skjutningar övas förutom stridsutbildning samarbetet mellan cheferna samt stödandet av striden genom direkt och indirekt eld.

Målet för skjutningarna

Målet för stridsskjutningarna är att

- krigsmannen behärskar hanteringen av sitt vapen på stridsfältet som en del av en patrull, grupp, pluton och ett kompani samt litar på de egna vapnets effektivitet,
- truppen behärskar bruket av eld enligt stridssituationen i försvars- och anfallsstrid i ljus och mörker samt
- den som utbildas till ledare behärskar samarbetet med cheferna inom andra vapenslag samt sin trupps eldförberedelser och ledningen av eldverksamheten under strid, inklusive arrangemangen för eldstöd till direktskjutningsvapen och indirekt eld

Att fundera på

1. Vilka är de viktigaste säkerhetsbestämmelserna ur den enskilda soldatens synpunkt som bör beaktas vid skjutningar?
2. Hur förebygger du hörselskador och vådaslott?
3. Vad är det för skillnad mellan ett grundstridssikte och ett stridssikte?
4. Varför måste en soldat kunna bestämma vapnets träffmedelpunkt och vad är syftet med att skjuta in vapnet och anteckna siktenas position?
5. Hur skapar du en bra skjutställning och av vilka delar består ett bra skott?

5 Strids- och marschutbildning

Utbildningen under grundutbildningsperioden börjar med att man lär sig den enskilda soldatens färdigheter, varefter man övergår till att fungera som stridspar och/eller patrull enligt krigstida sammansättning.

I detta kapitel beskrivs stridsfältet och striden ur soldatens synvinkel. Målsättningen är att du känner till de stridsfärdigheter som krävs av en soldat och grunderna för verksamheten under strid.

Soldatens verksamhet behandlas grundligare än andra frågor. I egenskap av soldat kan du ställas inför frågor som kräver djupare mentala förberedelser än bruksanvisningar och förteckningar.

Grundläggande stridsfärdigheter är packande av stridsutrustningen, fastställda handtecknen, framryckningssätt, tagande av skydd mot spaning och eld, val av god eldställning i både försvars- och anfallsstrid samt användning av stormgevär.

Effektiv verksamhet i strid förutsätter att man känner till de allmänna principerna och funktionsmodellerna för strid och klarar av att tillämpa dem i praktiken enligt situationen. Krig består till största delen av förflyttning, gruppering och förberedelser. Avgörande strider kan vara tidsmässigt sett kortvariga, men intensiva. Soldaten måste kunna upprätthålla sin stridsberedskap och stridsduglighet samt sin fysiska förmåga.

En strid förlöper i allmänhet inte exakt som man planerat. Då får truppens förmåga att tillämpa det den lärt sig stor betydelse. I strid måste man behärska grundläggande saker och klara av intelligent och skapande verksamhet. Priset för misstag är högt.

I kapitlet presenteras även grunderna för soldatens funktion i försvars- och anfallsstrid.

Målsättningen med stridsutbildningen är, att krigsmännen och cheferna lär sig att röra sig i den stridsomgivning och de förhållanden som är avsedda för den trupp som produceras, utnyttja det skydd förhållandena erbjuder och lösa de stridsuppgifter de fått order om.

Målet för stridsutbildningen under grundutbildningsperioden är att soldaten:

1. känner till krigsmannens eldverksamhet under ljusa förhållanden inklusive skjutning mot luftmål
2. kan utnyttja det skydd terrängen erbjuder under strid
3. kan välja stridsparets eldställning och känner till hur stridsparets grop befästs till skydds nivå 4, med tyngdpunkten på skydd mot flackeld
4. känner till den enskilda soldatens betydelse som observatör av truppens omgivning under strid och kan fungera som spejare
5. kan fungera som postkarl
6. kan bivackera i terrängen
7. kan applicera och avlägsna en bandmina
8. kan använda handgranat
9. kan använda lätt pansarskott
10. kan förvara, vårda och hålla den personliga utrustningen i skick
11. kan vidta åtgärder i anslutning till miljöskydd vid övningar
12. känner till verkningarna av CBRN- och brännstridsmedel och det skydd den personliga skyddsutrustningen ger
13. kan fungera rätt under skyddsvarning och -alarm

14. kan använda, granska och utföra underhållsåtgärder på personlig skyddsutrustning
15. kan med personlig rengöringsutrustning rengöra bar hud, vapnet, utrustning och sin närmaste omgivning från föroreningar.

Målet för marschutbildningen är att soldaten:

1. har de detaljkunskaper och färdigheter som behövs för förberedelse för marsch, utförande av marsch och underhåll efter marsch
2. kan upprätthålla sin egen fysiska prestationsförmåga under en över fyra timmar lång fot- eller skidmarsch/vandring i stridsutrustning och klarar ansträngningen med bevarad stridsduglighet
3. kan fungera som medlem av en grupp under fot-, skid- och cykelmarsch

» *Till de grundläggande krav som ställs på en krigsman hör stridsvilja, kunskaper och färdigheter enligt den egna uppgiften och utbildningsgrenen, stridsförmåga, ansvarskänsla samt fysisk och psykisk förmåga!*

5.1 Stridsfältet som omgivning

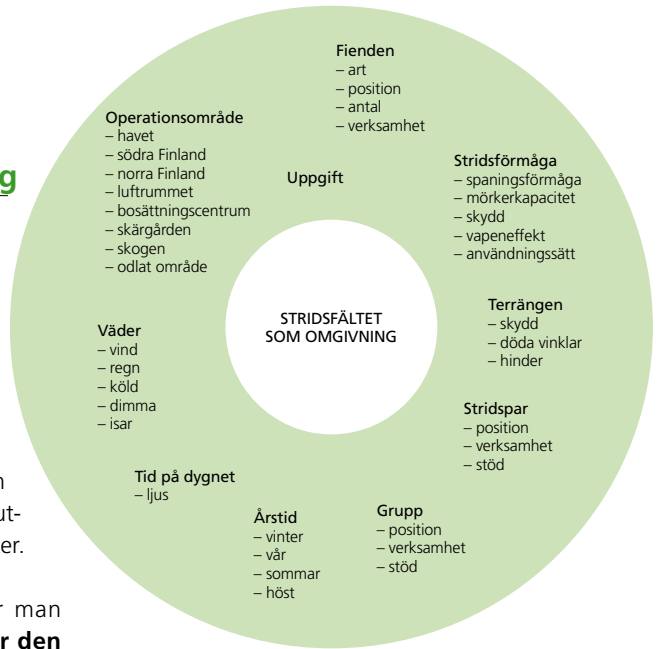
På stridsfältet råkar krigsmannen ut för situationer, där fienden försöker bryta ned truppens stridsvilja och förinta sin motståndare. Man försöker lamslå stridsviljan genom psykologiska operationer redan i förväg. **Snabba och djärva strider** bygger på användningen av mekaniserade och luftburna trupper och omväxlande strids sätt. Mångsidig mörkerutrustning möjliggör krigföring även i mörker.

Genom valet av stridsterräng tvingar man en mekaniserad **fiende att strida i för den ogymsamma förhållanden**. Rätt vald stridsteknik och -taktik drar nytta av våra egna truppers starka sidor och fiendens svaga sidor. Detta ger en beslutsamt fungerande trupp förutsättningar att avvärja eller slå fienden.

På stridsfältet upplever krigsmannen stark **psykisk press**. Denna beror på fiendens närhet och åsynen av dess stridsutrustning, särskilt flygvapen och stridsfordon; ljud från stridsfältet, granatkrevader och vinande splitter; rädsla för den egna säkerheten; den kommande stridsuppgiften och oron för hur den lyckas; fiendens propaganda samt den ovetskap som råder på stridsfältet och de rykten som uppkommit i samband med detta.

Den starka psykiska pressen tar sig uttryck i bl.a. rädsla och ångest hos krigsmannen. Att man känner rädsla på stridsfältet är naturligt. Varje soldat känner rädsla åtminstone i det första skedet av striderna. Man lär sig dock att tygla sin rädsla. Ett viktigt drag hos en god soldat är att han kan **tygla sin rädsla och utföra stridsuppgifter trots psykisk och fysisk press**.

Soldatens förmåga att agera på stridsfältet beror långt på personens förmåga att förstå vad som händer. Förmågan att tolka fenomen på stridsfältet hjälper att förstå vad som är farligt och vad som inte är det. Mod ger möjlighet att handla aktivt och effektivt.

I strid eftersträvar man **förtutseende ledning**. Målet med förtutseende ledning är att tillintetgöra fiendens verksamhetsplan och ta initiativet. Detta tvingar motståndaren att reagera på verksamheten, varvid framgången uteblir i och med att initiativet går förlorat.

Truppens effektivitet förutsätter att individerna på alla plan kan tänka självständigt, tar initiativ och litar på sina egna färdigheter och stridskamrater. **Varje enskild krigsman måste förstå sin chefs stridsidé och kunna fungera automatiskt och instinktivt samt självständigt bedöma vilka faktorer som inverkar på striden**.

De viktigaste elementen i strid och stridsutbildning är

- spaning
- bibehållande av stridskänning med fienden
- att kunna överraska fienden
- ett automatiserat bruk av det personliga vapnet och gruppvapnet samt teknisk utrustning
- koncentrerat bruk av kraft
- döljande av egen verksamhet samt vilseledande
- utnyttjande av framgång
- beredskap för överraskande situationer samt

- informationsgången och
- ledning enligt situationen.

5.2 Soldatens grundläggande stridsfärdigheter

På bilderna nedan presenteras sådana färdigheter som varje soldat måste behärska för att kunna fungera framgångsrikt i strid och lösa de uppgifter han fått.

1. God förmåga att använda vapen, handgranat, pansarskott, minor och sprängladdningar samt arbetsredskap.
2. Förmåga att utnyttja det skydd terrängen ger. Förmåga att skydda sig för fiendens eld och spaning samt förmåga att rycka fram i stridspar under användning av eld och rörelse och med stöd av varandra.
3. Förmåga att välja eldställning vid anfall och försvar samt fältbefästa eldställningen (skyddsnivå 4).
4. Förmåga att fungera som del av ett stridspar och behärska samarbetet med stridsparet.
5. Orienteringsförmåga och förmåga att röra sig till fots, på skidor och på cykel under alla tider av året och i alla väderleks- och ljusförhållanden.
6. Förmåga att fungera som postkarl, spejare, ordonnans, vägvisare samt som maskingevärs- och pansarskottsskytt.
7. Förmåga att vårda vapnen och utrustningen och hålla dem i skick samt bibehålla sin prestationsförmåga i kontinuerlig stridskontakt. Förmåga att använda personlig arbets- och skyddsutrustning.
8. Förmåga att använda fastställda hand-, ljus- och överenskomna tecken. Förmåga att hålla kontakt med det egna stridsparet, gruppchefen samt med andra stridspar. Färdighet att hålla sig medveten om läget och förmedla observationerna till stridsparet och gruppchefen.
9. Färdighet att använda den vanligaste signalutrustningen:
  - försätta i användningsskick,
  - välja plats för radiostation,
  - sända och ta emot meddelanden,
  - hålla signalutrustningen i användningsskick,
  - känna till skyddsåtgärderna inom elektronisk krigföring
10. Förmåga att ge en sårad första hjälpen:
  - lägesbedömning på olycksplatsen och under strid
  - livräddande första hjälpen
  - användning av första förband transport av sårad
11. Kunskap om internationella överenskomelser om krigföring, hur fångar ska bemötas samt hur man beter sig som tillfångatagen.

Strids- och fältutrustning

Till stridsutrustningen hör de redskap och hjälpmedel som krigsmannen absolut behöver för att klara sig på stridsfältet och kunna föra strid effektivt. Gruppchefen kan beordra förändringar i utrustningen utgående från uppgiften, årstiden, väderleken eller andra orsaker. Att alla packar utrustningen på samma sätt gör det vid behov möjligt att snabbt ta i bruk kassetter och specialutrustning samt förstahjälsutrustning då en krigsman förlorat sin stridsförmåga eller vid byte av utrustning.

Soldaten ska effektivt kunna använda all utrustning som ingår i stridsutrustningen. Soldaten ska kunna prova ut, packa och maskera sin stridsutrustning. Soldaten behärskar användningen av vapnet, bajonetten, fältspaden, kniven och yxan samt skyddsutrustningen. Soldaten ska även kunna använda beklädnaden rätt i syfte för att trygga sin förmåga att fungera i olika väderleksförhållanden. Vidare ska soldaten klara av att vårda sin stridsutrustning. Soldaten ska kunna föra strid med hjälp av den ammunition och annan utrustning som han har med sig under minst ett dygn eller stridsskede.

Soldaten bör förutom sin egen strids- och fältutrustning kunna bära ca 15–25 kg nyttolast.

Tillfälligt bör soldaten kunna bära ytterligare 5-10 kg. Detta innebär t.ex. patroner, handgranater och rökgranater. Till utrustningen kan även höra belyningsraketer, sprängladdningar, pansarskott, en bandmina eller radio samt stridsproviant. Utrustningen kan väga högst 1/3 av vad soldaten väger.

Packa utrustningen i plastpåse (påsar) i ryggsäcken för att skydda den för väta. Packa sådana redskap som snabbt bör tas i användning i sidofickorna på ryggsäcken, t.ex. patroner.

Prova ut stridsutrustningen och ryggsäcken så att de inte ger upphov till skavsår eller ljud. Placera

specialutrustning såsom bandminan på ryggen under stridsbältet och rökgranater i fickorna. Placera arbetsredskapet och bajonetten så, att de lätt kan tas i bruk.

» *Strids- och fältutrustningen hålls alltid packad och man tar bara loss det som man behöver för gången. På så sätt kan man bevara strids- och startberedskapen och undvika att tappa bort utrustning!*

Exempel på soldatens utrustning

Stridsutrustning

- Vapen
- hjälm och skydd/huva till hjälmen
- Stridsbälte/-väst
- Kassettväska
  - 3 kassetter
- Universalväska
  - 2 kassetter
  - fältflaska med vatten
  - första förband
  - specialutrustning
- Utrustningspåse
  - ytterrock
  - mellanomgång
- Handgranat
- Bajonett
- Fältspade
- Bakväska
  - skyddsmask, höger
  - skyddsmantel/regnkläder, vänster
  - fältkockkärl, mitten
  - torrskaftning för ett dygn
- I fickorna till terrängdräkten
  - fältbestick
  - id-kort
  - anteckningsmaterial
  - kompass
  - tändstickor, örönproppar
- Kring halsen
  - id-bricka

M/05

M/91

Fältutrustning (förutom stridsutrustning)

- reservflaska för vätska (1 liter)
- reservunderkläder, en omgång
- strumpor
- mellanomgång, halsduk
- läderhandskar och stickade vantar
- terrängmössa, pälsmössa, yllemössa
- reservskodon (gummistövlar)
- sovsäck och liggunderlag
- tvätt- och rakdon; tvål, tandborste och -kräm, handduk och wc-papper

Vintertid därtill

- filtgummistövlar
- snödräkt
- termosflaska

- skidor, stavar, bindningar och skidvalla
- skyddshuva till ryggsäcken

Till stridsutrustning kan höra tilläggsutrustning enligt uppgiften, såsom

- fältkockkärl, bränsle, burköppnare
- stridsproviant
- förstahjälpförpackning
- karta med kartskydd
- ficklampa
- insektskyddsmedel
- solglasögon
- patrullsnöre
- reflexband

Maskering av stridsutrustningen

- fäst skyddet vid hjälmen
  - **den släta, glansiga ytan täcks**
- fäst remсор av maskeringsnät eller växtlighet vid hjälmen
  - **formen bryts**
- vira remсор av maskeringsnät kring vapnet
  - **glänsande ytor täcks**
- fäst remсор av maskeringsnät vid stridsbältet
  - **formen bryts**
- fäst remсор av maskeringsnät vid ryggsäcken
  - **formen bryts**
- lägg byxbenen utanpå kängskaften
  - **reflexbanden täcks**
- färga bara partier av huden med maskeringsfärg eller sot
  - **formen bryts**
- rengör vapnet
- rengör och torka våt utrustning i torkrummet eller i tältet
- rengör skyddsutrustningen
- tvätta och torka fältkokkärlet, fältbesticken, fältflaskan och termosflaskan
- byt ut trasig utrustning till hel och
- packa den vårdade stridsutrustningen för nästa uppgift eller lägg den i skåpet.

Maskering av ansiktet och bar hud

1. Gör ansiktet, ovarsidan av händerna, halsen och nacken en aning mörkare genom att gnida in litet maskeringsfärg eller sot.
2. Bryt ansiktets form genom mörka, sneda ränder som täcker ögon, näsa och mun.
3. Komplettera maskeringen med en annan färg. Torka till slut ansiktet lätt med fuktiga händer så att färgerna jämnar ut sig. Man kan göra snabbmaskering genom att dra lodräta ränder.

Vård av stridsutrustningen

- avlägsna maskeringen och rengör ytterkläderna från löst skräp
- rengör skorna, packa upp och rengör ryggsäcken och stridsbältet

Avslutningsvis kontrollerar stridsparet sinsemellan varandras maskering av stridsutrustningen och kompletterar den.

Framryckningsätt och olika sätt att bära vapnet

Soldaten bör välja det framryckningsätt som är förmånligast ur hans egen synvinkel – skyddat och snabbt – och lämpligast med tanke på situationen och den valda framryckningsrutten. Vapnet bärs i regel enligt gruppchefens exempel. Vapnet bärs alltid så, att pipan inte pekar mot stridsparet eller andra soldater i gruppen.

» *Sättet att bära vapnet bör oberoende av situationen göra det möjligt att öppna eld snabbt!*

Vapnet bärs i allmänhet med båda händerna och med vapnets kolv mot axeln

- pipan snett nedåt i vaktuppgift, under marsch och vid framryckning i öppen kolonn,
- pipan i spaningsriktningen, vid framryckning i öppen kolonn och då situationen kräver höjd beredskap eller
- pipan i framryckningsriktningen när man framrycker i öppet led
- och så att avtryckarfingret inte vilar på avtryckaren.

Vapnets rem kan hållas runt nacken i syfte att underlätta bärandet. Remmen ska vara så lång att det är möjligt att skjuta siktade skott.

Vapnets användningsberedskap höjs stegvis enligt situationen så att

1. tummen flyttas till omkastaren
2. omkastaren ställs in på skottvis eld och avtryckarfingret hålls sträckt mot vapnets stomme
3. man siktar med vapnet mot målet eller i spaningsriktningen med avtryckarfingret på avtryckaren och vapnet mot axeln eller vid snabbblägen med kolven i armhålan.

Då vapnet är osäkrat kan skott avlossas t.ex. då den som bär vapnet snubblar eller om avtryckaren tar i en trädgren. Om fingret vilar på avtryckaren kan vapnet brinna av exempelvis då den som bär vapnet blir skrämmd. Av denna orsak får man osäkra vapnet först då det är sannolikt att man skjuter och fingret får föras till avtryckaren först då beslut om att skjuta har fattats.

Vapnet bärs på ryggen, med pipan riktad uppåt när verksamheten förutsätter det, t.ex. när man åker cykel. Vid skidtolkning hålls vapnet på ryggen med pipan uppåt och kolven riktad bort från tolkningsrepet.

Vapnet kan vid skidning bäras på bröstet med pipan uppåt och remmen på axeln. Vapnet kan bäras med remmen på axeln och pipan nedåt, då man marscherar i öppen kolonn, om det är osannolikt att man möter fienden.

» *Håll alltid vapnet i händerna eller inom räckhåll. Bär vapnet så att pipan inte pekar mot stridsparet eller andra soldater i gruppen. Håll vapnet säkrat. Osäkra vapnet först när du ska använda det. Bär vapnet så att du kan öppna eld snabbt.*

Exempel på olika sätt att framrycka och bära vapnet

På bilderna ses olika sätt att bära vapnet.

Gående
Bär vapnet på det sätt som situationen förutsätter

Springande
Bär vapnet på det sätt som situationen förutsätter.

Smygande
Använd detta framryckningsätt då du försöker röra dig så ljudlöst som möjligt och uppgiften kräver stor vaksamhet. Stanna vid behov för observation och välj den förmånligaste rутten. Bär vapnet i beredskaps- eller hög beredskapsställning.

Krypande
Bär vapnet med remmen hängande runt halsen eller i handen med kolven i armhålan.

Ålande

Exempel på språng

Exempel på soldatens sätt att framrycka och bära vapen vintertid

Då du skidar bör du hålla vapnet hängande runt halsen med lång rem och remmen på stridslängd då stridsläget inte förutsätter hög beredskap att använda vapnet.

Exempel på hur vapnet bärs vid höjd stridsberedskap på skidor.

Ta skydd med skidorna på fötterna genom att kasta dig snett framåt i förhållande till färdriktningen.

Språng på skidor skede för skede

Börja vid strid förbereda eldställningen redan då rörelsen stannar upp för en kort tid.

Beaktande av fiendens observation och eldgivning under framryckning

Ta skydd så att du inte syns då du stannar, var redo att förflytta dig i eldskydd.

Planera din framryckningsrutt i förväg. Välj mellan etapper från en eldställning eller skyddsplats till en annan. Utnyttja svackor i terrängen, spränggropar, diken, baksidor av sluttningar och skuggiga platser för att få skydd. Skydda dig när du stannar och skydda ditt stridspars framryckning.

Avancera genom språng när fienden beskju-
ter. Håll sprången korta, t.ex. tre steg. **Språn-
get bör alltid sluta i en så bra eldställning
som möjligt.** Om du blir tvungen att rycka fram
med språng en lång sträcka, avancera med bäs-
ta möjliga hastighet. Framryck inte med språng
om du befinner dig i en död vinkel för fienden,
t.ex. bakom en klippa. Använd alltid det snab-
baste framryckningssätt som terrängen tillåter.

Skyddets inverkan på målytan.

Användning av stormgevär i strid

Vapenhantering

Vapnet kan hanteras genom alternativa tekniker: med vapenhanden eller stödhanden. Då vapnet hanteras med stödhanden hålls vapnet med vapenhanden samtidigt som kolven stöds mot armhålan och pipan hindras från att peka i en farlig riktning. Med stödhanden görs som

regel allt annat som hör till vapenhanteringen. Till exempel visas handtecken som görs med en hand med stödhanden. Allt annat, såsom att ändra siktnställningarna, använda radion eller lampan, lyfta föremål eller öppna dörrar görs med stödhanden.

Exempel på hur vapnet laddas med stödhanden

Pilen visar stödhandens rörelseriktning vid laddning samt rörelsens minimilängd.

- Pipan är riktad mot ett säkert håll.
- Vapnets kolv trycks stadigt mot armhålan, vilket hindrar vapnet från att röra sig i sidled.
- Avtryckarfingret hålls utanför varbygeln.
- Vapnet lutas.
- Omställaren ska vara i sitt nedre läge.
- Stödhandens handflata läggs mot spännstängens (RK62 och tillämpat med RK95)
- Spännstängens dras bakåt och släpps därefter tillbaka utan att man håller emot.

De vanligaste skjutpositionerna

Skjutställningar

Skjutställningar är stående, knästående och liggande ställning. Därtill kan krigsmannen använda tillämpade ställningar. Man kan använda skjut- och beredskapspositionerna i alla lägen. I en stridssituation ändras skjutställningen på det sätt som situationen kräver i syfte att förbättra egenskyddet och uppnå en stabilare skjutställning. Till exempel under rörelse inleds eldverksamheten i stående ställning, varifrån man går ned i knästående och vidare i liggande ställning.

Välj bästa skjutställning enligt situationen

Under strid har man ofta mycket litet tid på sig att välja skjutställning och öppna eld. Under denna korta tid bör krigsmannen observera stridsfältet och

- fatta beslut om att skydda sig eller öppna eld genast
- välja mål
- välja skjutställning och eventuellt tillfälligt stöd
- lokalisera målet, osäkra vapnet, sikta och avfyr
- efter observerad träff försäkra sig om att motståndaren har förlorat sin stridsförmåga
- fortsätta eldgivningen i syfte att förintamålet eller välja ett nytt mål eller skydda sig och fortsätta med sin uppgift.

Man bör beakta att krigsmannen i allmänhet samtidigt själv är föremål för beskjutning.

Snabb eldöppning bygger på att vapnet bärs lägesmässigt, vapenhanteringen behärskas (omkastarens och stridssiktenas användning) samt att man bereder sig för eldöppning (beredskap att inta skjutställning snabbt).

En stadig skjutställning är en grundläggande förutsättning för att man ska träffa målet. I en stridssituation bör man alltid sträva efter att skjuta med stöd i alla skjutställningar. Stödet kan

vara ett stöd som konstruerats vid stridsgropens kant eller en ryggsäck, tuvor, stubbar samt fallna eller växande träd.

Man bör försöka hålla den stödjande handen mellan vapnet och stödet. Att hålla handflatan mellan vapnet och stödet minskar vapnets rörelse under skjutning och gör det således lättare att hålla siktet mot målet under snabbt på varandra följande skott samt underlättar byte av mål.

Använd liggande skjutställning alltid då det är möjligt, eftersom

- den är den stadigaste skjutställningen och träffsannolikheten är stor redan med första skottet
- skytten utgör ett litet mål och kan lätt utnyttja det skydd terrängen erbjuder
- skytten nästan alltid kan stöda kassetten och ofta även använda tillfälligt tilläggsstöd för vapnet.

Liggande skjutställning används vanligen i snabb lägen efter eldöppning, då det inte finns någon förberedd eldställning.

Skjut knästående, då

- det inte är möjligt att använda liggande skjutställning p.g.a. undervegetationen, snö eller annat hinder för observation
- man har blivit tvungen att inleda eldgivningen stående.

Skytten övergår därefter till en stadigare skjutställning och minskar samtidigt sin egen målyta och ökar sitt skydd.

Som tillfälligt stöd används exempelvis ett träd. Från knästående förflyttar man sig så snabbt som möjligt till en bättre eldställning och fortsätter eldgivningen liggande.

Liggande ställning med kassetten stödd mot underlaget

Liggande ställning utan stöd för kassetten

Liggande ställning med handen som stöd för kassetten

Låg knästående ställning framifrån och från sidan

Dubbel knästående ställning framifrån och från sidan

Använd stående skjutställning, då

- eldgivningen ska inledas snabbt eller om man måste ge eld under rörelse
- övriga skjutställningar inte är möjliga p.g.a. undervegetationen, snö eller annat hinder för observation

Vid stående skjutställning kan t.ex. ett träd eller en konstruktion användas som tillfälligt stöd. Från stående ställning övergår man så snabbt

som möjligt till knästående eller liggande ställning, som är stadigare och erbjuder ett bättre skydd.

Vid skjutning från stridsgrop ska den stödjande handen hållas mellan stödet och handskyddet. Båda armbågarna bör stöda mot kanten av stridsgropen och överkroppen trycks mot kolven, så att vapnet pressas tätt mot stödet.

Symmetrisk stående ställning framifrån och från sidan

Osymmetrisk stående ställning framifrån och från sidan

Hantering av stormgevär samt eldgivning

Skydda pipan så att det inte kommer sand eller snö i den. Kontrollera under stridens gång att sikterna är rena och att baksiktet befinner sig i rätt ställning.

Använd skottvis eld eller snabba dubbelskott. Serieeld används bara i korta serier och i undantagsfall, såsom vid skjutning mot luftmål och i snabblägen vid närstrid, till exempel vid upprullning av stridsgrav. Kom ihåg att en full stormgevärskassett blir tom på mindre än tre sekunder då man skjuter serieeld.

Kom ihåg att du med ett stormgevär även kan beskjuta målet genom ett hinder. En murken stubbe, ett klent träd eller annat sikthinder stoppar inte skottet. Då du väljer och befäster din eldställning, kom ihåg olika materialskyddstjocklek och följ dem.

Följ med patronåtgången. Mängden patroner i kassetten syns i hålen längs den rundade sidan. I en full kassett syns patronerna både i de översta och nedersta hålen. I en kassett med minst tio patroner syns patronerna bara i de översta hålen.

Byt kassett i skydd. I en befäst eldställning bör du byta kassett så snabbt som möjligt och fortsätta att beskjuta fienden. Om stridsläget medger byt till full kassett och fyll på den kassett som tömts delvis. Lägg fulla kassetter i fickorna på stridsbältet med mynningen uppåt och tomma med mynningen nedåt. Följ med hur elden träffar och skjut vid behov in vapnet under stridspauser. Öva att hantera och sikta med stormgeväret iförd skyddsutrustning.

Mörkerstrid

Skjut in mörkersiktet under ledning av gruppchefen. Kontrollera vapnets stöd och begränsarna i stridsställningen. Aktivera nattsiktet

genom att belysa dem i skyddsställningen. Vänd fram nattsiktet redan innan skymningen faller. Om gruppen har tillgång till mörkersiktet (ljusförstärkare) används de enligt skild överenskommelse i syfte att nå största nytta. Spårlyjus används för eldobservation vid mörker.

Spårlyjuspatronerna läggs i kassetten som exempelvis var tredje patron. Lägg specialpatronerna i skilda kassetter och märk kassetterna t.ex. genom att binda en rem kring dem. På så sätt känner du snabbt igen kassetterna också i mörker.

Strid vintertid

Rengör vapnet noggrant och avlägsna oljan från låset och sliden. Förvara vapnet utanför den varma skyddsställningen eller invid tältväggen i syfte att förhindra att fukten kondenseras och att vapnet fryser. Inne i bivacken måste det dock finnas åtminstone ett vapen.

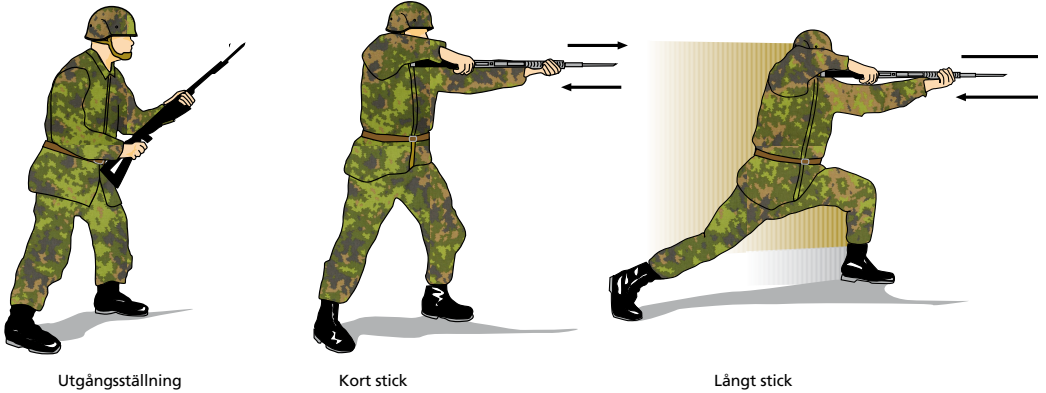
Närstrid

På stridsfältet är det i alla situationer möjligt att plötsligt hamna i närstrid. Med närstrid avses strid från beröringsavstånd upp till ca 40 meter. Då fienden befinner sig i omedelbar närhet har man inte nödvändigtvis möjlighet att välja stridsredskap eller utnyttja skydd.

Vid närstrid betonas initiativ, beslutsamhet, hänsynslöshet, aggressivitet och snabbhet. Målsättningen är att bekämpa fienden så snabbt och effektivt som möjligt med vilken metod som helst. I första hand ska man använda skjutvapen, handgranat eller andra stridsredskap. Andra hjälpmedel är slidkniv, bajonett, lövskära, yxa och fältspade. Vid behov ska fienden bekämpas med bara händerna. Vid närstrid ska man sträva efter att hålla sig medveten om var de egna krigsmännen och fienden finns. Att man känner till de egna vapnets effekt och skyddstjocklekarna hos olika konstruktioner gör det lättare att klara sig i en närstridssituation.

Man strävar efter att skjuta med skjutvapen i alla situationer, till och med på beröringsavstånd. Man kan även använda vapnet som stickredskap eller tillhygge om det inte fungerar, om ammunitionen är slut eller om det finns egna krigsmän på eldområdet. Då situationen tillåter bör vapnet sättas i funktionsskick.

Användning av bajonett

Bajonetten fästs vid stormgeväret då en närmkamp mot fienden är sannolik. Bajonetten hålls inte annars fäst vid vapnet, eftersom den höjer träffarna och gör det svårare att hantera vapnet. Ett skott är alltid snabbare än bajonetten, varför det är bättre att skjuta än att använda bajonett.

Slag med stormgeväret

Stormgeväret kan användas som effektivt vapen vid närstrid. Utgångsställningen möjliggör avvärjning, stick och slag. Stick är kort stick och långt stick. Sticket bildar en enhetlig rörelse, då man stöter bajonetten i objektet, vrider om till vänster eller höger och drar tillbaka vapnet i utgångsställning. Grundläggande slag är slag med vapnets kolv och pipa. Till ett slag med pipan kan man även foga ett snitt med bajonetten och därpå ett stick mot fienden.

Fastställda hand- och ljusstecken

Plutonchefen och gruppchefen leder sin trupp under strid enligt läge genom sitt eget exempel, genom hand- och ljusstecken och korta order. Orderna förmedlas inom gruppen och plutonen. Varje krigsman upprepar den order eller det tecken som givits.

Allmänna handtecken som används vid ledning av trupp

Allmänna tecken

*Huomio
valmis (Klar)*

 Kontinuerligt grönt ljus

*Ilmahälytys
(Flygalarm)*

 Vitt ljus av och an i halvbåge

*Liikkeelle (I rörelse)
Mars (Marsch)
Nopeammin (snabbare)
– Visas flera gånger
efter varandra*

 Grönt ljus av och an i höjlded

*Vihollista on
(Finns fiender)
Vapnet i riktning
mot fienden*

*Seis (stopp)
Pysähdy ja hakeudu
suojaan (Stanna och ta skydd)*

 Rött ljus av och an i halvbåge

*Vapaa vihollisista
(Fritt från fiender)
OK
Kyllä (Ja)
Ei ongelmia
(Inga problem)*

*Asemaan
(I ställning)*

 Rött ljus av och an i höjlded

*Kokoon
(Samling)*

 Vitt ljus i vid cirkel

*Ilmavaroitus
(Flygvarning)*

 Vitt ljus av och an i höjlded

*Alijohtajat kokoon
(Underlydande
chefer samlas)*

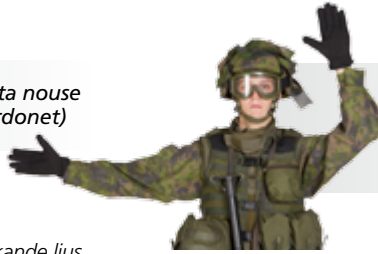
 Blinkande vitt ljus

Tecken för dirigering av fordon

Ajoneuvosta nouse
(Stig av fordonet)

Grönt blinkande ljus

Taaksepäin jyrkästi
vasemmalle
Bakåt i brant kurva åt
vänster

Käynnistä moottori
(Starta motorn)

Grönt ljus i liten cirkel

Etäisyys (Avstånd)

Eteenpäin (Framåt)
Huomio!
Tummarna utåt från
kroppen

Grönt ljus lodrätt
upp och ned

Seis (Stopp)

Rött ljus av och
an i halvbåge

Taaksepäin (Bakåt)
Huomio!
Tummarna
mot kroppen

Seuraa (Följ)
Hålls i denna ställning
då man förflyttar sig
längre sträckor

Hitaammin
Långsammare

Grönt ljus av
och an i sidled

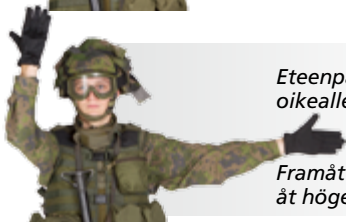

Sammuta moottori
(Stanna motorn)

Blinkande rött ljus

Taaksepäin
loivasti oikealle
Bakåt i svag kurva
åt höger

Eteenpäin jyrkästi
oikealle

Framåt i brant kurva
åt höger

Ajoneuvo liikuntakyvytön
Fordonet rörelseoförmöget

Rött ljus i vid cirkel

Handtecken som används i framryckningsformation

*Suunta
(Riktning)*

*Avoriviin
vasempaan
(Öppet led åt
vänster)*

*Avojonoon
(Öppen kolonn)*

Kiilaan (Kil)

*Avoriviin
(Öppet led)*

*Ryhmäparijonoon
(Dubbel
gruppkolonn)*

*Avoriviin oikealle
(Öppet led
åt höger)*

*Ryhmäriiviin
(Gruppled)*

Handtecken som stridsparet använder sinsemellan och vid ledning av grupp

» *Truppens utbildare eller chef fastställer de tecken som truppen använder*

Tänne (Hit)

Takaisin (Tillbaka)

Älä tule (Kom inte)

Seis (Stanna)

Seuraa (Följ)

Suojaa (Skydda)

Vaunu (Vagn)

Tuhoa (Förrinta)

Jalkaväkeä
(Infanteri)
Förtydligar
tecknet
Fiende finns

Förtydligar tecknet Fiende finns

Rynnäkö (Storma)

Tuli seis

Tunnustelijät eteen
(Spejarna framför)

Miinoja (Minor)

Tie edessä
(Väg framför)

Tauko (Paus)

OK, Kyllä, Ei ongelmia
(OK, Ja, Inga problem)Ei, ongelma
(Nej, problem)

Katso (Se)

Tähytä (Observera)

Numero (Nummer)

Toista (Upprepa)

Skydd på stridsfältet

Fienden strävar efter att åsamka våra trupper skada med hjälp av flygplan, helikoptrar, indirekt eld, direkt eld, stridsvagnar, minor samt stridsmedel. Fienden kan rikta vapenverkan mot våra trupper i alla ljus- och väderleksförhållanden. Skogklädd terräng, snö, mörker och dåliga väderleksförhållanden försvårar dock fiendens verksamhet i hög grad.

Betydelsen av elektronisk krigföring är stor på stridsfältet. Fienden avspanar vår verksamhet genom att följa med system och utrustning som avger elektromagnetisk strålning. Förutom synligt ljus spanar man också efter strålning som det mänskliga ögat inte uppfattar, t.ex. värmestrålning.

Under strid försöker fienden finna de system och anordningar som avger elektromagnetisk strålning. Man försöker störa och förhindra användningen av dem genom störning eller förstöring eller rikta vapenverkan såsom indirekt eld mot dem.

Soldaten måste skydda sig för fiendens observation och spaning samt vapenverkan. Verksamheten bör motsvara läget på stridsfältet. Soldaten bör i förväg kunna förebygga och bereda sig även på farliga situationer som beror på den egna verksamheten.

Syftet med skyddsutrustningen är att minska eller förhindra den vapenverkan som riktas mot soldaten. Genom rätt användning av skyddsutrustningen kan man minska de förluster som förorsakas av splitter och kulor.

Till soldatens utrustning hör beroende på truppen och uppgiften bl.a. hjälm, visir, skyddsglasögon, hörselskydd samt splitter- eller skyddsväst. Till skyddsutrustningen hör skyddsmask och regnkläder samt motgiftsinjektör. Till soldatens utrustning hör dessutom ett första förband.

Genom att skydda sig aktivt förhindrar eller försvårar man angriparens verksamhet. Aktiva metoder är förintande av fiendens spanings- och övervakningsutrustning samt signalutrustning, förintande av vapen och ammunition, röjning eller förintande av minor, skjutning mot luftmål samt utnötning, lamsläende eller förintande av fiendens levande kraft.

Genom att **skydda sig passivt** förhindrar man att den egna verksamheten upptäcks, försvårar man fastställandet av en noggrann målpunkt och ökar målets uthållighet mot vapenverkan. Metoder är maskering, utspridning, vilseledning, kamouflering, rörlighet och utnyttjande av terrängen samt befästning.

Till soldatens maskering hör terrängdräkten samt maskering av bar hud och strids- och fältutrustningen. Den moderna terrängdräkten är tillverkad av ett material som minskar värmestrålningen och gör det svårare att se soldaten. Till kamouflering hör att man formar och maskerar eldställningen, tältet, fordonet och gruppens utrustning. Befästning av stridsställningen är soldatens effektivaste skyddsmetod. Genom att utnyttja terrängen rätt får man skydd. Genom att välja rätt framryckningsrutt och eldställning kan man skydda sig mot fiendens spaning och direkta eld.

Genom **elektroniskt skydd** försöker man göra det möjligt att använda sina egna signal- och vapensystem trots fiendens elektroniska spaning, störning och vilseledande samt bruk av eld i dessa sammanhang.

Metoder att skydda sig mot elektronisk spaning:

- Använd det skydd terrängen erbjuder alltid då det är möjligt (ett terränghinder i fiendens riktning)
- Förbered ditt meddelande, minimera sändningstiden och dela vid behov in ditt meddelande i flera delar
- laktta signaltrafikdisciplin
- Använd riktad antenn om möjligt
- Använd minsta fungerande sändningseffekt
- Använd endast fungerande utrustning

Rörelse avslöjar

Skydd mot spaning samt upptäckande av fienden

Rörelser avslöjar

- en rörelse i sidled särskilt i observationsriktningen rörelser vid belysning av stridsfältet
- enskild krigsman
- grupp
- fordon
- ett maskeringsnät som vajar i vinden
- lokala rörelser i växtligheten

» *Skydda dig genom att stanna upp eller kasta dig till marken.*

Reflekterande ytor avslöjar

Spår avslöjar, avståndet till målen 4000 meter.

Bakgrunden avslöjar

- rörelserutt
- val av eldställning
- val av postställe
- maskering av stridsutrustningen

» *Välj en skyddad framryckningsrutt och eldställning.*

» *Säkerställ att du inte avtecknar dig mot den omgivande terrängen i din eldställning.*

Reflekerande ytor och regelbundna former avslöjar

- ansiktet, händerna
- vapen, arbetsredskap
- kikare
- kärl
- glasrutor på fordon

» *Maskera bar hud och stridsutrustningen.*

Spår avslöjar

- valet av framryckningsrutt
- skräp
- röjning av eldområde
- spår efter befästning

» *Lämna varken spår eller skräp efter dig.*

Rök och ljus avslöjar

Eld och ljus samt rök och lukt avslöjar

- spårlyssammunit
- mynningsflammar från vapen
- felaktig användning av ficklampa
- felaktig användning av körlys
- rök och lukt från kaminen
- tobaksrök och -lukt, avgaser
- öppen eld
- obehindrad (syn)kontakt med varma ytor

» *Undvik att använda ljus. Det är tillåtet att använda ljus i eldställningen bara i skyddsgrop under en skyddsmantel.*

» *Lämna tillräckligt med luft mellan maskeringsmaterialet och objektet som maskeras så att maskeringsmaterialet inte värms upp.*

Ljud avslöjar

- ropade kommandon
- ljud som kommer från felaktigt packad eller hanterad stridsutrustning
- ljud som är kännetecknande för fiendens vapen, t.ex. eldhastigheten
- högljudda samtal
- oförsiktig påfyllning av ved i kaminen
- ljud av fordon
- larm- och lysanordningar
- ljud från granatkastare och pjäser
- ljud som uppstår vid ovarsamma rörelser

» *Fungera ljudlöst, använd tecken.*

Användning av maskeringsnät och lös maskering

Regelbunden form avslöjar

befästningar
skyddsvallar
röjning av eldområdet

» *Bryt den regelbundna formen genom att forma och maskera.*

Skugga avslöjar

- krigsman
- fordon
- tält
- gruppvapen

» *Utnyttja skuggiga platser.*

Färg avslöjar

- ansikten och händer som inte har maskerats
- omaskerat tält och fordon
- torkat maskeringsmaterial
- skräp

» *Maskera din stridsutrustning och gruppens material.*

En illa vald framryckningsrutt avslöjar

- spejare
- ordonnans
- spanare

» *Välj en skyddad framryckningsrutt och utnyttja det skydd terrängen erbjuder.*

Mörker skyddar inte verksamheten

- ljusförstärkare
- belysningsraketer
- alarmanordningar
- markövervakningsradar

» *Ta skydd på samma sätt som vid ljusa förhållanden.*

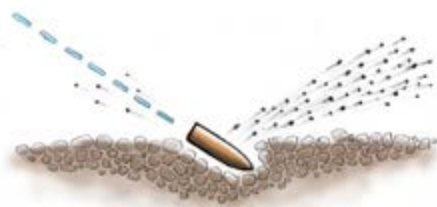
» *Det är tillåtet att använda ficklampa endast i skyddställningen, i eldställningens skyddsgrop och under skyddsmanteln.*

Ta skydd för indirekt eld genom att kasta dig till marken. Förflytta dig då elden avtar till ett bättre skydd om det finns ett sådant.

Splitterverkan av artilleri- och granatkastargranater i olika mål

Splitterverkan vid ytkrevad på hård mark (artilleri)

Splitterverkan hård mark (GRK)

Splitterverkan mjuk mark (GRK)

Splitterverkan i luften eller ett träd (GRK)

Skydd mot indirekt eld

Att kasta sig till marken är det snabbaste sättet att skydda sig mot indirekt eld. Skydda vapnets pipa med handen när du tar skydd. Ta skydd i en sänka eller ett dike och dra vapnet under kroppen. Skydda nacken med den andra handen och dra ihop benen. Var vid behov beredd att förflytta dig till ett bättre skydd, om det blir uppehåll i eldgivningen. Följ gruppchefens exempel och tecken.

Inled befästningen av eldställningen då eldområdet har röjts och eldställningen markerats. Befäst eldställningen enligt beordrad skydds nivå. Maskera eldställningen. Ta skydd i stridsgropens splitterskydd för indirekt eld. En täckt grop ger ett gott skydd mot splitterverkan från indirekt eld.

Skydd mot direkt eld

Skydda dig mot spaning. Välj inte eldställning i en terrängpunkt som drar uppmärksamheten till sig. Gör skyddsvallar med tillräckligt skydd kring din eldställning. Den allmänna principen är att du inte ska kunna beskjas från en punkt som ligger utanför ditt eldområde. Skyddsvallarna får inte framträda i terrängen eller avslöja eldställningen. Maskera eldställningen. Kom ihåg skyddstjocklekarna, särskilt framför vapnets stöd bör skyddstjockleken vara tillräcklig.

Skydd mot direktskjutningseld ger

- stenar
- diken
- kullar och upphöjningar
- betongkonstruktioner (minst 20 cm), i allmänhet våningshus
- bepansrade fordon.

Välj en skyddad framryckningsrutt. Utnyttja terrängen så att din egen målyta blir så liten som möjligt. Skydda dig mot överraskande direkt eld genom att kasta dig till marken och förflytta dig därefter till en så bra eldställning som möjligt.

Skydd mot skarpskyttar

Fiendens skarpskyttar har som uppgift att förintra levande kraft och skapa ett kontinuerligt hot bland soldaterna om att bli måltavla. Som mål har skarpskyttarna framför allt chefer, eldledare, spanare, postkarlar, maskingevärsskyttar, pansarskotts- och robotskyttar.

En skarpskytt klarar av att förintra mål på ett avstånd om över 1000 meter i dagsljus och under 500 meter i mörker. Skytten är synnerligen väl maskerad och skjuter bara några skott från samma eldställning för att inte bli upptäckt.

Soldaten kan skydda sig mot skarpskyttarnas eld genom att maskera bar hud, vapnet, hjälmen och stridsutrustningen. Poststället, observationsplatsen och eldställningen måste också alltid maskeras.

Observera det område som övervakas genom att hålla dig lågt och bakom ett maskeringsnät eller använda periskop. Avslöja inte poststället, observationsplatsen eller eldställningen genom reflekterande linser i observationshjälpmedlen, tobaksrökning, ljus från ficklampor eller genom radioantennar. Förflytta dig till eldställningen via skyttegraven.

Skydd mot stridsvagnar

Skydd mot stridsvagnar bygger i huvudsak på skydd mot observation och värmespaning tills fienden befinner sig inom effektivt skjutavstånd för det egna pansarvärdet.

Vid försvar byggs reservmineringar, minband, hinder och övriga spärrar samt förstöringar för att hindra och kanalisera stridsvagnarnas rörelser. Stridsvagnarna strävar efter att förintra försvararen på ett avstånd som ligger utanför pansarvärnsvapnets räckvidd. Vagnarnas pjäser och automatkanoner klarar av noggrann eldgivning på över 2 km avstånd. Det lönar sig inte att planera den egna försvarsgrupperingen och eldställningarna i sådan terräng där fiendens vagnar kan beskjuta försvararens gruppering från en punkt som ligger utanför pansarvärnsvapnets räckvidd. Man bör t.ex. inte gruppera sig vid kanten av en öppning, utan man bör föra grupperingen tillräckligt långt in i skogen.

Vid anfall förstörs stridsvagnar med gruppens pansarskott. Då vagnar förstörs ska pansarskottsskyttarnas verksamhet skyddas av den övriga gruppen. Pansarskottsskyttarna bör utnyttja det skydd terrängen ger då de tar sig fram till en flankeldställning, utnyttja naturliga skjutsektorer, välja lämplig skjutställning och vara beredda att byta eldställning flexibelt. Under anfall, särskilt i anfallsmålet, bygger man reservmineringar längs stridsvagnarnas förmodade framtryckningsrutter. Elden från gruppens pansarvärnsvapen koncentreras till reservmineringen.

Stridsvagnarna har synnerligen god observationsutrustning i huvudvapnets riktning och i allmänhet mot den främre sektorn. Vagnschefen

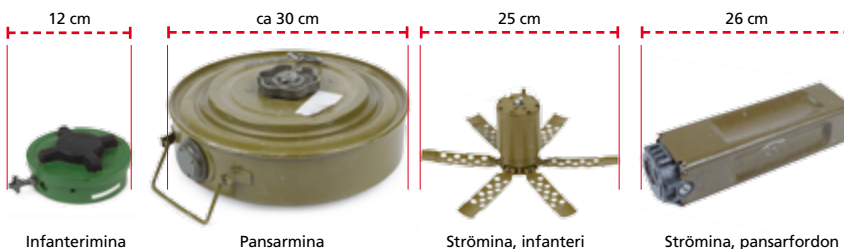

har en roterande kåpa ovanpå vagnen, med hjälp av vilken han kan observera även i andra riktningar. Området närmast vagnen ser han oftast bäst genom att stiga upp genom sin lucka. Alldeles intill vagnen finns döda vinklar, som vagnsmanskapet inte ser. I allmänhet finns de största döda vinklarna i den bakre sektorn. På grund av de döda vinklarna följs vagnen ofta av infanteri som skyddsmanskap och därtill övervakar en bakomvarande vagn närområdet kring den framförvarande vagnen. Hur stora de döda vinklarna på vagnens sidor är beror på vagnstypen och -modellen. Man förbereder sig för att blända vagnarna med rök. Den snabbaste och mest överraskande rökridån när man med fosforhandgranater. Vagnen kan också själv använda rökgranater och röklägningsanordningar, om den märker att den hamnat inom verkningssområdet för pansarvärnsvapen. Vagnar som stannat vid mineringar förstörs med pansarvärnsvapen.

Verksamhet vid minering och då man möter okreverad ammunition

Fienden använder mineringar på stridsfältet i allmänhet för att försvåra motståndarens förflyttningar, förhindra användningen av ett område som den vill ha och för att skydda den egna verksamheten. Då man stöter på en minering

Exempel på minor som fienden använder.

bevaras truppens funktionsförmåga genom att man använder inövade grundstridsmetoder, såsom till exempel minnesregeln **"SIMOT"**.

Funktion då man upptäcker minor eller tecken på minor

SEIS

- Stanna upp.

ANMÄL (ILMOITA)

- genast till din trupp genom att ropa **"SEIS – MINOR!"**, eller genom handtecken om situationen inte tillåter att man använder rösten.
- Stäng av medförda bärbara radiosändare.
- Granska den omedelbara omgivningen (skyddsområdet) genom att titta runt dig med ca en meters radie.
- Kontrollera dessutom skyddsområdet och dina steg med minpik om du misstänker vanliga minor.
- Gå tillbaka i dina egna spår åtminstone 100 meter.

MÄRK UT (MERKITSE)

- Den nivå du bedömt som säker.
- Förhindra att andra går in i mineringen.
- Evakuera vid behov sårade.

VÄGLED (OPASTA)

- Rekognoscera en omväg.
- Vägled personalen via omvägen.

UPPGIFT (TEHTÄVÄ)

- Fortsätt uppgiften under ledning av gruppchefen.

» Minnesregel vid minering:

Seis (Stanna)

Ilmoita (Anmäla)

Merkitse (Märk ut)

Opasta (Vägled)

Tehtävä (Uppgift)

5.3 Soldatens verksamhet i strid

Allmänna principer för den enskilda soldatens strid

Framgång i strid förutsätter att soldaten känner till de allmänna principerna för strid och har förmåga att tillämpa dem i praktiska situationer:

1. Bevara stridsviljan. Målet är seger.

I strid strävar man efter att bryta ned motståndarens stridsvilja. Soldatens strid innebär att besegra fienden på stridsfältet. Soldatens seger består i att utföra sin egen uppgift med så små förluster som möjligt. Fiendens stridsvilja bryts ned då den psykiska eller fysiska förmågan tar slut, genom att fienden oskadliggörs och avväpnas eller förintas.

2. Behärska de grundläggande stridsfärdigheterna väl.

I strid förutsätts att soldaten kan fungera automatiskt, instinktivt och dels skapa sig en bild av helheten och dels självständigt bedöma läget och fatta beslut. Endast ett säkert behärskande av soldatens grundläggande färdigheter gör det möjligt att handla rationellt i undantagsförhållanden. Om man behärskar de grundläggande färdigheterna har man också förutsättningar att kunna tillämpa dem snabbt enligt situationen.

3. Bevara stridsberedskapen.

Soldatens vapen bör alltid vara i funktionsskick och klart för användning. Soldaten bör göra observationer i omgivningen och upprätthålla den stridsberedskap som situationen förutsätter och gruppchefen beordrar.

4. Handla snabbt. Var aktiv.

Ur soldatens synvinkel består strid ofta av strid på korta avstånd mot fiendens soldater. I strid på korta avstånd segrar den som öppnar eld snabbast och träffar målet säkrast. Fiendens verksamhet tvingar soldaten att skydda sig för observation och eld. Att

soldaten snabbt kan ta skydd är en förutsättning för överlevnad. Snabbt handlande av den enskilda soldaten inverkar på hela gruppens och plutonens verksamhet. Om den enskilda soldaten handlar för långsamt fördröjs gruppens och således även plutonens verksamhet. Soldaten bör alltid eftersträva inövad, snabb funktion. Gruppchefen ger order om startberedskapen och höjningen av den. Med snabb verksamhet kan man ofta gripa initiativet och på så sätt tvinga fienden att reagera på det som sker. På detta sätt kan man bibehålla eller förändra situationen till sin egen fördel. En förutsättning för snabb verksamhet är lägesmedvetenhet och aktivitet samt förmåga att förutse fiendens och sin egen verksamhet.

5. Sträva alltid efter att överraska.

I strid bör man alltid försöka överraska. Med hjälp av överraskningsmoment kan man besegra också en övermäktig fiende. Överraskning kan uppnås med avseende på tiden, platsen, verksamhetsformen och den kraft som används. Soldaten kan överraska fienden med snabb eldöppning, ljudlös och snabb verksamhet, och genom att utnyttja terrängen, omständigheterna och fiendens schematiska verksamhet samt genom att dupera och avvika från standardverksamheten. Man försöker påverka fienden i dess svagaste punkt; i flanken, ryggen eller i en oskyddad punkt. Då man lyckas överraska förintar man först fiendens starkaste punkt. För att man ska lyckas överraska förutsätts att man känner till fiendens verksamhet och gör observationer och förberedelser för den egna verksamheten. Uppgiften måste genomföras målmedvetet och smidigt och så att alla verksamhetsmöjligheter utnyttjas. Låt inte fienden överraska dig själv – också fienden försöker överraska.

6. Utnyttja eld, rörelse och skydd.

De grundläggande elementen i strid är eld, rörelse och skydd. Med hjälp av eld förintas fienden och dess anordningar eller också

hindras fienden från att ge eld. Soldatens eld består i eldgivning med stormgevär och användning av handgranater samt stridsparets eldstöd. Vagnar förintas med pansarskott. Vid anfall bör man ge eld och avancera med gruppen så att fienden hela tiden beskjuts och kan förintas med eld. Soldaten gör språng från eldställning till eldställning, därifrån det är möjligt att förinta fienden. Framryckningen skyddas genom utnyttjande av terrängen samt genom val av anfallsrutt och eldställning. I vinklar som är skyddade för eld avancerar man på snabbaste sätt. Soldatens skydd består av strids- och skyddsutrustning, maskering, rätt användning av terrängen när det gäller valet av framryckningsrutt och eldställning, befästning samt stöd från stridsparet och den övriga gruppen. Verksamheten kan även skyddas med rök.

7. **Fungera med stridsparet eller patrullen och som en del av gruppen.** Soldaten fungerar tillsammans med sitt stridspar eller sin patrull i nästan alla stridsuppgifter. Samarbetet förutsätter att man kommer överens om verksamheten före utförandet, kommunikation under stridsuppgiften och stödjande av stridsparet. Stridsparet eller patrullen fungerar nästan alltid som en del av gruppen. Detta förutsätter att man följer gruppchefens exempel, tecken och order samt förmedlar sina egna observationer till gruppchefen. Soldaten bör uppfatta sin egen uppgift och plats som en del av gruppens eller patrullens verksamhet som helhet.

Lägesmedvetenhet och verksamhetsmodeller vid strid

Soldaten kan inte fullfölja sin stridsuppgift, om han inte vet vad som händer på stridsfältet. Uppgiften blir inte heller utförd om soldaten inte vet hur han borde handla eller om han inte kan, förmår eller vill handla. För att kunna fullgöra sin uppgift bör soldaten således ha observationsförmåga, kunskap, skicklighet och

vilja samt förmåga att fungera. Soldaten måste också klara av och kunna hantera de fysiska och psykiska ansträngningar som är förknippade med strider som kan pågå i flera dygn. Detta förutsätter god fysisk prestationsförmåga.

Soldatens beslutsfattande i en stridssituation innebär tillämpning av erfarenhetsmässig kunskap och verksamhetsmodeller i syfte att lösa situationen, ofta då omedelbar livsfara råder. Det finns knappt om tid för eventuell lägesbedömning, på sin höjd kanske några minuter.

Med lägesmedvetenhet avses soldatens uppfattning om faktorer som inverkar på verksamheten och lösningarna i en viss situation. Lägesmedvetenhet är soldatens uppfattning om uppgiften, fienden och dess verksamhet, de egna trupperna och omgivningen samt den egna beväpningen och utrustningen.

Lägesmedvetenhet förutsätter att soldaten alltid gör observationer i sin omgivning, analyserar det han ser, hör och känner lukten av samt fattar beslut om sin verksamhet. Föremål för observationerna är alla de faktorer som inverkar på verksamheten och besluten. En observation kan t.ex. vara att man sett fienden, mynningsflammar från ett vapen, eller hör ljudet av en krevrande granat eller något annat.

Soldaten bör kunna plocka ut det väsentliga ur en stor mängd observationer och information som grund för sin verksamhet. **Soldaten bör kunna lägga märke till kritiska faktorer i sin omgivning**, förstå deras betydelse och ställa dem i relation till den egna verksamheten. Vidare bör man kunna förutse fiendens verksamhet och de egna åtgärderna.

Erfarenhet hjälper i en stridssituation. Att en erfaren soldat kan lösa problem snabbare och effektivare bygger på att han kan sortera information och omvandla den till omedelbar verksamhet. En erfaren soldat kan i en situation tillämpa modeller som liknar den aktuella situationen och som han erhållit i utbildningen eller i tidigare verksamhet i strid.

Soldatens verksamhet kan studeras med hjälp av tre enkla verksamhetsmodeller. Den första är förutseende och i det närmaste automatisk reaktion på fiendens verksamhet eller annan yttre impuls. Den andra är omedelbar verksamhet enligt gruppchefens exempel, tecken eller order.

Den tredje är självständigt utförande av stridsuppgiften tillsammans med stridsparet.

- » 1. *Förutseende, instinktiv verksamhet*
 2. *Omedelbar verksamhet enligt gruppchefens exempel, tecken eller order*
 3. *Självständigt utförande av stridsuppgift tillsammans med stridsparet*

Soldaten blir under en strid tvungen att använda sig av alla dessa verksamhetsmodeller och tillämpa dem för att utföra sin uppgift. Verksamhetsmodellerna kompletterar varandra.

Enligt den första **förutseende verksamhetsmodellen** fungerar soldaten nästan instinktivt utgående från sina observationer och sin utbildning. Han tar t.ex. skydd, öppnar eld eller skyddar sitt stridspar. Effektiv verksamhet förutsätter kontinuerlig observation, aktionsberedskap, reaktionsförmåga och säkert behärskande av grundläggande färdigheter. Om soldaten inte observerar fiendens verksamhet eller reagerar för långsamt eller felaktigt på den blir han sårad eller får sätta livet till.

Enligt den andra omedelbara verksamhetsmodellen beordrar gruppchefen patrullen, stridsparen och krigsmännen med hjälp av tecken eller korta order. Soldaten bör också kunna fungera enbart enligt gruppchefens exempel.

Gruppchefens order är korta och omfattar ofta även sättet på vilket uppgiften ska utföras. Orderna bygger på fiendens verksamhet, verksamhetsmodeller som man lärt sig inom den militära

utbildningen och utföranden som övats upp till automationsnivå. Av en soldat förutsätts alltid att han följer gruppchefens exempel, tecken och order samt har snabb uppfattningsförmåga. Vidare måste han uppfatta sin egen plats som en del av gruppen och dess strid.

Enligt den tredje verksamhetsmodellen **utför soldaten självständigt sin stridsuppgift i allmänhet tillsammans med sitt stridspar eller sin patrull**. Exempel är postkarlens, militärpolisens, spejarens, gruppvapenskyttens, patrullchefens och vice gruppchefens uppgifter.

Gruppchefen finns inte i omedelbar närhet i dessa situationer och leder inte verksamheten direkt. Soldaten måste själv fatta beslut i syfte att utföra och fullfölja den uppgift han fått.

Situationen kan avvika från tidigare erfarenheter, varför man måste kunna göra en snabb lägesbedömning och fatta snabba beslut. Vidare måste man kunna tillämpa sina kunskaper och färdigheter enligt rådande situation.

Soldatens automatiska och instinktiva verksamhet

» *Ge akt på omgivningen, identifiera kritiska faktorer.*

Förinta den fiende som hotar dig eller ta skydd.

Förhindra en farlig situation genom att varna och ge alarm.

Stöd ditt stridspar och rädda honom från en eventuell farlig situation.

Meddela gruppchefen.

Fortsätt med din uppgift.

Bevara din stridsberedskap och förmåga att fungera

Avsikten med den omedelbara verksamheten är att förrinta fienden innan denne hinner förrinta en själv. Det andra alternativet är att soldaten tar skydd så att fienden inte kan förrinta honom.

Alternativa verksamhetsformer är **snabb eldöppning** eller tagande av skydd mot eld eller en kombination av dessa. Snabb eldöppning är en effektiv verksamhetsmodell, då soldaten ser fienden och klarar av att ge eld med sitt eget vapen.

I övriga fall är det effektivaste sättet att skydda sig att t.ex. kasta sig till marken och förflytta sig till en sådan eldställning, från vilken fienden kan förintas. Ett felaktigt beslut som fattas på några sekunder kan leda till soldatens död. Omedelbar verksamhet förutsätter kontinuerlig och uppmärksam observation med avseende på faktorer som hotar gruppens funktionsduglighet. Sådana faktorer är bl.a. användningen av stridsmedel, minor, stridsvagnar, en fiende som kommer in på eldområdet eller en person som närmar sig poststället.

Soldaten bör vid sidan av att göra observationer kunna **varna och alarmera sitt stridspar och sin grupp** muntligen, med hjälp av tecken eller en alarmanordning. Detta förutsätter att man övat verksamheten i förväg.

Efter snabb eldöppning eller efter tagande av skydd är det soldatens primära uppgift att **stöda sitt stridspar** och rädda honom från en eventuell risksituation. Vidare bör han anmäla sina **observationer angående** fienden till resten av gruppen.

Då soldaten kan fungera så här ökar han hela gruppens stridseffekt och säkerhet. Vidare säkerställer han att andra stöder och hjälper honom i motsvarande situation.

Då soldaten inte längre står under fiendens direkta eldverkan meddelar han sina observationer angående fienden och verkningarna av den

egna verksamheten till gruppchefen. På så sätt stöder han gruppchefens ledarskap och effektiviserar sålunda hela gruppens strid. Efter de omedelbara åtgärderna bör man **fortsätta att på eget initiativ verkställa den order eller uppgift gruppchefen givit**.

Omedelbar verksamhet enligt gruppchefens order

» *Inled genast verkställandet av ordern.*

Handla snabbt och på inövat sätt.

Fortsätt att verkställa ordern, tills uppgiften är utförd eller gruppchefen ger order om en ny uppgift.

Meddela gruppchefen om uppgiftens utförande och resultat.

Också en stor trupp inleder ofta sin verksamhet först när den sista soldaten är klar eller har grupperat sig på sin egen plats. En pluton startar först när den sista soldaten är i fordonet eller har grupperat sig i framryckningsformation. Att individen handlar snabbt och säkert främjar således truppens och plutonens verksamhet och gör det möjligt för cheferna att leda striden. Soldaten bör lita på sitt stridspar och gruppens övriga soldaters verksamhet. Detta förutsätter övning, som då den lyckas skapar behövlig sammanhållning i smågruppen och skapar tillit. Tilliten och sammanhållningen i smågrupper framhävs i situationer, där gruppens soldater inte ser eller hör varandra, t.ex. vid strid i bosättning eller spridd partigångarverksamhet.

Soldaten bör fortsätta att verkställa en order tills uppgiften har slutförts eller tills gruppchefen ger honom en ny uppgift. Då ordern har verkställts ska gruppchefen meddelas om detta och om resultatet av verksamheten. Om det är uppenbart

att verkställandet av ordern fördröjs eller blir på hälft bör detta meddelas genast då det blivit uppenbart. På så sätt stöder soldaten gruppchefens ledarskap och förbättrar hela gruppens verksamhet.

Då läget förändras kan soldaten bli tvungen att fundera på syftet med den egna uppgiften och handla efter bästa förstånd för att nå det tänkta resultatet. Händelser som utsätter gruppens uppgift eller dess medlemmar för fara bör vid första tillfälle meddelas till gruppchefen.

Att utföra en självständig stridsuppgift

I en självständig stridsuppgift måste soldaten avgöra vad, hur och i vilken ordning han på bästa sätt handlar i en viss situation i syfte att fullfölja sin uppgift.

Självständiga stridsuppgifter kan t.ex. vara att förinta fiender som befinner sig på eldområdet, förinta en stridsvagn eller inta ett rum. Övriga självständiga stridsuppgifter kan vara anfall mot ett beordrat mål, förintande av ett vapennäste, skyddande av gruppens lösgöring eller förintande av en förföljande fiende.

Att utföra en sådan självständig stridsuppgift räcker i allmänhet från några tiotal minuter till några timmar.

Grunden för verksamheten är gruppens eller patrullens uppgift, läget, ordena och observationerna gällande omgivningen, särskilt om fiendens verksamhet, samt de egna erfarenheterna av strid.

Lägesbedömning och beslutsfattande

» *Grunden utgörs av gruppchefens order, observationer i omgivningen och stridserfarenheten. De centrala faktorerna som inverkar på uppgiftens utförande bedöms. Beslutet utgör den bästa lösningen när det gäller uppgiftens förverkligande: vad, hur och i vilken ordning?*

Bilden föreställer en modell för hur soldaten snabbt bedömer läget och fattar beslut. Modellen kan användas i en självständig stridsuppgift.

Modellen kan även användas som hjälp vid målbildsträning, då man förbereder sig för strid. Genom målbildsträning förbereder man sig för den kommande prestationen, försäkras om det korrekta utförandet och gör det egentliga utförandet snabbare. Målbildsträning omfattar lägesbedömning samt genomgång av de olika skedena av striden och de egna åtgärderna i tankarna före striden eller utförandet.

Samma modell kan användas efter strid när man bedömer sin egen funktion och hur den kan förbättras.

Den lägesbedömning som utgör grunden för beslutet baserar sig på gruppchefens order, observationer som görs i omgivningen samt erfarenheterna från tidigare övningar och strider.

Lägesbedömningen inleds alltid utgående från uppgiften. Gruppchefens order omfattar i allmänhet en standarduppgift enligt det som utbildats och övats, soldatens uppgift och de delar som omgivningen och läget förutsätter samt vid behov verksamhetsdirektiv. Standarduppgiften enligt gruppchefens order kan vara t.ex. "NI FUNGERAR SOM POSTKARL/SPEJARE/MG-SKYTT/VÄGVISARE/ORDONNANS" ELLER "NI SKYDDAR". Gruppchefen ger soldaten en entydig uppgift. Uppgiften kan t.ex. vara skyddande,

Lägesbedömning består av följande delfaktorer:

- 1) Uppgiften, 2) Fienden, 3) Omgivningen,
4) Stridsparet/patrullen och gruppen samt 5) Beväpning och utrustning.

Delfaktor	Fundera	Bedöm	Fatta beslut
1. Uppgift Gruppchefens order <ul style="list-style-type: none"> • uppgift • målsättning • direktiv • stödjande • tidsfaktorer • begränsningar 	<ul style="list-style-type: none"> • Vilken är uppgiften? • Vad måste man åstadkomma? • Vad måste göras genast? • Vad ska göras därefter? 	Möjligheter och metoder att överraska fienden.	
2. Fiende <ul style="list-style-type: none"> • position • antal • beväpning • verksamhet • mål för verksamheten 	<ul style="list-style-type: none"> • På vilket avstånd kan fienden observera en soldat? • Hur och när kan fienden påverka krigsmannen? • Hur kan en soldat påverka fienden? • Hur kan fienden reagera på soldatens verksamhet? • Vilken är den farligaste fienden för soldaten? • I vilken ordningsföljd förintas fienderna? 	Faktorer som främjar respektive försvårar verksamheten	Vad ska göras?
3. Verksamhetsmiljö <ul style="list-style-type: none"> • skyddsplatser • hinder • döda vinklar • framryckningsrutter • eldställningar 	<ul style="list-style-type: none"> • Faktorer som begränsar fiendens och den egna verksamheten? • Framryckningsrutter och eldställningar som gör det möjligt att utföra uppgiften? 	Faktorer med betydelse för verksamheten	Hur ska man förfara?
4. Stridsparet/ patrullen och gruppen <ul style="list-style-type: none"> • position • uppgift • den aktuella och planerade verksamheten • bruk av gruppens vapen 	<ul style="list-style-type: none"> • Hur stöder gruppen och stridsparet/patrullen soldatens verksamhet? • Hur kan soldaten stöda gruppens eller stridsparets/patrullens verksamhet? • Hur kommer soldaten överens om verksamheten med sitt stridspar/patrullen? 	Eventuella hot och risker?	I vilken ordningsföljd?
5. Beväpning och utrustning <ul style="list-style-type: none"> • mängden patroner i kassetten • antalet fyllda kassetter • antalet handgranater • övrig beväpning och ammunition • användningsmöjligheter • begränsningar 	<ul style="list-style-type: none"> • Val av vapen, ammunition, sikte och eldgivningssätt. • Patronernas tillräcklighet. 		

framryckningsriktning eller målsättning, förintande av fienden, förmedlande av meddelande, vägvisning. Beroende på omgivningen omfattar ordern bl.a. eldställning, terrängdop, eldområdets gränser och eldöppningsavståndet. Gruppchefen ger order om uppgiften i allmänhet på verksamhetsplatsen eller i terrängen så att verksamhetspunkten är synlig. Gruppchefen säkerställer vid behov att de underordnade har förstått ordern genom att be dem upprepa ordern eller genom att ställa en kontrollfråga. Ordern avslutas genom gruppchefens fråga "HAR NI NÅGOT ATT FRÅGA?", varvid soldaten bör fråga om någonting blivit oklart. Efter ordern kan gruppchefen vid behov ge direktiv om hur uppgiften utförs.

Gruppchefens samfälliga order omfattar följande: fienden, de egna trupperna, gruppens uppgift, stridsparens/krigsmännens uppgifter, stöd, ledning och direktiv. Ledandet omfattar de order och tecken som används, lösenord, stridslösen, gruppchefens egen plats och tidsfaktorerna.

Vad beträffar fienden utreds eller bedöms först dess position, antal och beväpning. Därefter utreds fiendens verksamhet och dess målsättning. Slutledningarna utgör svar på följande frågor: På vilket avstånd kan fienden upptäcka soldaten? Hur och när kan fienden påverka krigsmannen och hur kan soldaten påverka fienden? Hur kan fienden reagera på soldatens verksamhet? Vilken är den farligaste fienden med tanke på verksamheten? Vilken är bekämpningsordningen när det gäller fienden?

» *Soldaten bör alltid sträva efter att finna möjligheter och metoder att överraska fienden.*

När det gäller **omgivningen** utreder man skyddsplatserna, hinder, döda vinklar, framryckningsrutterna och eldställningarna. Slutledningarna består i faktorer som begränsar fiendens verksamhet och den egna verksamheten samt framryckningsrutter och eldställningar som lämpar sig för den egna uppgiften.

Vad beträffar gruppen, patrullen och stridsparet utreds positionen, uppgiften, målsättningen, den aktuella och planerade verksamheten samt användningen av gruppvapnet. Slutledningarna består i svar på frågorna hur gruppen, patrullen och stridsparet stöder verksamheten, hur soldaten kan stöda gruppens och stridsparets verksamhet samt hur soldaten kommer överens om samarbetet med sitt stridspar.

I fråga om **vapnet och utrustningen** granskas den mängd patroner som finns i kassetten, vilket syns i de hål som finns längs kassetten rundade kant, samt antalet fyllda kassetter. Vidare bedömer man möjligheterna att använda vapnet och annan utrustning och begränsningarna i detta. Slutledningarna består i valet av vapen, ammunition, sikte och eldgivningssätt samt patronernas tillräcklighet.

Resultatet och slutledningarna av lägesbedömningen är: faktorer som främjar respektive stör verksamheten, eventuella hot eller risker, faktorer som är viktiga med avseende på verksamheten samt alternativ verksamhet.

Innan man fattar det slutgiltiga beslutet är det nyttigt att tänka sig hur fienden kan reagera i respektive situation och hur detta inverkar på stridsparets verksamhet. Samtidigt får man en reservplan, som snabbt kan tas i bruk om situationen förändras.

Lägesbedömning är alltså systematisk utredning och bedömning av faktorer som inverkar på utförandet av uppgiften. Stridsparet bedömer i allmänhet läget tillsammans genom att prata med varandra. Efter lägesbedömningen bestämmer stridsparet och den enskilda soldaten hur de utför sin uppgift och vilka åtgärder detta förutsätter.

Det är möjligt att göra en sådan här bedömning av läget då man utför en självständig stridsuppgift. I ett läge som kräver omedelbara åtgärder på order av gruppchefen eller att man reagerar på ett hot bör man genast och tveklöst handla enbart utgående från militärutbildningen och stridserfarenheten.

Beslut fattas utgående från lägesbedömningen. Beslutet är ett svar på frågan hur uppgiften utförs bäst och vilka åtgärder den förutsätter. Åtgärderna grupperas enligt den ordning de utförs i omedelbara åtgärder, förberedelser inför och utförande av uppgiften samt fortsatta åtgärder.

Soldaten måste mycket snabbt klara av att finna en grundläggande åtgärd som lämpar sig för den aktuella situationen. Observationen av omgivningen, lägesbedömningen och beslutsfattandet måste därför ske kontinuerligt såväl under förberedelserna för strid som under själva striden.

Lösande av uppgiften

» *Omedelbara åtgärder
– vad gör jag genast?*

*Förberedelser för och utförande
av uppgiften
– hur utför jag uppgiften?*

*Fortsatta åtgärder
– vad gör jag härnäst?*

Då verksamheten inleds är de första omedelbara åtgärderna order och tecken, tagande av skydd och framryckning samt bruk av vapen. Soldaten kan förmedla eller ge order och tecken till sitt stridspar eller till gruppchefen.

Soldaten kan ta skydd eller avancera till nästa eldställning. Till bruket av vapen hör valet av eldgivningssätt och den fiende som ska förintas samt förintandet. Dessa åtgärder bör vidtas genast eller inom några sekunder.

Till **förberedelserna för uppgiftens utförande** kan bl.a. höra att följa fiendens verksamhet genom observation samt spaning som den egna uppgiften förutsätter. Till förberedelserna kan dessutom höra att anvisa fienden för stridsparet, välja framryckningsrutt och nästa eldställning,

välja vapen, ammunition eller specialutrustning och försätta dessa i användningsskick, välja mål och eldgivningssätt samt komma överens med stridsparet om samarbete.

Stridsparet kan sinsemellan komma överens om t.ex. framryckningsordningen, fiendens förintande, starten samt tecken. Det är oftast knappt om tid för förberedelser. Förberedelserna bör vara väl övervägda, systematiska och snabba.

Vissa faktorer **befrämjar och påskyndar utförandet av uppgiften**. Sådana är ett säkert behärskande av grundläggande färdigheter och verksamhetssätt, förberedelse för och förberedande av verksamheten, den aktionsberedskap som läget förutsätter, samarbete med stridsparet, målinriktning, koncentration på frågor som är betydelsefulla med tanke på utförandet av uppgiften, föregripande verksamhet i syfte ta initiativet, enkel verksamhet som leder till säkert resultat, initiativrikedom, aktivitet, mod samt ut hållighet och oeftergivlighet.

Vilseledande och överraskande av fienden är ofta faktorer som avgör slutresultatet av striden. Detta kan uppnås genom föregripande verksamhet, genom att avvika från standardverksamheten och genom att utnyttja fiendens schematiska verksamhet.

Uppgiftens genomförande störs och bromsas i allmänhet av bristfällig kontroll över grundläggande färdigheter och verksamhetssätt, att man är illa förberedd och förberedelserna har försummats, att den egna stridsberedskapen och -dugligheten har försummats, bristfälligt samarbete med stridsparet, planlös verksamhet som saknar klara mål, koncentration på frågor som saknar relevans för uppgiften, verksamhet som reagerar på fiendens initiativ, invecklade förfaringssätt, väntan och obeslutsamhet, dumdristighet samt att man ger efter och ger upp. Soldaten kan bereda sig på hot och minska riskerna genom att förutse fiendens motåtgärder och planera sina egna alternativa åtgärder.

Vidare åtgärder är t.ex. tagande av skydd eller förflyttning till ny eldställning, kassetbyte och laddning av vapnet, observation, första hjälpen till stridsparet samt anmälan till gruppchefen om fienden och resultaten av den egna verksamheten. Effektiv verksamhet förutsätter i alla skeden att åtgärderna vidtas i rätt ordningsföljd.

Stridsberedskap

Vad förutsätter soldatens stridsberedskap?

1. Rätt lägesuppfattning

Plutonchefens och gruppchefens order skapar grunden för soldatens lägesuppfattning. Soldaten måste alltid känna till sin egen uppgift. Dessutom måste han vara medveten om läget och gruppens uppgift. Läget omfattar information om var fienden befinner sig och vilken uppgift plutonen har.

I fråga om den egna uppgiften måste man känna till bl.a. eldområdet samt eldöppningsnivån och observationsriktningen. Soldaten måste alltid känna till truppens lösenord och stridslösen. Om du inte känner till dessa, fråga din gruppchef. Soldaten måste känna till var hans stridspar befinner sig och vilken stridsparets stridsberedskap är. Soldaten måste även känna till var gruppchefen och plutonens sjukvårdsman befinner sig och var platsen för utdelning av patroner ligger.

2. Vapnet och utrustningen; funktionsdugliga och klara att användas

Soldaten måste alltid ha med sig vapnet, som bör vara funktionsdugligt. Vapnet ska vara underhållet och inskjutet. Vapnets rem ska vara justerad till rätt längd. Alla sex kassetter som hör till stridsutrustningen ska vara fyllda. Hjälmen ska sitta på huvudet med remmen korrekt fäst.

Stridsbältet ska innehålla första förband, skyddsutrustning och stridsproviant för ett dygn. Fältflaskan ska innehålla vatten. Stridsbältet ska vara maskerat. Fältutrustningen ska vara packad i skyddsställningen eller i fordonet. Vintertid ska skidorna vara vallade och bindingarna anpassade till rätt längd.

3. Förberedelser för den egna uppgiften

Soldaten måste ha den specialutrustning som uppgiften kräver, såsom handgranater, pansarskott, belyningsraketer, spårlyspatroner eller rök. Förberedelserna för mörkerverksamhet ska göras redan i dagsljus. Stridsparet ska på förhand komma överens sinsemellan om hur uppgiften utförs och hur samarbetet sker. Soldaten bör förbereda sig för sin uppgift genom lägesbedömning och målbildsträning. Utförandet av uppgiften bör, om möjligt, alltid övas i förväg.

4. Upprätthållande av funktionsförmågan

Stridsberedskapen förutsätter att du uppmärksam samt följer med din omgivning, gör observationer och känner igen kritiska faktorer i tid. Förmåga att fungera innebär att du kan inleda din uppgift genast enligt gruppchefens exempel, tecken eller order eller t.ex. då du observerar fienden.

Förmågan att fungera förutsätter att du upprätthåller ditt energiförråd genom att inta näring med 2–4 timmars mellanrum och din vätskebalans genom att vid kraftig ansträngning inta ca en liter vätska per timme, d.v.s. 2–2,5 dl med 10–15 minuters mellanrum. Se dessutom till att du är klädd enligt väderleken.

Gruppchefen ger order om vila inom gruppen enligt situationen. Se om möjligt själv till att du får tillräckligt med vila. Behovet av vila är individuellt. Ca 90 % av människorna orkar arbeta 9 dygn med 3–5 timmars nattsömn. Följden av att man inte alls sover är att allas prestationsförmåga upphör senast då man vakat fyra dygn i följd.

Förberedelse för strid och upprätthållande av stridsberedskap

Lägesmedvetenhet

Grunden för lägesmedvetenheten utgörs av pluton- och gruppchefens order, som omfattar minst följande

- **Läget:** vad som händer och fiendens uppskattade verksamhet, inriktning, styrka och kända utrustning
- **Uppgift och målsättning:** den egna plutonens och gruppens uppgift
- **Stridsidé:** chefens plan för hur uppgiften ska lösas
- **Stöd:** t.ex. medicinalunderhåll och ammunitionskomplettering, proviantering, trupper som stöder striden, t.ex. indirekt eld och pionjärer
- **Ledarskap:** vem leder, varifrån och genom vad
- **Lösen:** lösenord och stridslösen.

Efter sin order repeterar gruppchefen de viktigaste punkterna i ordern genom att fråga krigsmännen i gruppen om dem. Avslutningsvis konstaterar gruppchefen: "FRÅGOR"? Den underordnade ska fråga om det är något som är oklart. Varje krigsman ska känna till sin uppgift och vilken betydelse uppgiften har för att den egna truppens strid ska lyckas. På så sätt kan krigsmannen fungera självständigt, även om läget tidvis ser ovisst ut. Därtill ska man alltid känna till gällande lösen och stridslösen. Observerad fientlig verksamhet eller tecken på sådan ska alltid meddelas till chefen och andra krigsmän i truppen.

Allmän orderstomme

Det är lättare att ge order och förstå dem om man använder en standardiserad modell för punkternas ordningsföljd. En sådan modell kallas orderstomme. I Finland används följande allmänna stomme:

- Det allmänna läget
  - vad händer
- Uppgifter om fienden
  - noggranna uppgifter om fienden
- Den högre staffelns och grannarnas verksamhet
  - vad de övriga egna trupperna gör, målsättningen med verksamheten
- Den egna uppgiften
  - vad den egna truppen gör, målet för verksamheten
- UPPGIFT FÖR DEN SOM FÅR ORDERN
  - vad man själv ska göra
- Spaning
  - hur den förverkligas, hur information ges
- Användningen av eld
  - pansarvärn
  - indirekt eld
  - luftvärn
  - pionjärverksamhet och skydd mot stridsmedel
- Användning av fordon
  - var de placeras, hur de deltar i striden

- Underhåll
  - komplettering
  - service och reparation
  - medicinalvård
  - transporter
  - underhållstjänster
- Hemlighållande
  - sambandssäkerhet
  - maskering och täckande av spår
  - ljus och eldar
- Ledning
  - signalverksamhet
  - chefernas platser
  - stridslösen och lösenord
  - angivande av tid
  - frågor

» *I allmänhet är en order kort och innehåller inte mera än det som behövs för tillfället. Ordern kan även ges i flera delar. Med hjälp av förberedande uppgifter höjs stridsberedskapen. Med hjälp av förordern verkställs försnabbande åtgärder och genom den egentliga ordern inleds uppgiftens utförande.*

Hur förbereder du dig för strid?

1. Upprätthåll din egen lägesmedvetenhet. Förmedla dina observationer till stridsparet och gruppchefen

Av gruppchefens order bör du lägga läget, uppgifterna om fienden, gruppens uppgift, din egen uppgift, lösenord och stridslösen på minnet. Håll dig på det klara med läget och var ditt stridspar befinner sig och vad han eller hon gör. Ge akt på din omgivning.

2. Håll vapnet och utrustningen i funktionsskick och klart för användning

Rengör ditt vapen och kontrollera då och då siktena och att vapnet och kassetterna fungerar. Fyll halvfulla kassetter under stridspauser. Håll din fältutrustning packad i skyddsställningen eller i fordonet.

3. Gör dig beredd att utföra din uppgift

Håll specialutrustning såsom handgranater, pansarskott, lysraketer samt rök i användbart skick. Gör förberedelser för mörkerverksamheten. Repetera gruppchefens order och direktiv och kom därefter överens med ditt stridspar om uppgiftens genomförande och samarbetet. Förbered dig för din uppgift genom att bedöma läget. Fundera på din och ditt stridspars andel i gruppens strid. Fundera hur du ska göra då gruppen möter fienden eller får stridskänning. Försök förutse hur fienden kommer att fungera.

4. Upprätthåll din stridsberedskap och förmåga att fungera

Följ med din omgivning och känn igen de kritiska faktorerna när det gäller att sätta igång verksamheten. Upprätthåll din vätskebalans genom att inta vätska och fyll på ditt energiförråd genom att inta näring.

Hur höjer du din stridsberedskap?

1. Håll dig uppdaterad om läget. Förmedla dina observationer till stridsparet och gruppchefen

Gruppchefen ger order om gruppens stridsberedskap och dess höjande. Gruppchefen kan t.ex. ge order om dubbelpost, vila med stridsutrustningen på, bemanning av stridsställningarna samt flyg- och skyddsvarning. Försök förutse hur fienden handlar och bered dig på det. Meddela ditt stridspar och gruppchefen om de kritiska faktorer du observerat i omgivningen. Meddela ditt stridspar gruppchefens order och meddelanden och förmedla dem vidare.

2. Höj vapnets och utrustningens användningsberedskap

Ha utrustningen inom räckhåll. Inta en god skjutställning. Välj mål, vapen och rätt sikte. Sikta på ett sannolikt mål och osäkra vapnet. Vidta de åtgärder som skyddsvarningen förutsätter på order av gruppchefen.

3. Gör dig klar att utföra uppgiften och var beredd på fiendens verksamhet

Gör dig klar att använda specialutrustning såsom handgranat, pansarskott, belysningsraket eller rök enligt situationen, fiendens verksamhet och din egen uppgift. Kom utgående från observationerna överens med stridsparet om utförandet av uppgiften och samarbetet med stridsparet. Var redo att inleda striden. Fundera på vad fienden kan göra härnäst och följ med dess verksamhet.

Hur förbereder du dig för mörkerverksamhet?

Förberedelserna för mörkerverksamhet görs under den ljusa tiden:

- kontrollera tillsammans med stridsparet att stridsutrustningen är maskerad och fungerar ljudlöst,
- vänd fram stormgevärets nattsikte och fäst eller måla en vit riktningsskiva på vapnet,
- fyll spårlyspatroner i kassetterna,
- fäst vita lysstavar/ledarljus på ryggdelen av stridsbältet,
- bygg begränsare och granska dem samt märk ut eldområdets gränser och skjuthöjden i förterrängen
- öva stridsplanen under ledning av gruppchefen.

Bar hud maskeras och kontrolleras. Blänkan- de utrustning får inte synas. Kontrollera att utrustningen inte för oljud. Vapnet, arbetsredskapet samt fältbesticket och backen för lätt extra oljud. Reflexbandet på stövlarna kan täckas in genom att man har byxbenen utanpå stövlarna.

Krigsmannen bör fästa uppmärksamhet vid **bi-behållande av mörkersynsförmågan**. Undvik att titta mot starkt ljus. Om du har behov av belysning, använd rött ljus. Tillräcklig vila och rätt näring, särskilt A-vitamin och socker förebygger en försämring av mörkersynsförmågan.

Man bör undvika att använda alkohol och tobak.

Nattsiktorna skjuts in i samband med inskjutningen av vapnet. Vid mörkerstrid används nattsikten samt spårlyspatroner. En vit rand i pipans riktning underlättar siktandet.

Vapnen som har sikte med ljusförstärkare används för övervakning och ledning av strid samt överraskande eldöppning.

Vid framryckning kan man fästa ett **vitt plagg på ryggen så att man kan se varandra**. Soldaterna kan även märkas med lysstavar så att krigsmannen har en, gruppchefen två och plutonchefen tre. Ledarna kan även ha ett matt ljus som lyser bakåt. Stridsterrängen måste memoreras redan i dagsljus. Stridsparet förbereder begränsarna för eldområdet och groparna för vapenstödet enligt terrängnamnen.

Mörkret erbjuder inget skydd mot insyn.

Vid mörker måste man alltid skydda sig själv, sin eldställning och sin verksamhet mot värmespanning. För detta kan man använda sig av grenar och annat naturmaterial samt cellplast (tältmadrass) i kombination med naturmaterial.

Tryggande av soldatens funktionsförmåga i stridsförhållanden

I stridsförhållanden utsätts soldaten för fysisk belastning, psykisk press, brist på vila och särskilt sömn, ogynnsamma väderleksförhållanden samt tillfällig brist på näring och vätska. Genom följande åtgärder kan du upprätthålla din egen förmåga att fungera.

Hur förhindrar du egna förluster i strid?

Följ allmänna säkerhetsföreskrifter. **Lägg lösenord, stridslösen och ankomsttecken på minnet**. Håll reda på var ditt stridspar befinner sig och kom överens om samarbete i strid.

Använd stridslösen för att visa dina egna var du befinner dig och när du t.ex. närmar dig en postkarl bakifrån. Följ postkarlens order.

Lär dig **känna igen fienden** på terrängdräkten, stridsutrustningen och vapnen samt skons bottemönster och spår och ljud av fordon.

Anmäl alltid för postkarlen när du träder in på gruppens eldområde. Närma dig poststället och förbindelseplatsen från beordrad riktning och ge överenskommet tecken.

Lägg på minnet vilka **sprängladdningar** som ansluter sig till gruppens strid och vilka trådar som används för avfyringen så att du inte avfyrar dem i misstag. Avlägsna **säkringssprinten** från handgranaten just innan du kastar den. Avlägsna säkringen från en sprängladdning först i slutet av appliceringen. Hantera ditt vapen och annan utrustning på så sätt att du inte i misstag avfyrar den mina du applicerat.

Kontrollera alltid **det bakre riskområdet** innan du skjuter med pansarskott.

Lämna minst **100 delstrecks säkerhetsavstånd** både i sido- och höjdlid mellan de egna krigsmännen och det mål du beskjuter. **Hundra delstreck motsvarar tre fingerbredder**. Plutonchefen ger före striden order om förändringar i de fredstida anvisningarna för bruk av vapen. Förmedla gruppchefens order till de övriga krigsmännen.

Hur du utvecklar din förmåga att uthärda och hantera stress?

Utveckla din stridsförmåga, det ökar din förmåga att uthärda stress. Gruppchefen upprätthåller gruppens strid genom att utbilda och låta gruppen öva sin stridsplan.

Utveckla din fysiska kondition, det ökar din förmåga att uthärda stress. Fäst särskild uppmärksamhet vid återhämtningen efter ett fysiskt tungt utförande.

Ha läget klart för dig, sprid inte rykten. Upprätthåll för egen del gruppens sammanhållning och

motivation. Diskutera symptom på stress med ditt stridspar och gruppchefen.

Se till att du får tillräckligt med vätska, näring och vila. Soldaten kan hålla sin funktionsförmåga på god nivå i några timmar utan vätska, ett dygn utan näring och ca 70 timmar utan sömn. Vila även korta perioder alltid när det är möjligt. Vid långvarig verksamhet borde man sova minst 4-6 timmar per dygn. För chefer, fordonsförare och dem som gör precisionsarbete är tillräcklig sömn viktig ur hela truppens synvinkel.

Förbered dig för strid genom målbildsträning. Den omfattar lägesbedömning samt genomgång av olika skeden av striden och egna åtgärder i tankarna före striden eller utförandet. Målbildsträningen utgår från gruppchefens order och den stridsplan som gruppen övat samt det samarbete och den arbetsfördelning som stridsparet kommit överens om.

Se till att du återhämtar dig efter ansträngning och strid. Inta vätska, det gör återhämtningen snabbare. Påskynda kroppens återhämtning genom att tänja och slappna av. Diskutera stridserfarenheterna med ditt stridspar. Ät och vila.

Hur bibehåller jag värmebalansen?

Kyla och å andra sidan för hög värme leder till rubbningar i värmebalansen.

Följder av kyla är:

- förfrysningar
- nedsatt kroppstemperatur, hypotermi

Symptom på **köldskada** är vita fläckar på huden och stickande smärta. Vid köldskada fryser huden och lagren under ytan och vävnaden förstörs.

I de värsta förfrysningsfallen har man blivit tvungen att avlägsna det köldskadade området genom operation.

Vid nedsatt kroppstemperatur, d.v.s. hypotermi sjunker hela kroppens temperatur. Då den inre värmen sjunker under +30 grader inträder medvetslöshet och under +28 grader hjärtstillestånd och döden. Symptom på hypotermi är muskelstelhet, frossbrytningar, trötthet, likgiltighet och störningar i medvetandet.

Köldskador och nedkylning kan uppstå även vid svag köld eftersom den effektiva temperatur som inverkar på kroppen också beror på skyddskläderna och vindens verkningskraft. Kallt vatten kyler ned särskilt snabbt.

Hur förbygger du förfrysning?

1. Klä dig varmt och efter omständigheterna. Det är bättre med flera tunna lager än en omgång tjocka kläder. Skydda dig mot kall vind.
  2. Använd tillräckligt rymliga skodon. Stövlarna bör vara minst två storlekar större än vanligt. Använd sulor i skodonen.
  3. Använd rena strumpor. De får inte vara av konstfibrer.
  4. Håll dina fötter rena. Åtgärda din fotsvett, eftersom även den ökar risken för förfrysning.
  5. Du kan höja värmen också med tillfälliga hjälpmedel, t.ex. tidningspapper
  6. Undvik att bli svettig, men rör på dig.
7. Upprätthåll blodcirkulationen i ansiktet genom att röra på ansiktsmusklerna. Rör på dina tår och fotblad inne i skorna. Knyt handen.
  8. Undvik tvätt med tvålvatten och användning av deodorant samt vattenhaltiga hudkrämer vid stark kyla.
  9. Kom överens med ditt stridspar och inom patrullen om att ge akt på varandras ansikten. Ge även akt på de övriga soldaterna i gruppen.
  10. Ät och drick varmt. Placera den dryck och stridsproviant du har med dig nära din kropp.
  11. Rök inte; nikotinet gör att blodådrorna sammandras och ökar avsevärt risken för förfrysning vid stark kyla.
  12. Om du blir tvungen att hantera metallföremål med bara händer, torka det innan du rör vid det. Torka händerna.
  13. En känsla av domning är ett tecken på störningar i blodcirkulationen. Lösgör din utrustning och utför effektiva muskelrörelser.
  14. En vit fläck på huden är ett tecken på köldskada. Värm den med bar, varm hand. Massera inte. Massera aldrig med snö på

Luftens temperatur

Vind	10°C	5°C	0°C	-5°C	-10°C	-15°C	-20°C	-25°C	-30°C	-35°C	-40°C	-45°C	-50°C
Vindstilla	10	5	0	-5	-10	-15	-20	-25	-30	-35	-40	-45	-50
2 m/s	9	4	-1	-6	-11	-16	-21	-26	-31	-37	-42	-47	-52
4 m/s	5	-1	-7	-13	-18	-24	-30	-37	-43	-49	-55	-61	-67
6 m/s	3	-4	-10	-17	-24	-30	-37	-43	-50	-56	-63	-69	-76
8 m/s	1	-6	-13	-20	-27	-34	-41	-48	-55	-62	-69	-76	-83
10 m/s	0	-8	-15	-22	-30	-37	-44	-52	-59	-66	-73	-81	-88
12 m/s	-2	-9	-17	-24	-32	-39	-47	-54	-62	-69	-77	-84	-92
14 m/s	-2	-10	-18	-26	-33	-41	-49	-56	-64	-72	-79	-87	-95
16 m/s	-3	-11	-19	-27	-34	-42	-50	-58	-65	-73	-81	-89	-97
18 m/s	-3	-11	-19	-27	-35	-43	-51	-59	-67	-75	-83	-90	-98
20 m/s	-4	-12	-20	-28	-36	-44	-52	-60	-68	-76	-84	-91	-99
		A		B	C	Vävnaderna fryser				Man fryser ihjäl			

----- D -----

A = Kallt B = Isande kallt C = Risk för att bar hur förfryser
D = Risken för förfrysningar vid ändamålsenlig klädsel är liten

grund av risken för kallbrand eller infektion. Kom ihåg att känslolöshet också på ett begränsat område samt stelhet i fingrar och tår kan vara det första symptomet på köldskada och kan förutsätta omedelbar sakkunnig förstahjälp för att skadan inte ska förvärras.

» *Ännu en gång!
Sköt särskilt väl om dina fötter
– håll dem torra
– ha som mål att byta strumpor
varje dag
– ta av dig skorna när du vilar och
torka strumporna
– klä dig varmt eftersom varm all-
mänklädsel till en del förhindrar
köldskador på händer och fötter.*

Redan om du misstänker en köldskada på t.ex. fötterna, ska du genast meddela din närmaste förman om detta.

Hur gör jag när det är mycket varmt?

Sjukdomstillstånd föranledda av värme är:

- solsting
- svimning p.g.a. värme
- värmekramper
- värmesjuka
- värmeslag

Solsting är följden av direkt värmestrålning som riktats mot huvudet. Symptomen är huvudvärk, svindel och illamående. Första hjälpen består av vila på ett svalt ställe.

Svimning p.g.a. värme beror på att blodcirkulationen styrs till huden och de nedre extremiteterna, varvid blodcirkulationen i hjärnan blir svagare för ett tag och en kort stunds medvetlöshet inträder. Första hjälpen består i att man flyttar patienten till en sval plats, höjer upp fötterna och ger något att dricka.

Värmekramper är kramper som pågår i 1-3 minuter vid långvarig muskelansträngning i varmt

väder. Som första hjälpen ges en liter vatten eller saft, med ca ¼ tsk salt som tillsats.

Värmesjuka beror på kraftig vätskebrist.

Symptom är svaghetskänsla, trötthet, ökad andningsfrekvens och oredighet. Patienten får feber. Första hjälpen består av saltfritt vatten, vila i svalt, minskad mängd kläder och att patienten kommer under vård.

Vid **värmeslag** stiger temperaturen i hela kroppen till livshotande nivå. Symptom är ökad puls-frekvens, feber, kramper, avvikande beteende och ofrivillig avgång av urin eller avföring.

» *Sjukdomstillstånd föranledda av värme uppkommer lättare vid för varm klädsel, vätskebrist och fysisk ansträngning.*

Vid solsting har huvudet inte fått behövlig skugga. Redan en vätskebrist på 2-3 % sänker klart människans prestationsförmåga. En sådan vätskeförlust om ca två liter kan uppstå redan då man anstränger sig kraftigt under en timme. Vid kraftig ansträngning dricker människan ofastast för litet om hon dricker enbart enligt törstkänslan.

» *Vid kraftig ansträngning i varmt väder bör man dricka ca 2 dl med 20 minuters mellanrum.*

Hur förebygger du sjukdomstillstånd på grund av värme?

1. Ladda upp med vätska före en lång och ansträngande prestation genom att dricka ett glas vatten en halv timme före och ett till 15 minuter före prestationen.
2. Beklädnaden får inte vara för tät eller för spänd och den måste släppa igenom avdunstande fukt. Klä dig tillräckligt lätt vid mycket varmt väder.
3. Inta sval eller kall vätska i 1-2 dl portioner med 10-20 minuters mellanrum

4. Sök dig i skuggan när ni stannar eller håller paus. Håll tillräckligt med pauser i skuggan och drick ofta.
5. Drick rikligt också efter ansträngningen; ofta och litet i gången. Det påskyndar återhämtningen och gör det lättare att klara av följande ansträngning.
6. Tvätta dig tillräckligt ofta och noggrant eller simma i syfte att trygga svettkörtlarnas verksamhet.

Hur du förbereder dig för långvarig ansträngning och upprätthåller din egen funktionsförmåga?

1. Träna upp din kondition i förväg

Träna regelbundet 3-5 gånger i veckan minst 30 minuter åt gången.

2. Vätske- och näringsintag

Börja ladda upp med näring och vätska 1-2 dygn före prestationen.

3. Personlig renlighet och tvättning

Använd rena strumpor och kläder som förebygger skavsår. Byt till rena underkläder så ofta som möjligt. Undvik att tvätta ansiktet med varmt vatten och tvål innan du går ut i sträng kyla.

4. Kläder och skodon väljs enligt omständigheterna och väderleken

Kroppens förmåga till optimal värmereglering tryggas genom att man minskar eller ökar beklädnaden samt upprätthåller kroppens vätskebalans. Ha mindre kläder på dig under ansträngning och klä dig varmare efter den. Det bästa resultatet uppnår man genom att använda sig av flera klädomgångar på varandra och genom att kombinera olika klädmaterial. Använd lämpliga skodon.

5. Utrustning och material packas och fördelas rätt

Packa ryggpåsen så att dess tyngdpunkt ligger så högt som möjligt. Man måste turas om att bära tung grupputrustning. Soldater som väger under 60 kg eller som har dålig kondition klarar bara i begränsad utsträckning av långvarig verksamhet med en tung börda.

6. Belastning och ansträngning regleras genom periodindelning och pauser

En bra periodindelning av arbetet är t.ex. 50 minuter arbete och 10 minuter paus. Håll hastigheten och belastningen jämn.

7. Upprätthållande av kroppens vätske- och värmebalans

Inta tillräckligt med vätska. Drick ca 1 liter per timme under ansträngning (vatten, svag saft). Drick ofta och små mängder åt gången, så att vätskan absorberas.

8. Energitillförseln tryggas genom regelbundet intag av mångsidig näring

Kolhydrater utgör krigsmannens viktigaste energikälla. Ät små portioner flera (4-6) gånger per dygn. Undvik socker, ät knäckebröd. Aktiv funktion i stark kyla kan t.o.m. fördubbla energiförbrukningen.

9. Förebyggande av psykiska stressreaktioner

Håll dig i rörelse. Gör avslappningsövningar och målbildsträning. Upprätthåll en god sammanhållning och stämning. Förbered dig och öva inför svåra situationer. Du behöver fr.o.m. början av övningen minst 4-6 timmar sömn per dygn. Enligt undersökningsresultat orkar man arbeta effektivt i medeltal 9 dygn med 3-5 timmars nattsömn. Man kan öka sin prestationsförmåga med 20-80 minuters sömn under dagen.

Hygien i terrängförhållanden

Tvätta alltid tänderna efter en måltid. Om detta inte är möjligt, tugga på xylitol-tuggummi eller -pastiller.

Uträtta dina behov i fältlatrinen - inte i terrängen. Om detta inte är möjligt, täck över dina efterlämningar. Tvätta och/eller desinficera alltid händerna efter latrinbesöket.

Tvätta dig eller simma efter hård ansträngning och svettning. Torka våt utrustning och byt till torr. Byt om möjligt ut smutsig och trasig utrustning.

Använd endast vatten som konstaterats vara rent. Håll vatten i din flaska ur vattenkärlet - ta inte vatten ur kärlet med din egen flaska. Om du är tvungen att använda ytvatten, använd rinnande vatten och rena det genom kokning, med reningstabletter eller genom filtrering. Rengör ditt dryckeskärl och din vattenflaska genom diskning.

Förvara livsmedel och kärl skilt från ammunition, bränsle och skräp under transport. Skydda kärlet från regn och direkt solljus. Använd förläggsleven när du delar ut eller tar mat - inte ditt eget fältbestick. Stäng alltid locket till kärlet då du delat ut eller tagit åt dig mat.

Tvätta alltid händerna innan du börjar laga mat eller äta samt efter måltiden. Ät inte mat som har varit i värmekärl i över två timmar. Ät inte mat som du misstänker har varit illa. Hetta upp den mat som ska värmas till kokpunkten. Koka eller stek maten så att den är genomstekt när du själv tillreder mat.

Diska alltid backen och fältbesticket med hett vatten och diskmedel efter måltiden. Om det inte finns varmt vatten att tillgå, hetta upp vatten i backen på kaminen. Om det inte finns diskmedel, tvätta med gran- eller tallris. Töm skräp och matrester i avfallskärlet - aldrig i terrängen. Skräp läggs i sopsäck, brännbart skräp kan brännas i kaminen.

Stridsparets och patrullens samarbete

Syftet med och grunderna för samarbete

Gruppen består av en gruppchef och tre stridspår eller patruller. Grundenheten gör urvalen till specialutbildning, vilket inverkar på vem som väljs till vilken uppgift eller sammansättning. Grupperna bildas av personer som kan samarbeta så väl som möjligt.

Du kan själv inverka på med vem du bildar stridspår eller patrull. Den slutgiltiga placeringen görs så att den helhet som uppstår är den bästa möjliga. Ett stridspår som bildas av två soldater eller en patrull som består av tre soldater utgör grundkomponenten i gruppen. **Ett stridspår eller en patrull är alltid effektivare än två-tre enskilda soldater.**

Samarbetet mellan parterna i ett stridspår gör det möjligt att **förena den eld och rörelse som behövs i strid samt att stöda och skydda verksamheten.**

Stridsparen stöder varandra med stormgevärseld och framrycker under varandras skydd från en eldställning till en annan. Under kontinuerlig strid turas stridsparet om när det gäller spaning, fyllande av kassetter, hämtande eller tillredning av mat, måltider och vila. Den ena i stridsparet ger omedelbar förstahjälp om den andra såras.

Ett effektivt samarbete inom stridsparet förutsätter att båda parterna känner varandra. Den äldre krigsmannen sätter in sitt par i uppgifterna, verksamheten och omgivningen samt introducerar honom i den övriga gruppen. Stridsparet måste öva samarbete och parterna borde ha gemensam stridserfarenhet. På så sätt lär de känna varandras starka och svaga sidor.

Stridsparet kontrollerar sinsemellan att utrustningen är rätt packad och maskerad. Vid långvarig ansträngning och trötthet bör stridsparet inbördes kontrollera och ge akt på varandras intag av vätska och föda och att utrustning tas med. Vintertid kontrollerar de varandras rörlighet och ansikte för att kunna förebygga köldskaador och känna igen symptom.

Ett stridspar måste alltid känna till varandras position samt stridsberedskap och förmåga att fungera. Stridsparet måste under strid kunna kommunicera snabbt, kortfattat och tydligt både muntligen och med hjälp av tecken.

Stridsparet strider alltid som en del av sin grupp. Därför ska stridsparet följa gruppchefens tecken och order och förmedla dem till de övriga stridsparen. Gruppchefen ger order om stridsparens uppgifter så att stridsparet stöder varandra inbördes genom eld och framryckning. Stridsparet ska uppfatta sin placering och uppgift som en del av gruppens verksamhet som helhet.

Då truppen rör sig i framryckningsformation är stridsparets uppgift att framrycka och hålla sin plats i grupperingen och göra observationer i beordrad riktning.

Vid försvar är stridsparets uppgift att förinta fiender som befinner inom eldområdet från den eldställning som gruppchefen beordrat. Vid anfall är stridsparets uppgift att framrycka i beordrad riktning eller mot beordrat mål och förinta

den fiende de möter. Stridsparet fungerar tillsammans bl.a. som spejare, pansarskottsskyttar, maskingevärsstridspar och som dubbelpost samt i nästan alla andra stridsuppgifter.

Stridsparets eller patrullens samarbete vid förberedelse för strid och i strid presenteras noggrannare nedan.

Att fundera på

Vad gör du om ditt stridspar förlorar sin förmåga att fungera i strid?

Vad gör du om ditt stridspar såras i stridsparets grop?

Vad gör du om den som använder gruppvapnet (lätt mg, pskott) blir stridsöförmögen?

Varför kommunicerar man under strid?

En förutsättning för effektiv kommunikation inom gruppen är att dess medlemmar förstår behovet av växelverkan och sin plikt att förmedla observationer, tecken och order i alla riktningar.

Stridsparets eller patrullens växelverkan under strid

En effektiv växelverkan mellan parterna i ett stridspar eller inom en patrull är möjlig endast genom överföring av information. Om kommunikationen är bristfällig förmedlas den nödvändiga kunskapen inte och striden kan misslyckas.

Vad är kommunikation under strid och vad förutsätter den?

Växelverkan är diskussion, korta meddelanden och order samt kommunikation genom fastställda och överenskomna tecken.

Kommunikation förutsätter gemensamma begrepp, kännedom om fastställda hand- och ljusstecken samt på förhand överenskomna tecken och förfaringssätt. Kommunikation och samarbete bör övas.

När kommunicerar man?

Vid förberedelse för strid är avsikten med stridsparets växelverkan att bedöma läget och komma överens om hur man ska samarbeta i syfte att utföra uppgiften. Under strid är avsikten med växelverkan att förmedla observationer och tolkningar gällande fienden och omgivningen samt den egna verksamheten och trupperna till stridsparet, de övriga medlemmarna av gruppen och gruppchefen. Vidare är avsikten att stöda förverkligandet av gruppens stridsplan och hålla kontakt med de övriga medlemmarna i gruppen.

Till sitt stridspar meddelar man observationer om fienden och varnar om fiendens verksamhet samt anvisar mål. Stridsparet kan före utförandet komma överens om uppgiftsfördelningen samt valet av mål och ordningsföljden för deras förintande. Under utförandet meddelar man stridsparet sina egna avsikter, kommer överens

om stöd och den egna framryckningen samt uppmuntrar sitt stridspar. Gruppchefens order och tecken förmedlas till stridsparet och de övriga krigsmännen.

Meningen med växelverkan efter strid är att utbyta stridserfarenheter och bedöma dem i syfte att förbättra verksamheten samt stödja det egna stridsparet.

Hur kommunicerar du?

Kommunikation innebär att man fångar stridsparets uppmärksamhet, sänder budskapet samt säkerställer att budskapet gått fram och blivit förstått.

Soldaten bör fånga sitt stridspars uppmärksamhet genom tecknet huomio och vid behov t.ex. genom att vissla eller säga stridsparets namn. Tecknen bör vara tydliga. Man bör kontrollera att budskapet gått fram genom att se om mottagaren upprepar tecknet eller fungerar på det sätt tecknet förutsätter. Krigsmannen visar att han förstått genom att upprepa tecknet eller det muntliga meddelandet.

Du säkerställer att budskapet går fram och förstås genom att använda fastställda hand- och ljusstecken, på förhand överenskomna tecken och förfaringssätt. Använd skriftspråk. Tala tydligt och med hörbar röst. Tala kortfattat.

Vad kan meddelandet omfatta?

Det grundläggande schemat för ett meddelande är följande:

- **VEM** (egna och fienden, antal och art),
- **VAD** (verksamhet),
- **VAR** (riktning och avstånd),
- **NÄR** (tidpunkt),
- **ÅTGÄRDER**,
- **RESULTAT** samt
- **DIREKTIV** (Fråga vid behov – gruppchefen ger order och direktiv)

VEM och VAD?

I fråga om fienden meddelas **antal, art, position och verksamhet** t.ex. så här:

- två soldater, avancerar mot poststället eller
- maskingevärstridspar, i eldställningen
- infanterigrupp i målet, SUSI 1, avancerar till eldöppningsavståndet
- stridsfordon, stannade framför reservmineringen, rökbälägger och backar
- vagnschef, i vagnens framlucka

VAR?

Fiendens riktning och avstånd eller position

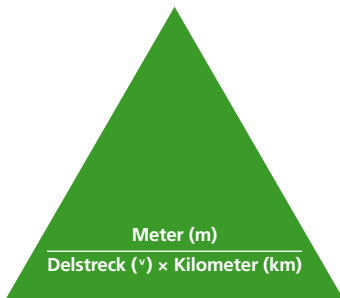
Fienden anvisas för stridsparet som riktning och avstånd. I ett snabbläge anvisas fienden dessutom genom eget exempel, genom beskjutning av fienden.

Vid framryckning kan fienden anvisas i förhållande till framryckningsriktningen t.ex. fiende till vänster / höger / framför / bakom, 40 meter eller i form av klockslag t.ex. fiende klockan 3 / 6 / 9 / 12, 100 meter.

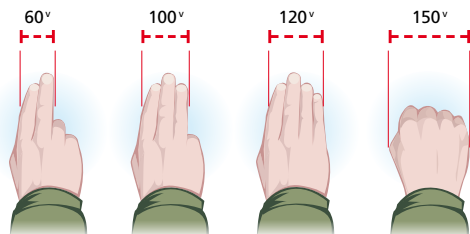
I stridsställning kan fiendens anvisas i form av riktning (åt vänster / framför / åt höger / 50 meter) eller i form av klockslag (klockan 2, 100 meter) eller genom namngivna terrängpunkter (SKOGEN, VÄGEN, ÖPPNINGEN, 150 meter).

Fiendens läge kan anges med hjälp av en fast punkt t.ex. fiende till höger om stenen. Noggrannare kan målet anvisas i förhållande till en fast punkt, t.ex. fiende 100 delstreck till vänster om det stora trädet.

Mätning av delstreck med fingrarna och med armen sträckt

Triangeln på bilden kan användas för mätning av bl.a. avstånd och vinklar. Den önskade storheten täcks, varvid de som blir kvar visar räknesättet. Avståndet (km) meddelas med en decimals noggrannhet.

NÄR?

Tidpunkt

Tidpunkten anges i form av klockslag, t.ex. 10.15 eller 21.10.

Någoting som skett kan meddelas t.ex. "FÖR CA 5 MINUTER SEDAN".

Kommande verksamhet anges i form av klockslag och/eller tecken och direktiv, t.ex. "KLOCKAN 10.15, DÅ GRUPPCHEFEN SKJUTER EN GRÖN SPÅRLJUSPATRON OCH MASKINGEVÄRET INLEDER ELDGIVNINGEN."

ÅTGÄRDER

Varning för fara som hotar stridsparet.

Stridsparet kan varnas för hotande fara genom kommandona **SE UPP, FIENDE FRAMFÖR, SE UPP, HANDGRANAT** och **SEIS! MINA, SEIS! AVFYRINGSTRÅD** samt vid omedelbar fara genom kommandot **SUOJAAN!**

Anmälan om den egna verksamheten och överenskommelse om samarbete

Stridsparet kan informeras om kommande verksamhet t.ex. på följande sätt:

- hinder framför, jag tar en omväg till höger, stöd
- jag gör ett språng mot diket, stöd
- krök åt vänster, kasta en handgranat, jag rullar upp
- skjut med början från vänster, jag börjar från höger, eldöppning efter mitt exempel
- jag skyddar med rök, vi tar en omväg till höger
- skydda korridoren högerut, jag fortsätter åt vänster
- jag öppnar dörren, kasta en handgranat och skjut mot vänster
- ingen fiende, vi fortsätter till följande rum.

RESULTAT

Anmälan om den egna verksamheten och överenskommelse om samarbete

Stridsparet och gruppchefen informeras om resultatet av den egna verksamheten t.ex:

- inga fiender på åkern,
- fienden förintad, två stupade, nästet förintat
- nått målet, tre kassetter och två handgranater kvar

DIREKTIV

Att ge stridsparet direktiv och be gruppchefen om den information som behövs

Stridsparet måste be varandra om den information de behöver om fiendens position, framryckningsriktningen, målet, gruppchefens tecken och order, mängden specialutrustning och stridsparets förmåga att fungera.

Uppgifter.

Förbered följande anmälningar med hjälp av direktiven ovan.

1. Postkarlens anmälan till gruppchefen om fiendeobservation.
2. Spejarens anmälan till gruppchefen om fiende som befinner sig framför.
3. Stridsparets överenskommelse om samarbete före eldöppning.
4. Repetera de handtecken som används i kontakten med stridsparet.

5.4 Jägargruppen

Sammansättning och beväpning

Grundläggande faktorer för gruppens effektiva och snabba verksamhet är att **uppgiftsfördelningen och systemet med ställföreträdare är klar och har beordrats**. Att krigsmännen har standarduppgifter påskyndar gruppens stridsförberedelser, strid och underhållsåtgärder.

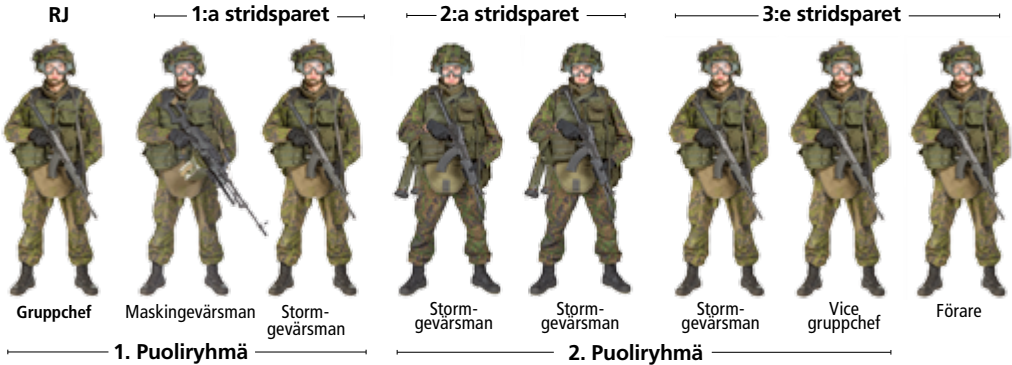
Gruppchefen leder gruppens strid och ger order till stridsparen eller patrullerna om deras uppgifter. Gruppchefen svarar för uppgiftens utförande, gruppens stridsberedskap och utbildning. Gruppchefen leder den första halvgruppen eller patrullen då gruppen fungerar delad.

Det första stridsparet (maskingevärsstridsparet) stöder hela gruppens strid. Som ställföreträdare för maskingevärsskytten fungerar hans stridspar. Det andra stridsparet (pansarskottsstridsparet) förintar fiendens vagnar tillsammans och med stöd av den övriga truppen. Pansarskottsskyttens ställföreträdare är hans stridspar. Det tredje stridsparet är vicegruppchefsparet.

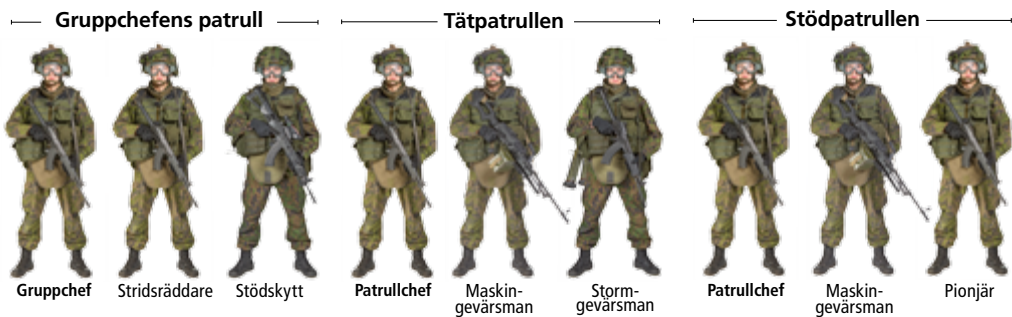
Vice gruppchefen är gruppchefens första ställföreträdare. Vice gruppchefen ansvarar för gruppens utrustning och underhållet av denna. Vice gruppchefen sköter ammunitionspåfyllning samt avhämtningen och utdelningen av mat.

Vice gruppchefen leder den andra halvgruppen då gruppen fungerar delad. Vice gruppchefens ställföreträdare är hans stridspar.

Exempel på gruppens sammansättning

Exempel på gruppens sammansättning

Stridsfordonsföraren eller fordonsföraren ansvarar för fordonet och dess skick. Fordonsföraren ingår i det tredje stridsparet.

Gruppens strid stöds av andra grupper. Plutonens strid stöds med följande vapen, vilkas skjutavstånd är följande:

- skarpskyttegevär 600 m
- luftvärnsmaskingevär 1500 m
- tunga pansarskott 350 m
- lätt och tung splitterladdning 50 och 150 m
- lätt granatkastare 5 km och tung granatkastare 6,8 km
- artilleri 14–26 km
- spärrar (reservmineringar, mingrupper, minhinder, minband, hinder, och förstöringar samt skenminering)

Gruppen kan även vara indelad i patruller, varvid varje grupp består av tre patruller.

En patrull kan vara utrustad med tilläggsoptik till stormgeväret och de två andra patrullerna med maskingevär. Gruppchefen och vice gruppchefen fungerar vid sidan av sin egen uppgift som patrullchef. Den tredje patrullens chef beordras av gruppchefen. Gruppchefen kan beordra förändringar i patrullernas sammansättning om läget så kräver.

Soldaten som medlem av sin grupp i strid enligt erfarenheterna i krig

Finlands Reservofficersförbund gjorde år 1998 en undersökning som gällde ledande av människor i krig. Målgruppen för enkäten utgjordes av veteraner från våra senaste krig. Enligt deras krigserfarenheter hade en bra grupp vissa egenskaper i strid. Samma egenskaper beskriver en bra grupp också i dag.

Att lösa sin uppgift, "fixa det", är hela gruppens mål och det tillfredsställer alla. Gruppens sammanhållning inger säkerhet och styrka hos dess

medlemmar och hjälper till att hålla ihop gruppen. Medlemmarna i gruppen vill höra till den. Gruppen är stolt över sin egen trupp och över att höra till den.

Gruppens sammanhållning ökar förutsägbarheten i gruppens beteende. Medlemmarna i gruppen känner varandra och varandras prestationsförmåga samt svaga och starka egenskaper. "Man lämnar inte sin kamrat" är en viktig förenande och sammanhållande princip. Man hjälper sin kamrat för att själv kunna få hjälp vid behov. Gruppens gemensamma bästa går före ens egen bekvämlighet eller andra förmåner. Tillhörigheten till en grupp ökar medlemmarnas säkerhet. Medlemmarna i gruppen riskerar inte de andras säkerhet genom sin dumdristighet eller barnsliga påhitt. Gruppens medlemmar uppmuntrar, hjälper och stöder varandra.

Gruppen förväntar sig att dess medlemmar sköter sin egen uppgift enligt bästa förmåga så att uppgifterna inte faller på de övriga. Soldaten förväntas övervinna sig själv och sin rädsla.

Gruppen förutsätter att medlemmarna betar sig enhetligt bl.a. i fråga om säkerhet, prestationsnivå och samarbete. Soldatens verksamhet i strid, bevakning, användning och underhåll av gruppvapnet samt omhändertagande av sårade hänför sig till gruppens säkerhet. Av gruppens soldater förutsätts likartad prestationsnivå i strid och när det gäller att göra sitt bästa. Av soldaten förutsätts deltagande i gemensamma sysslor och sådant som inverkar på allas trivsel, såsom städning, uppvärmning samt utdelning av mat.

Enligt krigserfarenheterna är egenskaperna hos en god soldat mod, oräddhet, lugn, yrkesskicklighet och pålitlighet. På motsvarande sätt är egenskaperna hos en dålig soldat modlöshet och dumdristighet.

Framryckningsformationer och observationsriktningar

Patrullens och gruppens framryckningsformationer

Vid förflyttning används olika framryckningsformationer. De gör det möjligt att inleda strid snabbt med hela avdelningen. I framryckningsformationerna är avståndet mellan krigsmännen 3–10 meter och i öppen terräng t.o.m. 20 meter. Ett ökat avstånd ökar skyddet då man blir föremål för vapenverkan. I avstånden mellan krigsmännen noteras att krigsmännen ska kunna se varandra och förmedla tecken även i mörker. Framryckningsformation intas på kommando eller enligt handtecken.

Syftet med framryckningsformationerna är att underlätta rörelserna, öka stridsberedskapen och gruppens skydd samt göra det möjligt för truppen att inleda eldverksamhet snabbt, effektivt och i stor omfattning. Vid rörelse är avståndet mellan krigsmännen minst fem meter. På så sätt erbjuds fienden inte möjlighet att förrinta flera personer på en gång. Genom att sprida ut sig ser man terrängen från flera håll och kan täcka ett större område med eld än om man är nära varandra. Avstånden får dock inte vara så långa att man inte ser eller hör den som går närmast. Gruppens grundläggande framryckningsformationer är öppen kolonn (avojono) och

öppet led (avorivi). Man grupperar sig i framryckningsformation antingen på kommando eller på fastställt handtecken.

Vid gruppering i framryckningsformation:

- upprepa tecken
- ladda och säkra vapnet (om du inte gjort det)
- kontrollera siktinställningarna
- lägg vapnet på bröstet eller ta det i handen enligt gruppchefens exempel
- ta skydd om du blir tvungen att vänta på start
- gruppchefen ger vid behov order om att spejarna ska gå framför
- observation som normalt eller också ger gruppchefen skild order om observation
- gör dig redo att förmedla tecken och order.

Under framryckning

- Bär vapnet stridsberedd.
- Håll avstånden.
- Kom ihåg observationsriktningen.
- Förutse och identifiera faror.
- Förmedla dina observationer och handtecken till andra.
- Ta skydd då ni stannar eller enligt andras exempel.

Gruppens framryckningsformationer

I öppen kolonn framrycker gruppen snabbast. Formationen används då man rör sig som en del av plutonen någon annanstans än i spetsen. Tätgruppen bör använda sig av spejare.

Observationsriktningar: Framåt, Åt vänster, Åt höger, Uppåt, Bakåt

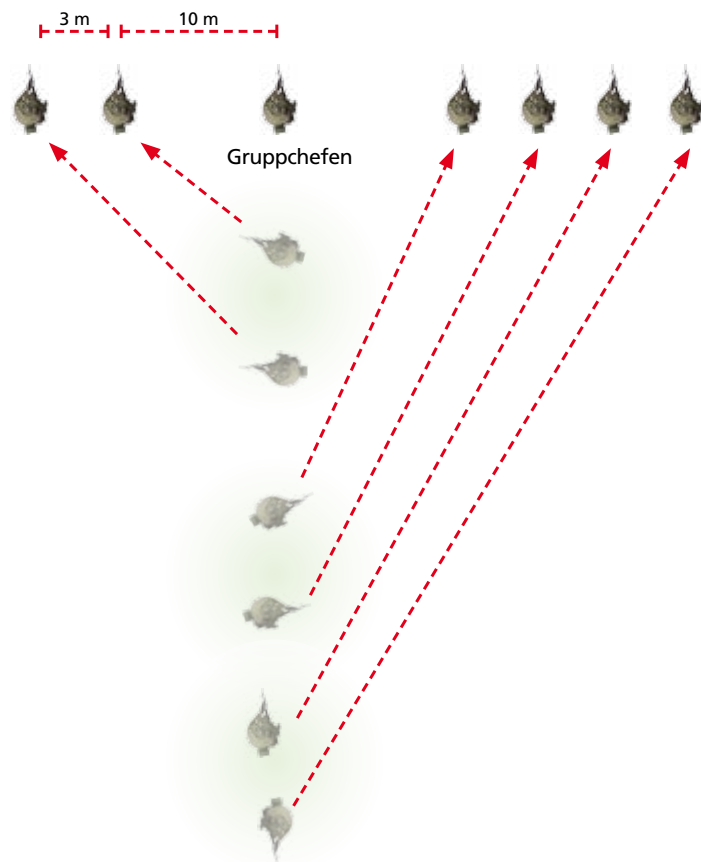
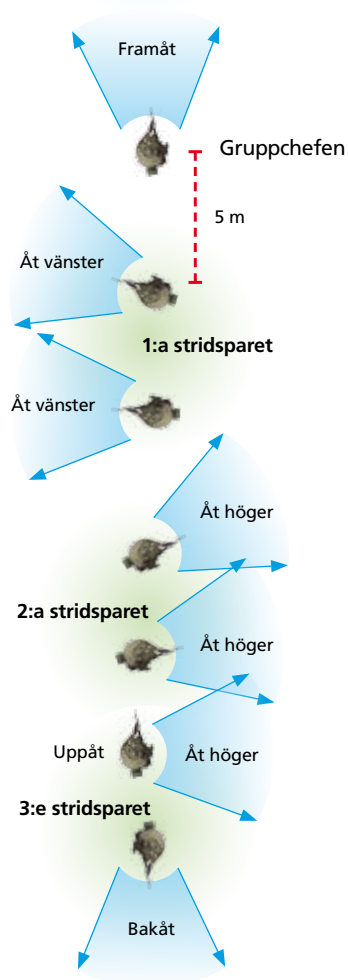
Öppet led (avorivi) är en framryckningsformation som gör det möjligt för gruppen att upprätthålla hög stridsberedskap. Den lämpar sig väl för situationer där gruppen har ett tydligt riktningsspår som inte behöver bytas under framryckningen.

Handtecken: avojoon

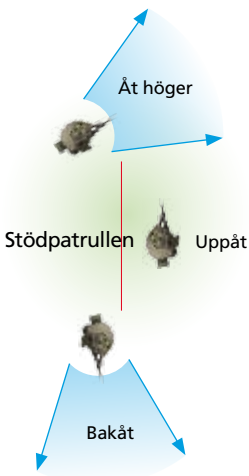
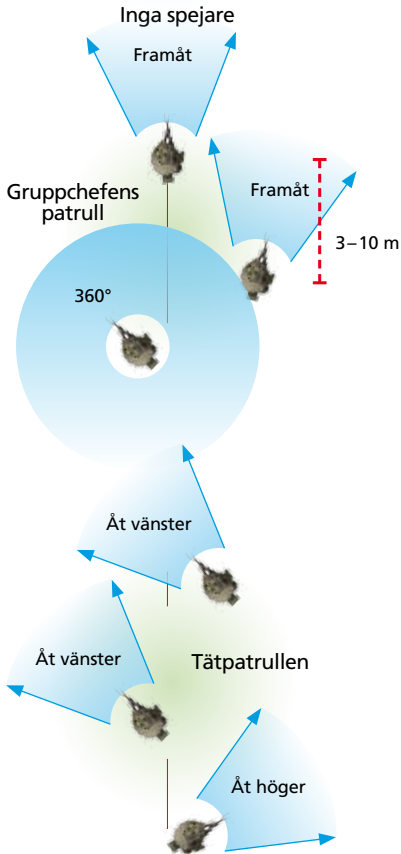
Handtecken: avoriviin

Gruppens framryckningsformationer (i patrullsammanställning) Öppen kolonn (ryhmän avojono)

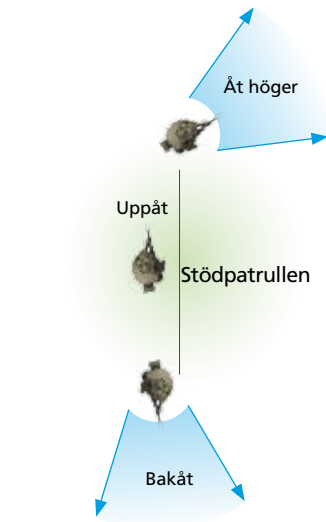
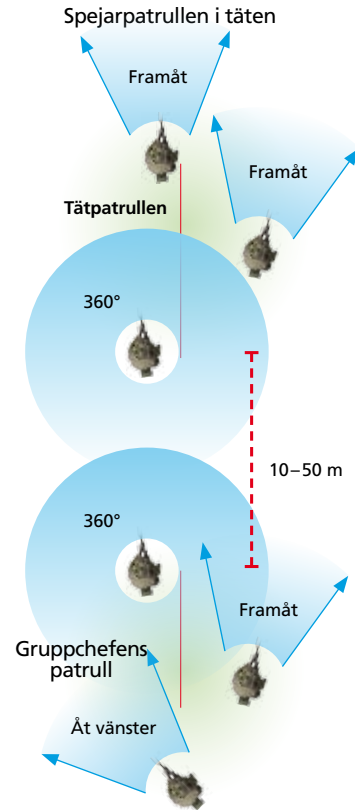
Handtecken: avojonoon

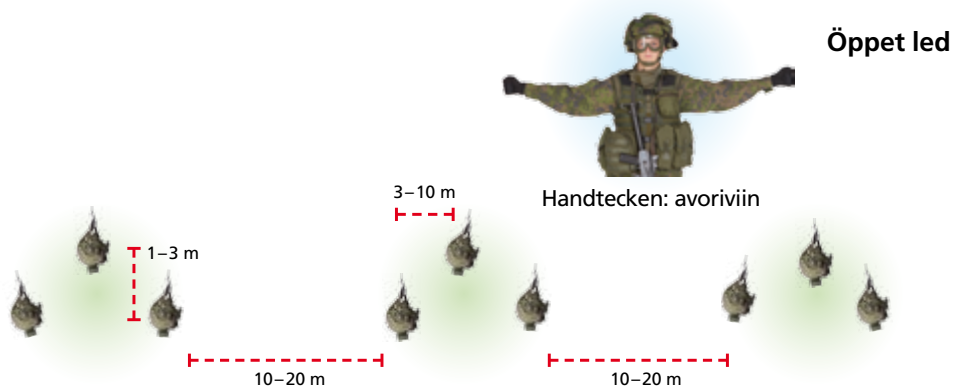

Handtecken: avojonoon

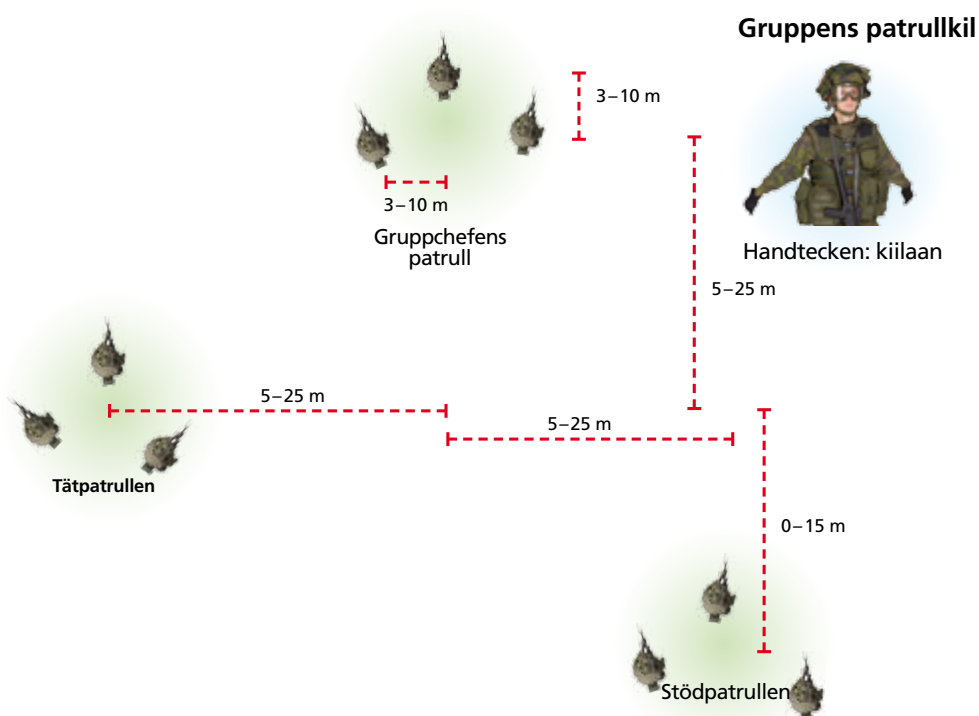
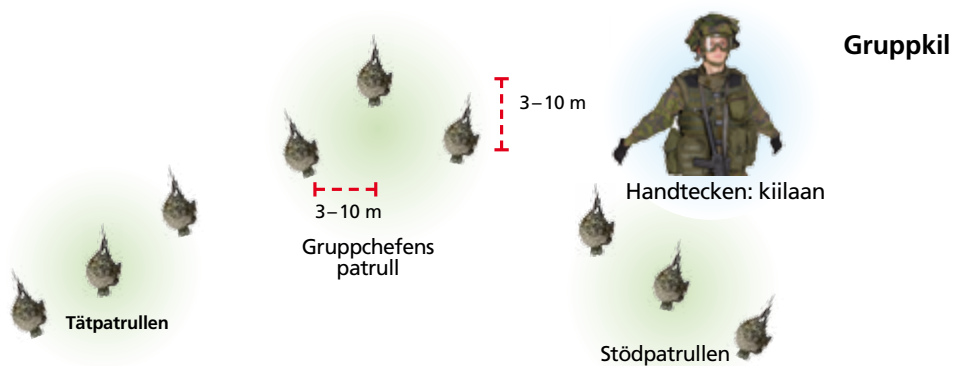

Handtecken: tunnustelijat eteen

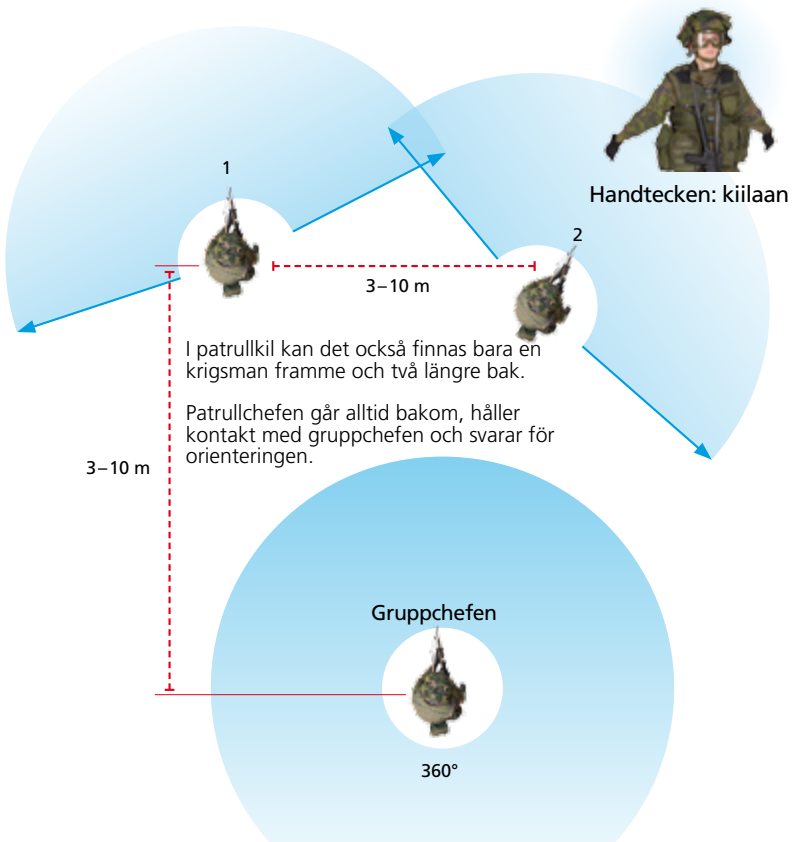
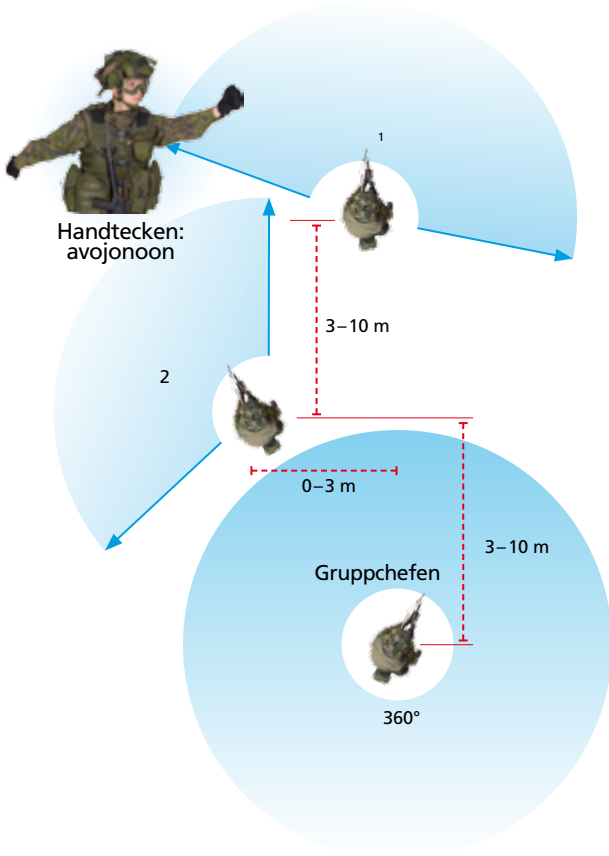

Gruppkil och gruppens patrullkil är framryckningsformationer som gör det möjligt för varje krigsman att öppna eld på ett sätt som är säkert för de egna, både framåt och bakåt. Eldöppning åt båda sidorna är möjlig med minst två patruller.

Patrullens framryckningsformationer

Verksamhet då gruppen blir föremål för beskjutning

Ta skydd genom att kasta dig ned i en svacka i terrängen eller öppna eld i fiendens riktning enligt gruppchefens exempel eller order och i riktning med de spårlyspatroner som han skjuter.

Ta ett språng eller förflytta dig till ett bättre skydd. Lokalisera fienden på basen av ljudet och mynningsflamman från vapnen och meddela dina observationer till ditt stridspar och din gruppchef utgående från en fast punkt eller urtavlan. Förflytta dig till en eldställning från vilken du kan förinta fienden och var redo att framrycka enligt gruppchefens order.

Gruppens grundstridsmetoder gör det lättare att inleda strid snabbt och främjar en systematisk utveckling av striden. Gruppen sprider ut sig på öppet led senast vid stridskänning. Utbredningen stöds genom gruppens egen eld (alternativt som kombination av eld och rörelse samt stödjande: spejarna stöder, maskingevärsstridsparet stöder, halvgrupperna stöder, stridsparen stöder varandra).

Följ gruppchefens exempel och order.

Gruppchefen ger order om förintande av fienden med handgranater eller förblindande med hjälp av rök.

Gruppchefen ger order om gruppens stridsberedskap.

Spejarnas verksamhet

Med spejare skyddas huvudtruppen då det är möjligt att man möter fienden.

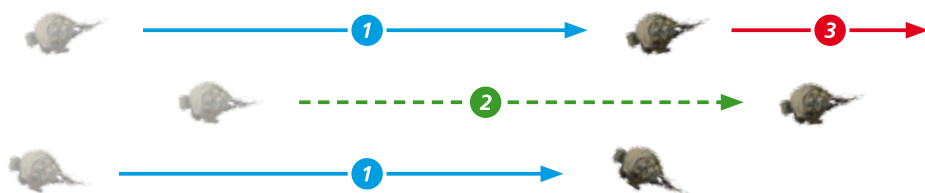
Spejare används då man förflyttar sig till verksamhetsområdet och vid anfall.

Spejarna framrycker framför truppen så att de observerar fienden innan fienden observerar huvudtruppen. Spejarnas framryckning avslöjas inte lika lätt som huvudtruppens rörelse.

Spejarna framrycker stridsberedda från ett skydd till följande och under observation av förterrängen. Som framryckningsformation kan man använda L-formation, där den yngre rör sig främst och ansvarar för observationen och eldöppningen och den äldre avancerar bakom till höger och ansvarar för orienteringen och kontakten till huvudtruppen. I patrullsamansättning avancerar spejarna i patrullkilsformation och patrullchefen ansvarar för kontakten med huvudtruppen. Då det är sannolikt att man möter fienden kan stridsberedskapen höjas och framryckningen kan ske enligt larvbandsmetoden.

Plutonchefen eller gruppchefen ger spejarna eller patrullchefen order om uppgiften. Spejarnas **uppgift** är att framrycka stridsberedda i beordrad riktning eller mot beordrat mål och meddela observationer om fienden till grupp- eller plutonchefen samt inleda striden om eld öppnas mot dem. Till spejarnas utrustning hör i regel pansarskott och rökgranater.

Skyddad framryckning med patrull

Spejarna framrycker i beordrad riktning eller mot beordrat mål inom synhåll för grupp- eller plutonchefen. **Spejarna leds med hjälp av handtecken.** Plutonchefen beordrar förändringar i framryckningsriktningen genom att med handen visa en ny riktning, stannar dem med tecknet **SEIS** och kallar den äldre spejaren till sig genom tecknet **KOKOON** (samling). Snabbare framryckning beordras genom tecknet **MARS-MARS** och långsammare med tecknet **HITAAM-MIN** (långsammare). Pluton- eller gruppchefen beordrar spejarbyte. Spejarna ska maskera sin stridsutrustning omsorgsfullt, utnyttja det skydd och de döda vinklar terrängen erbjuder vid framryckningen samt vid framryckning i stridsberedskap avancera under varandras beskydd. Spejarna bör avancera i förterrängen under observation, tyst och med vapnet skjutklart hela tiden.

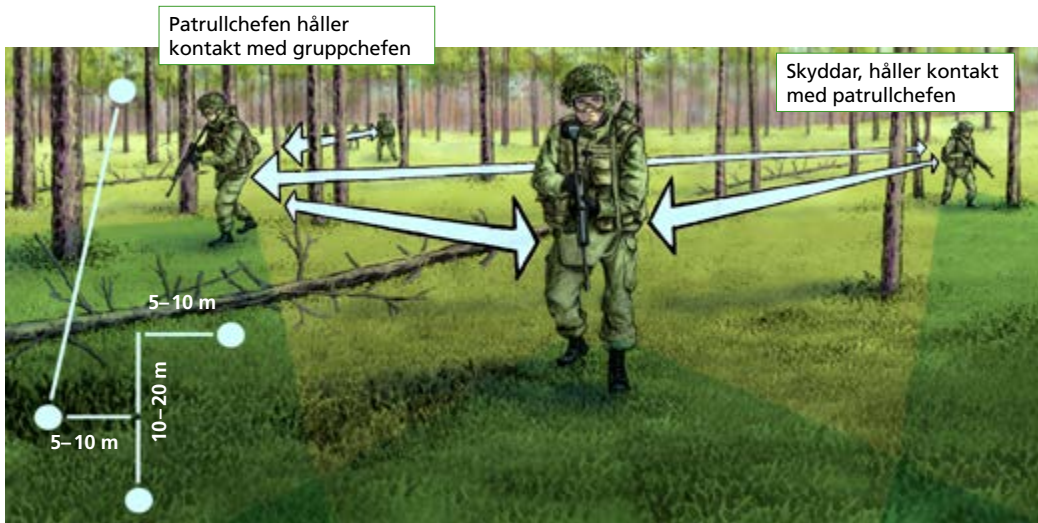
I syfte att kunna göra hörselobservation har spejarna inte snö- eller terrängdräktens huva över huvudet. Vid anfall är det förmånligt att använda det stridspar som normalt fungerar som spejare, t.ex. lätta pansarskottsstridsparet. Detta stridspar kan användas i spaningspatrullen inom plutonens spanings- och förberedelseavdelning för utredning av terrängens art, eventuella

spärrar och fiendens gruppering mellan utgångsställningen och inbrytningspunkten innan huvudtruppen anländer till anfallsområdet. På så sätt är terrängen bekant för chefen för riktninggruppen och spejarstridsparet, vilket underlättar huvudtruppens avancemang avsevärt fram till att man får stridskänning och minskar även risken för att man går vilse.

Framryckningsruttens säkerhet visas med tecknet **VAPAA VIHOLLISTA** (fritt från fiender). Framförliggande hinder eller mineringar meddelas till cheferna genom tecknet **SEIS** och därefter förflyttar sig den äldre spejaren till grupp- eller plutonchefen och meddelar noggrannare observationer muntligen.

Då spejarna upptäcker fienden tar de skydd, gör observationer och är beredda att öppna eld. Den äldre spejaren eller patrullchefen meddelar fiendeobservationen till grupp- eller plutonchefen med hjälp av tecknet **VIHOLLISTA ON** (fiender) och visar med vapnet i fiendens riktning. Noggrannare uppgifter om fienden och dess verksamhet meddelas muntligen till grupp- eller plutonchefen genom att spejaren tar sig fram till dem eller då chefen kommer till spejaren.

Spejarnas uppgifter och avstånd

Om eld öppnas mot spejarna svarar spejarna med eld, tar skydd och förflyttar sig till en bra eldställning. Syftet med beskjutningen är att skydda huvudtruppen, uppta fiendens uppmärksamhet och göra det möjligt för den övriga truppen att gruppera sig. Fiendens vagnar förintas med pansarskott eller förblindas med rök. Spejarna skyddar den övriga truppens förflyttning till spejarnas höjd eller till endera sidan. Spejarna ansluter sig till gruppen vid anfall eller stannar kvar som eldstöd.

Skyddande av den egna verksamheten

Gruppchefen ger enligt standardarrangemangen postkarlarna order om att skydda i den viktigaste riktningen då man stannar upp eller håller paus. Gruppchefen ger order om platsen eller riktningen och avståndet till gruppen. Postkarlens uppgift är att skydda truppen från beordrad riktning genom att öppna eld då fienden närmar sig. Då den egna verksamheten är skyddad kan den övriga truppen vara samlad på kortare avstånd. Postkarlen väljer en eldställning på den beordrade platsen, därifrån han kan övervaka ifrågasvarande riktning. Gruppchefen hämtar postkarlen eller också ansluter sig denne till gruppen på tecken av gruppchefen.

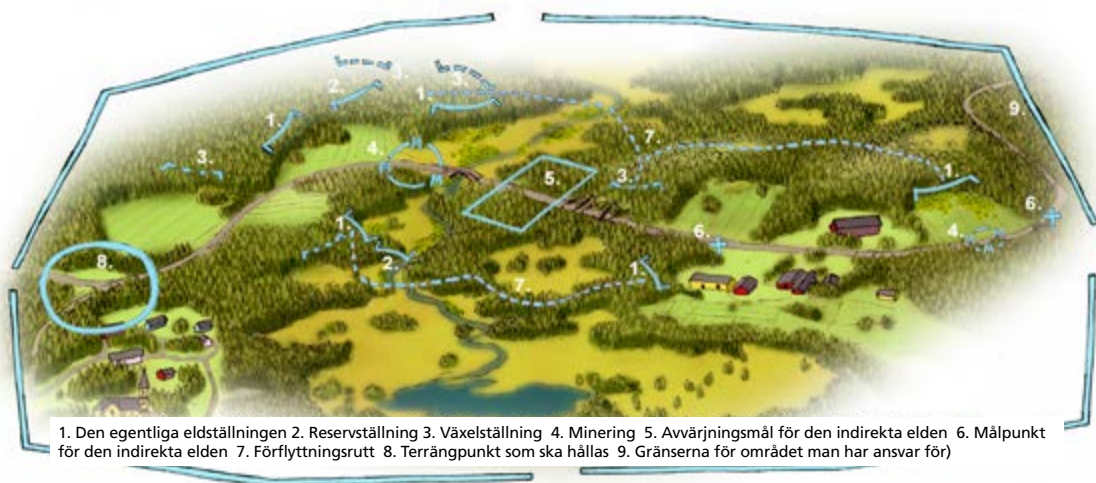
Uppgift. Förbered ett exempel på spejarens anmälan till gruppchefen om en fiende som befinner sig framför.

5.5 Gruppens försvar

Typiska stridsuppgifter som en trupp får order om vid försvar är att stoppa, förorsaka förluster och förinta. Utgående från uppgiften grupperar truppen sig på det beordrade området och gör de förberedelser som stridsuppgiften förutsätter.

På plutonens ansvarsområde har gruppen ett egentligt näste samt flera reserv- och växelställningar. Gruppen löser de uppgifter den erhållit enligt plutonchefens stridsplan. För att uppgiften ska kunna lösas framgångsrikt krävs noggranna förberedelser, såsom förberedelser på eldområdet, beredning av eldställningar, rekognoscering av förflyttningsrutterna, kamouflering, vilseledande, skyddande av den egna verksamheten och att stridsutrustningen finns i närheten av de platser där de kommer att användas. Man intar gruppering för försvar även då truppen stannar en längre tid i samma terrängpunkt.

Försvarsgrupperingens allmänna arrangemang

Gruppering för försvar

Gruppchefen leder sin grupps gruppering för försvar. Grupperingen för försvar skyddas genom att en postkarl utställs, varefter order ges om iställningsgående. Efter att nästet granskats och efter eventuella förändringar i grupperingen ger gruppchefen order om gruppering.

Krigsmännens eldområden går delvis i kors inom gruppens eller patrullens bekämpningsområde, för att gruppens eld ska vara så effektiv som möjligt. På motsvarande sätt överlappar gruppernas eldområden varandra inom plutonens bekämpningsområde. Gruppchefen döper terrängen inom eldområdet och bedömer avståndet till de fasta punkterna på eldområdet. Terrängdöpet gör det möjligt att leda truppens eldverksamhet samt koncentrera och sprida den. Genom att bestämma avstånden säkerställer man att krigsmännen skjuter mot de viktigaste målen på eldområdet med samma siktinställningar. Man ska alltid sträva efter att mäta avstånd som uppskattats i samband med försvarsförberedelserna.

Gruppchefens order vid gruppering i försvar ges i två delar.

Först ges order om gående i ställning som gäller

- eldställningens plats
- eldområdets riktning
- eldöppningsnivå
- gruppchefens plats.

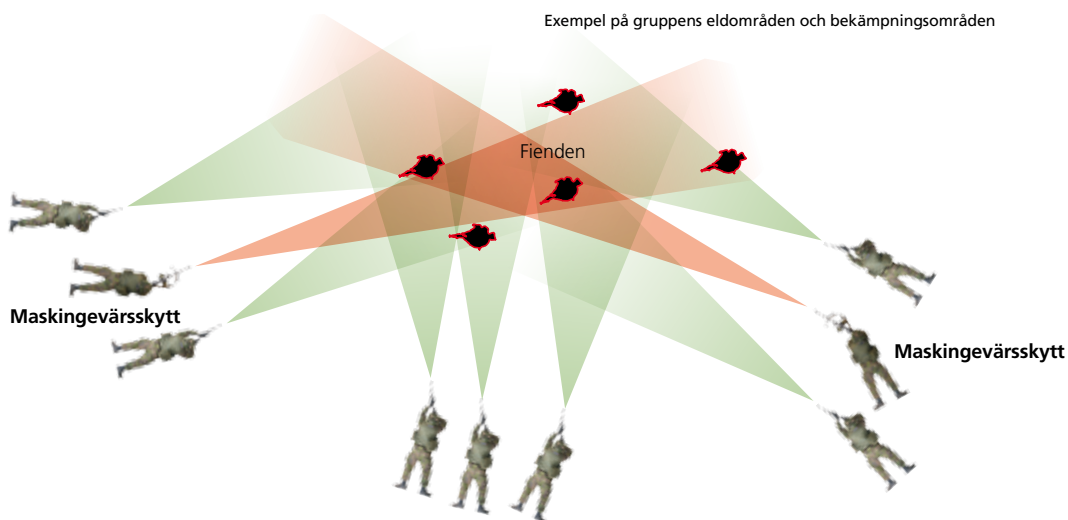
Därefter kontrollerar gruppchefen gruppens näste ur fiendens riktning och eldställningar.

Efter granskningen ger gruppchefen en grupperingsorder som gäller

- de noggranna gränserna för eldområdet
- terrängpunkternas namn och bedömning av avstånden
- preciserad eldöppningsnivå
- eldöppning och koncentration av elden
- pansarvärn (inkl. användningen av pansarskott och fjärrutlösta laddningar samt platserna för mineringar)
- gruppchefens plats
- bevakning och alarm
- befästning (inkl. röjning av eldområdet)
- övriga egna trupper.

Gruppchefen döper terrängen och bedömer avstånden

Eldställning

Eldställningen är en plats där krigsmannen utför den stridsuppgift som givits honom. Vid gruppering för försvar ger gruppchefen vanligen order om platsen för eldställningen. Eldställningen får inte placeras på den högsta terrängpunkten eller på en sådan plats där bakgrunden avslöjar eldställningen och krigsmannen. Vid valet av plats för eldställningen ska gruppens eller patrullens övriga krigsmäns eldställningar beaktas. Gruppchefen granskar gruppens eldställningar och korrigerar vid behov eldställningens plats.

Vid valet av eldställning bör även jordmånen beaktas. Bergig och stenig terräng ökar splitterverkan och rikoschetteringarna och kan utgöra ett hinder för grävning. Eldställningar som grävts i låglänt eller myrartad terräng kan fyllas med vatten, varvid deras användning försvåras eller förhindras helt och hållet.

Krigsmannen bör ha flera eldställningar och de ska vid behov kunna bytas under striden. Eldställningar är

- **Egentlig eldställning**, varifrån eldområdet riktar sig mot bekämpningsområdet i enlighet med trupps uppgift. Den bereds först.

- **Reservställningar**, varifrån uppgiften utförs då verksamheten från den egentliga eldställningen är förhindrad. Reservställningens eldområde riktar sig mot samma bekämpningsområde som den egentliga eldställningens.

Dessutom har gruppen eller patrullen växelställningar, från vilka krigsmannen skjuter mot ett skilt eldområde, till exempel i riktning mot stöd- och jerpunktens bakre delar eller mot flanken.

Till gruppens eller patrullens reserv- och växelställningar övergår man på gruppchefens order eller enligt den inövade stridsplanen.

Om ett trupptransportfordon eller ett stridsfordon hör till organisationen stöder det gruppens strid genom att beskjuta mål som finns i bakre delen av eldområdet, t.ex. fiendens trupptransportvagnar, eldstödsvapen och helikoptrar.

Bred skjutsektor

Val av eldställning

De främsta kraven på en bra eldställning är:

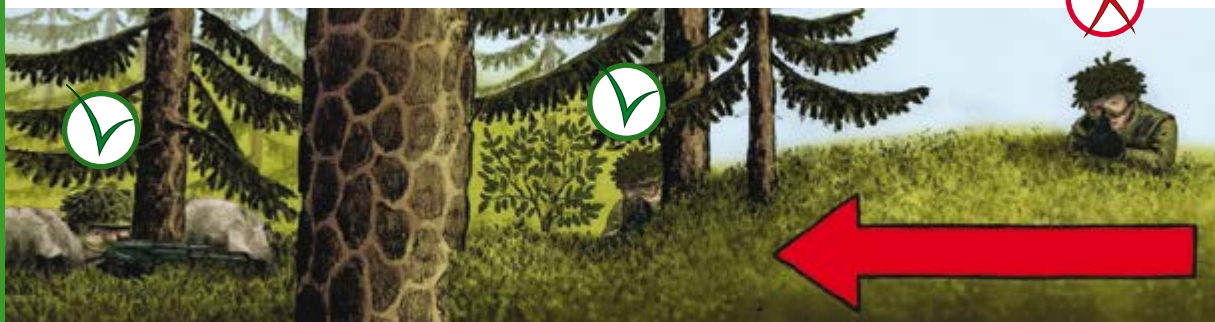
- **Bred skjutsektor** (valet av eldställning, röjning)
- **Bra stöd för vapnet** (tillräckligt utrymme för armbågarna och tillräckligt tjockt trämaterial / motsv. på lämpligt avstånd som stöd för vapnet)
- **Skydd mot eld och observation** (kamouflerade skyddsområden runt stridsgropens kanter från eldområdets vänstra till högra gräns med tillräcklig skyddstjocklek)
- **Skyddad framryckningsrutt** (krypgrav/stridsgrav)

Eldställningen bör även vid anfall väljas så att kraven på en bra eldställning uppfylls.

Eldställningen befästs så att fienden inte kan beskjuta dig från en punkt utanför ditt eldområde (skyddsvallar). Eldställningen för ett lätt maskingevär väljs så att man kan beskjuta hela gruppens eldområde och mål som befinner sig på långt avstånd. Maskingeväret kan placeras i en eldställning som till exempel befinner sig högre upp än andra. Vid snabb förberedelse av eldställningen bör du kontrollera genom sikten att du kan beskjuta eldområdet. Använd det skydd terrängen eller konstruktionerna ger och till att börja med ett tillfälligt stöd för ditt vapen.

Kom ihåg att vapnets stöd inte ger eldskydd om det inte är av tillräcklig skyddstjocklek. Var redo att öppna eld och förinta den fiende som kommer in på eldområdet. Förbättra din eldställning genast då det är möjligt. Röj bort undervegetation eller snö som stör eldgivningen.

Skydd mot eld och observation

Skyddad framryckningsrutt

Då situationen medger, röj eldområdet och lokalisera de döda vinklar i vilka du inte kan skjuta. Kontrollera eldställningens skydd och maskering genom observation ur fiendens riktning. Försäkra dig om att du inte syns i eldställningen rakt från fiendens ankomstriktning. Inled befästningen då eldområdet är röjt och eldställningen har markerats.

- eldområdets gränser i terrängen
- eldöppningsnivån i terrängen
- eldöppning (då man hunnit bemanna nästet, uppnås samtidig eldöppning bäst enligt gruppchefens exempel) eldkoncentration och eldfördelning
- namnen på och platserna för den indirekta eldens mål

Soldaten utför sin stridsuppgift på eldområdet tillsammans med sitt stridspar eller sin patrull och med den övriga gruppens stöd. Soldaten måste i sin egentliga, reserv- och växelställning känna till

- sin uppgift
- namnen på och avstånden mellan punkterna i terrängen 200 m avstånd i terrängen och att mål som ligger längre bort beskjs med hjälp av stridssikte

Pansarskottsskytten bör dessutom känna till

- eldöppning med pansarvärnsvapen
- bekämpningsområdet
- reservmineringens plats
- de mätta avstånden till målområdena
- vagnarnas uppskattade hastighet i olika punkter på eldområdet
- körstråk och eldställningar på målområdet som är förmånliga för vagnarna
- reserv- och växelställningar

Uppgift. Förbered ett exempel på anmälan för plutonchefen i eldställningen.

Bra stöd för vapnet (trepunktsstöd)

Funktion som postkarl

Postkarlens uppgift är att skydda truppen eller ett objekt från fiendens överraskande verksamhet, vid behov alarmera truppen, förhindra att obehöriga kommer in på verksamhetsområdet och gripa misstänkta personer. Vaktuppgiften, poststället eller vaktrutten beordras alltid av den som leder truppen. Han eller hon uppgör också en förteckning över vaktturena. Efter strid eller upptäckt byts poststället vanligen om truppen blir kvar på platsen.

Postkarl utställs t.ex. för

- nästet
- skyddsställningen (närpostkarl, samtidigt eldpostkarl)
- separat objekt
- skyddande av truppens verksamhet under paus.

Ett postställe ska uppfylla kraven på en bra eldställning.

Närpostkarl

Gruppchefen uppgör en förteckning över vakturerna och ger order om dem. Närpostkarlens uppgift är att

- Säkerställa att det alarm som postkarlen i nästet ger förmedlas.
- Bevaka skyddsställningen stridsberedd.
- Ansvara för gripande av misstänkt person samt alarmering.
- Väcka dem som har följande vaktpass.
- Hålla bivackutrymmet varmt och se till att det finns belysning i tältet.
- Tidvis kontrollera att vilande krigsmän och deras utrustning inte hamnar för nära kaminen.
- Ansvara för förstasläckningen.
- Dejourera eventuellt signalmedel.

Arrangemang på poststället

Poststället är i gruppens näste, i ett objekt som skyddas eller i dess närhet. Från poststället byggs en alarmanordning till skyddsställningen. Som skydd för överraskningar används taggtrådshinder, ljus- eller ljudalarm eller alarmanordningar som förorsakar skrammel i döda vinklar. Ändorna på utlösningstråden till splitterladdningar och alarmanordningar bör märkas ut tydligt för undvikande av sammanblandning.

Utrustning på poststället

- lysraketer och/eller ljuspistol
- handgranater
- kikare och mörkersikte eller värmekamera
- alarmtråd till gruppchefens skyddsplats
- utlösningstråd till splitterladdning
- eldställningskort
- målskylt
- pansarskott
- signalmedel.

Cirkulerande vakt används till exempel vid plutonens stödjepunkt eller då ett objekt inom ett omfattande område bevakas. I allmänhet kompletterar cirkulerande vakt övrig bevakning. Cirkulerande vakt utförs vanligen stridsparsvis/patrullvis med oregelbundna intervaller. I ordern om vaktarrangemangen ingår då alltid den vaktrunda som man ska ta och på vilka tider. Vakten bör röra sig så tyst som möjligt och då och då stanna på beordrade platser för att lyssna och observera. Vintertid kan vakten röra sig längs vaktrutten även på skidor.

Postkarlen ska känna till

- sin uppgift
- fästpunkterna i den framförliggande terrängen och avstånden till dem (terrängdop)
- hotriktningarna och de terrängformationer och den växtlighet som finns i dem
- bestämmelserna om eldöppning
- sättet att alarmera
- platserna för de laddningar och alarmanordningar som används på poststället
- användningen av belysningsanordningar
- avväjningsmål och spärrar.

Bevakningsarrangemang i stödjepunkten

Postkarlen ska dessutom känna till var de övriga nästenas postställen finns och de egna trupper som finns framför poststället.

Postkarlen ska kontinuerligt observera och uppmärksamt följa med det som händer i omgivningen. Observationer görs genom att man håller utkik och lyssnar. I mörker betonas lyssning samt användning av mörkersyns- och värmespänningsutrustning.

Vid vaktombyte undviker man att använda lösenord, så att det inte avslöjas. Den nya postkarlen ska komma vid beordrad tidpunkt och från beordrad riktning. Han visar ett tyst tecken om att han närmar sig och postkarlen svarar med överenskommet tecken. Vid vaktombyte ska man fortsätta att observera och berätta för den nya postkarlen om de observationer som gjorts under vaktturen, särskilt misstänkta

saker betonas. Informationsväxlingen ska utföras viskande.

Alarm

Alarm ska alltid göras ljudlöst, så att den egna verksamheten inte avslöjas för fienden. Tyst alarm görs genom att man använder alarmutrustning, signalmedel eller genom att postkarlen förmedlar det till skyddsställningen.

Vid alarm ska eldställningarna alltid bemannas så snabbt och ljudlöst som möjligt, utom då alarm ges skjutande, varvid ljud kan användas. Alarm ges genom att man skjutet eller använder annan beväpning då fienden överskrider eldöppningsnivån eller överraskar.

Funktion vid alarm

Vid alarm ska nästet bemannas så snabbt som möjligt. Gör då på följande sätt:

- Ta på dig skorna.
- Ta vapnet och skyddspåsen till sovsäcken med dig (lägg de torra kläderna du klätt av dig i skyddspåsen).
- Förflytta dig till patrullens närförsvarsställning och ta på dig splitter- och utrustningsvästen samt hjälmen.
- Förflytta er patrullvis stridsberedda till eldställningarna, snabbt och ljudlöst.
- Inled observation och påklädning stridsparvis/patrullvis.
- Om läget tillåter, komplettera utrustningen i skyddsställningen.

Identifiering av person

Då postkarlen ser en person närma sig poststället eller det objekt som bevakas ska han eller hon alltid vara redo att använda sitt vapen. Samtidigt strävar man efter att säkerställa att det inte kommer andra. Personen kan vara en egen krigsman, en fiende eller en civilperson. Alarm ska alltid göras då personen misstänks vara fiende.

Lösenord används för identifiering då man bedömer att personen är en egen krigsman. Då stoppas personen med kommandot **"SEIS, TUNNUSSANA"**. Personen svarar genom att säga förleden av lösenordet, t.ex. **"METSÄ"**. Om förleden är rätt svarar postkarlen med slutleden, t.ex. **"POLKU"**. Om personen inte känner till lösenordet kommenderas **"SEIS – PUOLUSTUSVOIMAT – LIKKUMATTA, TAI AMMUNI!"** Om man inte kan identifiera personen som närmar sig som en egen krigsman frågar man inte efter lösenordet, utan man förfar på det sistnämnda sätt som beskrivs ovan.

Om den som närmar sig inte känner till lösenordet kommenderas exempelvis **"OLETTE KINNIOETTU, MAAHAN"**. Därefter ger postkarlen alarm, siktar mot personen och säkerställer

genom observation att den som kommer eller de som kommer på samma nivå som han inte överraskar postkarlen. Vid dubbelvakt skyddar den ena postkarlen verksamheten genom att sikta på den som kommit och är redo att förinteta honom eller personer som närmar sig bakom honom eller från andra håll. Vid gripande betonas skyddandet av den egna verksamheten i både personens och omgivningens riktning.

Gripna personer är personer vilkas frihet har begränsats av skäl som bygger på internationella avtal. De gripna kan vara fiendens soldater, civila eller beväpnade krigsmän.

En krigsman kan, då han utför sin uppgift, bli tvungen att gripa personer. Gripandet sker till exempel vid strid eller på poststället. Den gripnes ställning avgörs av förmannen. Krigsfångar är gripna personer på vilka definitionerna i internationell lagstiftning på krigsfångestatus kan tillämpas. Det är inte krigsmannens uppgift att klassificera eller bestraffa den som gripits oberoende av hurudan situationen i samband med gripandet var.

» *Var alltid beredd att använda ditt vapen i en bevakningsuppgift.*

Funktion som ordonnans

Ordonnansen har som uppgift att förmedla ett muntligt eller skriftligt meddelande till en viss person. Ordonnansen meddelar alltid den som givit honom uppgiften om att meddelandet har frambefordrats. Vidare förmedlar han mottagarens svar eller meddelande till avsändaren samt berättar om andra observationer under uppgiften. En ordonnans sprider inte rykten.

Ordonnansen ska känna till plutonens och kompaniets (motsv.) gruppering samt enheternas igenkänningsnummer och plutonernas bokstavskombinationer. Han måste kunna orientera i terrängen i ljus och mörker. Förflyttningsruterna rekognosceras efter truppens gruppering.

En ordonnans kan i vissa fall beordras att bivackera vid den högre ledningens kommandoplats.

Gruppchefen eller plutonchefen ger ordonnansen order åtminstone om meddelandets mottagare, meddelandets innehåll muntligen eller skriftligen, mottagarens position i terrängen och på kartan samt lösenordet. Meddelandets mottagare beordras som uppgift och namn eller bara som personens täcknamn. Vidare kan man ge ordonnansen order om framryckningsrutten, eventuella spärrar, truppens igenkänningsnummer samt funktion efter ordonnansuppgiften.

Meddelandet kan vara exempelvis ett muntligt meddelande om truppens gruppering eller meddelande om fienden, order om höjning av stridsberedskapen eller startberedskapen eller en skriftlig eldplan eller lägesrapport.

Ordonnansen rör sig till fots, med cykel, på skidor, med motorcykel eller snöskoter. Meddelandet förs till mottagaren så snabbt som möjligt. Ordonnansen gör observationer då han rör sig i uppgiften och binder sig till strid bara i tvingande situationer. Man förbereder sig för att förintta ett skriftligt meddelande t.ex. med handgranat så, att dess innehåll inte avslöjas för fienden.

Meddelandet delges till mottagaren muntligen eller genom att man överränner ett skriftligt meddelande till mottagaren. Ordonnansen känner igen mottagaren på uppgiften, namnet eller täcknamnet. Ordonnansen tar på order kvittering på att meddelandet mottagits.

Uppgift. Gör ett ordonnansmeddelande till plutonchefen om gruppens situation i försvaret.

Gruppens försvarsstrid

Gruppen strider som en del av plutonen.

Gruppens strid stöds med eld från andra grupper, skarpskyttar, luftvärnsmaskingevär samt trupptransportfordon eller stridsfordon som eventuellt hör till organisationen. Vidare stöds striden med pansarvärnsvapen och indirekt eld.

Fiendens framryckning fördröjs med hjälp av spärrar, mineringar och hinder. **Du kämpar inte ensam!**

En grupp bör kunna avvärja ett anfall där fiendens styrka är ungefär en pluton. Ett stridspar bör således, som en del av sin egen grupp, kunna avvärja ett anfall där fiendens styrka är ungefär en grupp.

Gruppchefen utbildar och övar in gruppens stridsplan

Gruppens strid förverkligas genom den övade stridsplanen, fiendens verksamhet och stridsparrens uppgifter samt gruppchefens exempel och tecken.

Gruppens stridsberedskap kan höjas med hjälp av dubbelposter, genom att man vilar i skyddsställningen med stridsutrustningen på samt genom att stridsställningarna bemannas med en halvgrupp eller med hela gruppen. Stridsberedskapen upprätthålls genom utbildning och övning. Man måste dock låta truppen vila så att det finns resurser kvar då striden börjar.

Gruppen bemannar stridsställningarna vid höjning av stridsberedskapen, på gruppchefens kommando **ASEMAAN** samt då postkarlen ger alarm med alarmanordningen eller genom att skjuta.

Inledande av strid

Striden inleds enligt gruppchefens stridsidé och exempel. De största förlusterna åsamkas omedelbart efter eldöppningen innan fienden hinner ta skydd. I syfte att överraska fienden och åstadkomma en så stor vapenverkan som möjligt ska alla öppna eld och försöka förintta de fiender man ser på det egna eldområdet. Striden inleds

1. enligt chefens exempel
2. på eget initiativ då fienden överskrider eldöppningsnivån
3. på eget initiativ då fienden överraskar.

"...Eldöppningsnivå – från skogsdungen till vänster mot elstolpen här framme och därifrån åt höger längs ellinjen. Ni öppnar eld enligt mitt exempel..."

"... då fienden överskrider eldöppningsavståndet"

"...då fienden överraskar."

Eldöppningsnivå

Eldöppningsnivån är en nivå i terrängen som gruppchefen fastställt och vid vilken striden senast ska inledas. Beroende på terrängen och gruppens uppgift fastställer gruppchefen en nivå för hela gruppen eller en egen för varje patrull. Eldöppningsnivån ska fastställas till ca 100 meter från eldställningen så att striden kan inledas i första hand enligt stridsidén. Å andra sidan ska eldöppningsnivån vara belägen så långt bort att de egna eldställningarna inte avslöjas före eldöppningen.

Då fienden överskrider eldöppningsnivån öppnar en enskild krigsman eller patrull elden. Då inleds striden omedelbart med hela truppen, varvid man tar initiativet och fienden åsamkas så stora förluster som möjligt innan den tar skydd.

Valet av mål

Målet väljs på eget initiativ, enligt gruppchefens eldkommando eller målanvisning. Gruppchefen kan genom eldkommando och målanvisning dela eller koncentrera gruppens eld enligt behov. Genom att koncentrera elden kan man till exempel tvinga fienden att ta skydd i samband med vård av sårad eller hindra dess verksamhetsmöjligheter i en önskad terrängpunkt såsom i en trång passage, mellan byggnader eller på vägen.

Välj målet enligt följande

1. Den farligaste
2. Den närmaste
3. De övriga fienderna inom eldområdet.

Välj fiendens nyckelpersoner som mål, t.ex. chefer, vagnsmanskap och skarpskyttar, då situationen och skjutavståndet medger det.

Mål kan anvisas

- enligt metoden från större till mindre
- enligt urtavlemetoden
- med laserpekare
- genom att använda namngivna terrängpunkter
- med kommandona "FIENDEN TILL HÖGER - RAKT FRAM - TILL VÄNSTER"
- genom att skjuta spårlysummunition eller med ljuspistol mot målet.

Mål anvisas från det större till det mindre mål:

- exempelvis: "FIENDENS MG"
- fästpunkt: exempelvis, "BRON!" eller "DET RÖDA Huset!"
- riktningen från fästpunkten: åt höger, åt vänster, framför, bakom, uppe, nere
- avståndet från fästpunkten: exempelvis "100 DELSTRECK!" eller "30 METER!"

Vid behov ges många fästpunkter och riktningar så att målet säkert kan anvisas. Då krigsmanen observerat målet meddelar han till den som anvisar det "MAALI SELVÄ!"

Förberedelser för mörkerverksamhet

I mörker effektiveras verksamheten genom förberedelser och övning. Avgörande saker är enkla och inövade grundstridsmetoder samt att man lärt sig att hantera all personlig utrustning och truppens utrustning även i mörker.

Förberedelserna för mörkerverksamhet bör leddas av cheferna och göras under ljus tid. Syftet med förberedelserna är att möjliggöra verksamhet och strid i dålig belysning. En del av förberedelserna hör till den normala verksamheten i dagsljus. Till förberedelserna för mörkerverksamhet hör

- granskning av vapnets funktionsskick
- granskning av ljusförstärkaren och värmesiktet
- ibruktagande av skymningssikten eller ljusförstärkare
- inskjutning av skymnings- eller mörkersiktet
- märkning av krigsmännen med lysstavar etc.
- granskning av den personliga utrustningen
- granskning av truppens utrustning
- förberedelse av fordonen
- övning av verksamhet enligt uppgiften med hjälp av grundstridsmetoderna
- förberedelser för belysning och övning för skjutande av belysningsrond.

Granskning av sikten

Skymningssiktorna vänds fram eller ljusförstärkaren fästs vid vapnet innan mörkret faller.

Ljusförstärkarens funktion granskas redan i dagsljus genom att man kopplar på strömmen och observerar med förstärkaren. Samtidigt kontrollerar man att siktets inställningar är enligt inskjutningen. Det är lätt att kontrollera om man gjort ett sikteskort i samband med inskjutningen. Fästskenas fäste ska också kontrolleras

eftersom fästskruvarna kan ha blivit lösa i samband med användningen. Om du misstänker att siktets inställningar har förändrats och du inte lyckas återställa dem med hjälp av sikteskortet, meddela detta till gruppchefen. Inskjutning bör då ske genast då situationen tillåter.

Man ska beakta att alla redskap med upplyst skärm eller signallampor (t.ex. fältradio, GPS och klocka) kan avslöja truppen liksom användningen av annat ljus. Upplysta skärmar kan täckas med tejp eller ett klädesplagg.

Mörkerverksamhet

Mörkret försvårar krigsmannens verksamhet genom att det begränsar användningen av människans viktigaste sinne, synen. I svagt ljus är det svårare att göra noggranna observationer och bedöma avstånd, varför också en bekant terräng eller ett bekant objekt kan se avvikande ut. Då man övergår från ljus till mörker ser man nästan inget i början. Ögat vänjer sig dock vid svagt ljus och mörkerseendet förbättras avsevärt inom 5–10 minuter. Efter 20–30 minuter har ögat uppnått maximal förmåga att se i mörker.

Då man förbereder sig exempelvis för en vaktuppgift ska man vistas i mörker minst 5 minuter innan vaktuppgiften börjar. Av samma orsak ska man undvika att titta in i starkt ljus eller, om detta är nödvändigt, hålla det ena ögat slutet. Då synsinnet är begränsat tenderar de övriga sinnen, såsom hörseln och luktsinnet att kompensera den begränsade synen.

Under strid kan mörkerseendet minska på grund av mynningsflammor, användningen av spårljus och belysning.

Strid i mörker inleds vanligen på kortare avstånd än i dagsljus för att kunna överraska och för ökad träffsäkerhet. Ofta ser man också fienden först på närmare håll i mörker än i dagsljus. I mörker avslöjar eldgivning eldställningarna lättare än i dagsljus. Vid mörkerstrid placeras

alarmanordningarna (t.ex. smäll- och lysanordning) mellan eldöppningsavståndet och eldställningarna. Då alarmanordningen avger alarm har fiendens huvuddelar antagligen avancerat till gruppens bekämpningsområde. Vid användning av ljusförstärkare bör man sträva efter att inleda striden utan att använda synligt ljus, för att lättare kunna överraska och uppnå högre eldöppningseffekt. Belysning bör användas efter att striden har inletts om inte alla krigsmän har tillgång till ljusförstärkare. Med ett vapen som saknar ljusförstärkare skjuter man i huvudsak endast under belysning. Vid mörker används samma principer för målanvisning som i dagsljus.

Stridsparet/patrullen ska förmedlas de observationer krigsmannen gör om striden och alla kommandon gruppchefen ger. I synnerhet ska uppmärksamhet fästas vid att informationen går vidare och att verksamheten sker enligt givna order. Vid mörkerstrid betonas användningen av stridslösen, eftersom det är svårt att känna igen fienden på det yttre.

Vid användning av belysningsutrustning bör man sträva efter att belysa eldområdet, inte den egna grupperingen.

Soldatens funktion och stridsparets samt patrullens samarbete vid försvarsstrid

Under förberedelse för strid

- 1. Bedöm fiendens verksamhet.** Bedöm var, hur långt bortifrån och hur fienden observeras. Vilka åtgärder vidtar fienden mot oss under ljus och mörker? Hur försöker fienden överraska och hur kan detta förhindras?
- 2. Ge akt på terrängen.** Utred var eldområdet bör röjas. Var blir det döda vinklar, där fienden kan ta skydd? Går stridsställningens skyddsavfallar i rätt riktning och är de tillräckligt breda? Är din eldställning väl maskerad eller avslöjas den av att eldområdet röjts eller av spåren efter befästningarna?
- 3. Fundera på hur du löser uppgiften i den egentliga eldställningen och växelställningen.** Utred eldområdets gränser och eldöppningsavståndet i terrängen samt målen för den indirekta elden och de namngivna punkterna i terrängen. Soldaten måste känna till avstånden till de terrängpunkter som finns på eldområdet. Utred möjligheterna att ge eld mot de döda vinklarna av stridsparets eldområde. Fundera på och kom överens om hur elduppgiften ska lösas i mörker. Gruppchefen ger order om förflyttning till växelställning och skyddsställning. Kom överens om samarbete med ditt stridspar; målanvisning, beskjutning av döda vinklar och skyddande av stridsparet.

Under strid

- 4. Observera, lokalisera, identifiera och förinta fienden.** Ljud, rörelser, bakgrunden, reflekterande ytor, ljus, skuggor, färg, framryckningsrutten och mynningselden från vapen avslöjar fiendens verksamhet. Identifiera fienden på dess utrustning, vapen och fordon.

Fienden förintas i följande ordning:

1. den fiende som är farligast för en själv,
2. en fiende som ditt stridspar inte klarar av att förinta,
3. en fiende som kan ta sig i skydd,
4. chefer: plutonchefen, eldledaren, gruppchefen, vagnschefen,
5. specialkrigsmän: radiomannen, maskingevärsmanen, avståndsmätaren, pansarskottsskytten, skarpskytten etc.
6. alla fiender som befinner sig inom det egna eldområdet, med början från det lättaste målet.

Sikta mot mitten av målet, och fortsatt att beskjuta tills du märker att målet träffas eller blir stridsodugligt.

- 5. Strid i samarbete med ditt stridspar.** Stridsparets samarbete består av kommunikation och växelverkan. Ange målen enligt den namngivna terrängen, en fästpunkt eller urtavlan. Kom överens om att målen förintas. Observera hur elden träffar och meddela vid behov korrigeringskommandon till stridsparet.

Fyll patroner i kassetten så länge stridsparet skyddar. Dela vid behov på patronerna.

Förinta en fiende som kommit in på stridsparets eldområde. Stöd stridsparet då han utför en specialuppgift (t.ex. rökbeläggning, belysning). Ge stridsparet första hjälpen. Ta i bruk fyllda kassetter och specialutrustning som tillhör en soldat som blivit stridsförmögen.

- 6. Följ gruppchefens exempel, tecken och order.** Följ gruppchefens exempel när det gäller eldöppning samt eldkoncentration och -fördelning och avslutande av eldgivning. Gruppchefen ger order och tecken beträffande belysning, rökbeläggning, förintande av stridsvagnar och bemanning av växelställningen. Vid behov beordrar gruppchefen skyddsvarning, skyddsalarm och tagande av skydd mot indirekt eld.

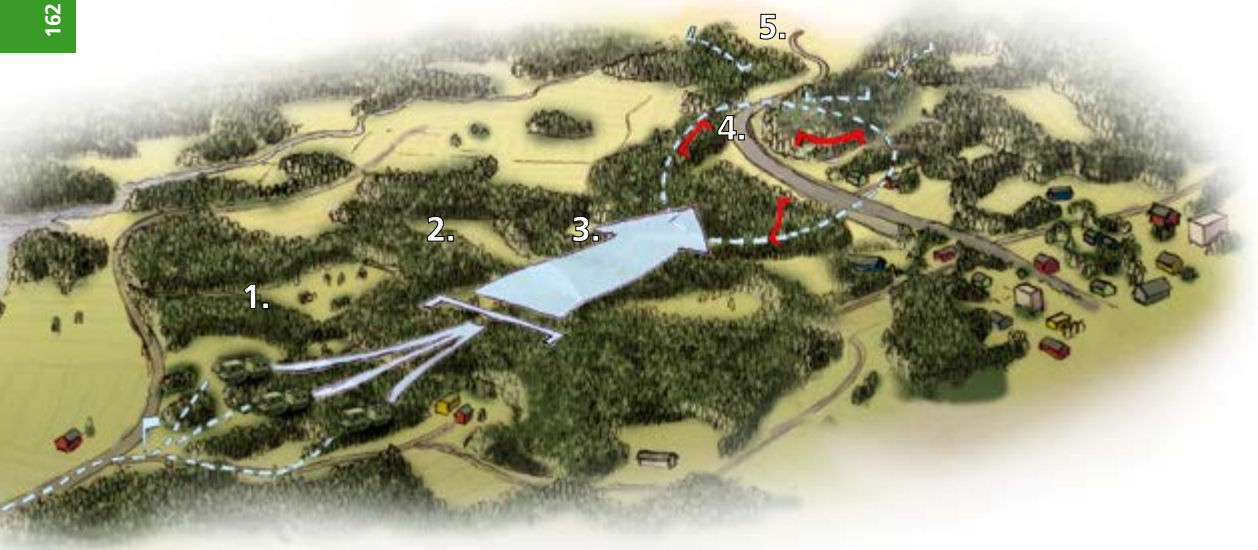

- 7. Meddela gruppchefen om fiendeobservationer.** Meddela gruppchefen om observationer gällande fienden: antal, art, position och verksamhet. Meddela observationer som gäller fienden i växelställningarnas riktning, om att fienden skulle förbereda användningen av stridsmedel (bl.a. användning av skyddsmask) samt om att stridsparet sårats eller stupat. Meddela då hälften av patronerna har förbrukats samt antal i fråga om specialutrustning innan den tar slut.

Efter ett avvärjt anfall

Upprätthåll observationskänning med fienden. Fyll tomma kassetter och dela patronerna med ditt stridspar eller din patrull, så att ni alla kan fortsätta striden tills ni får ammunitionspåfyllnad. Ge dig själv och ditt stridspar första hjälpen. Sätt din stridsställning i skick. Meddela din stridsduglighet och dina observationer angående fienden till gruppchefen och upprätthåll din stridsduglighet och funktionsförmåga. Bedöm läget och den egna verksamheten tillsammans med ditt stridspar.

Man får inte förlora känningen med fienden, så att man inte blir överraskad. Vid behov skickar din pluton ut en patrull i den framförliggande terrängen. Informationen om de egna krigsmännen i den framförliggande terrängen ska förmedlas till alla.

1. Avstigningsområde 2. Utgångsställning 3. Framryckning till stridskänning 4. Bekämpningsområde 5. Anfallsmål

5.6 Gruppens anfall

Målsättningen med anfallet är att förintta den fiende som finns inom eldområdet och inta en beordrad terrängpunkt. Man strävar efter att rikta anfallet mot den fientliga truppens flank eller bakre delar. Anfallet stöds i allmänhet med indirekt artilleri- eller granatkastareld. Genom spaning skaffar man uppgifter om anfallsrutten och objektet. Gruppen avancerar fram till känning enligt plutonchefens stridsidé i plutonens framryckningsformation (gruppled, kil, dubbelgruppkolonn) eller genom infiltrering (anfall med stötavdelning). Då gruppen förintat fienden på bekämpningsområdet övergår den till följande uppgift. För att anfallet ska lyckas är det viktigt att krigsmannen förstår den egna verksamhetens betydelse som en del av truppens strid och behärskar standardiserade förfaringsätt samt grundstridsmetoderna.

Begrepp i anslutning till anfall

Förberedelser för anfall på utgångsområdet

Anfallsförberedelser görs på utgångsområdet så att övergången till anfall kan ske utan dröjsmål och överraskande. Till soldatens

anfallsförberedelser hör bl.a. rengöring av stormgeväret, påfyllning av kassetter, försättande av hand- och rökgranater i användningsskick samt intag av vätska och näring.

Maskera bar hud och stridsutrustningen. Lasta fältutrustningen och skidorna samt gruppens utrustning i plutonens fordon. Lasta så att du lätt kan lasta ur den utrustning du tar med dig.

Inta din egen plats i fordonet på gruppchefens order och observera i beordrad riktning. Försäkra dig om att du känner till din egen och gruppens uppgift samt läget.

Anfallsförberedelser som görs på utgångsområdet är

- komplettering av truppen så att den blir fulltalig och fullt utrustad
- utdelning av tilläggs- och specialutrustning
- underhåll av personlig utrustning
- förberedelse och packning av utrustning som behövs vid anfall
- underhåll och tankning av fordon
- marsch- och anfallsorder
- övning av kommande uppgift
- kontinuerligt upprätthållande av stridsförmågan (vätska, näring och vila).

Verksamhet på avstigningsområdet och framryckning till utgångsställningen

Inom avstigningsområdet stiger gruppen av fordonet, maskerar fordonet och grupperar sig för framryckning. Stig av enligt gruppchefens exempel, maskera fordonet enligt din standarduppgift och inta din egen plats i beordrad framryckningsformation. Vintertid fästs skidorna efter grupperingen. Ta med den specialutrustning som gruppchefen beordrat, såsom handgranater, pansarskott, rökgranater eller bandminor.

Framryck enligt gruppchefens exempel i öppen kolonn till fots eller på skidor så att gruppen hålls samlad och kontakten med närmaste grupp bevaras. Förmedla gruppchefens tecken och order samt gör observationer i omgivningen. Förmedla dina observationer till stridsparet och meddela dem till gruppchefen. Håll låg ljudnivå.

Man tar skydd mot fiendens helikoptrar och fjärrstyrda spaningsflygplan genom att framrycka längs en skyddad rutt och vid behov söka sig i luftskydd. Man avslöjar inte den egna verksamheten genom att skjuta mot luftmål innan man har stridskänning.

Verksamhet i utgångsställningen

I utgångsställningen grupperar man sig för anfall, gruppchefen specificerar anfallsordern och bl.a. vidtas förberedelser för bruk av indirekt eld vid anfall utgående från den information man fått genom spaning. Gruppen grupperar sig för anfall i utgångsställningen. Gruppchefen beordrar ett stridspar eller en patrull att skydda utgångsställningen.

Utgående från gruppchefens order måste soldaten känna till var fienden finns, plutonens och gruppens uppgift samt den egna uppgiften. Vidare bör han känna till inbrytningspunkten samt gruppens anfallsriktning, mellanfallsmål och mål. Starta enligt gruppchefens exempel och på hans tecken.

Utgående från den preciserade anfallsordern ska krigsmannen känna till

- fienden (mängd, art, position)
- plutonens och gruppens uppgift samt stridsidén
- anfallsgrupperingen
- eldområdet
- anfallsriktningen som kompassvärde (ställ in kompassen enligt värdet)
- målet i form av terrängpunkt och avstånd till målet
- tyngdpunkten för pansarvärnet
- stödjande av anfallet (indirekt och/eller direktskjutningseld)
- grupp- och plutonchefens plats i grupperingen
- evakuering av sårade och komplettering av ammunition.

Framryckning till stridskänning

En framryckande trupp avancerar under indirekt eld fram till säkerhetsavståndet för granatkrevaderna. Eldledaren fastställer säkerhetsavståndet. Den egna rörelsen sker i takt med eldförberedelserna. Anfall i beordrad riktning enligt gruppchefens exempel och tecken. Bevara din plats i grupperingen. Förmedla gruppchefens tecken och order. Ta skydd när du stannar upp.

Öppna eld enligt gruppchefens exempel eller då du observerar fienden. Anfall och stöd samtidigt stridsparet och patrullen. Utnyttja terrängen och olika framryckningssätt enligt läget. Var aktiv och rask.

Gruppchefen kan använda maskingevärsskyttar, skarpskyttar, stödskyttar eller bilda en eldstödsgrupp för eldstödet.

Strid i fiendens gruppering

Den enskilda soldatens förmåga att förinta fienden är en förutsättning för ett lyckat anfall. Fienden besegras genom aggressiv och beslutsam eld, skicklig användning av vapen och

stridsutrustning samt genom rörelse och samarbete mellan enskilda soldater.

Under anfallet

- förinta den fiende du möter och följ med åtgången på patroner och annan stridsutrustning.
- håll reda på var ditt stridspar/din patrull och grupp befinner sig och deras situation
- försök hela tiden hålla dig medveten om var fienden finns och hur långt dess eld kan nå.
- utnyttja det skydd terrängen erbjuder då du framrycker och se noggrant efter innan du startar var du kan ta skydd nästa gång.
- använd det framryckningssätt som lämpar sig bäst för situationen.
- TA INITIATIV.

Då stridsgravar, grävningar och vapennästen påträffas säkerställs deras användbarhet för den egna verksamheten genom upprullning. Upprullningen ska inledas genast då de första krigsmännen är på närstridsavstånd från målet. Upprullningen görs som samarbete mellan krigsmännen. Den patrull som är först inleder upprullningen.

Upprullningen stöds med gruppens understödsvapen, med vilka fienden tvingas att ta skydd. Tätpatrullen ges behövlig mängd handgranater och patrullen byts ut tillräckligt ofta. Vid upprullning är det viktigt att bibehålla ett snabbt tempo och aggressiviteten, eftersom man på så sätt kan hindra fienden från att vidta motåtgärder. Korsningar i en stridsgrav som inte genast kan upprullas ska upprullas av de grupper som kommer efter. De metoder som används vid upprullning kan även användas vid strid i bebyggelse.

Vid upprullning är den första mannen i patrullen upprullare och den andra kastare, den tredje skyddar eller fungerar enligt situationen som andre kastare.

Exempel på upprullning av stridsgrav med patrull

1. Upprullaren framrycker som första man i stridsgravens och stannar före hörnet.
2. Upprullaren håller hela tiden vapnet skjutklart framför sig och meddelar kastaren då man kommer till ett hörn.
3. Den tredje mannen i patrullen skyddar upprullarnas rygg och håller kontakt med dem som kommer bakom.
4. Kastaren förbereder granaterna och meddelar om att han tänker använda dem. Man bör sträva efter att kasta granaterna bakom de två följande hörnen.
5. Upprullaren ger eld bakom hörnet genast då granaten exploderat och fortsätter mot följande hörn, där proceduren upprepas.
6. Kastaren följer genast efter upprullaren och är redo att delta i närstrid.

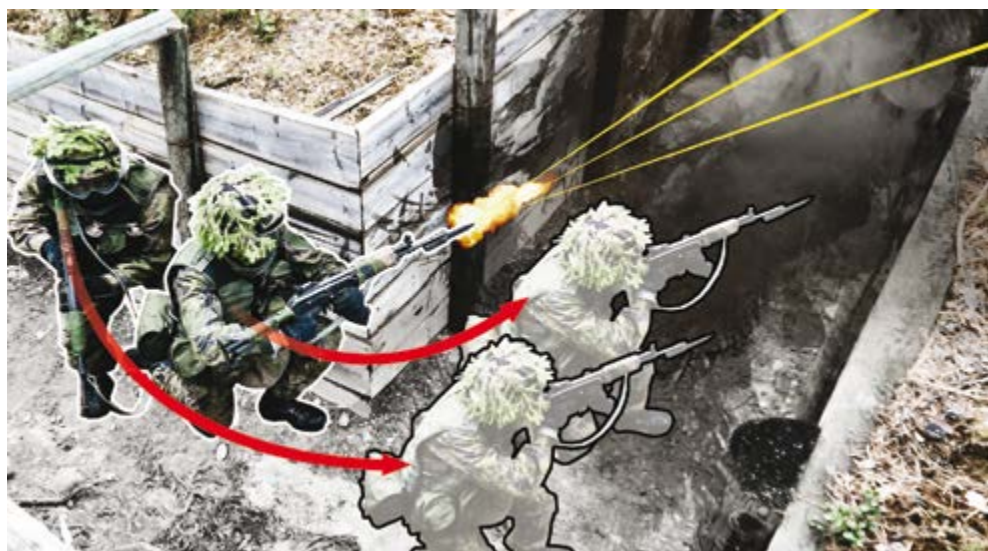
Om det är möjligt att det finns egna krigsmän i målet ska identifieringsrop användas, t.ex. stridslösen. Genom att upprepa stridslösen säkerställer man att det inte finns egna krigsmän bakom hörnet. Med hjälp av stridslösen håller man även kontakt med den övriga gruppen. Genom att kasta granaterna runt de två följande hörnen minskar man schablonmässigheten och försvårar motåtgärderna.

Stormning

Stormning används som framryckningsmetod då man tränger in i fiendens gruppering på kort avstånd. Vid stormning avancerar man från skyddet till målet i en enda rörelse och förintar den fiende man möter. Vid stormning tar man initiativet genom snabb, samtidig, aggressiv och överraskande framryckning med flera krigsmän. Detta är de centrala framgångsfaktorerna i fråga om stormning. Vid stormning används om möjligt eldstöd, men ovannämnda framgångsfaktorer får inte gå förlorade för att man ordnar med eldstöd. Man förbereder sig för stormning genom tecken eller order i skydd, där man förser vapnet med fylld kassett, säkerställer snabb

Handgranaten kan kastas runt hörnet i stridsgraven antingen övre vägen eller så att den studsar via väggen

tillgång till handgranater och övriga granater, fäster bajonetten vid vapnet och ställer in vapnet på serieeld.

Gruppen eller en del av den stormar då

- känning med fienden erhålls överraskande på närstridsavstånd
- fiendens gruppering håller på att sönderfalla eller dess verksamhet har förlamats
- man bryter sig ut ur omringning
- man tränger in i stridsgrav eller byggnad.

Verksamhet i målet

I anfällsmålet grupperar man sig för försvar och gör sig redo att avvärja fiendens motanfall. Man ska kontinuerligt upprätthålla känning med fienden genom spaning eller strid. Fienden gör vanligen motanfall då den förlorat en terrängpunkt eller ett område. Därför är det viktigt att inleda grävarbetet och andra försvarsförberedelser omedelbart.

Krigsmannens åtgärder i målet

- Välj eldställning genast då gruppens rörelse stannar av, utnyttja det skydd, de svackor, gropar och andra konstruktioner terrängen erbjuder.
- Kontrollera genom siktet att du kan beskjuta ditt eldområde.
- Byt till full kassett och dela patronerna jämnt med ditt stridspar/din patrull.
- Håll gruppchefen underrättad om din situation (patronläge, vatten etc.).
- Gräv eldställningsgrop på eget initiativ och förbättra den när läget tillåter.
- Tura om med ditt stridspar/din patrull att göra eldställningen klar.

Gruppchefen ger order om byggande av mineringar, applicering av fjärrutlösta laddningar, bevakning och spaning. Han flyttar vid behov krigsmän till en eldställning som är bättre för gruppen ur stridssynvinkel, varefter eldställningsförberedelserna genast inleds på nytt.

» *Hur stöder du ditt stridspar eller din patrull och gruppen?*

Fundera över vad som förutsätts av dig för att gruppens anfall ska lyckas?

Observationer och stridsparets samt patrullens samarbete vid anfall

Gör observationer gällande fienden, terrängen, stridsparet, gruppchefen och gruppens verksamhet. Följ med gruppchefens tecken och order – förmedla dem till stridsparet och den övriga gruppen. Håll din plats i grupperingen och följ med gruppens verksamhet. Ta skydd när ni stannar och inta skjutställning, så att du vid behov kan ge eld i framryckningsriktningen. Var beredd att fortsätta enligt gruppchefens exempel eller på hans tecken. Ge akt på din observationsriktning och leta efter tecken på fiendegruppering. Sådana tecken är röjda eldområden, spärrar, spår efter grävningar, eldställningar och fordon. Rörelser avslöjar lätt fienden. Håll ditt vapen i samma riktning som blicken så att du kan öppna eld före fienden. Meddela dina fiendeobservationer till stridsparet och gruppchefen. Sök skyddade eldställningar och rutter i framryckningsriktningen.

Stridsparets och patrullens samarbete vid anfall

Fundera över hur du utför uppgiften

Bedöm situationen tillsammans med ditt stridspar/din patrull. Kom i förväg överens om målet och framryckningsrutten, stödande och tecken. Förmedla observationer gällande fienden samt gruppchefens tecken och order till stridsparet. Uppmuntra ditt stridspar.

Avancera fram till målet

Kom överens om framryckningsrutt med ditt stridspar/din patrull och skydda hans framryckning. Starta själv då ditt stridspar är redo att stöda dig. Stöd stridsparets framryckning och

språng med eldgivning och vid behov med rökprojektiler. Håll dig på det klara med var ditt stridspar eller medlemmarna i din patrull befinner sig.

Förinta fienden

Anvisa fienden för ditt stridspar/din patrull. Förinta en fiende som hindrar stridsparets framryckning och som ditt stridspar inte lyckas förinta. Ge akt på hur väl stridsparets eld träffar och meddela honom korrigeringarna vid behov. Dela vid behov på patronerna eller specialutrustning.

Stöd ditt stridspar/din patrull

Stöd ditt stridspar med eld då han byter kassett eller avlägsnar störningar i sitt vapen. Varna för fienden och förestående fara. Dra vid behov ditt sårade stridspar i skydd. Ge stridsparet första hjälpen med hans eget första förband. Meddela gruppchefen om ditt stridspar är svårt sårat. Ta i bruk ditt stridsoförmögna stridspars viktigaste specialutrustning, såsom maskingevär, ljusförstärkare, pansarskott, gevärsgrenader, buntladdning eller handgranater samt fyllda kassetter. Hjälp vid behov sjukvårdsmannen med första hjälpen till ditt stridspar.

Uppgift. Ge exempel på ett stridspars eller en patrulls överenskommelse om samarbete vid anfall.

Språng

Framryck med språng om du blir tvungen att framrycka utan skydd eller om du framrycker skyddad mot insyn men under eld. Språngets längd avgörs av hurudan eld fienden ger, dess kraft och terrängformerna. I allmänhet är språnget kortare än 10 meter eller tre sekunder. Man förbereder sig för språng i skydd och språnget bör avslutas i skydd. Vid språng bärs vapnet i dess tyngdpunkt eller i handtaget med kolven i armhålan.

Åtgärder före språnget

- Kontrollera patronläget i kassetten (minst 10 patroner).
- Välj en bra eldställning på 5–10 meters avstånd.
- Välj en lämplig starttidpunkt eller vänta på startkommando eller -tecken.

De olika skedena av språnget

- Ge vid behov eld framåt.
- Ta tag i vapnet i dess tyngdpunkt.
- Inta en stadig startposition.
- Sätt dig snabbt i rörelse.
- Gör språnget framåtböjd och springande.
- Kasta dig i den eldställning du valt.
- Förflytta dig genast efter språnget om din eld inte har verkan i den eldställning du valt, om eldställningen blir föremål för fiendens eld eller om framryckningen fortsätter med språng.

Gruppens eld och rörelse

Vid stridskänning ska rörelse alltid skyddas med eld. Då man fungerar stridsparvis anger gruppchefen rytmen för gruppens eld och rörelse.

Exempel på olika skeden av gruppens eld och rörelse samt kommandon

- **"FRAMÅT MED SPRÅNG"** gruppcheferna och de äldre stridsparerna gör språng och de yngre stöder, de äldre stöder och de yngre gör språng till samma nivå osv.
- **"MG:N STÖDER, ÖVRIGA MED SPRÅNG"** maskingevärsstridsparerna stöder, den övriga gruppen gör språng på ovanstående sätt stridsparvis, gruppchefen beordrar maskingeväret till samma nivå medan den övriga gruppen stöder och
- **"HALVGRUPPSVIS MED SPRÅNG"** den ena halvgruppen stöder och den andra gör språng etc.

Gruppchefen anger rytmen för rörelsen genom enkla kommandon, såsom **ETEENPÄIN (FRAMÅT)**, **TASALLE (TILL XX:S NIVÅ)** och **ASEMAAN**. Det är önskvärt att halvgrupperna namnges enligt sina ledares efternamn, så att det inte blir oklarheter i ledandet av plutonen.

Då gruppen fungerar i patrullsammanställning fattas beslut om framryckning av patrullchefen, som meddelar om detta genom kommandot: **"FRAMÅT MED SPRÅNG."** Rörelsen utförs som regel en krigsman i taget i framryckningsriktningen.

Exempel på olika skeden av patrullens eld och rörelse samt kommandon

- Framryckningen i framryckningsriktningen inleds av den sista krigsmannen efter kommandot
- **"FRAMÅT MED SPRÅNG"**, vid den tidpunkt som han själv väljer.
- Då krigsmannens börjar röra på sig meddelar han med sitt namn eller sitt nummer att han sätter sig i rörelse: **"TREAN FRAMRYCKER"**. Krigsmannen gör språnget förbi de övriga krigsmännen så att han är första man i patrullen och då han är redo att stöda följande krigsmans rörelse meddelar han **"VALMIS!"**
- Sprången fortsätter tills patrullchefen ger order om gruppering i ställning, fortsatt framryckning enligt annan framryckningsmetod eller om lösgöring.

Vid behov anges takten för eld och rörelse med preciserande kommandon, till exempel:

- **"ETTAN STÖDER, FRAMÅT MED SPRÅNG"**, varvid ETTAN stöder från sin eldställning och TVÅAN (patrullchefen) samt TREAN gör språng.
- **"ETTAN FRAMRYCKER, TREAN STÖDER"**, varvid ETTAN rör sig avvikande från den normala ordningen och TVÅAN och TREAN stöder.
- **"ETTAN STÖDER - JAG FRAMRYCKER"**, varvid ETTAN stöder och TVÅAN framrycker.

Anfall i mörker

Till soldatens **förberedelser för mörkerverksamhet** vid anfall hör att tillsammans med stridsparet kontrollera att stridsutrustningen är maskerad och inte för oljud, att vända fram stormgevärets mörkersikten och att fästa eller måla en vit riktninglinje på vapnet, fylla spårljuspatroner i kassetterna och att fästa lysstavar och/eller ett vitt plagg på ryggdelen av stridsbältet.

Gruppchefen beordrar övriga förberedelser för mörkerverksamhet och ger verksamhetsdirektiv enligt behov. Under anfallet måste man noggrant följa med var de övriga krigsmännen och gruppchefen rör sig. Lysstavar och andra märken gör det lättare att observera och hålla kontakt. Cheferna kan ha ett rött ljus som riktar sig bakåt. Ta reda på vilka kännetecken dina chefer använder.

Krigsmannen måste hålla sin egen plats i grupperingen. Han måste upprepa och förmedla tecknen särskilt noggrant för att försäkra sig om att följande krigsman har fått dem.

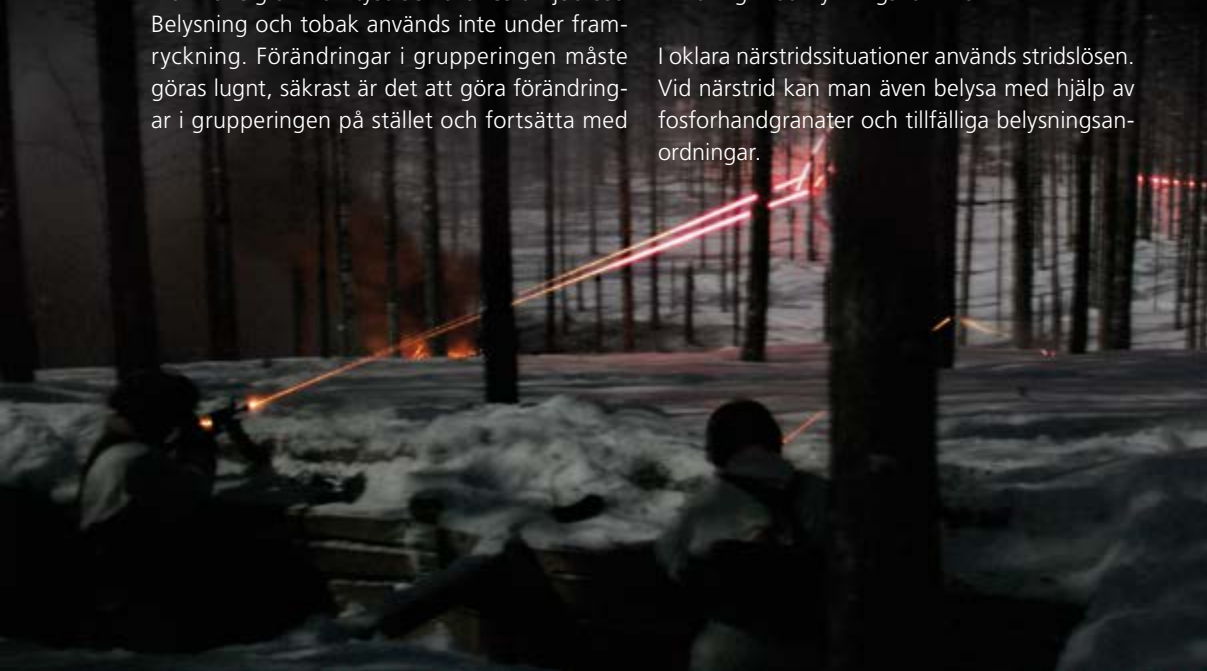
Framryckning i mörker sker med förkortade 2–3 meters mellanrum så att tydliga och lätt framträdande terrängpunkter kan utnyttjas. Då man rör sig är man tyst och avancerar ljudlöst. Belysning och tobak används inte under framryckning. Förändringar i grupperingen måste göras lugnt, säkrast är det att göra förändringar i grupperingen på stället och fortsätta med

rörelsen då framryckningsformationen är i skick. Då man rycker fram bör man sträva efter att röra sig rätlinjigt.

Då striden har inletts ska man särskilt noggrant följa med kommandon, tecken samt gruppchefens och de övriga krigsmännens verksamhet. Under egna belysningsarrangemang stannar man i en god eldställning och ger eld. Då fienden belyser måste man ta skydd eftersom rörelser avslöjas särskilt under belysning. Gruppens eld och rörelse sker i samma takt som under ljus tid, särskild uppmärksamhet bör fästas vid att anfallsformationen bevaras. Plutonchefen kan ange takten genom att vissla med en pipa (en signal betyder att 1:a gruppen gör språng, varvid de andra stöder etc.). Det lönar sig att belysa under ledning av plutonchefen, t.ex. i form av en belysningsrond. En plutonchef som använder visselpipa för sina kommandon har då lätt att försäkra sig om att ingen av de egna grupperna rör sig under belysning.

Man bör sträva efter att använda vapnet i regel bara under belysning, om man inte har mörkersikte till förfogande. Då man skjuter använder man snabba, siktade enkelskott eller dubbelskott. Om man inte har belysning beskjuter man i riktning mot mynningsflammar.

I oklara närstridssituationer används stridslösen. Vid närstrid kan man även belysa med hjälp av fosforhandgranater och tillfälliga belysningsanordningar.

5.7 Marschutbildning

Marschutbildning och fysisk förmåga

En god fysisk **förmåga** är en grundläggande förutsättning för en lyckad militärutbildning under fredstid. Trots det ökande antalet transportmedel och deras utveckling har kraven på soldatens fysiska förmåga under krigstid inte minskat.

Under marschutbildningen lärs marschfärdigheter ut och soldatens uthållighet utvecklas. På en god uthållighet kan man således bygga upp beväringens fysiska förmåga och en mångsidig militär duglighet.

Syftet med marschutbildningen

En soldat bör kunna förflytta sig från en plats till en annan utan att förlora sin stridsförmåga. Fordon kan inte alltid användas utan det är ändamålsenligare att förflytta sig till fots, med cykel eller på skidor. Förmågan att marschera liksom även grundkonditionen utvecklas gradvis under hela beväringstjänstgöringen.

Målsättningen med marschutbildningen

Målsättningen med marschutbildningen under grundutbildningsperioden är att den som utbildas klarar av att fungera som en del av sin grupp under fot- och skidmarscher. Han måste på åtta timmar klara av en 15 km lång fotmarsch i terrängen bärande på stridsutrustningen och bibehålla sin stridsduglighet under marschen.

Bibehållandet av stridsdugligheten innebär att truppen klarar av att gruppera sig för försvar och vidta underhållsåtgärder efter marschen samt fortsätta marschen eller inleda strid. Marschövningarna omfattar även stridsutbildning för den enskilda individen och hela gruppen. Vidare ska man under grundutbildningsperioden lära sig individuell eller till gruppen hörande verksamhet under motormarsch.

Åtgärder i anslutning till marsch

Förberedelser för fot-, cykel- och skidmarsch

Hälsovård

Tvätta dig noggrant föregående kväll. Tvätta särskilt fötterna, ljumskvecken och stjärtpartiet. Använd vid behov talk i syfte att förhindra skavsår. Klipp tånaglarna.

Packning av stridsutrustningen

Packa beordrad utrustning. Kontrollera stridsbältet och ryggsäcken så att tyngdpunkten ligger så högt och så nära ryggen som möjligt och att ryggsäcken inte rör på sig.

Istandsättande av skidor och cykel

Kontrollera att skruvarna på skidorna är åtdragna och bindingarna hela. Valla skidorna enligt väderleken. Kontrollera cykelns skick. Fyll däcken med luft. Smörj vid behov kedjan.

Beklädnad och utrustning

Packa ned rena underkläder. Kontrollera att skodon är lämpligt stora och hela. Använd sula i skodonen. Smörj skaftkängorna. Använd två par rena strumpor på varandra under marsch i syfte att förebygga skavsår. Klä dig enligt väderleken. Packa ned reservsulor och flera par rena reservstrumpor i ryggsäcken. Valla skidorna och justera bindingarna till rätt längd.

Mat och dryck

Ät ordentligt med mat som är rik på kolhydrater föregående dag. Ät morgonmål. Ta med knäckebröd i fickan, vätska i fältflaskan och reservflaskan. Lägg fältflaskan under ytterkläder på vintertid, så att vätskan inte fryser.

Maskering av utrustningen

Kontrollera att utrustningen är packad så att den inte för ljud när du rör dig. Maskera bara hudpartier och din utrustning enligt gruppchefens order.

Åtgärder under marsch

Framryckning

Bevara din stridsberedskap under marschen genom att följa gruppchefens exempel och tecken samt genom att göra observationer i beordrad observationsriktning. Håll ett avstånd om minst 5 meter till framförvarande soldat. I mörker kan avståndet förkortas. Förmedla tecken och order.

Vätskebalans och näring

Ett tillräckligt intag av vätska (2–2,5 dl med 10–15 minuters mellanrum = ca 1 liter/timme) tryggar värmebalansen, upprätthåller prestationsförmågan och förebygger trötthet. Man bör inta vätska så att man inte hinner bli törstig under marschen.

Åtgärder under pauser

Gruppchefen stoppar gruppen med tecknet SEIS och beordrar bevakning samt meddelar pausens längd. Gå genast i luftskydd. Ha vapnet inom räckhåll.

Ta av dig stridsbältet och rätta till observerade brister.

Svalka din kropp under pausen genom att knäppa upp kläder som spänner. Öka på klädseln då du svalkat dig, så att kroppen inte blir för kall. Klä på dig en extra rock under en lång paus och ta den av dig innan du startar igen. För mycket kläder ökar risken för värmesjuka.

Under cykelmarsch lönar det sig att underlätta blodcirkulationen i benen genom att höja upp dem för en stund.

Kontrollera i vilket skick fötterna är, se om skavsår. Byt vid behov till rena och torra strumpor. Tvätta om möjligt fötterna under längre pauser. Anmäl till gruppchefen om skavsår som du själv inte kan sköta.

Drick minst 2,5 dl vatten eller svag saft under pausen. Fyll på fältflaskan och reservflaskan

med ytterligare vätska. Ät torrskaffning (t.ex. bröd, frukt) för att fylla på kroppens förråd av kolhydrater.

Var beredd att fortsätta marschen på gruppchefens order GÖR ER KLARA eller tecken HUO-MIO. Förmedla tecknet vidare, ta vapnet och utrustningen med dig och sätt dig i rörelse ljudlöst på gruppchefens kommando MARS eller tecken.

Åtgärder i anslutning till cykelmarsch

Justering av cykeln

Marschen underlättas om du justerar cykeln enligt dina egna mått. Reglera sadelns höjd så att ditt ben är rakt då trampan är i sitt nedersta läge och fotbladets vinkel är naturlig. Akta dig för att ställa in sadeln för högt, så att du blir tvungen att röra på stjärten när du trampar. Vid behov kan du också ställa in sadeln en aning bakåt eller framåt och ändra styrstångens vinkel så att den passar dig.

Ryggsäcken och vid behov övrig utrustning fästs på cykeln under marsch. Vapnet bär man dock alltid på ryggen eller om man är spejare fram på bröstet. Det bör finnas så mycket luft i däcken att du inte kan klämma ihop dem med fingrarna. Det gör cyklingen lättare. Kom ihåg att förutom din egen vikt ligger också utrustningens vikt på cykeln.

Direktiv med tanke på trafiksäkerhet

Före cykelmarschen informeras kort om trafiksäkerhet.

Under cykelmarsch bör åtminstone följande beaktas:

- Under marschen kör man efter varandra längs vägens högra kant, längs vägrenen eller längs cykelväg.
- Varje avdelning (t.ex. ett kompani som en del av bataljonen, en avdelt pluton) bör ha en övervakare för eftertruppen. Övervakaren ansvarar för att de order som givits övervakaren av eftertruppen i marschordern följs.

- För den tid marschavdelningen pausar ska den förflytta sig bort från körbanan.
- Om avdelningen är tvungen att svänga till vänster, ska filbyte och gruppering till höger sida om mittstreckets ske gruppvis enligt det handtecknet som ges av gruppchefen och upprepas av andra medlemmar i gruppen.

lakta försiktighet då du kör, håll din plats och kör inte i bredd, och lek under inga omständigheter med cykeln. Var beredd på att vinddraget från stora bilar som kör om dig kan få cykeln att kränga till. Håll händerna på styrstängens och handskarna på händerna.

Åtgärder under marschen

Förmedla givna tecken i marschkolonnen. Följ trots tecknen själv med trafiken kring dig. Försäkra dig om att de som är bakom dig ser åt vilket håll du svänger i en korsning.

Undvik att skapa en dragspelsrörelse i marschkolonnen, eftersom krafterna snabbt avtar på så sätt. I syfte att undvika dragspelsrörelser kan man förkorta avstånden i uppförsbackar och låta dem återgå till det normala i nedförsbackar. Accelerera eller bromsa inte i onödan, utan gör behövliga ändringar lugnt och småningom.

Regeln är att soldaten leder cykeln uppför backar, om man annars skulle bli tvungen att trampa stående. Då gruppen lett cykeln börjar den första trampa först då alla kan göra det samtidigt.

Om din cykel går sönder under marschen, handla enligt givna direktiv. Normalt finns ett underhållsfordon med reservcyklar bakom marschkolonnen. Förflytta dig till vägrenen och vänta på fordonet, ta en reservcykel och fortsätt att köra i kolonnens bakre ända. Anslut dig till din egen grupp under följande paus.

Åtgärder under pauser

Den normala marschrytmen är 50 min cykling och 10 minuter paus. Under pauserna minskas avståndet mellan grupperna. Gruppen förflyttar sig var och en till sidan av vägen och cyklarna förs i luftskydd i skogen eller bort från vägen och vänds tillbaka mot vägen. Under pausen lönar det sig att vila benen, sträcka på sig och inta vätska.

Då pausen är slut leder gruppen cyklarna till vägen, var och en från sin plats, och börjar trampa först då alla kan göra det.

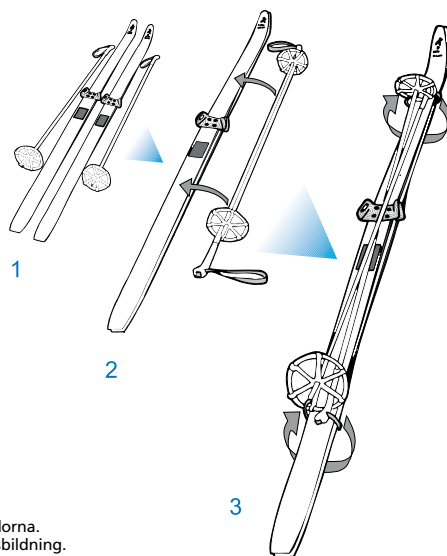
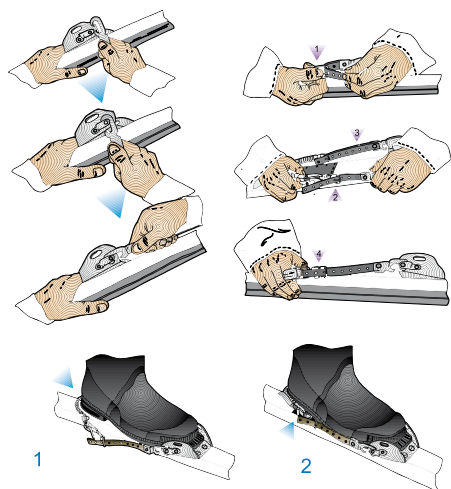
Åtgärder efter marschen

Efter marschen lösgörs utrustningen från cykeln och cykeln rengörs. Ta med dig en tygbit för detta. Smörj cykeln, fäst eventuella lösa delar och reparera småfel innan cykeln förs till förrådet. Kontrollera att det finns luft i däcken. Se till att en trasig cykel kommer till reparation.

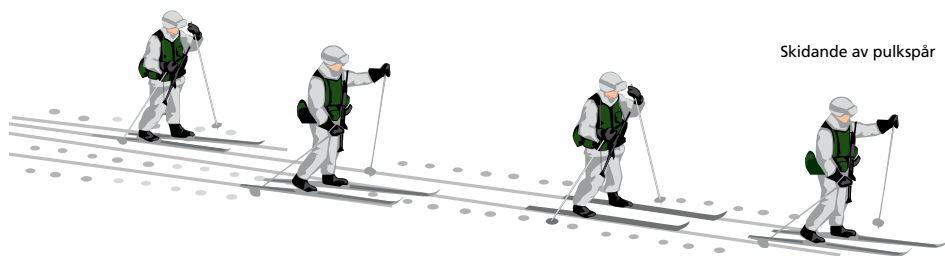
Därefter vårdas gruppens utrustning och det egna vapnet samt utrustningen. Avslutningsvis tvättar man sig, utför muskelvård och äter.

Åtgärder i anslutning till skidmarsch

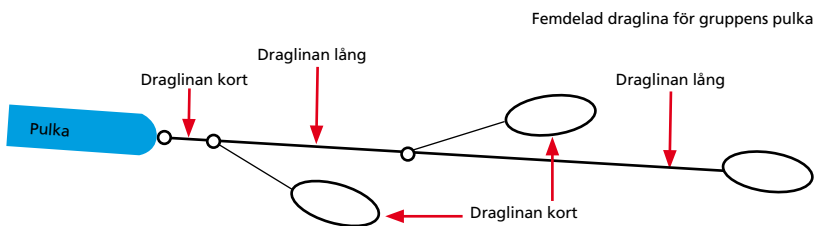
Skidmarsch sker enligt samma principer som fotmarsch. Under marschen varierar avståndet från krigsman till krigsman enligt terrängen. Avståndet ökas före nedförsbackar så att kollisioner kan undvikas. Skidutrustningen kontrolleras och justeras före marschen. Skidorna vallas enligt föret, varefter de testas. Under marschen ska var och en regelbundet ge akt på sitt stridspars ansikte (i synnerhet näsan, kindbenen, hakan och öronen) så att de första tecknen på förfrysning kan observeras i tid och omedelbar förstahjälpen kan inledas. Under marschvila förflyttar krigsmannen sig till sidan av spåret så att spåret fritt kan användas av cheferna och ordonnanserna.

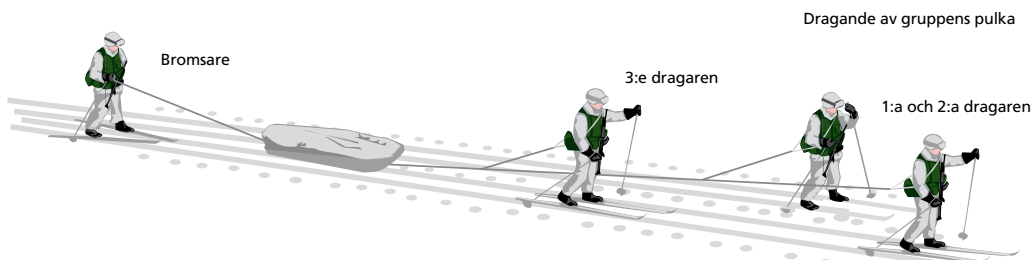
- Skidorna väljs enligt användarens längd och vikt.
- Justera bindingarna till lämplig längd.
- Lägg skidornas nummer på minnet.
- Inga andra märkningar får göras på skidorna.
- Under motormarscher förvaras bindingarna i stridsbältet, inte på skidorna.
- Rengör skidorna under pausen och efter marschen för att förebygga isbildning.
- Istandsättning och vallning av skidor beskrivs i kapitel 6.2.

Skidande av pulkspår

Femdelad draglina för gruppens pulka

Dragande av gruppens pulka

Användning av pulka

En pulka som man har med sig ska packas så att tunga saker läggs på botten och så att pulkan är litet tyngre baktill. Pulkan packas enligt den uppgift som beordrats truppen. För stridsuppgiften packas ammunition, pansarskott och minor. Tältmadrass och sovsäck tas med så att en eventuell sårad kan hållas varm. Då uppgiften är gruppering för försvar kan bivackeringsutrustning och pionjärredskap tas med. I en pulka ska det alltid finnas en uppsättning reservskidutrustning per grupp. Lasten täcks med presening, tältbotten eller med annat överdrag som lämpar sig för ändamålet och surras. Den lastade pulkans vikt ska vara sådan att tre krigsmän klarar av att dra den utan problem i samma takt som den övriga gruppen. I krävande terräng- eller väderförhållanden delas en del av lasten vid behov upp att bäras av den övriga krigsmännen. En pulka kan även dras av en snöskoter.

Pulkan dras av 1–3 krigsmän enligt terrängen och rådande väderförhållanden samt den packade lasten. I ett färdigt spår dras pulkan i truppens spets, varvid skidhastigheten bestäms enligt pulkans hastighet. Dragarnas vapen är på bröstet, ovanpå draglinan. En krigsman fungerar som bromsare. Hans uppgift är att minska hastigheten i nedförsbackar och hjälpa till vid branta uppförsbackar genom att dra pulkan med sin egen draglina eller skjuta fart med staven bakifrån. För bromsning fästs ett snöre i bakre delen av pulkan. Snöret kan löpa fritt efter pulkan i jämn terräng och i uppförsbackar. I nedförsbackar håller bromsaren i snöret och bromsar pulkans fart genom att ploga med skidorna.

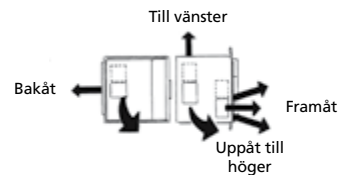
Åtgärder efter skidmarsch

Efter marschen underhålls gruppens utrustning först. Därefter vårdas det individuella vapnet och utrustningen. Avslutningsvis tvättar man sig, utför muskelvård och äter.

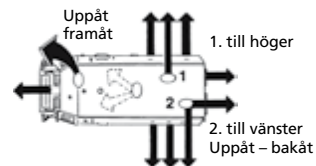
Bedöm din egen funktionsförmåga efter marschen. Klarar du av att utföra nästa stridsuppgift efter marschen?

Exempel på observationsarrangemang i stridsfordon under motormarsch

Observatören har i uppgift att förmedla tecken till de fordon som kör framför och bakom samt meddela tecken och observationer till fordonschefen. Chefen för marschavdelningen beordrar genom fastställda tecken truppen att köra i luftskydd, stiga upp i fordonet, starta motorn och ge sig iväg.

Beroende på typen av bandvagn sker luftspaningen antingen från fram- eller bakvagnens lucka

Funktion som vägvisare

Vägvisarens utrustning bör vara enligt trafiksäkerhetsföreskrifterna. Vägvisaren bör ha

- klart avvikande klädsel (t.ex. reflexväst av godkänd modell),
- miniatyrtrafikmärke "fordonstrafik förbjuden" och
- vid mörker en ficklampa som visar tillräckligt starkt rött ljus.

Om trafikarrangemang som gäller militärutbildning bör man vid behov komma överens med behörig polis- och väghallarmyndighet.

Vägvisarens uppgift är att visa trupperna och fordonen i beordrad riktning eller till beordrat område.

Vägvisaren måste känna till **identifikationsnummer och lösenord** för de trupper han ska dirigera samt de **hand- och ljusstecken** som används vid dirigering av fordon. På området kan även finnas andra trupper som inte får vilseledas från sin marschrut.

Gruppchefen eller plutonchefen ger vägvisaren order om vilka trupper som ska dirigeras och vart, fordonens identifikationsnummer och -bokstäver, fordonens antal samt lösenord och fortsatt uppgift efter vägvisningen.

Vägvisaren kan även ha som uppgift att sätta upp och avlägsna vägskyltar. Den som ger uppgiften hämtar trafikdirigeraren från vägvisningspunkten. Chefen för eftertruppen i marschen kan på order ta med sig vägvisaren i sitt fordon. Vägvisaren meddelar alltid till den som givit uppgiften vilka trupper och hur många fordon han dirigerat.

Vägvisning under marsch.

Håll vapnet i remmen på bröstet så att det är möjligt att både visa tecken och vid behov öppna eld snabbt.

Välj **skyddsplatsen** så att du befinner dig i luftskydd och är stridsberedd. Då det fordon som ska dirigeras närmar sig förflyttar vägvisaren sig till **vägvisningspunkten**.

De trupper som ska dirigeras identifieras utifrån de identifikationsnummer och -bokstäver som finns på fordonets front eller sidor.

I mörker fångas uppmärksamheten hos fordonchefen och föraren i ett ankommande fordon genom att man visar tecknet *huomio* eller genom grönt ljus. Då vägvisaren identifierat truppen, dirigerar han fordonet i beordrad riktning genom att visa med handen. Vid behov stannas fordonet och identifieras.

Handtecknen "huomio" och "eteenpäin vasemmalle"

Trafiksäkerheten som en del av marschutbildningen

Varje soldat bör känna till de här trafiksäkerhetsanvisningarna samt kunna tillämpa dem.

Motormarsch

Förberedelser

I förberedelserna för motormarsch bör bl.a. följande beaktas:

- tidtabellen för förflyttningarna uppgörs så att hastighetsbegränsningarna beträffande fordonen eller vägarna kan följas och i uppgörandet av tidtabellen beaktas vägens, vägslagets och vädrets inverkan på körhastigheten
- fastslagna kör- och vilotider bör iakttas
- man bör undvika att köra igenom större tätorter
- underhållsarrangemangen beträffande transportmedel planeras så att fordon som gått sönder förflyttas bort utan dröjsmål
- före avfärd ges marschorder till personalen.

Märkning av avdelningen

Framtill på det första fordonet i marschavdelningen och baktill på det sista fordonet bör fästas varningstavlor med gul, reflekterande botten och svart text som varnar den övriga trafiken.

Varningstavlans storlek bör vara minst 0,30 x 0,80 meter och försedd med texten MARSSIRI-VISTÖ _____ AJONEUVOA med ca 8 cm höga bokstäver.

Om fordonets konstruktion inte gör det möjligt att fästa en varningstavla av denna storlek kan tavlan vara mindre.

Avdelningar med fem fordon eller fordonskombinationer (förutom motorcyklar och mopeder) eller mer förses med varningsskylt.

Saker som bör klargöras för personalen

Innan marschen inleds bör bl.a. följande klargöras

- för personalen:
- uppträdande i fordonet
- användning av individuell säkerhetsutrustning
- funktion på pausplatser och då avdelningen är ute och rör på sig
- vad man bör göra då fordonet på grund av ett fel eller skada stannar på körbanan (61 § i vägtrafiklagen 267/1981)
- verksamhet på en trafikolycksplats

För varje fordon som utför persontransport bör utses en chef, som övervakar att de anvisningar som ges i marschordern iakttas.

Utförande av marsch

Avståndet mellan fordonen bör beordras enligt kvaliteten på vägnätet och hur livlig trafiken är så att fordon som kör om utan fara kan köra mellan de fordon som ingår i kolonnen. På riksväg bör avståndet vara minst 200 m.

Det är tillåtet att använda terrängljus (krigsljus och infrarött ljus, ljusförstärkare) endast utanför vägen på ett skilt beordrat område under iakttagande av särskild försiktighet. Området ska vara stängt för annan trafik eller annars bör vägvisning som varnar för fordon som använder terrängljus ordnas på området.

Marschpauser och möjlighet för avdelningarna att röra på sig

I samband med en motormarsch bör pausplatserna utredas i förväg, i första hand längs sidovägar eller parkeringsområden. Om man inte får bort fordonen från körbanan ska den övriga trafiken varnas.

De som transporteras bör söka sig till paus längs högra sidan av vägen. Man stiger av eller på fordonet antingen från vägrenens sida eller bakifrån.

Fästande av rygsäck på cykeln

Om de som transporteras inte kan röra på sig utanför vägen vintertid bör man göra på följande sätt:

- i dagsljus stannas fordon invid vägen på samma avstånd från varandra som under körningen. Från fordonen avlägsnar man sig till högra vägrenen och därefter ställer man upp sig i dubbelkolonn framför fordonet. Uppvärmningen sker i form av rask marsch framför fordonen
- vid mörker ska alla dessutom använda reflexanordningar och ett vitt ljus bör finnas i första ledet i den marscherande avdelningen
- fordonet ska följa i avdelningens omedelbara närhet, på det avstånd som säkerheten kräver.

Cykelmarsch

Utrustningen i fråga om militära cyklar och medlem i cykelavdelning

Enligt 6 § arbetarskyddslagen kan en cykelåkare som deltar i cykelmarsch i samband med militär utbildning använda militär hjälm i stället för cykelhjälm. I övriga tjänsteuppgifter ska enskilda personer använda cykelhjälm då de cyklar.

Då man kör i marschkolonn ska den sista cyklisten ha reflexväst av godkänd modell.

Då man kör i mörker eller skymning eller då sikten är försämrad ska cykeln framtill vara utrustad

med en tillräckligt effektiv belyningsanordning som avger vitt ljus. Alla cyklisterna bör ha ett reflexband fäst vid vänstra ärmen.

Då man kör i marschkolonn ska ovannämnda belyningsanordning finnas på första och sista cykeln samt mellan dessa så att det mellan två cyklar med belyningsanordning får finnas högst tre cyklar utan belyningsanordning.

Förberedelser för cykelmarsch och granskning av cyklar

Marscher enligt utbildningsplanen bör ordnas på vägar med gles trafik och rusningstider bör undvikas. Innan cykelmarschen inleds bör cyklarnas utrustning kontrolleras:

- däckens skick
- reflexanordningarna
- belyningen
- lastningen.

Utförande av cykelmarsch

Under cykelmarsch bör åtminstone följande saker beaktas:

- cykelmarschen utförs i kolonnformation vid högra kanten av vägen eller på vägrenen eller cykelväg
- i varje avdelning (t.ex. kompani som en del av en bataljon, avdelt pluton) ska ha en övervakare för eftertruppen. Övervakaren ansvarar för att de order som ges övervakaren av eftertruppen i marschordern iakttas.
- marschavdelningen bör förflytta sig bort från körbanan för den tid pausen tar
- om avdelningen är tvungen att svänga till vänster ska filbyte och gruppering till höger om mittlinjen ske gruppvis enligt det tecken som gruppchefen ger och de andra medlemmarna i gruppen upprepar.

Fot- och skidmarsch samt skidtolkning

Fotmarsch

Vid planeringen av, förberedelserna för och utförande av marsch bör beaktas att:

- marscherna i allmänhet bör utföras i terrängen eller längs farled för lätt trafik, trottoar eller ödsliga, lätt trafikerade vägar. Om man använder en väg som saknar trottoar ska man använda vägrenen
- då marschavdelningen rör sig på allmän väg ska den använda vägrenen eller den högra kanten av vägen i färdriktningen. Marschformationen är kolonn eller dubbelkolonn (kolonn längs trottoar). Detta gäller dock inte parader eller då man använder vägar som är stängda för trafik eller kasernområden
- då man blir tvungen att korsa vägen ska det göras gruppvis och vinkelrätt på en plats där sikten är tillräckligt god i båda riktningarna
- då man marscherar på en allmän trafikerad väg vid mörker eller skymning eller då sikten är försämrad bör varje marschavdelning framtill ha en belysningsanordning som visar vitt ljus och en baktill som visar rött ljus. Alla ska därtill ha ett klart synligt reflexband fäst vid vänstra armen.

Skidmarsch och skidtolkning

- då avdelningen rör sig på allmän väg ska den röra sig längs högra kanten av vägen och en enskild skidåkare längs vänstra kanten av vägen. Vägen korsas alltid vinkelrätt
- då en skidande avdelning korsar vägen ska detta ske så att en postkarl placeras vardera riktningen på lämpligt avstånd från och vid den plats där avdelningen korsar vägen. Postkarlarnas uppgift är att stoppa den skidande avdelningen då det kommer fordon
- om förhållandena kräver att trafiken stoppas eller varnas, bör detta ske via vägvisarna och de anvisningar som givits om detta

Skidtolkning

- skidtolkning är tillåten på väg bara då tolkningen kan ske i skydd för den övriga trafiken och då snöytan är osandad. Det fordon som utför skidtolkning (förutom snöskoter) ska vara försett med alarmanordning som kontinuerligt följer med dem som tolkar och vid behov meddelar till föraren om fordonet måste stanna
- den högsta tillåtna körhastigheten för ett bogserande fordon är 20 km/h. Det högsta tillåtna antalet personer som tolkar är 20 personer. Bogseringshastigheten och antalet tolkande personer ska vid behov begränsas enligt väglaget och väderleken och det redskap som används vid tolkning får inte bindas fast vid den som tolkar.

Med tanke på mörker och dålig eller begränsad sikt finns mera detaljerad information om hur man rör sig och använder belysning och reflexanordningar i de anvisningar och föreskrifter som gäller trafiksäkerhet.

5.8 Bivackering

I terrängen bivackerar gruppen till att börja med i stridsgropar, eller vid dåligt väder och om situationen tillåter, i tält. Då befästningen av nästet framskrider bivackerar man i en inkvarteringsgrop, ett inkvarteringsskyddsrum eller i en byggnad.

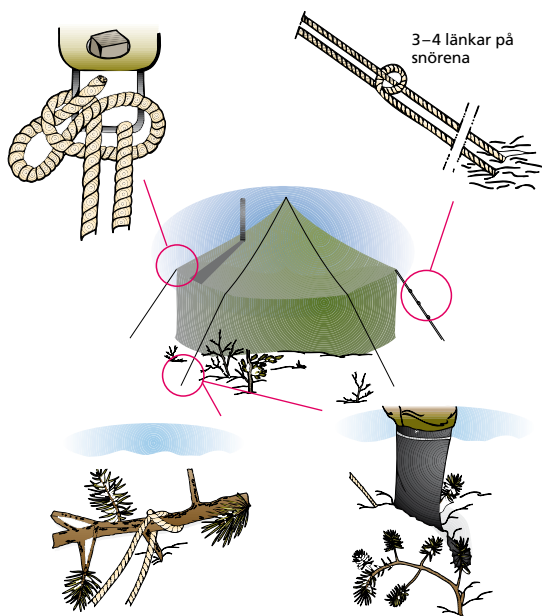
Vid bivackering i en stridsgrop eller stridsparets grop läggs granris och ett liggunderlag på botten av gropen eller dess skyddsgrop. Gropens öppning kan täckas med en skyddsmantel.

Bivackering i stridsgrop är alltid tillfällig, eftersom alarmeringen går långsamt och det är svårt att upprätthålla gruppens funktionsförmåga.

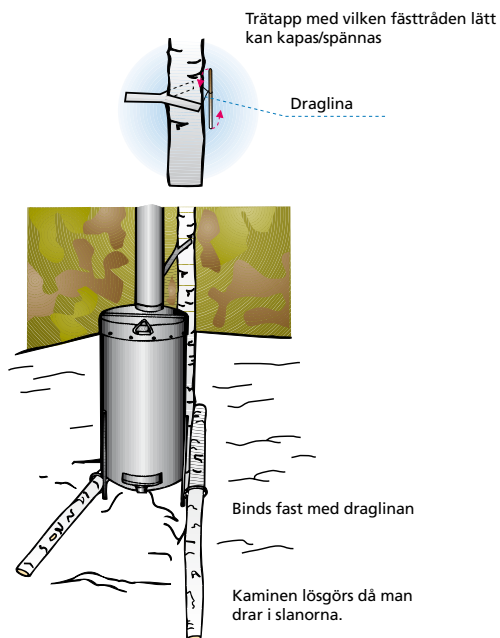
Ett grupptält i genomskärning

Fästande av tältsnören vintertid

Fästande av kaminen vid mittstängen

Gruppchefen ger order om tältets plats. Tältet placeras **i luftskydd i en svacka eller i ett motlut i skydd för fiendens direkta och indirekta eld**. Tältet ska placeras minst 50 meter från plutonens fordon och andra tält. Tältets öppning placeras i riktning bort från fiendens sannolika ankomstriktning.

Det skydd tältet ger kan förbättras genom att det placeras i en tältgrop. På tältets botten kan man använda tältduk eller bottenplatta, om platsen är bestående. I syfte att minska avslöjande värmestrålning försöker man se till att det finns ett tydligt mellanrum mellan maskeringen och tältet.

Tältplatsen bör väljas så att tältets kanter är högre än mittpunkten och dörröppningen lägre än bakväggen. Då behöver de som befinner sig inne i tältet inte sova med huvudet nedåt och värmen sprider sig bäst.

Ett tält reses t.ex. på följande sätt:

- andra stridsparet röjer bort träd och kvistar och vintertid snö från den plats där tältet ska resas samt bränner bort oljan i kaminen,
- tredje stridsparet samlar ihop grannis som uppstått då man röjt eldområdet och breder ut dem på tältplatsen,
- vice gruppchefen och hans stridspar hämtar tältet inklusive dess utrustning och maskeringsnätet från fordonet,
- andra och tredje stridsparet träder vart och ett en tältkäpp i vartannat hörn och breder ut tältet i en fyrkant på tältplatsen
- vice gruppchefens stridspar slår in markkilar och andra och tredje stridsparet placerar vart och ett sin hörnkäpp lodrätt och fäster tältsnöret vid markkilen,
- andra och tredje stridsparet förflyttar sig medsols och trär in en hörnkäpp i följande hörn av tältet. Därefter placerar var och en följande tältkäpp lodrätt, varefter tältet spänns ut, först till en fyrkant och sedan till en åttkant och alla fäster sina tältsnören i de markkilar som vicegruppchefen och hans stridspar har slagit in,

- vicegruppchefen lägger mittstången på plats och de som fäst tältsnören drar tältets kanter mot marken,
- första stridsparet för lyktan till tältet och lägger kaminen på plats,
- andra stridsparet maskerar tältet med maskeringsnät, maskeringspapper och material från naturen och
- tredje stridsparet fäster kaminen vid upphängningsslanorna och hänger upp slanor för torkning av utrustning samt breder ut tältduken på tältets botten.

Efter tältresningen övar gruppchefen bemaningen av stridsställningarna med gruppen samt ger order om montering av alarmanordning samt huggning av ved och reservering av släckningsvatten till tältet.

Veden klyvs desto finare ju kallare det är, eftersom den brinnande ytan då är större och träet överläter sin värmeenergi snabbare. Släckningsvatten reserveras i ett skilt kärl.

Gruppchefen ger order om att skidorna maskeras och placeras t.ex. längs det spår som leder till stridsställningen. För skidorna görs en **grop**. Skidorna rengörs från snö och is. Stavarna läggs mellan skidorna. Skidorna läggs på käppar i skidgropen med bottenarna nedåt. Bindningarna lämnas kvar på skidorna.

Soldaten ska alltid ha vapnet med sig. I tältet förvaras vapnet bakom huvudet mot tältväggen så att det inte blir varmt. Stridsbältena och ryggsäckarna förvaras i tältet eller maskeras och skyddas t.ex. invid den stig som går till stridsställningen.

Utrustningen placeras i tältet på följande sätt:

- vapnet placeras bakom huvudet så att det är lätt att få tag i,
- veden travas till vänster om dörröppningen,
- vattenkärlet placeras till höger om dörröppningen,
- lyktan placeras mitt emot kaminen på en torkslana

- kaminen lyfts upp från marken, eftersom värmen från den då sprider sig i hela tältet.

Den del av gruppens utrustning som behövs placeras utanför tältet på bägge sidor om dörroppningen under ett maskeringsnät. Det som inte behövs placeras i en transportlåda i plutonens fordon. Utrustningen granskas före mörkrets inbrott.

Gruppchefen uppgör en vaktlista och ger order om vakturer.

Vid tältbivackering bör följande noteras, att

- man tar vapnet med sig när man avlägsnar sig från tältet,
- vapnet hanteras i tältet på så sätt att man inte föranleder vådaskott,
- rygsäcken hålls packad och bara den utrustning som behövs tas med ur den,
- ved görs för hela nattens behov, så att ljuden inte avslöjar truppen nattetid
- man fyller på ved i kaminen med jämna mellanrum så att temperaturen hålls jämn. Man måste fylla på ved utan att föra oljud, fint huggen björkved avger mest värme,
- våt utrustning torkas på slanorna,
- skorna placeras med skaften uppåt så att de kan torka, våta skor hängs upp,
- utrustningen ställs inte så nära kaminen att den antänds,
- eldpostkarlen reserverar dricka och torrskaffning till den som kommer från poststället, det hör till god sed att kaminvakten alltid har hett vatten till förfogande
- skräp bränns i kaminen och det som inte är brännbart läggs i avfallskäret
- vid behov avlägsnar man sig snabbt ur tältet var och en från sin plats under tältets flik,
- behoven uträttas i latringropen, som ligger minst 50 meter från tältet,
- man avslöjar inte truppen genom att använda ljus och föra oljud.

Tältet och bivackeringsarrangemangen bryts enligt samma arbetsfördelning som vid resningen. Inkvarteringsutrustningen kontrolleras och lastas i fordonet. Kaminrören sotas t.ex. genom att man drar en granruska genom dem. Särskilt granved sotar så mycket att uppvärmningsförmågan avtar redan efter ett dygn. Inget skräp lämnas kvar i nästet eller på inkvarteringsområdet. Latringropen täcks. Veden lastas i fordonet för nästa inkvartering eller staplas t.ex. vid roten till ett träd. Vintertid täcks tältplatsen med snö för att förhindra att man blir avslöjad.

Då man återvänder till kasernen vårdas bivack- utrustningen. Tält och maskeringsnät torkas och packas väl. Lyktorna rengörs och sätts i skick och bränsle och reservdelar kompletteras. Kaminer- na rengörs och oljas. Verktygen bör vässas och inoljas. Trasig utrustning byts till hel före nästa övning.

Uppgift

1. Fundera på genom vilka åtgärder du kan förhindra vådaskott under bivackeringen.
2. Repetera maskeringen av tältet på sidan

Att fundera på

1. Vilka är soldatens grundläggande stridsfärdigheter?
2. Hur skyddar du dig för fiendens eld och observation?
3. Hur försäkrar du dig om snabb eldöppning med stormgevär?
4. Hur upprätthåller du din egen och grup- pens lägesmedvetenhet?
5. Vilka delfaktorer ingår i stridsparets sam- arbete?
6. Vilka är kraven på en god eldställning och hur uppfylls de?
7. Hur förbereder du dig för en många tim- mar lång förflyttning till fots?
8. Hur förbereder du dig för strid i mörker?
9. Hur förebygger du fysisk trötthet och vär- mesjuka under strid?
10. Vilken är den grundläggande formen för ett meddelande?
11. Vilka är dina åtgärder under en marsch- paus?
12. Varför får man inte använda ljus i strids- ställningen eller på poststället?

5.9 Jägargruppens utrustning samt dess användning och underhåll

Exempel på gruppens utrustning:

- bågsåg 1
- universalyxa 1
- skyffel 3
- snöspade 1
- järnspekt 1
- hacka 2
- maskeringsnät 1
- taggtrådssax 1
- redskap för märkande av minor 1
- minsökare 1
- tält M/60 1
- kamin M/60 1
- lykta 1
- vattenkär 1
- pulka 1

Soldaten bör kunna använda och hålla gruppens material i användbart skick.

Soldaten bör kunna:

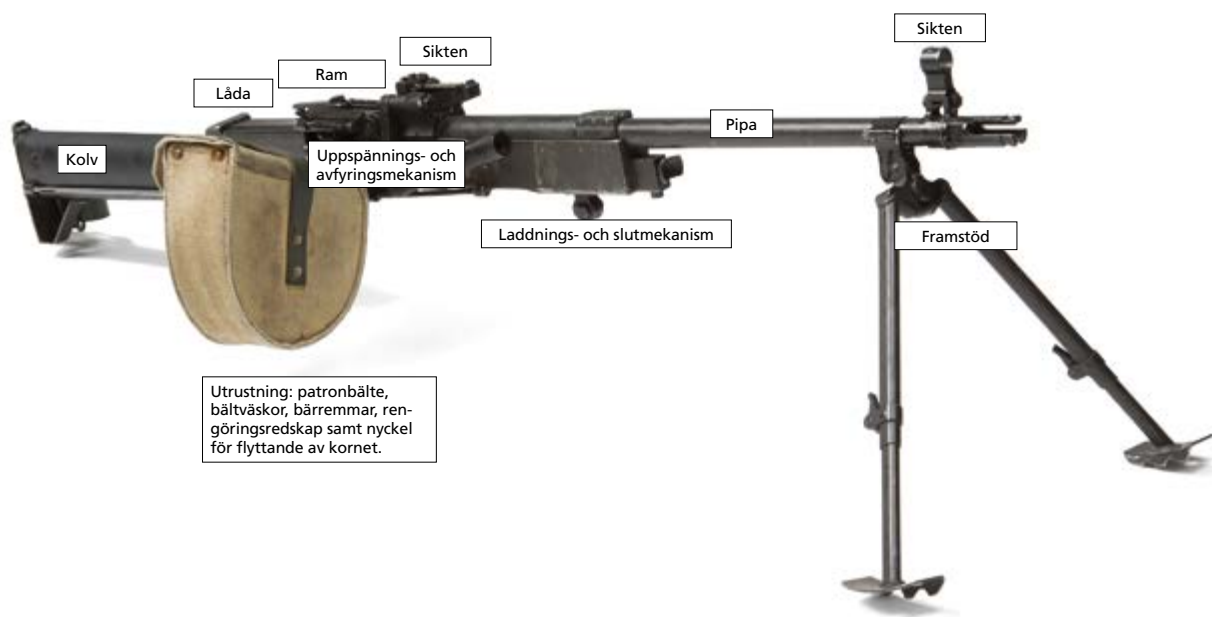
- använda bågsåg för att fälla träd och såga ved
- byta sågblad på bågsågen och skydda bladet (t.ex. med en kluven gummislang)
- använda yxa för att ta bort kvistar, hugga och klyva ved samt skydda eggen
- byta skaft på en trasig yxa och hacka
- använda järnspekt för att göra hål i frusen mark och som hävstång
- använda kniv i syfte att tälja och göra spånor vid uppgörande av eld
- resa, ta ned och packa ihop gruppens tält
- maskera tält och fordon med maskeringsnät
- komplettera maskeringen med sommar- och vintermaskeringspapper
- sätta ihop, tända och elda kaminen samt montera ned och rengöra den
- fylla på lyktan, rengöra den och byta veke och glas på lyktan
- packa pulkan och släden till en motor-kälke
- göra de knopar som behövs vid resningen av ett tält och packningen av en pulka
- reparera en bruten skida med en reservspets
- tända en brasa

Användning av gruppens utrustning

Gruppchefen gör en lista över gruppens utrustning. Soldaten kan ha en del av gruppens utrustning på sitt ansvar. Då ansvarar han för dess förvaring och för att den tas med och underhålls. Utrustningen packas i en transportlåda för att hanteringen ska underlättas och så att utrustningen skyddas för smuts, damm, vatten och snö. Transportlådorna numreras och på innersidan av locket kan man göra en förteckning över det som transporteras i lådan. Gruppens utrustning granskas alltid före mörkrets inbrott, vid höjd startberedskap eller före avfärd. Utrustningen vårdas efter uppgiften och övningen.

Gruppens utrustning underhålls enligt följande:

- utrustningen kontrolleras enligt förteckningen
- ammunitionen samlas in och överläts till gruppchefen
- sågen, universalyxan, skyffeln, snöspaden, järnspektet, hackan och taggtrådssaxen torkas med trasa och inoljas lätt
- tältet och maskeringsnäten rengörs från skräp, eventuella avbrutna fästsnören byts ut och dubbelknutar tas upp. Torra tält och maskeringsnät rullas ihop och binds om.
- lyktan och dess låda rengörs och torkas och lyspetroleumbehållaren fylls
- kaminen och dess rör rengörs
- vattenkärlet sköljs och torkas
- pulkan rengörs, trasiga draglinor repareras och dubbelknutar tas upp
- transportlådorna rengörs och torkas
- materielbrister och trasig materiel antecknas och meddelas till plutonchefen
- skräp samlas i avfallssäckar och förs till avfallskärlet
- materielen lastas i fordonet eller placeras i skyddsställning eller i förråd för nästa uppgift eller övning.

5.10 Gruppens vapen, minor, handgranater och övriga granater

Lätt maskingevär

Maskingeväret är gruppens eldkraftigaste vapen. Maskingeväret är i egenskap av stabilt serieeldsvapen effektivt på längre avstånd än stormgeväret. Gruppchefen beordrar maskingevärsskytten uppgifter som stöder gruppens strid. Maskingeväret används inom gruppens hela eldområde, mot mål på långt avstånd och som eldstödsvapen. Maskingevärsskytten bör behärska maskingevärets inskjutning, användning och hantering i alla stridsslag samt funktion i en eldstödsavdelning. Skyttens stridspår hjälper till att bära bältkassetterna. Stridsparet observerar och anger mål och meddelar skytten om hur elden träffar.

Två typer av maskingevär används: finsktillverkade 7,62 Maskingevär (Kk) m 62 och

ryskskiltillverkade 7,62 Maskingevär PKM. Den viktigaste skillnaden mellan vapnen är att PKM använder långa patroner. Av denna orsak är vapnets effektiva skjutavstånd 600 meter och den längsta skjutsträckan 1000 m. Eldhastigheten hos maskingevär PKM är däremot mindre än hos 7,62 Kk 62.

Egenskaper hos 7,62 Maskingevär 62:

- vapnet fungerar automatiskt (laddar, avfyrar och avlägsnar hylsan)
- man kan endast skjuta serieeld, det effektivaste sättet är korta serier
- vapnet har bältinmatning. Bältkassetten rymmer 100 patroner, en fylld kassett väger 2,4 kg
- eldransonen är 6 fyllda bältkassetter, d.v.s. sammanlagt 600 patroner
- som patron används 7,62 kort patron, samma som i stormgeväret
- teoretisk eldhastighet ca 1 000 skott per minut och bältbyten inberäknade 400—500 skott
- vikt utan bältkassett 8,5 kg.

Egenskaper hos 7,62 Maskingevär PKM:

- vapnet fungerar automatiskt (laddar, avfyrar och avlägsnar hylsan)
- vapnet har bältinmatning. Vapnet har bältkassetter för 100 eller 200 patroner
- som patron 7,62 x 53R lång patron; samma som i gevär
- teoretisk eldhastighet 700 skott per minut och bältbyten inberäknade ca 250 skott per minut
- vikt utan bältkassett 7,8 kg.

Lätt pansarskott 66 KES 88

Krigsmannen bör kunna hantera och använda det lätta pansarskottet så att han kan bedöma målets hastighet och skjutavståndet, träffa ett stillastående mål på effektivt skjutavstånd med 90 % sannolikhet i ljus och 75 % i mörker och ett rörligt mål med 75 % sannolikhet i ljus och 65 % i mörker. Krigsmannen bör kunna försätta pansarskottet i skjutskick på 5 sekunder och i transportskick på 15 sekunder.

Med lätt pansarskott förintas pansarskyttefordon och manskapstransportvagnar. En modern stridsvagn förintas som regel med tunga pansarskott, tunga pansarvärnsvapen och pansarvärnsrobotar. Sannolikheten att man förintar en stridsvagn med lätt pansarskott är 8 % då avståndet är känt.

Pansarskottsskyttens eldställning bör väljas som flankeldställning. Avstånden till eldöppningsnivån och eldområdet bör mätas i samband med

försvarsförberedelserna. Eldställningarna väljs i allmänhet så att avståndet till det viktigaste eldområdet är mindre än hälften av det största effektiva skjutavståndet, som är 200 m. Vagnarna bör stoppas inom det viktigaste eldområdet med hjälp av en spärr, varvid det är lättare att träffa dem. Pansarskottsskyttarna fungerar som stridspar. Den ena krigsmannen skjuter med pansarskott och den andra gör målobservation. Skytten har 2-3 pansarskott.

Pansarskottets viktigaste delar och egenskaper

- Vapnets kaliber 66 mm
- Vikt 3,27 kg
- Längd i transportskick 771 mm
- Längd i skjutskick 981 mm
- Effektivaste/längsta skjutavstånd 200 m/350 m
- Hålgranatens utgångshastighet 198 m/s
- Genomslagsförmåga i pansarstål (90 graders anslagsvinkel) ca 300 mm
- Flygtid (250 m) 1,4 s

EXEMPEL PÅ PANSARSKOTTsstridsparets SKJUTNING

Den äldre

- Beordrar: "ASEMAAN" (visar vid behov eldställningen för den yngre).
- Förflyttar sig till eldställningen.
- Beordrar: "AMPUMAKUNTOON, 150" (avstånd på vilket man tänker skjuta).
- Försätter sitt pansarskott i skjutskick, ställer in avståndet på 150 m.
- Skjuter genast då han hör den yngres anmälan.
- Meddelar den yngre om han gjort ett avfyringsfel, som ledde till att skottet gick förbi ("OMA VIRHE!" eller motsv.).
- Observerar den yngres skott.

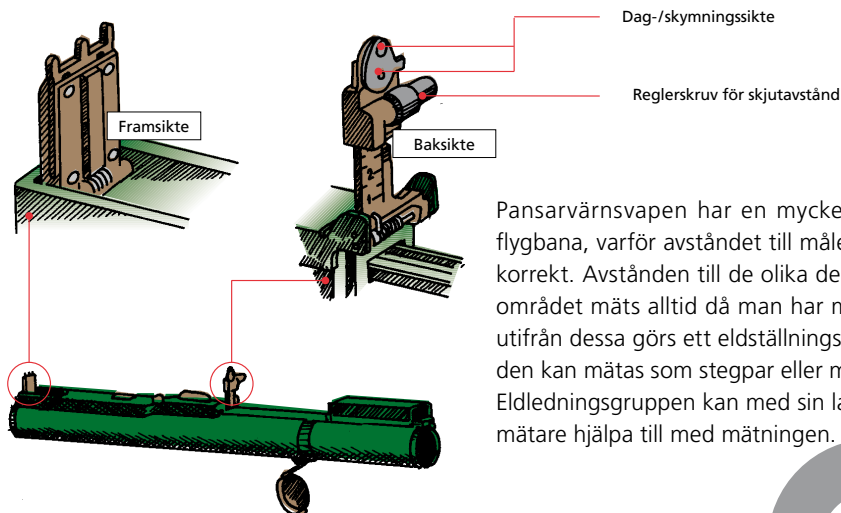
Den yngre

- Upprepar: "ASEMAAN"
- Förflyttar sig till eldställningen.
- Upprepar: "AMPUMAKUNTOON"
- Försätter sitt pansarskott i skjutskick, ställer in avståndet på 150 m.
- Anmäler: "150!"
- Observerar den äldres skott, korrigerar avståndsställningen om skottet går över/under.
- Skjuter.

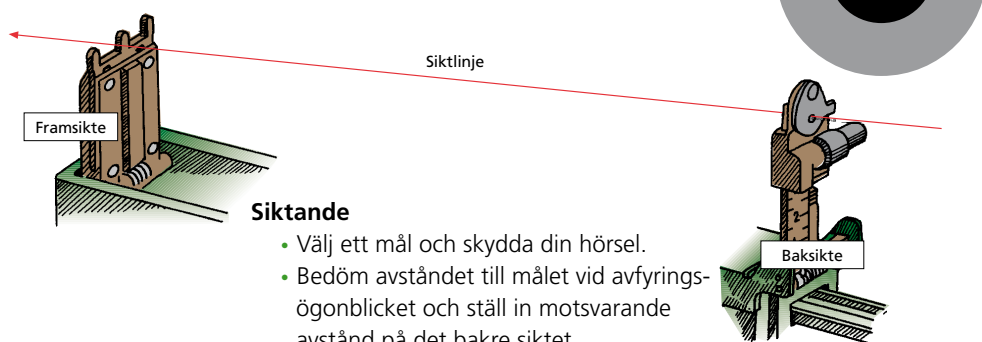
Före skjutning

- Avlägsna bakre lockets sprint.
- Vänd ned bakre locket som samtidigt utgör axelstöd. Samtidigt frigörs bärremmen och det främre locket.
- Ta vara på bärremmen.
- Dra raskt ut rören så att de låser sig. (Pansarskott som används vid övning och är försedda med innerpipa
- osäkras genom att man först öppnar dem ca 15 cm och sedan drar kraftigt fullt ut. På så sätt håller mekanismen längre.)
- Ställ in baksiktet på skjutavståndet till det viktigaste målet på ditt målområde.
- Försäkra dig om att kornet på framsiktet kan röra sig med den fjäder som regleras enligt temperaturen (den nya modellen) eller att temperaturinställningen på det bakre siktet är rätt (den gamla modellen).
- Var beredd att skydda din hörsel.

Pansarvärnsvapen har en mycket bågformig flygbana, varför avståndet till målet måste vara korrekt. Avstånden till de olika delarna av målområdet mäts alltid då man har möjlighet och utifrån dessa görs ett eldställningskort. Avstånden kan mätas som stegpar eller med mätvajer. Eldledningsgruppen kan med sin laseravståndsmätare hjälpa till med mätningen.

Siktande

- Välj ett mål och skydda din hörsel.
- Bedöm avståndet till målet vid avfyringsögonblicket och ställ in motsvarande avstånd på det bakre siktet.
- Sikta genom hålet i det bakre siktet.
- Ställ in övre delen av det främre siktets stolpe i hålets mitt.

» Vid skjutavstånd upp till 150 meter kan du sikta med mellersta stolpen på den främre tredjedelen av vagnen.

Siktande mot stillastående mål, 100 m stillastående.

Siktande mot stillastående mål, 200 m framifrån.

Då du skuter mot en vagn som rör sig ska du sikta med den mellersta stolpen på den främre tredjedelen av vagnen.

Skjutning

- Skydda hörseln (med öronproppar och kupformade hörselskydd).
- Lyft upp vapnet på axeln och ta tag om röret och upphöjningen.
- Kontrollera att det inte finns någon inom det farliga området bakom dig
- Avlägsna avtryckarsäkringen.
- Sikta mot målet genom det bakre siktet.
- Lägg den hand som avfyra vapnet så att tummen är under röret och de andra fingrarna på avtryckaren. Lägg den stödjande handen så att fingrarna är på upphöjningen och trycker vapnet mot stödet då det avfyras. På den hand som stöder vapnet bör man ha läderhandske. Då man skjuter man från knästående är ställningen samma som vid skjutning med stormgevär, den stödjande handen är helt och hållet under röret och röret vilar mot handflatan.
- Avfyra pansarskottet genom att trycka ned avtryckaren.

Personer med små händer kan hålla den avfyrande handen så att tummen är bakom upphöjningen.

Det är vanligtvis bäst att skjuta mot ett rörligt mål så, att man siktar på ett visst ställe och väntar tills vagnen kommer dit. Då är skottet stabilt och det är lätt att undvika trädstammar och andra hinder längs skottlinjen.

Försättande i transportskick

- För avtryckarsäkringen i läge SÄKRAD.
- Tryck ned rörets låsanordning så att låsningen släpper och tryck in det inre röret till hälften.
- Vänd ner båda sikterna och tryck båda rören helt in i varandra. Siktorna hölls samtidigt i sina skydd.
- Lägg det främre locket på plats och fäst kroken till bärremmen i hållaren på baklocket på det sätt som bilden visar.
- Stäng baklocket. Lägg sprinten på plats.

Att fundera på

Varför är det förmånligare att välja en stillastående vagn som mål vid skjutning med pansarskott?

Handgranater och övriga granater

Handgranater är avsedda för närstrid mot sådana mål som inte kan förintas med andra vapen. I Finland används splitterhandgranater och chockhandgranater.

Rökgranater används för bildande av skyddsrök och för signalering.

En krigsman bör kunna kasta en handgranat minst 30 meter i stående ställning. Krigsmannen bör träffa ett mål med 2 meters diameter på 20 meters avstånd.

Splitterhandgranaten verkar genom det splitter som bildas av granatens skal av stål. Dess effektiva räckvidd sträcker sig ca 15 m från sprängningspunkten. Sporadiska stora splitter kan såra även på längre håll.

Handgranatens funktion

Då säkringssprinten är utdragen och handgranaten har kastats mot målet:

- Lösgörs skeden efter att handgranaten lämnat handen, varvid
- Slagstiftet slår på knallen
- Sprängstyckets fördröjningsladdning tänds, tändrörets bränntid är 2,5 sekunder
- Sprängämnet exploderar
- Den räfflade stommen splittras

Handgranater och övriga granater

Chockhandgranat (grön)

Chockhandgranaten används för tryckeffektens skull mot vapennästen, t.ex. för upprullning av stridsgrav och i slutna utrymmen, såsom skyddsrum och byggnader. Mängden splitter är liten, eftersom handgranaten till största delen består av sprängämne.

Rökgranat (grå)

Rök används i syfte att förblinda fienden och skydda den egna verksamheten. Med rök kan man också blanda vagnar.

Signalrök (röd, violett, gul, grön)

Signalrök används vid signalering och ledning, t.ex. i syfte att visa grupperingens framkant för eldstödsvapnet och -avdelningen.

Övningshandgranat (gul och blå)

Övningsgranat används i utbildningen.

Försättande i kastskick

(Högerhänt kastare)

Tändröret fogas till stommen.

- Skeden vilar mot handflatan.
- Stommen befinner sig mellan tummen och pekfingeret.

- Handgranatens stomme skruvas i tändrörets gängor. Roterastommen, inte tändröret.
- Sammanfogningen görs framför kroppen.
- Kontrollera att gängan börjar dra åt höger.
- Skeden är i den kastande handen, med den andra handen skruvar man fast stommen i tändröret.

Kastgrepp

- Kastarna tar handgranaten i kasthanden.
- Tändrörets sked vilar mot handflatan och fingrarna håller ett fast grepp om granaten, inte för hårt.

FELAKTIGT GREPP

Tändröret får inte vila mot fingrarna.

Handen får inte hållas för högt, eftersom säkrings-sprintens funktion försvåras och handgranaten kan slinta ur handen som följd.

- Säkringssprintens dragring lösgörs från transportsäkringen genom att man med tummen trycker nedåt samtidigt som man med pek- och långfingeret lyfter uppåt så att dragringen frigörs.

- Kastaren sätter den fria handens pekfinger i dragringen.

- Dragringen vrids motsols tills böjningen av det övre benet hoppar bort från sin plats under sprintens nedre ben.

- Dragringen bör vridas tillbaka innan sprinten dras loss.

- Sprinten dras med ett raskt ryck loss från tändröret, varvid granaten är kastklar.

- Dragringen blir kvar på den fria handens pekfinger

Skruva aldrig ett sprängstycke i eldröret på en övningshandgranat eller rökgranat.

Försättande i kastkick

(Vänsterhänt kastare)

Tändröret fogas till stommen

- Skeden vilar mot handflatan.
- Stommen befinner sig mellan tummen och pekfingeret.

- Handgranatens stomme skruvas i tändrörets gängor. Rota stommen, inte tändröret.
- Sammanfogningen görs framför kroppen. Kontrollera att gängan börjar dra åt höger.

Kastgrepp

- Kastarna tar handgranaten i kasthanden.
- Tändrörets sked vilar mot handflatan och fingrarna håller ett fast grepp om granaten, inte för hårt.

FELAKTIGT GREPP

Tändröret får inte vila mot fingrarna.

Handen får inte hållas för högt, eftersom säkrings-sprintens funktion försvåras och handgranaten kan slinta ur handen som följd.

- Skeden är i den kastande handen, med den andra handen lösgörs dragringen från transportsäkring genom att man med tummen trycker nedåt samtidigt som man med pek- och långfingeret lyfter uppåt så att dragringen frigörs.

- En vänsterhänt kastare vänder kasthanden åt höger, tills tändröret pekar åt höger och det känns naturligt att frigöra dragringen. Kastaren sätter den fria handens pekfinger i dragringen.

- Dragringen vrids motsols tills böjningen av det övre benet hoppar bort från sin plats under sprintens nedre ben.

- Dragringen bör vridas tillbaka innan sprinten dras loss.

- Sprinten dras med ett raskt ryck loss från tändröret, varvid granaten är kastklar.

- Dragringen blir kvar på den fria handens pekfinger.

Skruva aldrig ett sprängstycke i eldröret på en övningshandgranat eller rökgranat.

Användning

Handgranater är effektiva när det gäller att förinta en fiende på närstridsavstånd som befinner sig bakom ett hinder. Man bör ha handgranater klara för användning bland stridsutrustningen eller i eldställningen.

Typiska situationer där handgranater används är

- förintande av fiende som tar skydd i en byggnad eller bakom ett hinder
- eldöverfall
- stödjande av lösgöring
- upprullning av stridsgrav
- förintande av fordon.

Kastställning och kastande

Kastställningen bör väljas enligt situationen. Det viktigaste är noggrannheten. En handgranat kastas t.ex. som en boll.

Kastande av handgranat i knästående ställning

Kastande av handgranat i stående ställning

Kastande av handgranat stående bakom ett hinder

Kastande av handgranat i liggande ställning

Bandmina 65 77 (TM 65 77)

En krigsman bör kunna applicera en bandmina på marken inom en minut samt gräva ned och applicera en mina i mingropen inom 5 minuter under sommarförhållanden och inom 10 minuter under vinterförhållanden. Krigsmannen bör kunna bygga en reservminering.

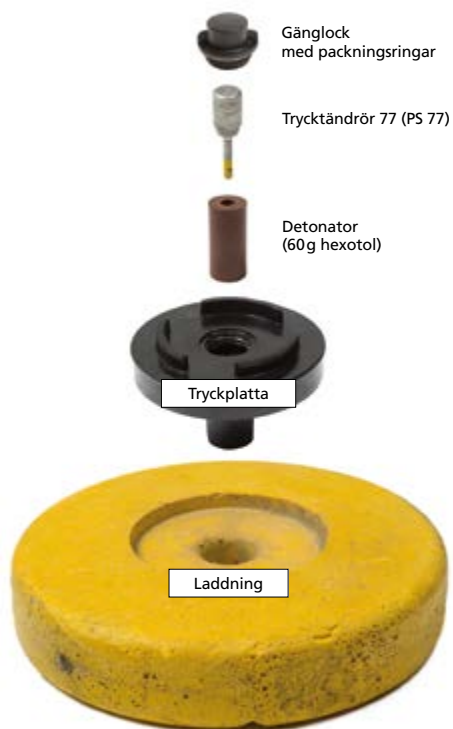
Egenskaper

- en övningsbandmina är gul. En stridsmina är grön eller grå.
- bandminan är främst avsedd för pansarfordon och verkar enligt detonationstryck
- laddningen har gjutits av sprängämnet TNT och är förstärkt med glasfibertyg

- minan bryter pansarvagnens larvband och skadar larvbandens hjul
- minan förstör ett hjulfordon
- i minans avfyringsmekanism finns en detonator, som förmedlar och förstärker tändningens verkan i själva laddningen
- som tändning används trycktändrör 77
- en bandmina som inte läggs ut som försåtminering kräver då tryckplattan utsätts för en belastning om 150 kg. När tryckplattan krossas utlöser den trycktändröret minan väger 10 kg, av vilket TNT utgör 9,5 kg

Bandmina 65 77, huvuddelar

Applicering av bandmina

Applicering och avlägsnande av bandmina

Bandminan (65 77) kan appliceras i terräng, på väg, i strandvatten eller i snö.

I en minering bör avståndet mellan bandminorna vara minst 5 meter. Byggandet av reservmineringen skyddas av ett stridspar som är försett med pansarskott.

Applicering

- Välj platsen för minan längs den rutt som en stridsvagn sannolikt tar. Låt vapnet vila t.ex. mot vaden på ditt ben.
- Gör en mingrop. Avlägsna överflödigt jord ur gropen så att dess kanter blir sluttande.
- Lägg minan i gropen. Bärremmen läggs under minan. Applicera minan så, att tryckplattans yta är ca 1 cm ovanför markytan och laddningen under markytan.
- Maskera minan för hand, inte med skyffel.
- Applicera tändröret. Öppna gänglocket, lägg tändröret på dess plats, kontrollera packningsringen och skruva fast locket.
- Gör finmaskeringen för hand.

- En mina får inte appliceras om den saknar delar, om avfyringsmekanismen eller gänglocket är skadat eller om tändröret inte går in på sin plats. Man får inte lägga tändröret på plats med våld.

Avlägsnande

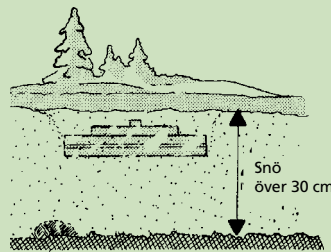
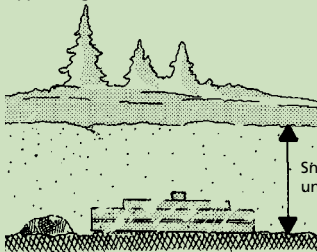
- Avlägsna maskeringen
- Skruva upp gänglocket och avlägsna tändröret
- Lyft upp minan ur gropen
- Skruva fast gänglocket

Om tändröret inte låter sig lösgöras lätt från sin plats måste minan sprängas i mingropen med en skild laddning.

Applicering i snö

Vagnens larvband sjunker lika mycket in i snö och lös jord som en soldat med utrustning. **Bandminan får inte appliceras i en sådan terräng, i fördjupning, invid en sten, stubbe etc., där tyngden av larvbandet eller fordonets hjul inte kommer åt att verka på minan.**

Applicering av bandmina i snö

Minan får inte appliceras i en sådan terräng, i fördjupning, invid en sten, stubbe etc., där tyngden av larvbandet eller fordonets hjul inte kommer åt att verka på minan.

Reservminering

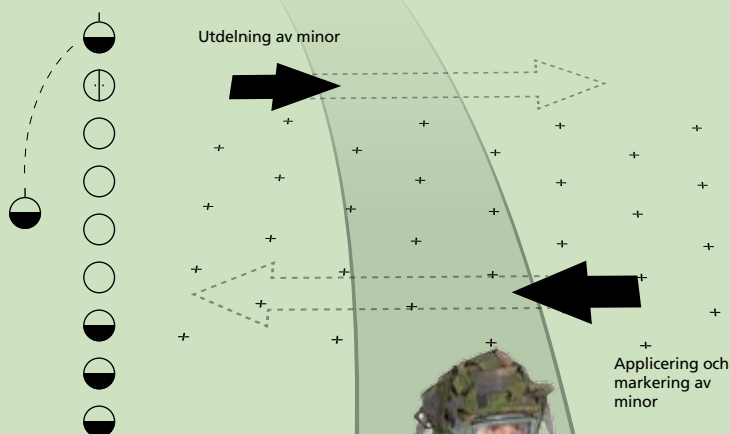
Reservmineringar som byggts av plutonens bandminor används för att stänga av pansarstråk, tills de egentliga spärrarna har kunnat byggas.

Syftet med reservmineringen är skydda plutonens verksamhet. Vid behov kan flera platser förberedas för reservminering. I en reservminering används 10–30 bandminor.

Reservmineringen byggs på en plats som det är lätt att skjuta mot med pansarskott. Reservmineringen placeras längs pansarfordonens framryckningsrutt på en plats som inte är lätt att undvika.

Reservmineringen desarmeras och minorna tas med då truppen sätter sig i rörelse. Reservmineringen bör övervakas. Att de egna fordonen kör in i reservmineringen bör förhindras med hjälp av bevakning och bommar.

Byggande av reservminering på oavspanad och oförberedd plats

- Den byggande gruppen förflyttar sig till byggplatsen i öppen kolonn och grupperar sig på led med ca 5–10 m mellanrum
- Vid utdelningen av tändanordningar står gruppchefen i mitten bakom dem som applicerar minor
- var och en har 2–4 minor, gruppchefen har rökgranater med vilka man vid behov kan skydda byggandet
- avståndet och mellanrummet mellan minorna 5–10 m
- männen numreras (1 och 2)
- minorna grävs ned på gruppchefens kommando "YKKÖSET MIINA!, KAKKOSET MIINA!"
- appliceringen inleds på gruppchefens kommando "ASENNA!" (ansiktet i riktning mot de minor som redan applicerats)
- minorna maskeras
- vapnet hålls på ryggen

Fjärrutlösta laddningar

Splitterladdning 84, 88, 01 och 2010 är försvars-laddningar med skal av plast. Stålkulor som gjutits in i främre delen av laddningen ger riktad splitterverkan. Laddningarna står på eget stativ och riktas mot målet. Laddningarna kan sprängas en och en eller seriekopplas med den adapter som finns i tändningssystemet eller med hjälp av detonerande stubin. Laddningarna sprängs med el-, drag- eller impulstrådtändning. Lätta laddningar används mot levande kraft och tunga mot obepansrade och lätt bepansrade fordon och helikoptrar.

Fjärrutlösta laddningar används exempelvis för skyddande av stödjepunkter, vid eldöverfall eller övervakning av öppningar i mineringar och då dessa stängs snabbt.

Lätta splitterladdningar

Lätta splitterladdningar (88, 2010) används mot infanteri. De bildar en ca 50 meter bred och 2 meter hög skur av stålkulor på 50 meters avstånd från den plats där de applicerats. Stålkulorna genomtränger 20 mm färskt trävirke och 2 mm stål på 50 m avstånd. Avfyringen görs som regel med den tändutrustning som finns i förpackningen.

Laddningen ställs på sitt eget stativ och riktas. Man bör sträva efter att placera laddningen så högt som möjligt t.ex. på en kulle. Laddningen riktas med hjälp av siktet.

Splitterladdning 2010 (VP2010)

- **Egenskaper och verkan i målet:**
- vikt 2,5 kg
- sprängmedel 1,4 kg
- splitter 924 kpl
- genomträngning (50 m) > 2 mm stål
- effektivt avstånd 100 m
- splitterskurens sektor 60°
- splitterskurens höjd (50 m) 2 m
- skyddsavstånd 50 m

Lätta splitterladdningar bildar en ca 50 m bred och 2 m hög splitterskur på ett upp till 50 m långt avstånd från appliceringspunkten.

Splitterladdning 10

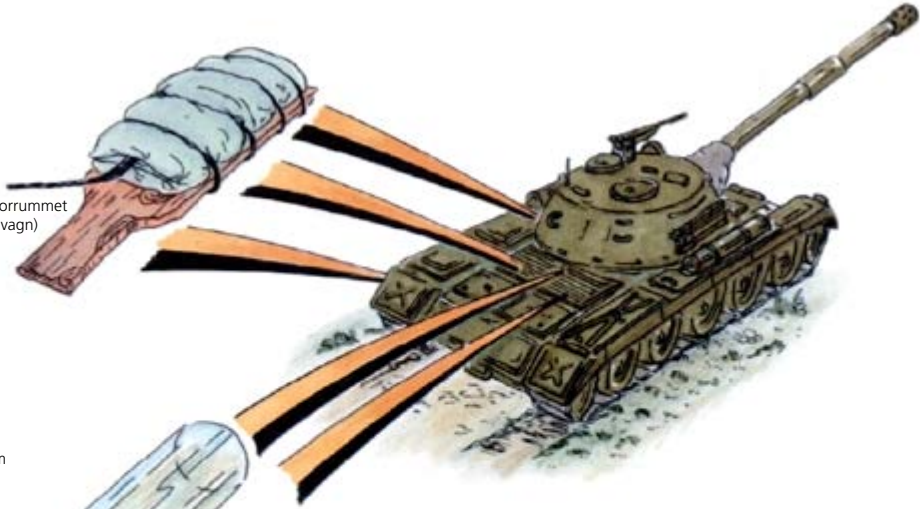
Exempel på applicering av en lätt splitterladdning 2010 (VP2010):

- Rekognoscera en applicerings- och avfyringsplats
- Gör dragavlastning för impulstråden i närliggande träd, sten, gren eller motsvarande. (Splitterladdning 10)
- Rulla ut impulstråden från appliceringsplatsen till avfyringsplatsen
- Fäst benen mitt på stativet
- Välj ställning enligt omgivning och användning (låg/hög/kombination)
  - Alternativt kan VP2010 appliceras i ett träd med det fäste som följer med (Fästet skruvas fast i träden – ersätter trefoten)
- Fäst siktet vid laddningen
- Fäst laddningen vid trefotens kulle
- Rikta laddningen
  - Området med siktskåran
  - Noggrannare med siktröret
  - Lås i rätt ställning med vingmutter
- Maskera laddningen
- Skjut in sprängkapseln på dess plats
  - Fäst sprängkapseln vid laddningen, så att den inte lossnar i misstag
  - I laddningen finns plats för dragavlastning
- Kontrollera maskeringen och inriktningen

Buntladdning

Konstruktion:
 – brändunderlag
 – minst 4 kg sprängmedel
 – trådnall och stubbintråd
 15 cm stadigt fastgjord

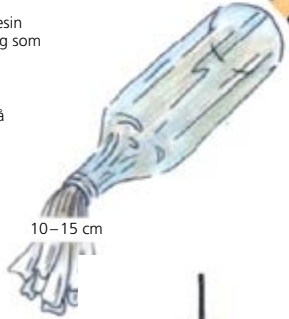
Placering:
 - intill tornet
 - på luftintaget ovanpå motorrummet
 - i larvbanden (stillastående vagn)

Brännflaska

Konstruktion:
 – ½–1 liters glasflaska
 – vanligen fylld med besin
 – med bensen fuktat tyg som kork och tändsats

Placering:
 – på luftintaget ovanpå motorrummet

10–15 cm

Tillfällig utrustning

Gruppens pansarvärnsvapen kan kompletteras med tillfälliga hjälpmedel. En krigsman bör kunna tillverka tillfälliga hjälpmedel och förinta en vagn på nära avstånd med hjälp av dessa. Vidare bör ett stridspar med stöd av den övriga gruppen kunna förinta ett vapennäste med hjälp av tillfälliga hjälpmedel. Vid användningen av tillfälliga hjälpmedel kan den egna verksamheten skyddas genom rökläggning.

Dragmina

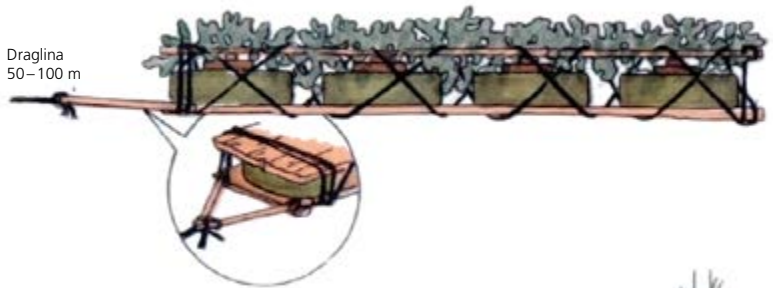
Minan binds stadigt fast i en grenklyka och maskeras

Minbräde

Styreliden görs stadig och hållfast

Draglina
50–100 m

Dragmina, minbräde och bandminematta placeras på förhand intill en sannolik stridsfordonsrutt och dras framför banden på en vagn som rycker fram längs ruten.

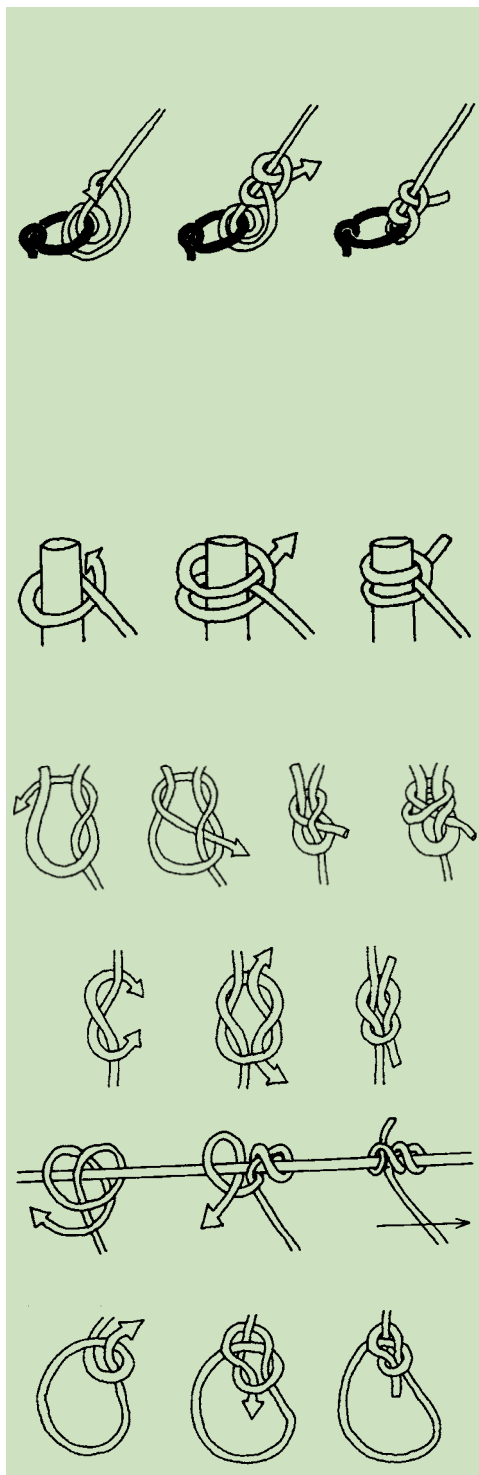
Bandminematta

Draglina
50–100 m

Minst hälften av vägbredden

Maskerade bandminor

5.11 Knopar som behövs i soldatens verksamhet och användningen av dem

Dubbelt halvslag om egen part

Repet fästs vid en länk eller ring. Knuten är säker och friktionsbelastningen överförs på en lång sträcka.

Tältknut (löst halvslag om egen part)

Tältets spännsnören fästs så att knuten är lätt att lossa och inte fryser fast. Knuten görs som dubbelt halvslag om egen part, men den dras inte till. Längs tältsnöret görs 4-5 enkla öglor med ca 20 cm avstånd.

Dubbelt halvslag

Repet fästs tillfälligt vid en påle. Knopen är snabb att göra och lätt att ta upp. När man fäster en tillfällig draglina vid t.ex. bilens dragkrok bör man göra en löpknut så att den går lättare att ta upp.

Skotstek

Två rep fästs vid varandra. Knopen är starkare än råbandsknopen. Man får den ännu starkare om man gör den till en dubbel skotstek. Knopen används särskilt när man skarvar ett tunnare rep med ett tjockare.

Råbandsknop

Två rep skarvas. Knopen är inte stark, men lätt att ta upp.

Stopparknop

Ett rep fästs vid ett annat rep eller en kabel. Knopen glider inte på repet eller kabeln.

Pålstek (räddningsknop)

En fast ögla på ett rep. Ögla kan användas t.ex. i ändan av det rep som kastas vid räddning av en person ur en vak. Lär dig att slå knopen med en hand om ett rep som du virat runt dig själv.

5.12 Signalutbildning

Elektronisk krigföring

Elektronisk krigföring (**ELSO**) är spaning efter och övervakning av system som avger eller sänder elektromagnetisk strålning samt störning av dessa och skydd mot sådan störning. Elektronisk krigföring indelas i elektronisk stödverksamhet, elektronisk attack och elektroniskt skydd.

Målsättningen med elektronisk krigföring är att

- **insamla** information, via elektromagnetiska spektra och genom passiva metoder, om fiendens trupper och system i syfte att skapa en lägesbild, lokalisera mål samt ge de egna trupperna varning om omedelbart hotande faror,
- **lamslå och fördröja** fiendens spaning, övervakning, ledningsverksamhet samt användningen av vapen- och egenskyddssystem genom att störa eller förhindra användningen av elektromagnetiska spektra, vilseleda sensorer samt lamslå elektroniska system och
- **skydda** de egna trupperna och deras system genom att förhindra eller vilseleda fienden från att få information om deras antal, position, rörelsetillstånd, användningssätt och avsikt att använda dem, om tekniska och funktionella egenskaper samt genom att övervaka användningen av det egna elektromagnetiska spektret.

Elektronisk stödverksamhet och elektronisk attack utförs av trupper inom elektronisk krigföring och elektroniskt skydd av alla radioanvändare.

Elektroniskt hot

De **system som används inom elektronisk spaning** omfattar specialmottagare och informationsbehandlingsutrustning, med vilka syftet är att söka, identifiera, pejla och lokalisera signaler samt följa med signaltrafiken. Elektronisk spaning upptäcks inte av föremålet för spaningen. Mottagarstationer för elektronisk spaning som placerats på marknivå befinner sig ofta i närheten av stridsområdet. Avståndet från dem till spetstrupperna är 2-10 km. Helikoptrar som utför elektronisk spaning flyger på 10–15 km avstånd i fiendens bakre område. Flygplan som utför elektronisk spaning flyger på över 20 km avstånd från våra egna trupper på några kilometers höjd. Förutom ovannämnda finns spaningsstationer inom HF-frekvensområdet (1–30 MHz) grupperade längre bort (tiotal - hundratals km) från stridsområdet. Störningsstationerna har placerats på samma avstånd som spaningsstationerna.

Störning kan dessutom utföras som närstörning, varvid en störningssändare med liten effekt och ett omfattande frekvensområde placeras i närheten av den mottagare som ska störas. Närstörningssändaren kan placeras ut genom att man skjuter en störningsgranat med artilleri, placerar ut den för hand nära objektet eller fäller ned den från en luftfarkost. Ofta placerar man ut flera närstörningssändare inom det område som ska störas så att man åstadkommer en tillräcklig störningsverkan. Elektronisk spaning som sker från marken har en räckvidd om några tiotal kilometer. Räckvidden ökar om effekten hos de sändare som är föremål för spaning har stor effekt, befinner sig på en hög punkt i terrängen eller deras antenner är riktade mot fienden. Räckvidden ökar också om avlyssningsstationerna är belägna på en hög terrängpunkt eller om de finns i ett flygplan eller en helikopter. Luftspaningens räckvidd beror på flyghöjden och kan vara hundratals kilometer.

Sändarens lokaliseringsnoggrannhet är ca 3-5 % av pejlingsavståndet. Störningens räckvidd

beror på nyttokontaktens avstånd och både nytto- och störningssändarens sändningseffekt. Förutom ovan nämnda inverkar de antenner som används, antennernas höjd samt de terränghinder som har betydelse för nyttokontakten och störningskontakten på störningens räckvidd. Räckvidden ökar om störningssändaren är högt belägen och om man vid nyttokontakten använder låg effekt eller rundstrålande antenner. I fråga om störning bör man notera att den startar genom en signal, men inverkar på mottagningen. Av denna orsak märker störningsobjektet inte nödvändigtvis den störning som riktas mot honom. I ogynnsamma fall kan störningsavståndet vara hundra gånger större än nyttokontakten och i gynnsamma fall ungefär motsvara nyttokontakten.

Elektronisk skydd

Signalisten kan skydda sig mot elektronisk spänning på många olika sätt. De viktigaste av dem är

Dokumentssäkerhet

- Håll noga reda på signalgrunderna, transporter dem inte med dig och dela med dig enbart av nödvändiga grunder.

Kabelförbindelser, ordonnans och möten

- Bygg kabelförbindelser och använd dem.
- Använd ordonnans eller träffa själv mottagaren om tiden medger.

Val av plats och motstation

- Välj radiostationens plats så att du får ett terräng-, träd- eller byggnadshinder mellan din egen radio och spaningsmottagaren (radions avstånd från hindret högst samma som hindrets höjd).
- Då du använder trådanterenn, använd tvärgående förbindelse i förhållande till spaningsmottagaren alltid då det är möjligt.

Antenn och antennriktning

- Använd trådanterenn alltid då det är möjligt.
- Om man inte kan använda trådanterenn bör man hellre använda marschantenn än normalantenn.

Sändningseffekt

- Använd så låg sändningseffekt som möjligt, bedöm i förväg hur hög effekt du bör använda.

Kontrollera din egen utrustning så att den inte avger störningar

- Kopplingar, dragavlastning, tejplingar och väderskydd
- Inställningar, frekvenser och motstationernas lösen etc.

Signaltrafikdisciplin

- Iaktta berordrade sändningsförbud.
- Ta inte provkontakt.
- Om du inte får kontakt med motstationen: kontrollera din egen utrustning, förflytta radion till en annan plats eller byt stödstation.
- Vid signaltrafik med snabbsändare: formulera meddelandet så kort som möjligt.
- Vid taltrafik: förbered meddelandet i förväg och formulera det så kort som möjligt.
- Använd täcktabell eller annat täckspråk då det är möjligt.
- I en problemsituation bör man inte reparera den felaktiga förbindelsen via radion.

Då störning riktas mot förbindelsen bör man göra på följande sätt:

- Avslöja inte via radion att din radio störs
  - lyssna på förändringarna i bruset
  - fortsätt med trafikeringen genom att förkorta trafiken och utnyttja störningsuppehåll > om du lägger märke till störning, sänd i korta sekvenser genast då störningen upphör
  - meddela inte till störningstationen att störningen fungerar utan fortsätt "som normalt" om störningen inte hindrar trafikeringen
- Byt ut en toppantenn till trådantenn.
- Kontrollera trådantennens konstruktion och rikta den vid behov noggrant i motstationens riktning.
- Hög sändningseffekten till det maximala.
- Byt stödstation i snabbsändarnätet
  - sträva efter tvärgående förbindelser (trådantenn).
- Övergå till reservfrekvens (tal)
  - ge inte order i klarspråk och låt trafiken fortsätta på den gamla frekvensen (om möjligt).
- Be andra ledningsplatser förmedla meddelanden
  - förkortar förbindelsernas avstånd, tillvägagångssättet måste övas.
- Byt stationsplats
  - försök få ett terränghinder i störningssändarens riktning. Meddela förmannen om störningen och fyll i en störningsanmälan.

Det beror på situationen vilka metoder som används och i vilken ordning sätten att undvika störning tas i bruk.

Signalmedel

Signalmedel används för ledning av trupp och strid. Med signalmedel förmedlas order, spänningsinformation, varningar, meddelanden och alarm samt förmedlas information som är nödvändig för ledning av indirekt eld.

Ett fungerande signalmedel ökar truppens säkerhet. Skydda signalmedlen för stötar och fukt. Förvara strömkällor vintertid i värme t.ex. innanför ytterkläderna eller i sovsäcken. I eldställningen placeras signalmedel i skydd för regn, direkt eld och splitter.

1. Audioanslutning
2. Yttre batterianslutning
3. Funktionsval
4. Ringknapp
5. Avskiljarkoppling
6. Linjeanslutningar
7. Väljarenhetens fästskiva
8. Typbricka
9. Hörlurens tangent
10. Ljudalarmerare
11. Ljusdiod
12. Hörlur

Fälttelefon P 78

Användningssyfte:

P 78 är en LV- och CM-fälttelefon. Den är avsedd att användas inom fältsignalnät och den interna trafiken i stöddepunkter (motsv.) samt vid behov även som abonnent i automatcentral. Telefonen kan också användas för fjärrstyrning av radios sändare. Funktionen väljs: LB = lokalt batteri, CB = centralt batteri och R = fjärrstyrning av radios sändare.

Tekniska egenskaper:

- driftsspänning: 4,5–6,0 V
- strömkällor: 3 st 1,5 V R20 batterier eller yttre strömkälla 4,5–6 V
- vikt: 2,3 kg

Telefonens skick kontrolleras (snabbtest)

- kontrollera telefonens mekaniska skick genom att konstatera att höljet, snoddarna, luren, bärremmen och veven (endast induktortelefon) finns kvar
- skaka telefonen och lyssna efter om det finns lösa delar
- gör blåsprov; tryck på hörlurens tangent, blås i mikrofonen och lyssna på blås ljudet i hörluren
- gör ringprov; kortslut linjeskruvarna, tryck på ringknappen och lyssna till ljudet av generatoren i hörluren
- Ljusdiodes färger och dessas betydelse:
  - normal: inget fel, motstationen kopplad
  - mörk: avbrott eller motstationen okopplad
  - överklar: kortslutning

1. Handtelefon
2. Taltangent
3. Knappsats
4. Anslutning för yttre strömkälla
5. Dataanslutning
6. Linjeskruvar
7. Ringknapp
8. Väljarkoppling för alarmerare
9. Signallampor
10. Funktionsval
11. Handtelefonens hållartangent
12. Val av signaleringssätt i botten på batterifodralet

Fälttelefon P 90

Användningssyfte:

Telefon P-90 är en vägg- eller bordstelefon, som kan användas i LB- eller AT-drift och i radiobruk. Telefonen kan kopplas till antingen ett pulsfrekvens- eller ljudfrekvenssystem. Man kan ta emot samtal bara om luren är i hållaren.

Tekniska egenskaper:

- driftsspänning: internt 6 V eller externt 11–32 V
- strömkälla: 4 kpl 1,5 V batteri R14 eller yttre strömkälla 11–32 V
- vikt: 1,5 kg

Man svarar i telefonen med truppens täckkod. Det är möjligt att avlyssna telefonförbindelsen. Vid behov används kodord eller chiffersystem. Man ringer med fälttelefon genom att trycka på ringknappen, som alarmerar motstationen eller centralen. Då man pratar håller man taltangenten intryckt. Då du fungerar som telefondejour, anteckna meddelandena och vidarebefordra dem till gruppchefen.

1. Anslutning för yttre strömkälla och fjärreglage
2. Anslutning för koaxialmatad antenn
3. Anslutning för stavantenn
4. Val av frekvensområde
5. Val av frekvens (MHz)
6. Frekvensfönster
7. Val av frekvens (KHz)
8. Driftkopplare
9. Reglage för mottagarens ljudnivå
10. Audioanslutning för hörlurar och snabbsändare

LV 217

Användningssyfte:

LV 217 är en bärbar, analog fältradio med många kanaler och vattentätt metallskal. Radion kan även fjärrstyras.

Tekniska egenskaper:

- frekvensområde: 30 MHz–76 MHz
- strömkällor: ackumulator 12 V, litiumbatteri 14,4 V eller nättaggregat
- strömkällornas drifttid: 3:1 förhållandet mottagning-sändning med ackumulatören ca 12 timmar och med litiumbatteri ca 15 timmar
- räckvidd:
  - marschantenn 6–8 km
  - normalantenn 12–14 km
  - långtrådsantenn 15–30 km
- sändningseffekt: 1–4 W
- vikt: 10,5 kg

Med radions olika antenner får man olika strålningsfigurer. Marsch- och normalantennen är rundstrålande antenner. Med långtrådsantenn får man en riktande verkan, varvid radions hörbarhet kan försvagas i fiendens riktning och förstärkas i den egna motstationens riktning. Långtrådsantenn används alltid då det är möjligt.

1. Anslutning för yttre strömkälla eller fjärreglage
2. Anslutning för koaxialmatad antenn,
3. Kanalinställare (man trycker på den då man ställer in kanalerna 1...9)
4. Val av frekvens för MHz-området (uppåt/nedåt),
5. Frekvensfönster,
6. Val av frekvens för KHz-området (uppåt/nedåt)
7. Audioanslutning för hörlur och snabbsändare
8. Reglage för mottagarens ljudnivå
9. Driftkopplare
10. Kanalväljare
11. Ström-/effektkopplare
12. Anslutning för stavantenner

LV 217 M

Användningssyfte:

LV 217 M är en sändare-mottagare för VHF-området. Med radion kan bildas frekvenspar, varvid sändningen och mottagningen sker på olika frekvens (simplexförbindelse på två frekvenser). Med LV 217 M kan man använda all tilläggsutrustning som hör till LV 217.

Tekniska egenskaper:

- frekvensområde: 30–88 MHz
- strömkällor: ackumulator 12 V,
- litiumbatteri 14,4 V eller nätaggregat
- sändningseffekt: LO = 0,3 W, MED = 2 W, HI = 5 W
- brusspärar: TONE öppnas med 150 Hz signal och SQUELCH med 0,35 V signal
- minnesplatser: 1 + 9 st
- vikt: 9,4 kg

De viktigaste skillnaderna jämför med LV 217 är:

- större frekvensområde
- mindre kanalavstånd, 25 kHz
- möjlighet till halvduplex med två frekvenser
- tre sändningseffekter
- möjlighet att förhandsinställda 10 frekvenser
- två brusspärningsfunktioner
- varningssignal för minskad effekt i strömkällan

1. Radio
2. Skrivare
3. Räkname
4. Effektkälla
5. Spärr
6. Fodral för strömkälla
7. Knappsats

Snabbsändare M 90

Användningssyfte:

Snabbsändaren M/90 är en digital mikroprocessbaserad apparat, med vilken man kan sända och ta emot meddelanden av fri eller bestämd form samt behandla dem lokalt. Som överföringskanaler kan man använda telefon- och radioförbindelser. Snabbsändare M83/90 är en modifierad snabbsändare av modell M/83 så att den fungerar på nästan samma sätt som M/90. Snabbsändarnas program har under 2011 uppdaterats enligt det koordinat- och rutfältsbaserade (UT-Mzn/MGRS) tillvägagångssättet att meddela position E-N-H (i-p-k-).

Tekniska egenskaper:

- strömkälla: 4 st NiCd-celler, 4 st R20 batterier eller litiumbatteri
- strömkällans drifttid: 8–24 h
- sändarminnen: 8 minnesplatser à högst 2000 tecken
- mottagarminnen: 9 minnesplatser totalt 12 000 tecken
- typ av meddelande: fri respektive bunden form
- vikt: 3 kg

LV141

Användningssyfte:

LV 141 är en liten VHF-närradio för överföring av tal och data. Radion har tre funktionsätt: okrypterad, krypterad och frekvenshopp. Radion är kompatibel med LV 241 LV.

Tekniska egenskaper:

- effektkälla: laddbar Li-ion ackumulator 14 V
- frekvensområde: 30,000–87,975 MHz
- kanaler: 2 320 st, med 25 kHz intervaller
- val av frekvens: för hand eller genom minnesplatser
- förvalda kanaler: 10 st
- sändareffekt: LO = 0,25 W eller HI = 2 W
- krypteringsläge: CLR = okrypterad, SEC = krypterad, AJ = frekvenshopp
- brusspär: 150 Hz eller brusnivån
- talöverföring: analogiskt tal (Clear), digitaliskt tal (CVSD)
- dataöverföring: synkronisk och asynkronisk 50, 75, 100, 150, 300, 600, 1200, 2400, 4800 bps med felkorrigering, 16 kbps (synkronisk) utan felkorrigering
- vikt: 760 g
- mått: 180 x 75 x 55 mm

1. Antennanslutning
2. Kanalväljare
3. Audioanslutning
4. AJ LED orange, SEC LED grön, CLR LED röd
5. Dataanslutning
6. Högtalare
7. Display
8. Tangent
9. Brusspär ON/OFF
10. Mikrofon
11. Ljudstyrka och ON/OFF strömbrytare

1. Antennanslutning
2. Display
3. CLR, SEC, AJ lampor
4. Kanalväljare
5. RMT/Dataanslutning
6. Audioanslutning
7. Snabbsändare eller LS-108M
8. Telefonlur
9. Reglering av ljudnivå
10. Viskningsläge
11. Funktionsströmbrytare

LV241,341,342

Användningssyfte:

LV 241/341/342 är digitala fältradior. LV 241 är bärbar och LV341/342 monteras i fordon. Alla baserar sig på samma sändare-mottagare. LV 341 skiljer sig från LV 342 i det att LV 342 består av två radior.

Tekniska egenskaper:

- strömkälla: LV 241 laddbart NiCd batteri, LV 341/342 24 VDC från fordonet
- frekvensområde: 30–107,975 MHz
- kanaler: 3 120 st, 25 kHz intervaller
- förvalda kanaler: 100 st
- sändareffekt: LV 241 LO = 0,25 W; MD = 5 W eller HI = 5 W, LV 341/342 LO = 0,25 W; MD = 5 W eller HI = 50 W
- krypteringsläge: CLR = okrypterad, SEC = krypterad, AJ = frekvenshopp
- talöverföring: analogiskt tal (clear), digitaliskt tal (CVSD eller vocoder)
- dataöverföring: synkroniskt 50, 75, 100, 150,300, 600, 1200, 2400, 4800, 9600, 16000 och 32000 bps, asynkroniskt 50, 75, 100, 150, 300,600, 1200, 2400,4800, 9600 och 19200 bps burst max. 200 förhandsinmatade textmeddelanden
- vikt: LV 241 3,0 kg (utan batteri), LV 341 14,4 kg
- mått: LV 241 225 x 185 x 85 mm (utan batteri), LV 341 242 x 315 x 176 mm (utan kablar)

Bokstavering

I syfte att undvika missförstånd i talradiotrafik bör ord, förkortningar och identifikationer bokstaveras. Då används de engelskspråkiga namn som fastställts i internationell verksamhet även inom nationell verksamhet. De namn som motsvarar bokstäverna Ä och Ö används endast i nationell verksamhet. Om det finns behov av att använda dem inom internationell verksamhet t.ex. i samband med namn eller platser ersätts de på det sätt som framgår av tabellen.

Alfabetet

Bokstav	Namn	[utläses]	Morsestecken
A, Ä	Alfa	[alfa]	• —
B	Bravo	[braavo]	— •••
C	Charlie	[tshaali]	— • — •
D	Delta	[delta]	— ••
E	Echo	[eko]	•
F	Foxtrot	[fokstrot]	•• — •
G	Golf	[golf]	— — •
H	Hotel	[hotel]	••••
I	India	[india]	••
J	Juliet	[tsuliet]	• — — —
K	Kilo	[kilo]	— • —
L	Lima	[lima]	•• — ••
M	Mike	[maik]	— —
N	November	[november]	• —
O, Ö, Ä	Oscar	[oska(r)]	— — —
P	Papa	[papa]	• — — •
Q	Quebec	[kebek]	— — — —
R	Romeo	[roomio]	•• — •
S	Sierra	[sierra]	•••
T	Tango	[tango]	—
U	Uniform	[uniform]	•• —
V	Victor	[vikto(r)]	••• —
W	Whiskey	[wiski]	•• — —
X	X-ray	[eksrei]	— •• —
Y	Yankee	[jenkii]	— • — —
Z	Zulu	[zulu]	— — ••

I nationell verksamhet

Ä	Äke	[ooke]	• — — — —
Ö	Öiti	[äiti]	•• — —
Ö	Öljy	[öljy]	— — — — •

Anvisningar om bokstavering

I syfte att underlätta och förtydliga signaltrafiken har exakta uttryck fastställts för vissa begrepp som förekommer ofta. Dessa bör användas i kommunikation med både talradio och snabbsändare.

Då man utläser siffror och bokstavsgrepp iaktas följande anvisningar:

- 23 = tvåtre (kaksikolme)
- 823 = åttatvåtre (kahdeksankaksikolme)
- 4823 = fyraåttatvåtre (neljäkahdeksankaksikolme)
- 54823 = femfyra åttatvåtre (viisineljä kahdeksankaksikolme)
- 654823 = sexfemfyra åttatvåtre (kuusiviisineljä kahdeksankaksikolme)
- 7654823 = sju sex fem fyra åttatvåtre (seitsemänkuusiviisi neljäkahdeksankaksikolme)
- dy = deltayankee
- ndy = novemberdeltayankee
- andy = alfanovemberdeltayankee
- randy = romeoalfa novemberdeltayankee

Då siffergrupper eller andra begrepp uttrycks på ett vedertaget sätt på grund av vad de betyder bokstaverar man på följande sätt:

- klockslag 13.35 = tretton trettiofem (kolmetoista kolmekymmentäviisi)
- datum 8.1.1971 = åttonde i första sjuttioett (kahdeksas ensimmäistä seitsemänkymmentäyksi)
- riktning 18–56 = aderton femsex (kahdeksantoistaviisikuusi)
- koordinater 1348 = etttrefyraåtta (yksikolmeneljäkahdeksan)
- avstånd 10 250 m = tiotusen tvåhundra femtio (kymmenentuhatta kaksisataaviisikymmentä)
- grader och minuter 7 08 = sju grader nollåttaminuter (seitsemänastetta nollakahdeksanminuuttia)

Signaltrafik med talradio

I signaltrafiken används alltid i första hand snabbsändare eller talförvrängare. Om man inte har tillgång till någondera signalerar man kortfattat och använder kodord.

Talradiotrafiken bör vara kortfattad och förberedd. Signaleringen förbereds så, att

- radions tekniska skick kontrolleras och radion görs klar för användning
- grunderna för signaltrafiken kontrolleras i radiotrafiktabeln; frekvens, tid, stationsanrop och datasäkerhetsnyckel
- meddelandets innehåll formuleras entydigt och kort (grundmodell)
- meddelandets innehåll döljs vid behov med kodord eller genom att man använder givna täcknamn och täcknummer på trupperna och
- man lyssnar på frekvensen en stund innan man gör anrop, så att pågående radiotrafik inte störs.

Då man talar håller man telefonens driftkopplare intryckt. Driftkopplaren frigörs mellan signalperioderna. En signalperiod får räcka bara 3-5 sekunder. Automatiska störningssändare hinner låsa sig på frekvensområdet och inleda störning om sändningstiden är längre. Observerad störning anmäls inte över radion. I signalmedel används truppens eller chefens täckkod. I signalmedel används inte militära grader eller namn.

Inom signaltrafiken används följande termer i syfte att förkorta sändningstiden och säkerställa att meddelandet förstås:

- **VALMIS** Jag är redo att ta emot ett meddelande
- **ODOTA** Vänta, t.ex. den person som man frågat efter hämtas till signalmedlet
- **SAIN** Jag fick meddelandet och är redo att ta emot följande del av det
- **TOISTA** Jag hörde inte - upprepa
- **LOPPU** Signaleringen slut

Signalanrop ges enligt följande:

- Asema 1 (BE) "**KILO LIMA, BRAVO ECHO**"
- Asema 2 (KL) "**KILO LIMA**"

Exempel på signalering: (En period får räcka ungefär tre sekunder)

- Asema 1 "**TOTEUTTAKAA SIERRA, LOPPU**"
- Asema 2 "**SAIN, LOPPU**"

Försök välja en sådan plats för radiostationen att det finns ett terränghinder i fiendens riktning och så litet höga backar eller byggnader som möjligt i motstationens riktning.

Kraven på en VHF-radiostation

VHF-radion används antingen försedd med snabbsändare i meddelandetrafik eller i samtalstrafik för direkt ledning av trupperna. VHF-radion placeras på bra en stationsplats inom ledningsplatsen. För användningen av dem byggs fjärrstyrningskablar.

Talradiostationerna placeras i signalcentralerna på 50–200 meters avstånd från varandra.

Vid byggandet av en stationär talradiostation bör beaktas, att

- det på stationens område bör finnas en mast eller ett träd för antennen
- det inte får finnas hinder, såsom täta trädbestånd, järn- eller betongkonstruktioner eller högspänningsledning framför antennerna i förbindelseriktningen
- i fiendens riktning är en uppförsbacke eller andra hinder bra
- fuktig mark ökar antennens effekt
- man bör välja en punkt som ligger högre än den omgivande terrängen
- stationen bör placeras i en sluttning i skydd för fienden och att
- även en liten justering av platsen kan förbättra förbindelsen.

Uppgifter:

Förbered följande korta muntliga telefon-/radiomeddelanden:

- postkarlens meddelande om fiende inom eldområdet
- eldkommando i syfte att lamslå en fiende nära avärjningsmålet
- meddelande om att tåtfordonet kört på en mina

Att fundera på:

- Varför används i främsta hand snabbsändare eller talförvrängare i signaltrafik?
- Repetera grundschema för ett meddelande.
- Varför används militära grader inte i signalmedel?
- Varför får en signalperiod inte pågå längre än 3-5 sekunder?

Byggande och underhåll av fältkabelförbindelse

Sammansättningen hos den grupp eller patrull som bygger fältkabelförbindelser fastställs alltid enligt situationen. Vanligen hör en gruppchef, två kabelmän, två fästare, en anslutare som samtidigt fungerar som vice gruppchef till den grupp som bygger linjer.

Uppgifterna i den grupp som bygger en parkabellinje (motsv.) kan fördelas till exempel på följande sätt:

- Gruppchefen
  - leder gruppens verksamhet, orienterar och rekognoserar byggnadsrutterna.
- Kabelmannen
  - går i beordrad riktning och ser till att kabel läggs ut jämnt.
- Fästaren
  - sköter om att kabeln blir tillräckligt lös och sänker sig till marken samt fäster kabeln.
- Anslutaren
  - sköter om påfyllnaden och gör fältanslutningar
  - övervakar kvaliteten på arbetet och gör korrigeringar och provringningar.

Anvisningar om byggnad

Den kabel som byggs testas antingen med universalmätare, telefon eller provringning via kabeln innan man börjar bygga.

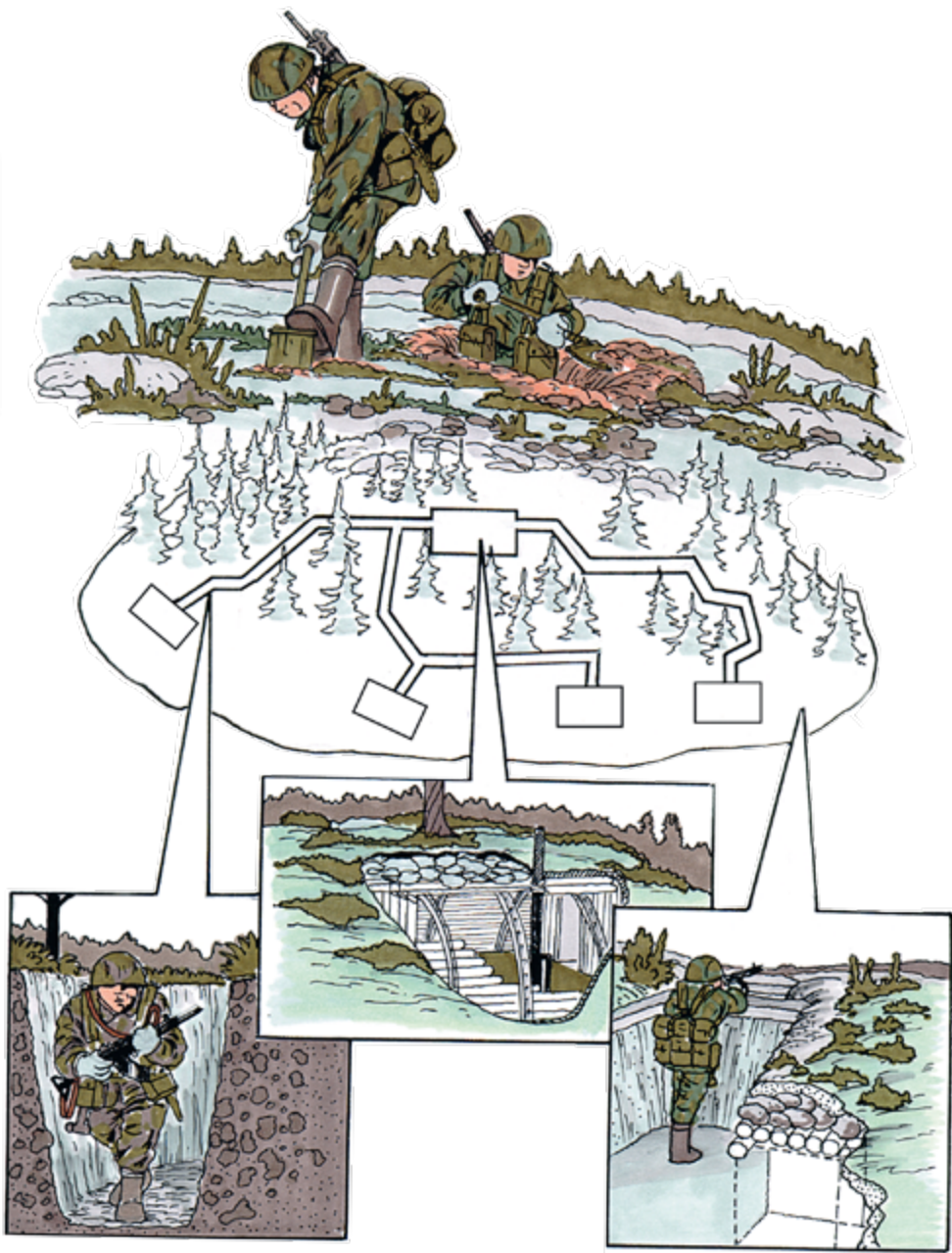
Fältkabel byggs vanligen längs marken. Det lönar sig att lyfta upp den bara vid korsningar och då den byggs på tätt trafikerat område, där risken för att kabeln skadas är stor och den inte kan skyddas på annat sätt. Det behövs ca 20 % mera kabel än vad sträckan på kartan anger. Man kan korsa vägar genom att gå under dem via trummor eller broar. En väg med grusbeläggning kan korsas genom att man gräver en ca 20 cm djup ränna. Då kabeln lyfts upp ska varnare ställas ut ca 100 meter från platsen i båda riktningarna. Kabelns minimihöjd i terrängen är tre (3) meter, då en väg eller annat körstråk korsas fem (5) meter.

Avlägsnande av fältkabelförbindelse

Fältkabelförbindelserna avlägsnas (indras) vanligen med samma sammansättning som de byggs. Arbetet inleds genom att meddela abonnenterna och centralen om att förbindelsen avbryts.

Uppgifterna kan fördelas i den grupp som avlägsnar en parkabellinje (motsv.) till exempel på följande sätt:

- Gruppchefen
  - leder och övervakar gruppens verksamhet
- Fästaren
  - går framför och lösgör skarvarna, faller ner kabeln från stödpunkterna eller lossar en kabel som ligger på marken från undervegetationen samt flyttar den vid behov till stråket
- Kabelmannen
  - rullar in kabeln
- Anslutaren
  - tar den fulla rullen från kabelmannen och tar fram kabelns ändor och binder rullen så att den inte kommer åt att rulla upp sig
  - tar den fulla kabelrulen och för den möjligen till det medhavda fordonet och ger föraren anvisningar om att förflytta sig till följande ställe.

5.13 Befästade av gruppens näste

Fältbefästning (skyddsnivå 4) ger skydd mot uttäckande vapen samt splitter.

Befästningarna byggs så att skyddet utvecklas utgående från skydd mot direktskjutningseld (krigsmannens grop). Bivackeringsbefästningar byggs så att de klarar ytkrevader från granater.

Den tid som går åt till fältbefästning

- nästet 3–5 dygn
- stödjepunkt 3–7 dygn
- försvarscentral 1–2 veckor

Öviga befästningsnivåer är:

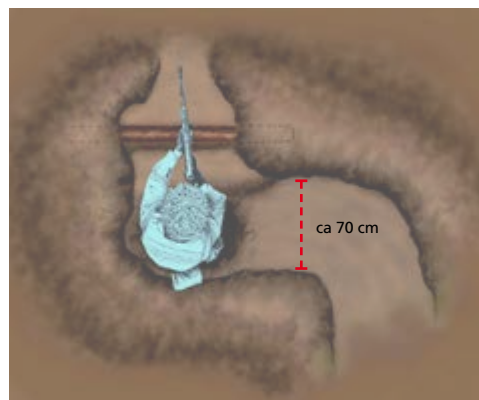
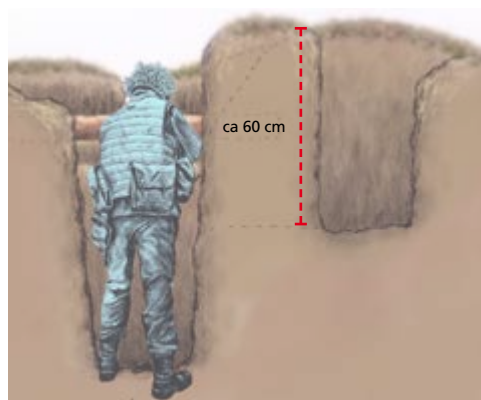
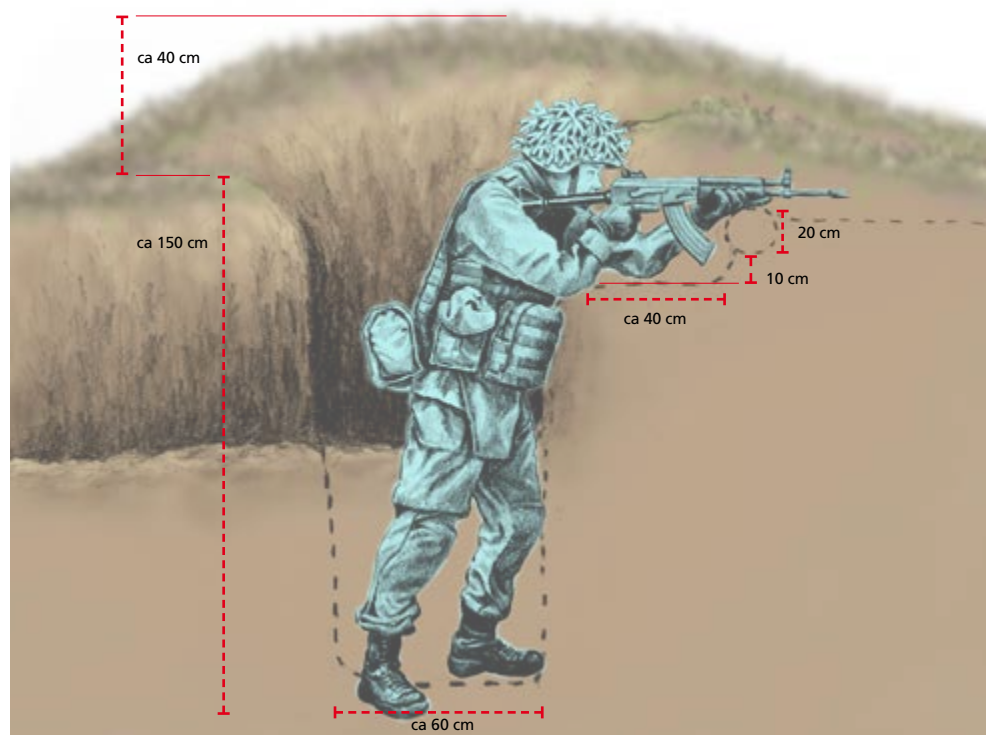
- befästning med lätta delar (skyddsnivå 3)
- befästning med tunga delar (skyddsnivå 2)
- stambefästning (skyddsnivå 1)

Befästande av eldställning och skyddstjocklekar mot eld från handeldvapen

Krigsmannen ska kunna gräva en öppen strids-grop på fyra timmar sommartid och på sex timmar vintertid. Stridsparet eller patrullen ska kunna kombinera de strids-gropar som krigsmännen grävt åt sig själva till en gemensam eldställning

för stridsparet eller patrullen på 12 timmar. I anslutning till eldställningen görs ett gemensamt, täckt utrymme för stridsparet eller patrullen. På så sätt uppnår man skydd mot splitter från indirekt eld, luftanfall och vädrets verkningar. För att skyddet ska bli bättre bör gropen göras så smal som möjligt och väggarna så branta som möjligt.

Öppen strids-grop, konstruktion

Täckning av eldställningens skyddsgrop

Gör skyddsvallar enligt ditt eldområde och skyddstjocklekarna. Maskera din eldställning noggrant, inled befästandet genom att avlägsna ytjorden på ett tillräckligt stort område. Den avlägsnade ytjorden används för maskering av eldställningen så att den smälter in i den omgivande terrängen. Skyddstjocklekarna räcker till för att stoppa skott och splitter från handeldvapen. Invägga dig inte i falsk säkerhets känsla för att du har skydd mot insyn. Använd ditt eget vapen mot fienden även om han är skyddad för insyn, t.ex. genom en trädstam.

Enskilda eldställningar maskeras. I maskeringen av olika arbetsskederna av grävarbetet används ytjord, toppar och grenar från träd som fällt i samband med röjningen av eldområdet samt vintertid snö. Därtill kan man använda maskeringsnät, maskeringspapper, regnkläder eller olika skyddspressningar.

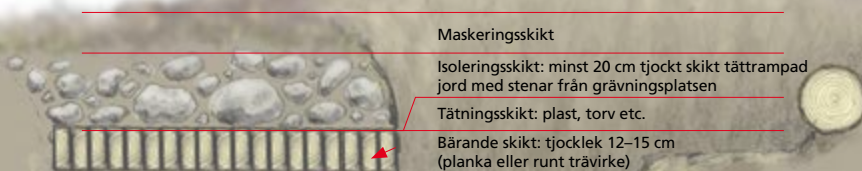
Arbetskedena vid förberedande av en stridsgrop sommartid

- Avlägsna det översta markskiktet på det område där stridsgropen och de kommande skyddsvallarna ska grävas (ett område om minst 3 x 5 meter). Avlägsna jordskiktet i hela skivor (ca 30 x 30 cm) så

att undervegetationen förblir maskeringsduglig. Med detta jordskikt kan du lättast göra maskeringen.

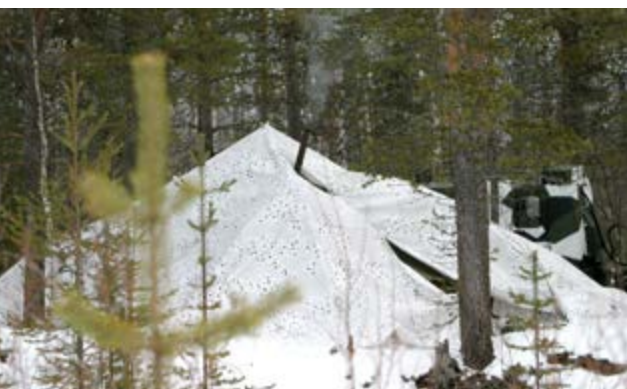
- Flytta det översta markskiktet bakom stridsgropen i en hög så att det beordrade eldområdet förblir fritt.
- Gräv först stridsgropen 60 – 80 cm djup för en krigsman som skjuter från knästående. Om tiden tillåter kan du gräva den till en 120 – 150 cm djup grop för stående ställning. Samla den uppgrävda jorden som skyddsvallar längs eldområdets och stridsgropens sidor så att en krigsman som befinner sig i eldställningen inte avtecknar sig som en silhuett mot bakgrunden.
- Maskera skyddsvallarna med jord från ytskiktet som tagits till vara i början av grävarbetet då de är ca 30 cm höga och minst 50 cm tjocka.
- Lagg ett stöd för vapnet (t.ex. en stock av 15–20 cm tjocklek och 100–150 cm längd) 40–50 cm från gropens framkant. Lagg stödet så stadigt mot marken att det inte kommer åt att röra sig. Vapenstödet kan även göras av sandsäckar.
- Efter att vapnets stöd har monterats säkerställs att det går att skjuta mot det beordrade eldområdet och att man får en bra skjutställning då man siktar mot eldområdet med vapnet.

Konstruktionen hos ett splitterskyddande tak till skyddsgropen

Skyddstjocklekar mot eld från handeldvapen

Stål	1,5 cm	
Betong	20 cm	
Sand i säckar	50 cm	
Stenig mark	50 cm	
Färskt trä	60 cm	
Vanlig stadig jord	100 cm	
Tättrampad snö	150 cm	
Orörd snö		300 cm

- » 1. Nätet spänns
– inga skuggor på nätet
2. Svagt sluttande vinkel
på skuggsidan
– skuggor förhindras
3. Nätets flikar ordentligt fästa
– inga avslöjande rörelser
eller skuggor
4. Stödjande av nätet inifrån
5. Blänkande delar på fordon
såsom speglar och fönster täcks

- Förse eldområdet med begränsare om skyddsvallarna inte begränsar eldområdet tillräckligt. Då säkerställer man att man skjuter i säker riktning med tanke på de egna krigsmännen också vid dålig sikt.
- Konstruktionen hos ett splitterskyddande tak till skyddsgropen (det dämpande skiktet minst 20 cm)

vedträn, vedlagningsplats (rester efter vedhuggning), matkärl och snöskoter samt övriga redskap. På grupperingsområdet bör upprätthållas god ordning så att alla saker har sina bestämda platser. Då hittar man dem vid behov.

Maskering av tält och fordon

Avståndet mellan tält bör vara minst 50 meter.

Tältet bör placeras i en svacka eller grävas ned (tills befästningarna är klara), därtill ska ruten till eldställningen vara skyddad. I syfte att minska värmestrålningen lyfts maskeringsnätet upp från tältet med käppar.

Med maskeringsnät bryts objektets form. Förutom maskeringsnät bör tillfälligt material användas. Förutom tältet och fordonen bör t.ex. följande maskeras: ryggsäckar, skidor, pulkor,

Vintertid ger gruppchefen order om de rutter som ska användas så att man undviker att lämna onödiga spår och bivackeringsplatsen inte avslöjas för fienden från luften. Fordonets förare maskerar fordonet tillsammans med med krigsmännen i gruppen.

Fordonen placeras på 50 m avstånd från andra fordon och tält.

Vintertid bör man undvika att göra onödiga spår med fordon.

Tagande av skydd på stridsfältet behandlas i kapitel [5.2](#).

Skyddsutbildning

Soldaten ska kunna använda sin personliga skyddsutrustning och hålla den i skick. Soldaten ska känna till åtgärderna vid skyddsvarning och skyddsalarm. De åtgärder som förutsätts vid skyddsalarm måste kunna vidtas inom 10 sekunder efter alarmeret.

Väl underhållen och rätt använd ger din skyddsutrustning dig skydd för

- kemiska stridsmedel
- radioaktivt nedfall
- biologiska stridsmedel samt
- momentant skydd mot hetta, stänk och gnistor vid brinnande objekt.

Skyddsmaskens viktigaste delar och kontroll av dess skick

En skyddsmask av rätt storlek väljs och remmarna regleras enligt ansiktsdragen. Långt skägg gör att masken inte sitter åt ordentligt. Därför bör soldaten raka sig.

Skyddsutrustningens egenskaper

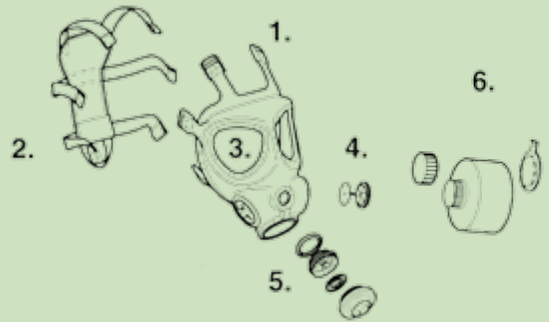
Mot frätande gaser ger skyddsmaskens gummi åtminstone 24 timmars skydd, regnmanteln mindre än 30 minuters och vanliga gummistövlar 4-6 timmars skydd. Filtret tål luftgaser i åtminstone 24 timmars tid. Skyddsmask 95 ger möjlighet att inta vätska och bära hjälpmedel som korrigerar synen. Skyddsmasken kan vid behov bäras i 24 timmars tid.

Då situationen kräver det utdelas även annan personlig skyddsutrustning än stridsutrustning och skyddsmask. Skyddsgrupperna i kompanierna har specialutrustning för skyddspaning och omedelbara åtgärder.

Att ta skyddsmasken i bruk och ta den på sig

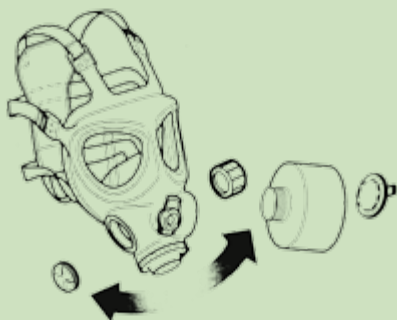

Klistermärkena på skyddsmasken och filtret får inte tas bort!

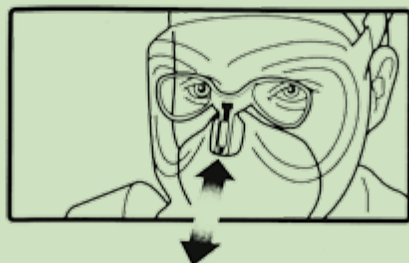
1. Innan du tar i bruk masken kontrollera att

- Gummidelarna är hela (1)
- Remmarna är hela och elastiska (2)
- Glasen är hela och rena (3)
- Inandnings- (4) och utandningsventilen (5) är hel och i skick
- Utandningsventilen och locket har skruvats fast ordentligt
- Filtret är i skick (6). Då man skakar filtret får det inte höras rassel och koldamm får inte läcka ut.

2. Fäst filtret

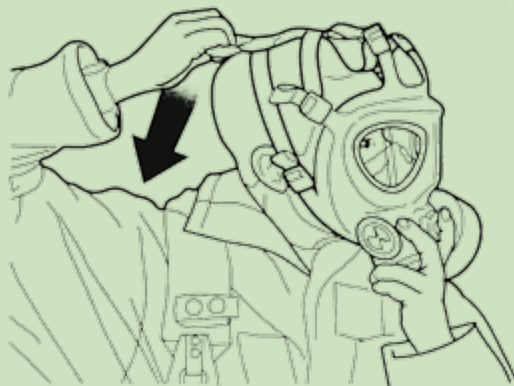
- Avlägsna skruvkorken och bottenproppen
- Fäst filtret antingen till vänster eller höger
- Fäst en propp/talmembran i det fria fästet

3. Fäst glasögonen, justera höjden

4. Lossa på remmarna

5. Lägg masken mot ansiktet med hakdelen före och drag remmarna över huvudet

6. Spänn remmarna jämnt så att stödnätet kommer mitt bak på huvudet

7. Blås kraftigt

8. Kontrollera att masken är tät

- Inga hår etc. mellan huden och ansiktsdelen
- Täck filtrets öppning med handen
- Dra in luft, varvid masken bör sluta sig mot ansiktet
- Om masken inte är tät, dra åt filtret och utandningsventilsystemet samt proppen

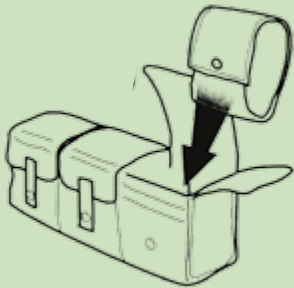
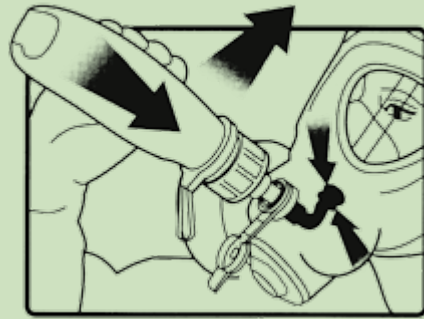

Användning av drickanordningen

Använd bara rent vatten

- Fäst dricksflaskans kork vid fältflaskan
- Skruva upp skyddsproppen till drickanordningen
- Förena flaskans kork med maskens drickanordning
- Tryck in dricksflaskans rördel i munnen
- Tryck upp änden på mundelen
- Släpp emellanåt in luft i flaskan

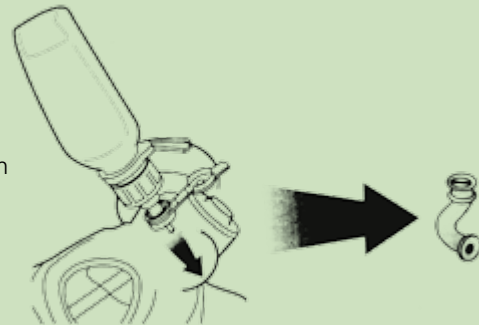
Transport av skyddsmasken

- Lösgör filtret
- Lösgör glasögonen och lägg dem i fodralet eller vira in dem i bomullsvantarna
- Lägg in glasögonen i skyddsmasken
- Packa skyddsmasken, glasögonen, filtret, skyddshandskarna och rengöringspulvret i skyddsmaskens väska
- Lägg väskan i den högra bakre fickan i bäranordningen

Underhåll av skyddsmasken

Rengöring av drickanordningen

- Fyll fältflaskan med rent vatten och fäst den vid drickanordningen
- Lösgör mundelen och tvätta den skilt
- Låt vattnet rinna genom drickanordningen genom att trycka kraftigt på flaskan

Tvätt och desinficering av ansiktsdelen

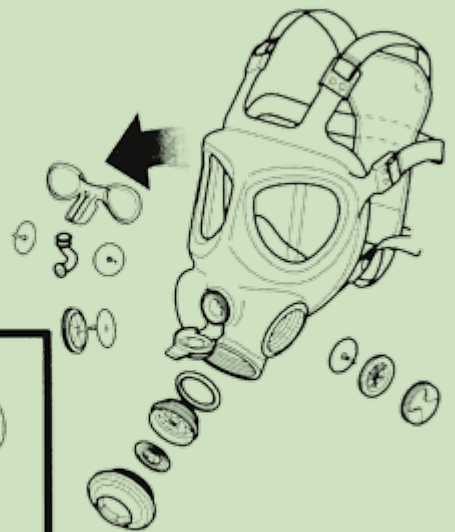
- Lösgör delarna enligt bilden
- Tvätta delarna och ansiktsdelen
- med tvättmedel/desinfektionsmedel
- Skölj delarna med rent vatten
- Torka delarna
- Plocka ihop masken

Förvaring av masken

- skyddsmasken är ett personligt hjälpmedel, som desinficeras innan nästa person använder den. Låna inte ut den till andra!
- Förvara masken torr i dess väska med propparna stängda
- Kasta inte masken, sitt inte heller på den
- Hantera masken så att glaset inte skrâmas
- I skyddsväskan FÅR MAN INTE förvara/transportera extra utrustning

Filtret får inte tvättas eller blötas ned

Personlig första rengöring

Rengöring av huden

- Strö rengöringspulver på den förorenade huden med bara handen eller med bomullsvante
- Gnid med handen. Låt pulvret verka en minut.
- Skaka bort pulvret.
- Strö ett nytt lager med pulver.
- Gnid och lämna det kvar på huden.

Sköljning av ögonen

- Håll ögat öppet och skölj med rikliga mängder vatten åtminstone 30 sekunder.

Rengöring av utrustning och kläder

- Strö rengöringspulver på de förorenade ställena
- Bred ut pulvret och gnid med handsken.
- Lämna pulvret kvar på utrustningen.
- Ta inte av dig skyddsmasken eller -handsken när du hanterar utrustningen.

Kemiska stridsmedel

Indelas enligt flyktighet i luftgaser och terränggaser. Luftgaserna sprids i aerosol- eller gasform med luftströmmarna till målområdet. Terränggaserna sprids i droppform i terrängen, där gasen verkar genom ångbildning eller beröring.

Indelas enligt giftighet i

- irriterande gaser, som verkar via andningsorganen
- kvävande gaser, som verkar via andningsorganen
- frätande gaser, som verkar i form av droppar som genomtränger utrustningen och huden samt
- i form av ångor via ögonen, slemhinnorna och andningsvägarna
- allmängiftiga gaser, som verkar via andningsorganen
- nervgaser, som verkar via inandningsluften, huden eller livsmedel
- psykokemiska ämnen, som inverkar via luften eller dricksvattnet

Till kemiska stridsmedel hör även växtgifter.

Kemiska stridsmedel kan förekomma i fast form, som vätska, aerosol eller gas.

Att ta skydd

Vid kommandot **SUOJELUVAROITUS**

(Strålnings-/kärn-, bio-, gas- eller brännstridsvarning)

- Förmedla varningen till andra.
- Gör skyddsmasken klar för användning. Lägg masken i dess skyddsväska. Fäst väskans övre länk i axelremmens knäpparrem och den nedre länken i axelremmen. Kontrollera att det finns rent vatten i fältflaskan. Klä på dig skyddsdräkten. Ta på dig bomullsvantar och skyddshandskarna utanpå dem. Täck bara hudpartier. Ta fram regnmanteln.
- Gör dig beredd att täcka stridsgropen med ett skyddstak. Bered dig på att ta skydd.
- Fortsätt med din uppgift.

Vid strålningsvarning dessutom

- Reservera granris för första rengöring. Røj undan brandfarligt material kring stridsgropen. Bered dig på att hålla dig i skydd under flera timmar.

Under brännstridsvarning dessutom

- Öka klädseln och täck bar hud. Avlägsna lättantändligt material kring stridsgropen. Reservera förstasläckningsutrustning.

Vid kommandot SUOJELUHÄLYTYS (Strålnings-/kärn-, bio-, gas- eller brännstridsalarm)

- Förmedla varningen till andra.
- Håll andan. Ta på dig skyddsmasken. Skydda din kropp med skyddsdräkt eller regnmantel. Ta skydd i gropen och täck den med skyddstaket. Håll dig i skydd tills du får andra order. Ta inte av dig skyddsmasken förrän du får order.
- Fortsätt med din uppgift enligt gruppchefens order.

Vid strålnings/kärnalarm

- Kasta dig till botten av gropen av gropen.
- Stanna kvar under tryckverkningarna. Håll skyddsmasken på dig.
- Avlägsna skyddstaket och rengör det. Skaka och borsta bort strålningsdammet från din utrustning med jämna intervaller.
- Avlägsna förorenad mark med en meters radie kring gropen.
- Hjälpt ditt stridspar. Håll dig i skyddsgropen och fortsätt med din uppgift tills din trupp får order om fortsatta åtgärder. Panik förvärrar situationen.

Efter brännstridsanfall

- Släck elden genom att kväva den med ett vått tygstycke, jord, sand etc. Täck brännskador med ett rent förband. Skrapa bort brinnande fosfor och täck brännskadan med ett fuktigt förband.
- Hjälpt ditt stridspar. Fortsätt med din uppgift. Gruppchefen ger order om fortsatta åtgärder.

5.14 Luftskydd och självskyddsluftvärn

Med luftskyddsåtgärder förstås sådana åtgärder som gruppen vidtar i syfte att försvåra en luftburen fiendes spaning och verksamhet mot truppen. De viktigaste åtgärderna som den enskilda soldaten kan vidta är kamouflering, maskering, befästning, begränsning av användningen av ljus, observation av luftläget, flyglarm i rätt tid samt att man handlar rätt under alarm. En enskild soldat kan genom sin verksamhet eller genom att låta bli att följa bestämmelser förorsaka att truppen upptäcks och åsamkas förluster.

Förhandsvarning om luftburen fiende

Truppen kan få förhandsvarning om luftburen fiende genom luftbevakningsrapport eller via snabbsändare eller eldställningsdataterminal (TASP 06). Största delen av truppen har inte TASP 06 till sitt förfogande vilket skulle göra det möjligt att få en riksomfattande lägesbild. Därför är det synnerligen viktigt att lyssna till luftbevakningsrapporten på alla ledningsplatser för att man ska få förhandsvarning om en luftburen fiendes verksamhet.

Luftbevakningsrapporten distribueras på ULA-frekvens och man kan lyssna på den med normal transistorradio. Att följa med luftbevakningsrapporten kräver att truppen gör ett luftbevakningsplan, som bör vara platsbytt.

» *Förhandsvarningen förmedlas till truppen antingen med kommandot ILMAVAROITUS / ILMAHÄLYTYS, sirén, fordons signalhorn, annan signalanordning eller signalmedel. Var och en som observerar ett annalkande luftfartyg ger vid behov flyglarm.*

Funktion vid flygvarning och flyglarm

Ilmavaroitus (flygvarning) ges till truppen då man misstänker att en luftburen fiende inleder sin verksamhet inom den närmastet tiden (10-60 min). Då truppen fått flygvarning vidtar den utan dröjsmål luftskyddsåtgärder:

- ILMAVAROITUS föremedlas till alla,
- synligt material och fordon flyttas till en skyddsställning som är i luftskydd och om möjligt befäst,
- maskeringen förbättras enligt behov,
- personalen och materialet sprids,
- luftspaningen effektiveras, samt
- personalen gör sig beredd för självskydds-luftvärn.

Ilmahälytys (flyglarm) ges till trupperna då det är sannolikt att en luftburen fiende anländer till området och tiden är knapp (0 sek–10 min). Då truppen fått flyglarm:

- förmedlas flyglarmet till alla,
- tar den skydd om verksamheten möjliggör det,

- luftobservationen effektiveras, och
- personalen gör sig beredd för självskydds-luftvärn.

Avbruten verksamhet återupptas på kommandot **“VAARA OHI”**.

Luftbevakningsrapport

I luftbevakningsrapporten ges platsinformationen för målet med 10 x 10 km noggrannhet genom att först meddela kännetecknet för 100-kilometersrutan och därefter det koordinatkännetecken som visar 10 km noggrannhet.

- Till exempel **“MIKE-HOTEL 45”**, som betyder: målet är i rutan MH
- 40 km österut från rutans vänstra kant
- 50 km norrut från nedre kanten

MGRS-koordinatutfält

MGRS-koordinatutfalt

Innehåll	Förklaring
Öppningsljud	"."
Nytt mål	"UUSI MAALI"
Målets kännetecken	"3456"
Position	"MH 45"
Flygriktning med 10 graders noggrannhet	"SUUNTA 350"
Hastighet med 50 km/h noggrannhet <ul style="list-style-type: none"> • Höjd antingen i hektometer (100 m = 1 hm) eller i ord • pinnassa = < 300 m • matalalla = 300–3 000 m • korkealla = > 3 000 m 	"NOPEUS 900" "KORKEUS 3" "PINNASSA"
Antal	"3"
Art	"RYNNÄKKÖKONEITA"

Självskyddsluftvärn

Vid luftvärn används robotar samt luftvärnspjäser och luftvärnsmaskingevär. Vissa helikopter- och flygplanstyper är bepansrade mot skott från handeldvapen. Trots detta försvårar skott från stormgevär alltid luftfarkosternas verksamhet. De flesta helikoptrar och flygplan är mycket sårbara för eld från handeldvapen.

Självskyddsluftvärn avslöjar dock även den skjutande truppen.

Truppen kan skydda sig själv genom skjutning mot luftmål med handeldvapen då avsikten är att:

- hindra transporthelikoptrar från landsättning
- försvåra eller förhindra strids- eller spaningshelikoptrarnas eldverksamhet
- tvinga lågtflygande helikopter eller flygplan att stiga så att det egna luftvärdet når dem
- åsamka lågtflygande helikoptrar och flygplan förluster

Självskyddsluftvärn med handeldvapen används inte då:

- truppen inte får avslöjas
- målet ligger utanför den egentliga bärvidden (över 300 m)
- det flyger egna flygplan inom området
- särskilt förbud mot skjutning mot luftmål med handeldvapen råder

Skjutning med handeldvapen mot luftmål

- Då chefen anger målet (t.ex. "HELIKOPTER FRAMFÖR"), flyttar skytten omkastaren till serieeld, siktar mot målet och följer det med vapnet.
- Då chefen ger order om förhållat (t.ex. "FÖRHÅLL 5"), bedömer skytten förhållspunktens plats längs målets fortsatta rutt. Man följer hela tiden målet med vapnet.
- Då chefen ger eldöppningskommando ("HUOMIO – TULTA"), riktar skytten snabbt sitt vapen mot den uppskattade förhållspunkten längs målets tänkta flygbana och skjuter två korta serier (2—3 skott/serie).

Kasta en rökhandgranat

Uppehåll fienden och gör en nödförflyttning av den sårade

Inled första hjälpen

5.15 Första hjälpen i strid

Med första hjälpen i strid avses den livräddande förstahjälpsom ges på stridsfältet. Första hjälpen i strid är en del av medicinalvården bland de stridande trupperna. Syftet med första hjälpen i strid är att förhindra ytterligare förluster och identifiera de krigsmän som fått livshotande skador och att snabbt inleda första hjälpen. Första hjälpen i strid koncentrerar sig på de sårade som sannolikt inte klarar sig utan första hjälpen.

Genom att fortsätta striden under den tid som första hjälpen i strid ges skapar man förutsättningar för truppen att fortsätta med sin uppgift och för givande av första hjälpen i strid. Första hjälpen i strid är en del av ledningsverksamheten och truppens chefer bör beakta detta i sina egna stridsplaner. På gruppnivå utförs första hjälpen i strid av de sårade själva, stridsparen/patrullerna och gruppens stridsräddare.

Största delen av de soldater som såras i stridsförhållanden (t.o.m. 80 %) får inte omedelbart livshotande skador. Däremot avlider t.o.m. 70 % av dem som fått livshotande skador innan de kommer under livräddande kirurgisk vård. Största delen av dessa dödsfall kan inte förhindras, oberoende av nivån på den medicinska vården.

De vanligaste dödsorsakerna som eventuellt kan förhindras är

1. livshotande blödning från extremitet
2. blockerade luftvägar
3. övertryck i lunghålan, d.v.s. spänningspneumothorax.

Förstahjälpsåtgärder som utförs av krigsman

Krigsmannen ska behärska livräddande förstahjälpsåtgärder i stridsförhållanden med personlig sjukvårdsutrustning. Därtill bör krigsmannen känna till de fortsatta åtgärderna inom första hjälpen i strid så att han kan hjälpa stridsräddaren eller sjukvårdsmannen i deras verksamhet. Varje krigsman ska i samband med en stridssituation känna till sin egen trupps räddningspunkt eller vårdplats.

Till krigsmannens personliga sjukvårdsutrustning hör första förband, räddningsfilt och motgiftsinjektorer samt patientklassificeringskort. Krigsmannens sjukvårdsutrustning bör placeras på samma sätt inom hela truppen så att man hittar den även i mörkret. Avsnörningsförbandet bör som regel placeras så att krigsmannen kan använda det med båda händerna. Första hjälpen i strid inleds alltid med den sårade krigsmannens egen sjukvårdsutrustning.

Stridsräddare

Stridsräddaren är en krigsman i gruppen som har en mera omfattande sjukvårdsutrustning och -utbildning än de övriga krigsmännen i sin grupp. Stridsräddaren ansvarar för sin del för att den egna gruppen får utbildning i första hjälpen

i strid. Till stridsräddarens uppgifter hör att komplettera redan given förstahjälps och koordinera evakueringen av sårade för sin egen trupps del samt komplettera sjukvårdsutrustningen. Till stridsräddarens sjukvårdsutrustning kan höras bl.a. avsnörnings- och första förband, näs-svalgtub, utrustning för ingrepp vid spänningspneumothorax (om man fått utbildning för detta), ventilförband för skador i bröstkorget, hypotermipåse samt triage-/vårdkort.

Förstahjälpsåtgärder under eld

Med förstahjälpsåtgärder under eld avses de vårdåtgärder som vidtas då man är föremål för fiendens effektiva eldanvändning. De viktigaste första åtgärderna är egen eldanvändning i syfte att försvåra fiendens verksamhet och göra det möjligt för en sårad att förflytta sig i eldskydd eller nödförflytta en sårad i skydd utan ytterligare förluster. Den egna gruppens eldgivning ska vara kraftig och ändamålsenlig enligt situation och utnyttja t.ex. rök.

Om du såras i strid

- Svara på elden och förflytta dig i skydd.
- Meddela de närmaste krigsmännen om att du är sårad.
- Stilla en kraftig blödning genom avsnörning.
- FORTSÄTT STRIDEN tills läget har lugnat sig.
- Om du håller på att förlora medvetandet, försök vända dig i sidoläge så att luftvägarna kan tryggas.
- Om du inte klarar av att röra dig eller ta skydd försök meddela de närmaste krigsmännen om din situation t.ex. genom att röra på handen.

Då den sårade blir kvar i elden fattar gruppchefen beslut om huruvida han hjälps eller om hjälpen skjuts upp till senare.

Den sårade nödförflyttas snabbt till närmaste skydd i allmänhet genom att man drar honom dit. Om sträckan är lång och den sårade har en livshotande blödning från en extremitet stillas blödningen med ett avsnörningsförband före förflyttningen. Inga andra åtgärder vidtas under eld. Under en nödförflyttning bör man bevara sin egen stridsförmåga och sitt skydd.

Förstahjälpsåtgärder i skydd för eld

Man fortsätter med första hjälpen i strid då den sårade och hjälparen har kommit i eldskydd. Med vårdåtgärderna i detta skede försöker man förhindra att den sårade avlider i en av de vanligaste dödsorsakerna på stridsfältet, livshotande blödning eller problem med andningsvägarna och få den sårade i sådant skick att han kan evakueras. I vissa fall kan den sårades stridsförmåga återställas.

Den sårades skyddsutrustning och beklädnad öppnas eller klipps upp bara om det är nödvändigt för att han ska kunna undersökas, skadorna ska kunna ses och för vidtagande av vårdåtgärder. Den sårade ska omedelbart skyddas för vädrets verkningar med hjälp av räddningsfilt eller genom isolering från marken. Under vårdåtgärderna ska man lugna den sårade t.ex. genom att förklara vilka åtgärder som vidtas och varför. Om den sårades medvetandenivå har sjunkit tas vapnet bort. Under tiden den sårade undersöks ska den egna verksamheten skyddas.

Undersöknings- och vårdåtgärderna inom ramen för första hjälpen i strid (CABC) sker i följande ordning

c - catastrophic bleeding,

Livshotande blödning från extremitet

- Undersök extremiteterna om det finns eventuella livshotande blödningar
- Lägg avsnörningsförband eller använd de hjälpmedel som finns

A – Airways, luftvägarna

- Kontrollera att luftvägarna är öppna
- Säkerställ att de hålls öppna

B – Breathing, andning

- Kontrollera om andningen är normal
- Vårda eventuella skador som hotar andningen

C – Circulation, blodcirkulation

- Sök andra eventuella blödningar
- Stilla blödningar
- Lägg räddningsfilt mot den sårades hud, under kläderna, som stöd för blodcirkulationen.

Härefter följer omedelbar evakuering.

5.16 Miljöhälsovård

Personlig hygien och truppens hygien

Varje soldat ansvarar själv för att han eller hon själv och utrustningen är ren. Detta förhindrar för sin del att smittsamma sjukdomar, biologiska stridsmedel samt ohyra sprids. Chefen för truppen svarar för truppens funktionsduglighet och för att hans soldater har möjlighet att upprätthålla personlig hygien.

Tvätta dig efter hård ansträngning och då du svettats. Byt våta kläder till torra och torka dina våta persedlar. Byt om möjligt ut smutsig och trasig utrustning. Tvätta alltid dina tänder efter måltid eller tugga på tuggummi eller -pastiller som innehåller xylitol.

» *Det viktigaste när det gäller god hygien är att tvätta händerna!*

Gemensam inkvartering i kasernförhållanden ökar risken för att smittsamma sjukdomar sprids. Därför är det viktigt att inkvarteringsutrymmena är dammfria och rena. Om du har fått en smittsam sjukdom är det din plikt att söka vård och fungera så att du inte smittar ned andra.

Vattenhygien

Målet med vattenhygien är att förhindra sjukdomar som beror på vattnet eller sprider sig via vattnet. Kvaliteten på vatten försämrats i synnerhet av avloppsvatten, djurs och människors avföring och störtregn. Vattnet i insjöar, åar och bäckar (s.k. ytvatten) kan förorsaka sjukdomar även om det ser klart och rent ut.

Till god vattendisciplin hör att orenat och obehandlat ytvatten inte dricks eller används i matlagning. Till god vattendisciplin hör även att skydda vattendrag och grundvattenområden från avsiktlig eller oavsiktlig förorening och nedsmutsning.

Om du blir tvungen att använda ytvatten, rena det genom kokning, reningstabletter eller genom filtrering (minst ett av detta sätt). Rengör dina dryckeskärl och din dricksflaska genom att diska dem regelbundet.

» *Använd endast vatten som konstaterats vara rent!*

Livsmedelshygien

Målsättningen med livsmedelshygien är att förhindra att livsmedel far illa och att sjukdomar sprids via livsmedel eller matlagnings- och serveringskärl.

Tvätta händerna med rent vatten och tvål eller använd desinfektionslösning för händerna alltid innan du börjar tillreda mat eller äta. Använd endast vatten som är konstaterat rent eller som kokats då du tillreder stridsproviant. Hetta upp mat som ska serveras varm till kokpunkten eller tillred maten så att den blir färdigt kokt eller stekt. Håll livsmedel och kärl skilt från ammunition, bränsle och avfall under transporten och skydda dem för damm, regn och solljus. Använd förläggslev, bestick eller engångshandskar då du fördelar eller tar mat - inte ditt eget fältbestick. Lägg på locket till kärnen då du delat ut eller tagit mat. Lämna inte livsmedel eller matkärl utan övervakning. De påsar du använder till matbacken bör vara livsmedelsplast som klarar höga temperaturer. De får inte lämnas i terrängen utan samlas upp och förstörs på tillbörligt sätt tillsammans med övrigt avfall.

» *Håll dina matbestick rena! Ät inte mat som du misstänker är förskämd!*

Inkvarteringshygien

Med inkvarteringshygien avses de åtgärder och krav på inkvarteringsutrymmen, genom vilka man strävar efter att förebygga hälsorisker som hänför sig till inkvarteringen. Vid gemensam inkvartering är var och en skyldig att iaktta ordning och ta hänsyn till tjänstgöringskamraternas trivsel. Skona dina tjänstgöringskamrater från onödigt oljud!

En militär trupp kan genom sin egen verksamhet förebygga uppkomsten av olägenheter för hälsan i inkvarteringsutrymmena. Genom att sköta om städningen av inkvarteringsutrymmena och avfallshanteringens förebyggs skadedjur och sjukdomar som sprids av dem. Uppkomsten av fuktskador och problem med inomhusluften kan förhindras genom att säkerställa att luftcirkulationen är tillräcklig och genom att torka våt och fuktig utrustning, såsom tält och utomhusutrustning annanstans.

Städa inkvarteringsutrymmet och håll ordning på dina saker. För avfall till den plats som anvisats för detta åtminstone en gång per dag. Vädra inkvarteringsutrymmet, täpp inte till luftventilerna.

Om du får symptom eller lägger märke till brister i kvaliteten på inomhusluften ta kontakt med enhetsfältväbeln eller enhetens representant i beväringsskommittén. De informerar förvaltningens arbetarskyddschef, fastighetsägaren och den part som sköter fastighetsunderhållet, som bedömer behovet av reparationsåtgärder och vid behov inleder sådana. I fall där symptom förekommer bör man dessutom kontakta hälsostationen.

5.17 Miljöskydd

Miljöskydd

Med miljöskydd avses de åtgärder genom vilka man förebygger skador på miljön (bl.a vattendrag, grundvattnet, marken, luften, växtligheten, den bebyggda miljön). Miljöskyddet förverkligas som en del av all verksamhet och är en del av soldatens grundläggande färdigheter.

Målsättningen med den utbildning i miljöskydd som försvarsmakten ordnar för beväringarna är att förhindra att övningsterrängen och de privata områden som används för utbildning nöts, skadas och skräpas ned. Målet är att inverka positivt på de värnpliktigas miljövärdssattityder även på allmän nivå.

Verksamheten i terrängen får inte innebära fara för människors eller djurs hälsa eller miljön. På övningsområdena kan finnas skyddade objekt, såsom livsmiljöer för djur eller växter eller grundvattenområden som är viktiga med tanke på vattentäkt och i vilkas närhet man bör vara särskilt försiktig eller vilka man helt bör låta bli att röra sig på. Iaktta stadgan för övningsområdet, övningsorderna och de begränsningar som införts

på kartor eller i terrängen. Undvik att ge upphov till avfall genom att ta bara så mycket mat som du vet att du äter. Om det finns avfallshandtering på området bör du följa givna anvisningar och låta bli att blanda olika slag av avfall. I fråga om uppsamling, transport, hantering och placering av kemikalier, bränslen, avfall och avloppsvatten bör man iaktta särskild noggrannhet. Hantera bränslen och smörjmedel samt andra kemikalier endast på för ändamålet avsedda områden och enligt utbildarens anvisningar. Akta dig för att tanka mera än det ryms och använd alltid skyddsutrustning, såsom uppsugningsmattor. Placera behållare eller kanistrar bara på de platser som är avsedda för dem, såsom stadiga ställningar. Håll inte bränsle från en kanister till en annan och undvik motsvarande åtgärder som kan göra att bränsle drar in i marken.

Bränn så torrt virke som möjligt i kaminen eller på öppen eld som uppgjorts med tillstånd. Som bränsle får samlas bara dött virke som ligger på marken om man inte fått separat lov av markägaren att använda annat. Följ de anvisningar som givits. Kasta inte sådant material på elden som inte kan förstöras genom bränning.

Soldaten kan även inverka på energiförbrukningen.

Använd inte energiförbrukande anordningar i onödan. Se till att dörrar eller fönster inte lämnas öppna i utrymmen som värms upp. Släck lampan då du lämnar utrymmen för en längre tid än 10 minuter. Undvik att låta vattnet rinna i onödan och använd vatten sparsamt även i övrigt. Ta väl hand om din utrustning, så säkerställer du att den kan användas länge, även det är till fördel för miljön. Använd hellre gemensamma transporter eller kollektivtrafik på permissionsresan.

Soldatens miljövårdsåtgärder:

- lämna inget skräp i naturen utan för det till anvisad plats och följ eventuella anvisningar om sortering
- använd energi och naturresurser sparsamt
- undvik att föra oljud och störa invånarna och djuren i närbelägna områden i onödan
- bete dig artigt
- skada inte naturen
- förhindra att bränsle, spillolja och skadliga ämnen drar in i marken och sprider sig till grundvattnet
- anmäl omedelbart eventuella miljöskador och tillbud till den fungerande chefen
- iaktta skyddsavstånd och anvisningar om miljöskydd
- städa alltid upp efter dig

» *Truppen återvänder och samlar upp eventuellt skräp och reparerar skador den föranlett i slutet av övningen eller efter den.*

Allemansrätten i terrängen**Varje finländare har rätt att**

- röra sig i naturen till fots, skidande eller cyklande
- tälta tillfälligt på platser där det är tillåtet att röra sig
- plocka i naturen fritt förekommande bär, svampar och blommor
- röra sig längs vattendrag och simma i sjöar

Vi har inte rätt att

- göra upp öppen eld i terrängen utan tillstånd av markägaren
- skada eller fälla växande träd
- använda motorfordon i terrängen utan tillstånd
- fiska eller jaga utan tillstånd
- sprida föroreningar

6 Utbildning gällande funktionsförmågan

Detta kapitel handlar om funktionsförmåga. Funktionsförmåga är förmåga att förfara på det sätt som förutsätts för att uppgifter ska kunna lösas i olika omgivningar. Funktionsförmåga består av fysisk, psykisk, etisk och social förmåga samt en trygg arbets- och tjänstgöringsmiljö. Funktionsförmågans olika delområden är starkt knutna till varandra.

6.1 Funktionsförmågan som helhet

Soldatens funktionsförmåga innebär att individen - ensam och tillsammans med andra - kan agera målmedvetet och enligt situationen i krig eller olika omgivningar vid kriser på lägre nivå än krig. En soldat med god funktionsförmåga kan agera effektivt och med eftertanke i olika förhållanden på stridsfältet i de uppgifter som beordrats honom eller henne och hans eller hennes trupp. Även attityd och motivation utgör centrala beståndsdelar i soldatens funktionsförmåga. Förmåga och beredskap utmynnar i verksamhet bara om individen och gruppen har vilja att agera på det sätt som förmågorna möjliggör. Man måste ha omsorg om tjänstgöringssäkerheten under alla omständigheter, under såväl fred som kriser.

Utvecklande av funktionsförmågan på eget initiativ genom uppställning av mål

Förmågan att uppställa mål är viktig i all utveckling. Det är bra om man vet vad man vill, men målsättningarna måste anpassas rätt till den tid och de resurser som står till förfogande. En för högt lagd ribba åstadkommer inte utveckling och leder inte ens till rätt utförande. Ett för lågt satt mål utvecklar inte på bästa möjliga sätt, utan utvecklingen går i värsta fall bakåt. Vid sidan

av rätt dimensionerade mål, som vid behov indelas i mindre delar, bör man identifiera de konkreta metoder med vilkas hjälp det lönar sig att sträva efter att uppnå målen. Målsättningarna är individuella och därför är det viktigt att var och en uppgör sin egen personliga utvecklingsplan. Försvarsmakten erbjuder utbildning och redskap för uppställande av mål och självutveckling. Den utmanande omgivningen gör det möjligt att lära sig genom respons - vare sig ditt mål under beväringstjänsten är ledarutbildning, annan specialutbildning, förbättrad kondition eller självutveckling och förberedelser för arbetslivet i allmänhet.

Tjänstgörings- och funktionsförmågemappen delas ut i början av tjänstgöringen och den innehåller det material som är avsett för utveckling av funktionsförmågan och uppställning av mål. Målsättningarna är indelade i delområden enligt varje utbildningsperiod och tiden i reserven. Syftet med målsättningarna är att, så mångsidigt som möjligt, beskriva de förmågor och färdigheter som omgivningen förutsätter av de värnpliktiga. Innehållet i tjänstgöringen gör det möjligt att utvecklas och uppnå målen, men för att lyckas måste du förbinda dig till dem samt stöda utvecklingen även genom att ställa upp egna mål.

6.2 Fysisk förmåga

Fysisk förmåga är förmåga att utföra muskelarbete som kräver kondition och färdighet. Den fysiska förmågan består av fysisk kondition och motoriska färdigheter. Den har samband med den psykiska förmågan och motivationen.

Tack vare sin fysiska förmåga kan en soldat klara en stridsituation och de fysiska krav som uppgiften ställer, slutföra uppgiften och fortsätta striden fram till seger. Den fysiska förmågan består av olika egenskaper, såsom uthållighet och ork, styrka, snabbhet och färdigheter.

Begrepp som ingår i fysisk förmåga

Med **fältduglighet** avses individens fysiska kondition och skjutskicklighet samt förmåga att röra sig på stridsfältet under alla förhållanden, utrustad enligt uppgiften. God fältduglighet förutsätter psykisk kondition, som tar sig uttryck i uthållighet, okuvlighet, mod och segervilja. En fältduelig soldat har förmåga och vilja att klara sig på stridsfältet, hög fysisk kapacitet samt förmåga utnyttja sina yttersta resurser under olika årstider, under alla slags väderförhållanden och i allt slags före.

Fysisk kondition består av olika delområden såsom uthållighet, styrka och snabbhet. Även muskelkontroll och rörlighet ingår i begreppet fysisk kondition.

Med **uthållighet** förstås förmåga att motverka trötthet, som beror på energitillförseln till de muskler som arbetar och dess tillräcklighet. Uthålligheten indelas beroende på energiämnesomsättningen i aerob och anaerob uthållighet.

Styrka är en delfaktor i fysisk kondition, som behövs i en eller annan form i allt arbete och i olika uppgifter på stridsfältet. Kraft produceras genom viljestyrda muskelsammandragningar, som utgår från hjärnan längs nervbanorna till ryggmärgen och vidare längs motoriska rörelsenerver till muskeln. Styrkan kan enligt muskelns sammandragningssätt indelas i isometrisk och dynamisk styrka. Beroende på kraven på energiproduktionen kan styrkan indelas i maximal styrka, snabbhets- och uthållighetsstyrka

Snabbhet är en delfaktor i fysisk kondition, som till stor del är ärftligt betingad. Den kan påverkas särskilt genom utveckling av kraftegenskaperna. Snabbheten indelas allmänt i grundsnabbhet, reaktions-, explosiv och frekvenssnabbhet samt förmåga att behärska snabba rörelser.

Målsättningarna med den fysiska utbildningen och fysisk fostran

Målsättningen med den fysiska utbildningen är att utveckla soldaternas fysiska prestationsförmåga och motionsfärdigheter genom strids- och marschutbildning, fysisk fostran och annan utbildning som utgör fysisk belastning på så sätt att de efter grundutbildningsperioden är redo för den krävande militärutbildningen under special- och trupputbildningsperioden.

Målsättningen med fysisk fostran är att väcka ett bestående intresse för motion hos beväringar som övergår till reserven. Genom fysisk fostran, i synnerhet genom boll- och lagspel, främjas deras anpassning till den sociala omgivningen under beväringstjänsten. Idrottsklubbsverksamheten under fritiden stöder och kompletterar motionen under tjänstgöringen.

Målet för den fysiska utbildningen är att soldaten:

1. uppnår åtminstone nöjaktig uthållighet och muskelkondition
2. känner till de fysiologiska grunderna för fysisk träning
3. känner till hälsoaspekterna av motion
4. känner till hur risker i samband med fysisk utbildning förebyggs samt säkerhetsbestämmelserna
5. känner till de allmänna principerna för konditions- och hälsoidrott
6. kan grunderna i orientering
7. kan principerna och de grundläggande utförandena inom muskelvård
8. känner till de grundläggande utföranden som ökar uthålligheten och muskelstyrka
9. kan simma
10. kan röra sig mångsidigt (bollspel, kampsporter).

Den tid då man tjänstgör byggs upp till ett sex till tolv månader långt fysiskt träningsprogram. I det alternerar perioder av utveckling och återhämtning systematiskt.

I veckoprogrammet kan du följa med hur ansträngande perioden är fysiskt sett. Se själv till att du äter rätt och vårdar dina muskler så att de har optimal nytta av den fysiska träningen.

I definitionen av soldatens fysiska förmåga utgår man från de krav som kriser och ett krigstida stridsfält medför samt beväringarnas konditionsnivå. Beväringarnas fysiska förmåga måste höjas till en sådan nivå, att de tillsammans med sin trupp överförs till reserven med framgång klarar av att lösa sina egna stridsuppgifter enligt försvarsgren, vapenslag och utbildningsgren vid kontinuerlig stridskänning som pågår i minst två veckors tid och kan utnyttja alla sina resurser i en krävande avgörande strid som pågår 3-4 dygn utan uppehåll. En god fysisk prestationsförmåga är en grundläggande förutsättning för den militära utbildningen också under fredstid.

Den fysiska utbildningen blir gradvis allt mer krävande så att beväringarnas fysiska prestationsnivå är som högst i slutet av tjänstgöringstiden.

I början av tjänstgöringen höjs konditionen främst genom fysisk fostran. Inom stridsutbildningen är det mest centrala att lära sig krigsmannens färdigheter. Under den marschutbildning som ingår i stridsutbildningen och den träning på hinderbana som ingår i fysisk fostran lär man sig främst färdigheter och tekniker samt utvecklar grunduthålligheten.

I slutet av tjänstgöringstiden ökar strids- och marschutbildningens andel även när det gäller höjandet av konditionen, varvid den fysiska fostran i större utsträckning kommer att ha stimulerande verkan och bidra till muskulaturens återhämtning.

För att den fysiska utbildningen ska lyckas krävs att man **fäster stor vikt vid återhämtning och återställande övningar samt näringsfrågor och tillräcklig vila.**

Målsättningen med fysisk fostran är att främja ett bestående intresse för regelbunden motion i avsikt att upprätthålla och höja reservens fysiska kondition och prestationsförmåga.

Målet för utbildningen är att lära dem som utbildas olika former av motion och idrott och att utveckla deras fysiska kondition samt att skapa omväxling i tjänstgöringen.

Individuella mål

Mål har uppställts för fysisk prestationsförmåga, uthållighet, muskelkondition, orienteringsfärdighet, simkunnighet, skidning/löpning, bollspel samt självförsvars- och kampfärdigheter. Dessa utgör minimikrav och gäller beväringar som tjänstgör i tjänstduglighetsklass A.

Egenskap / färdighet	Grundutbildningsperioden	S-perioden, UOSK, RUK	Trupp utbildningsperioden
Fysisk prestationsförmåga	Att höja grund- och muskelkonditionen utgående från den individuella utgångsnivån.	Förbättring av den fysiska prestationsförmågan från nivå under G-perioden. Beredskapen säkerställs.	Tillräcklig fysisk prestationsförmåga för 3–4 dygn lång avgörande strid i krigstida uppgift.
Uthållighet	Att höja grunduthålligheten utgående från den individuella utgångsnivån.	12 min löptest minst 2400–2600 m beroende på vapenslag och utgångsnivå.	12 min löptest 2600–2800 m beroende på vapenslag och utgångsnivå.
Muskelkondition	De som utbildas kan principerna för och grundutförandena i muskelvård	Muskelkonditionsklass minst 9 p (god)	Muskelkonditionsklass minst 12 p (god)
Muskelvård	De som utbildas kan principerna för och grundutförandena i muskelvård	Kan de muskelvårdsåtgärder som främjar den egna återhämtningen	Behärskar de muskelvårdsåtgärder som främjar den egna återhämtningen
Orienteringsförmåga	De som utbildas kan grunderna i orientering så att de klarar en relativt lätt 5 km lång bana	Kan grunderna i orientering så att de klarar av en relativt lätt 5 km lång bana på 75 min i ljus och på 105 min i mörker	Klarar av orienteringsuppgifter i enlighet med den krigstida uppgiften
Simkunnighet	De som utbildas kan simma minst 25 m enligt något simsätt	Klarar av ett simprov om 200 m enligt nordisk definition och kan grunderna i att rädda sig ur vattnet	Kan utnyttja sina sim- och livräddningsfärdigheter i olika situationer
Skidning/Löpning	De som utbildas känner till teknikerna i olika grenarna	Klarar av att tillämpa färdigheterna i olika terrängförhållanden	Klarar av att tillämpa sina färdigheter i olika situationer på stridsfältet
Bollspel	De som utbildas känner till reglerna, tekniken och spelsättet i olika bollspel så att spel i tränings syfte under ledning är möjlig	Övar under spelmässiga träningar så att deras koordinationsfärdigheter utvecklas	Kan olika bollgrenar så att de kan spela i tränings syfte på egen hand
Självförvar och kampfärdigheter	De som utbildas kan grunderna i självförvar	Behärskar grunderna i självförvar	Kan tillämpa färdigheterna i olika förhållanden på stridsfältet
Teoriutbildning	De som utbildas känner till de fysiologiska grunderna för fysisk träning och hur risker i samband med fysisk utbildning förebyggs samt säkerhetsföreskrifterna. Känner till de allmänna principerna för konditions- och hälsoidrott.	Kan förebygga risker i samband med fysisk utbildning samt säkerhetsföreskrifterna. Kan de allmänna principerna för konditions- och hälsoidrott.	Behärskar förebyggandet av risker i samband med fysisk utbildning samt säkerhetsföreskrifterna. Behärskar de allmänna principerna för konditions- och hälsoidrott.

6.3 Mätning av den fysiska förmågan

Grunder

Syftet med mätningen och uppföljningen av den **fysiska förmågan** är att utreda den fysiska förmågans nivå hos beväringarna och de kvinnor som utför frivillig militärtjänst i början av tjänstgöringen (utgångsnivå) och att följa med dess utveckling under tjänstgöringstiden. I denna uppföljning används tester som mäter kondition och olika färdigheter.

Under grundutbildningsperioden och i vissa övningar under specialutbildningsperioden kan de som utbildas indelas i konditionsgrupper enligt utgångsnivån. I ett senare skede av utbildningen kan nivåskillnaden beaktas t.ex. genom uppdelning av ansvaret när det gäller transport av utrustning. En person med dålig kondition bör inte ansträngas över sina fysiska gränser, eftersom detta inte längre förbättrar konditionen utan tvärtom försämrar den.

Officiella konditionstest ordnas två gånger oavsett tjänstgöringstid. Det första testet görs efter läkargranskningen inom två veckor efter inryckningen. Det andra ordnas under de två första veckorna av trupputbildningsperioden.

Testresultaten matas in i informationssystemet över beväringarnas tjänstgöring. Uppföljningen och rapporteringen i anslutning till fysisk förmåga är viktig ur försvarets och folkhälsans synvinkel.

Man strävar efter att utföra de test som görs i början av trupputbildningsperioden i krigstida sammansättning, varvid cheferna och manskapet testas samtidigt. Med hjälp av de olika delarna av testet kan man följa med den egna konditionens utveckling när som helst under utbildningen. Anteckna din utgångsnivå, så kan du följa med hur du avancerar.

Mätningmetoder

Den fysiska funktionsförmågan mäts för **uthållighetens del genom ett 12 minuters löptest och muskelkonditionen genom ett muskelkonditionstest i tre delar.** I syfte att bedöma kroppens sammansättning mäts vikten, längden och midjemåttet i samband med muskelkonditionstestet. Den fysiska konditionen anges med ett index, som bildas av det gemensamma resultatet av uthållighets- och muskelkonditionstestet. Utgående från indexet fastställs den fysiska konditionsklassen hos en beväring eller en kvinna som gör frivillig militärtjänst. Konditionsprovet är inte en tävling, utan dess syfte är att jämföra den enskilda beväringens funktionsförmåga med hans tidigare resultat. Det första konditionsprovet är ett s.k. utgångstest, med hjälp av vilket man utgående från den fysiska konditionen fastställer en utbildningsgrupp för var och en som utbildas.

Anvisningar om säkerhet

Man får inte delta i konditionstest om man är sjuk eller konvalescent. Under det dygn som föregår konditionstestet bör man undvika hård fysisk ansträngning och vakande. Under de två närmaste dygnen före testutförandet får man inte delta i vaccination eller blodgivning.

Konditionstest utförs före måltid i slutet av förmiddags- eller eftermiddagstjänsten. Ett testutförande eller annan krävande övning kan inledas tidigast två timmar efter avslutad måltid. En måltid som intas före ett utförande bör bestå av lätt och lättsmält föda, som är rik på kolhydrater.

Löptest och muskelkonditionstest bör utföras skilda dagar.

» *Om du har symptom eller misstänker att du inte klarar av konditionstestet bör du gå via läkarundersökning innan du deltar i testet.*

Konditionsklasser

12 minuters löpning och muskelkonditionstest.
Anteckna dina målsättningar i tabellen.

Beväringar (män)

		Armpress	Magmuskelrörelse	Längd utan ansats	12 min löpning
Utmärkt	5	40	46	260 cm	3 200 m
	4,75	39	45	255 cm	3 150 m
	4,5	38	44	250 cm	3 100 m
Berömlig	4,25	37	43	245 cm	3 050 m
	4	36	42	240 cm	3 000 m
	3,75	35	41	235 cm	2 950 m
	3,5	34	40	230 cm	2 900 m
God	3,25	33	39	225 cm	2 850 m
	3	32	38	220 cm	2 800 m
	2,75	31	37	215 cm	2 750 m
	2,5	30	36	210 cm	2 700 m
Nöjaktig	2,25	29	35	205 cm	2 650 m
	2	28	34	200 cm	2 600 m
	1,75	27	33	195 cm	2 550 m
	1,5	26	32	190 cm	2 500 m
Försvarlig	1,25	23	27	185 cm	2 225 m
	1	20	22	180 cm	1 950 m
Svag	0,75	17	17	175 cm	1 675 m
	0,5	14	12	170 cm	1 400 m
	0,25	11	7	165 cm	1 350 m

Beväringar (kvinnor)

		Armpress	Magmuskelrörelse	Längd utan ansats	12 min löpning
Utmärkt	5	32	40	210 cm	2 900 m
	4,75	31	39	205 cm	2 850 m
	4,5	30	38	200 cm	2 800 m
Berömlig	4,25	29	37	195 cm	2 750 m
	4	28	36	190 cm	2 700 m
	3,75	27	35	185 cm	2 650 m
	3,5	26	34	180 cm	2 600 m
God	3,25	25	33	175 cm	2 550 m
	3	24	32	170 cm	2 500 m
	2,75	23	31	165 cm	2 450 m
	2,5	22	30	160 cm	2 400 m
Nöjaktig	2,25	21	29	155 cm	2 350 m
	2	20	28	150 cm	2 300 m
	1,75	19	27	145 cm	2 250 m
	1,5	18	26	140 cm	2 200 m
Försvarlig	1,25	15	21	135 cm	1 950 m
	1	12	16	130 cm	1 700 m
Svag	0,75	9	12	125 cm	1 450 m
	0,5	6	8	120 cm	1 200 m
	0,25	3	4	115 cm	1 150 m

Hur viktindex (BMI =Body Mass Index) bestäms

Kroppens sammansättning kan räknas ut på följande sätt: om en person väger 80 kg och är 175 cm lång, räknas indexet ut enligt följande:

$$\frac{80 \text{ kg}}{1,75 \text{ m} \times 1,75 \text{ m}} = 26,1$$

Viktindexklasserna är följande:

- undervikt: under 20
- normalvikt: 20–25
- lindrig övervikt: 25–29
- betydande övervikt: 29–32
- svår övervikt: 32–35
- sjuklig övervikt: över 35

Midjemått

De hälsorisker som förorskas av fetma (fettvävnad) beror på var fettet samlas på kroppen. Den största risken att insjukna är förknippad med fett som samlas i de inre delarna kring midjan. Detta bedöms indirekt genom mätning av midjemåttet.

Gränserna för referensvärdena för midjemåttet jämte förklaringar enligt WHO är följande för män och kvinnor:

- Midjans omkrets: män under 94 cm och kvinnor under 80 cm,
ingen hälsorisk.
- Midjans omkrets: män 94–102 cm och kvinnor 80–88 cm,
lindrigt förhöjd hälsorisk.
- Midjans omkrets: män över 102 cm och kvinnor över 88 cm,
avsevärt förhöjd hälsorisk.

6.4 Utbildning i orientering och kartläsning

Några orienteringstips:

Använd tiden rätt

- tänk först och fatta beslut först därefter
- var noggrann,
- spring när du är säker på rутten

Planera den rutt du tänker använda

- om du är osäker, rör dig längs tydligt synliga punkter i terrängen, såsom stigar, diken och linjer
- längs en stig kan du på samma tid springa längre än du om du försöker ta dig fram i snårskog
- din kondition avgör om det går snabbare att klättra uppför backen eller springa runt den
- spring klara etapper, sakta in då det blir svårt att läsa kartan

Tänk ut färdigt vad som varnar för en avvikelser från rутten

- gå från en mellanetapp till följande
- läs kartan så att du vet vad som är på kommande och kan jämföra detta med de objekt som finns längs din rutt
- mät sträckan
- välj en stoppare: "om jag går över bäcken har jag kommit för långt"

Arbeta systematiskt

- kontrollflaggorna är inte gömda, utan man märker ut platser med dem; sök alltså platsen
- om du är inom rätt område, gå systematiskt igenom det
- om du inte är säker på området, återgå till föregående terrängpunkt och försök på nytt
- bli inte nervös, utan tänk efter

Orientera själv

- om man springer efter en annan tappar man bort sig totalt
- man lär sig bara genom att orientera själv

Syftet med utbildningen i orientering är att varje värnpliktig självständigt klarar orienteringsuppgifter som motsvarar den krigstida uppgiften.

Orientering innebär att man förflyttar sig från en punkt till en annan längs bästa möjliga rutt med hjälp av karta och kompass. Punkterna kallas kontroller.

Orientering är en viktig militär färdighet och krävande motions- och teknikgren. Orientering utvecklar också effektivt den fysiska uthålligheten och förmågan att röra sig i terrängen. Orientering förutsätter både fysiska och intellektuella egenskaper.

Det viktigaste hjälpmedlet vid orientering är **kartan**. Framryckning i terrängen bygger på kartläsning och tolkning av kartan samt jämförelse mellan kartan och terrängen. Kompass behövs närmast för att man ska kunna säkerställa riktningen; i terrängen avancerar man mera sällan endast enligt kompassriktningen, eftersom kartorna i Finland är noggranna och håller hög kvalitet. Terrängen är därtill småskuren. Förmågan att orientera består av flera olika färdigheter. En orienterare bör åtminstone ha följande grundkunskaper och -färdigheter:

- kunna läsa kartan och terrängen, d.v.s. känna till hur olika terrängpunkter märks ut på kartan,
- kunna röra sig i rätt riktning i terrängen,
- kunna mäta och uppskatta sträckor och avstånd,
- kunna bestämma sin egen plats samt koordinaterna för olika punkter.
- I orienteringsövningarna ges grunderna för hur man klarar av orienteringsövningar under
- tjänstgöringen samt färdighet att ägna sig åt orientering i reserven.

Den viktigaste kartan i militärt bruk då man rör sig i terrängen är den taktiska kartan 1:50 000. En karta förvaras alltid i en kartficka av plast eller i en plastpåse, skyddad för fukt. På själva kartan görs anteckningar endast med blyertspenna eller också görs de med tusch på kartplast. På kartan får man inte göra anteckningar som avslöjar truppens verksamhet. När man läser kartan vänder man den så, att övre delen av den pekar mot norr.

Färgernas betydelse på kartan

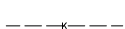
- Brun**
Markytans former; höjdkurvor, vägar
- Blå**
Vattendrag och kärr, sjöar, floder, diken, källor
- Gul**
Öppna områden; åkrar, ängar, hyggen
- Svart**
Byggnader, vägar, stigar, stenar, branter
- Grön**
Växtlighet; svårframkomlig skog
- Grå**
Kala berg

Taktisk karta 1:50 000. © 28/MYY/07

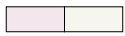

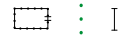
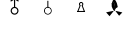

Karttecken

Liikenneverkot ja johtoyhteydet   Trafiknät och ledningsförbindelser
Traffic networks and mains

	I a luokan moottoritie, tienumero I a class motorway, road number	I a klassens motorväg, vägnummer
	I b luokan yksi- tai kaksiajoratain autotie, tunneli I b klassens bilväg med enkel eller dubbel körbana, tunnel	I b class road, single- or dual-carriage, tunnel
	II a, b luokan kaksikaistainen autotie, silta II a, b klassens bilväg med två körfält, bro	II a, b class road, double-lane, bridge
	III a, b luokan yksikaistainen autotie III a, b klassens bilväg med ett körfält	III a, b class road, single-lane
	autoliikennealue biltrafikområde	motor traffic area
	ajotie, ajopolku	körväg, körstig drive, drive path
	polku, pitkospuut	stig, spång path, causeway
	pyörätie, talvitie	cykelväg, vinterväg bicycle path, winter road
	rautatie: sähköistetty ja sähköistämätön	järnväg: elektrifierad och ej elektrifierad railway: electrified and not electrified
	lautta tai lossi	färja eller linfärja ferry or cable ferry
	laivaväylä, nimelliskulkusuunta, kulkusyvyys	farled, huvudriktning, leddjupgående ship channel, general direction, draught
	venereitti	båtled boat route
	viittoja	prickar spar buoys
	poijuja	bojar buoys
	reunamerkkejä	randmärken edge marks
	majakka, kummeli, linjamerkki	fyr, kummel, ensmärke lighthouse, cairn, leading beacon
	kaasujohto	gasledning gas pipe
	sähkölinja, pylväs	elledning, stolpe electricity line, pole
	lentokenttä	flygfält airport

Rakennukset   Byggnader   Buildings

	taajama, varastoalue	tätort, lagerområde built-up area, storage area
	kirkko, hautausmaa	kyrka, begravningsplats church, cemetery
	asuin-, loma-, liike- ja yleisiä rakennuksia bostads- och fritidshus, affärer samt allmänna byggnader	residential, holiday, commercial and public buildings
	tehdas-, talous- ja varastorakennuksia fabriks- och ekonomibygnader samt lager	factory buildings, agricultural buildings and warehouses
	vesitorni, savupiippu, radiomasto vattentorn, skorsten, radiomast	water tower, chimney, radio tower
	aita, portti, puurivi, hiihtohissi fence, gate, row of trees, ski lift	stängsel, port, trädrad, skidlift
	tuulivoimala, näkötorni, muistomerkki, tulentekopaikka vindkraftverk, utsiktstorn, minnesmärke, lägereldsplats	wind power plant, observation tower, monument, place for camp fire

Merkkienselite

Teckenförklaring

Legend

Maasto Terräng Terrain

	pelto, puutarha, niitty, metsäinen alue (valkea) åker, trädgård, äng, skogbevuxet område (vitt) arable land, garden, meadow, forested area (white)
	vaikeakulkuinen suo: puuton, metsäinen svårframkomlig myr: kal, skogbevuxen marsh, difficult to traverse: treeless, forested
	helppokulkuinen suo: puuton, metsäinen lätframkomlig myr: kal, skogbevuxen marsh, easy to traverse: treeless, forested
	soistuma försumpad mark paludified area
	avokallio, louhikko, kivikko, hietikko kalt berg, blockfält, stenfält, sandfält exposed bedrock, boulder field, rock field, bare sand
	louhos, sorakuoppa, turvetuotantoalue stenbrott, grustag, torvtäkt quarry, gravel pit, peat production area
	kaatopaikka, täytemaa, urheilu- ja virkistysalue, puisto soptipp, fylljord, idrotts- och rekreationsområde, park landfill, earth fill, sports and recreation area, park
	avoin vesijätöalue, avoin metsämaa, varvikko (Lapissa) öppet tillandsingsområde, kalhygge, rismark (i Lappland) open reliction area, open forest, brush (in Lapland)
	rantaviiva, vesialue, vedenpinnan korkeusluku, laituri strandlinje, vattenområde, vattenytans höjd över havet, brygga shoreline, water area, altitude of water surface, dock
	maatuva vesialue, epämääräinen rantaviiva, tulva-alue, kaivo uppländning, obeständ strandlinje, översvämningsområde, brunn reliction, indefinite shoreline, flood area, well
	kiviä, vesikuoppa, allas stenar, vattengrop, bassäng stones, water hole, basin
	joki, leveys yli 5 m, pato älv, bredd över 5 m, damm river, width over 5 m, dam
	puro, leveys 5 - 2 m, lände bäck, bredd 5 - 2 m, källa brook, width 5 - 2 m, spring
	puro tai oja, leveys alle 2 m bäck eller dike, bredd under 2 m brook or ditch, width under 2 m
	luonnonmuistomerkki, muinaisjäänös naturminnesmärke, fornlämnning natural monument, ancient relic

Korkeus- ja syvyyssiedot Höjd- och djupdata Heights and depths

	johtokäyrä (20, 40, 60 m) ledkurva index contour
	pääkäyrä (5, 10, 15 m) huvudkurva regular contour
	jyrkänne, luiska brant, sluttning steep, slope
	syvyysskäyrä (1.5, 3, 6, 10, 15, 20, 25 m), syvyysspiste djupkurvor (1.5, 3, 6, 10, 15, 20, 25 m), djuppunkt depth curves (1.5, 3, 6, 10, 15, 20, 25 m), depth point

Rajat Gränser Borders

	valtakunnan raja riksgräns international boundary
	rajavyöhykkeen takaraja yttre gräns för gränsson rear boundary of boundary zone
	aluevesiraja territoriaalvattengräns limit of territorial waters
	maakunnan- tai lääninraja landskaps- eller länsgräns regional or provincial boundary
	kunnanraja kommungräns municipal boundary
	luonnonsuojelu-, erityisalueen raja gräns för naturskyddsområde, specialområde conservation area, special area boundary

Paikannimistö Ortnamn Place names

Asutusnimet Ortnamn Settlement names

Björkdal
 Halosenkylä
Lauttasaari
Huuhkaja
KRISTINESTAD
KEMIJÄRVI
HELSINKI

Maastonimet Terrängnamn Terrain names

Papinsaari
Hanhiniemi
Högberget
Karhukangas
Isosuo
Paljakka

Vesistönimet Namn på vattendrag Watercourse names

Lumipuro
 Vuentokoski
 Teno
 Högbensjön
 Saarijärvi
 Päijänne

Selitteet Förklaring Specification

Terveyskeskus Urheilupuisto Luonnonsuojelualue Ampuma-alue
 Hälsocentral Idrottspark Naturskyddsområde Skjutområde

Kartan tiedot perustuvat Maanmittauslaitoksen maastotietokantaan. Maastotietokannan tietoja päivitetään 5 - 10 vuoden välein, ja karttalehden alueella voi olla eri ajankohdilta olevaa tietoa. Tiestön tiedot ovat painovuotta edeltävältä vuodelta. Kartassa olevista puutteista ja virheistä voi antaa palautetta Kansalaisen Karttapaikalla osoitteessa <www.karttapaikka.fi>. Vesialueiden syvyyssiedot pohjautuvat aineistoihin, joiden tekijänoikeudet omistaa Suomen ympäristökeskus tai Liikennevirasto. Merenkulkuun liittyvät tiedot perustuvat merikartaan. NAVIGOINNISSA ON KÄYTETTÄVÄ MERIKARTTOJA.

Kartuppgifterna bygger på Lantmäteriverkets terrängdatabas. Uppgifterna i terrängdatabasen uppdateras med 5 - 10 års mellanrum och på ett kartblad kan finnas uppgifter från olika tidpunkter. Väginformationen är från året före tryckåret. Vid eventuella fel eller brister i kartan kan respons ges på Kartplatsen för alla på adressen <www.kartplatsen.fi>. Uppgifterna om vattendjupet grundar sig på material som Finlands miljöcentral eller Trafikverket har upphovsrätten till. Den nautiska informationen bygger på sjökort. FÖR NAVIGATION SKALL SJÖKORT ANVÄNDAS.

The map data are based on the topographic database of the National Land Survey of Finland. The data in the topographic database are updated every 5 to 10 years, and the information on a map sheet can derive from different years. The road data are from the year preceding the year of printing. Feedback on any errors or flaws that the map may contain can be given at the Citizen's Mapsite at <www.karttapaikka.fi>. Data on water depths in water areas are based on material owned by copyright by the Finnish Environment Institute or the Finnish Transport Agency. The nautical data are based on a nautical chart. FÖR NAVIGATION NAUTICAL CHARTS MUST BE USED.

© 28/MYY/11

Teknisiä tietoja Tekniska data Technical data

Koordinaatisto Koordinatsystem Coordinate reference system: ETRS89 (WGS84)
 Ellipsoidi Ellipsoid Ellipsoid: GRS 80
 Karttaprojektio Kartprojektion Map projection: ETRS-TM35FIN
 Keskimeridiaani Medelmeridian Central meridian: 27°E / 500 000 m
 Korkeusjärjestelmä Höjdsystem Vertical reference system: N60

• Magneettisia häiriöitä Magnetiska störningar Magnetic disturbance

Nak35: +2°59' +2°36' +2°13'

B	D	F	H	B	D	F	H
K4222				K4224			
A	C	E	G	A	C	E	G
B	D	F	H	B	D	F	H
K4221				K4223			
A	C	E	G	A	C	E	G

Nak34: -2°13' -2°36' -2°58'

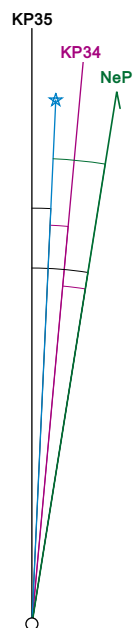
KP35 Karttapohjoinen Kartnorr Grid North 27°E

KP34 Kaistapohjoinen Zonnorr Zone North 21°E

NeP Neulapohjoinen Kompassnorr Magnetic North

★ Napapohjoinen Polnorr True North

Nek 2007.0	Neulaluvun korjaus Nåltalskorrektion Magnetic Correction	+6°26'	+107°	+114 miles
Nak35	Napaluvun korjaus Påltalskorrektion True North Correction	+2°36'	+43°	+46 miles
Nak34		-2°36'	-43°	-46 miles
Kok35	Kokonaiskorjaus Totalkorrektion Total Correction	+9°03'	+150°	+160 miles
Kok34		+3°50'	+64°	+68 miles
	Vuotuinen muutos Årlig förändring Annual variation	+0°10'	+2.8°	+3.0 miles

Ennen kartasta otetun suunnan käyttämistä kulkusuuntana maastossa on sen kompassisuunnasta vähennettävä yllä laskettu kokonaiskorjaus (Kok).

Innan den på kartan mätta riktningen används i terrängen skall ovan angivna totalkorrektion (Kok) subtraheras från kompasskursen.

Before the measured grid azimuth is used in the terrain the above-indicated total correction (Kok) must be subtracted from the bearing.

Kartalla on kuvattu kaistan TM35 mukaisten mustien koordinaattiristien lisäksi punaisella värillä kaistojen TM34 ja TM35 mukaiset koordinaattiruudut.

Förutom svarta koordinatkors i zonen TM35 har på kartan avbildats koordinatrutorna i zonerna TM34 och TM35 i rött.

On the map the grid intersections in zone TM35 are shown in black and the grids in zones TM34 and TM35 in red.

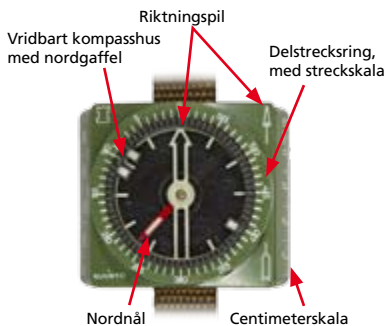
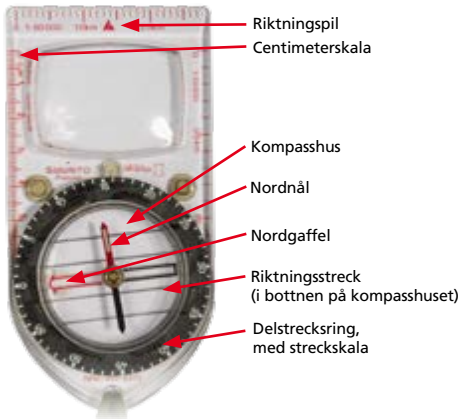
© 28/MYY/11

Användning av kompass

1. Placera kompassen på kartan med den långa sidan så att den går från fjällets topp till raststugan och så att riktpilen pekar i färdriktningen.
2. Vrid kompasshuset så att nordgaffeln vänds mot kartnorr.
3. Håll kompassen vågrätt i handen och vänd dig långsamt så att kompassnålens röda spets faller in i nordgaffeln. Riktpilen visar dig riktningen till raststugan.

Eftersom kompassnålen är magnetisk är den utsatt för störningar orsakade av metallföremål. Använd alltså inte kompassen i närheten av fordon eller kraftiga elektriska linjer. Även små metallföremål ger upphov till störningar om de är alltför nära kompassen.

Kompassdelar

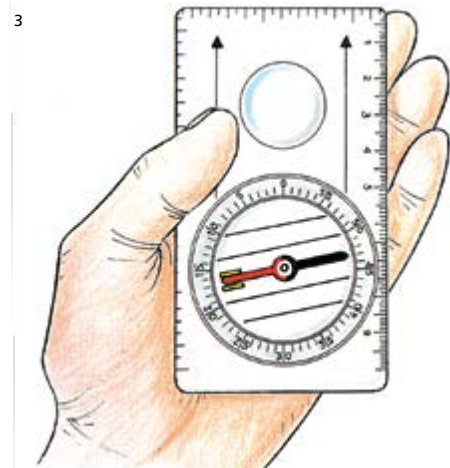
1

2

3

Mätning av koordinater på kartan

På den taktiska kartan är det geografiska koordinatsystemet (WGS84) angivet med blåa heldragna linjer (t.ex. 24 00'). I kanten anges dessutom korrigeringsarna enligt lokal tid (t.ex. -24m00s).

Grundkoordinatsystemen presenteras som ett rätvinkligt rutnät (rött) angivet i kilometer. MGRS-bokstavskoderna och koordinattalen har angivits i kanten av kartan så, att jämna hundratal och tusental kilometer har angivits med mindre bokstäver (se bild 1). Siffran och den bokstav som kombinerats med den (t.ex. 34V) anger MGRS-delzonen (zon 34, latitudband V) och bokstavsparet FM (zon 34) hänvisar till 100-kilometersrutnät. Öster om longituden 24 grader är zonen 35V. MGRS används vid angivelse av positionen enligt rutnät.

Koordinaterna mäts på kartan i allmänhet med tio meters noggrannhet. De östliga (E, easting) och nordliga (N, northing) koordinaterna anges då med fyrsiffriga serier (den sista siffran avser tiotal meter). Koordinater används vid positionsangivelse både enligt koordinatsystem och rutnät.

K-koordinaten anges i meter avrundat till närmaste tiotal meter. Fastställande av koordinater på den taktiska kartan (1:50 000) sker på följande sätt:

- Koordinatmätaren placeras i den punkt vars koordinater ska fastställas (betydande sten) enligt bilden (se bild 2).
- De första siffrorna i E-koordinaten fås från talet i kanten av kartan - det röda koordinatstrecket som finns öster om punkten. Av koordinaterna avläser man bara dem som skrivits med stora siffror, t.ex. 66.
- Efter E-koordinaten avläses de två sista siffrorna på koordinatmätarens vågräta skala, varvid E-koordinaten är 6619.
- N-koordinatens två första siffror fås från talet i övre kanten av kartbladet - det röda koordinatstrecket som finns söder om punkten. Av koordinaterna avläser man bara dem som skrivits med stora siffror, t.ex. 56.
- N-koordinatens två sista siffror avläses på koordinatmätarens lodräta skala, varvid N-koordinaten är 5646.

Bild 1

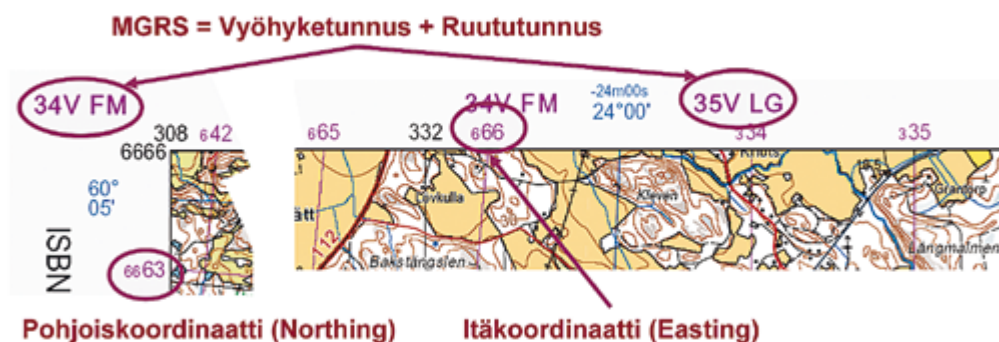
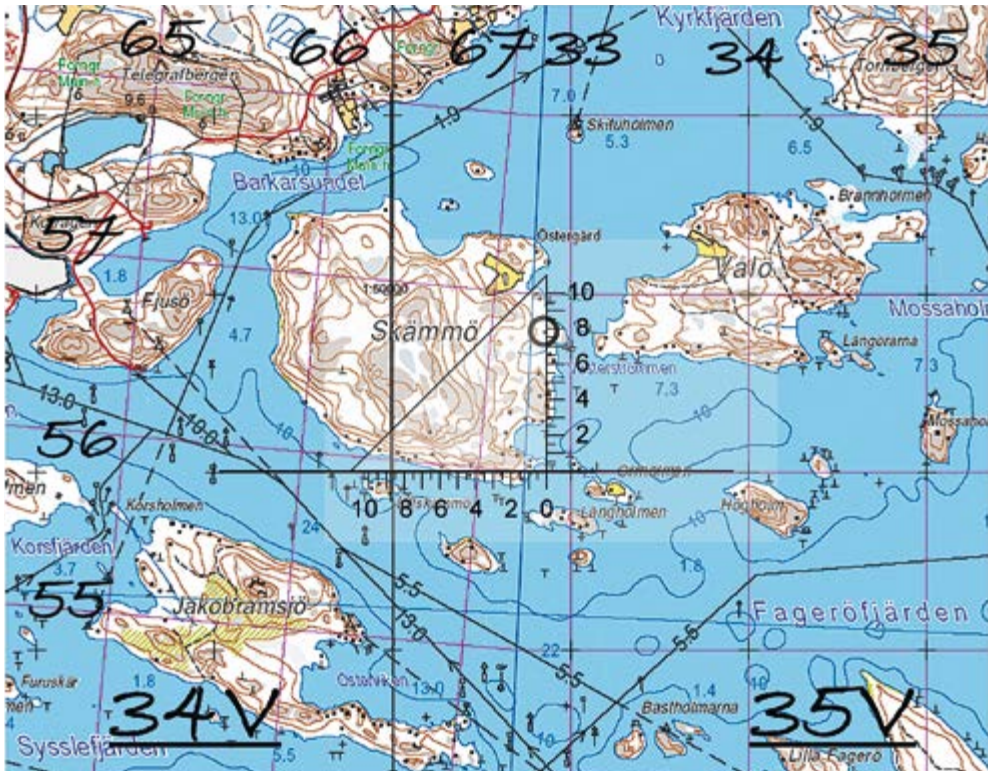

Bild 2

Bild 3

Positionen kan anges på två alternativa sätt.

Då positionen anges utgående från koordinaterna fogas till koordinaterna signumet för delzonen som avläses på kanten av kartan (34) och bokstaven N som anger det norra halvklotet. Det ovan fastställda objektets (stenens) koordinatbaserade position är 34 N 6619 5646.

Den rutnätsbaserade positionen (MGRS) anges genom att man lägger till signumet för delzonen och kännetecknet för rutnätet. Koordinatvärdena avrundas alltid nedåt. Det positionsbestämda objektets (stenens) position är således 34VFM 96619 5646. Rutnätspositionen är alltid entydig.

Då man fungerar vid kanten av en zon kompletteras positionsrutan genom att man ritar så att man får en punkt för koordinatmätaren. På bilden (se bild 3) är positionen för det objekt som bestäms (byggnaden) på UTM35-området 35 VLG 3287 5678 enligt MGRS.

6.5 Löpning och skidning

Löpning

Löpning utgör den grundläggande träningsformen vid konditionsträning. Löpning är ett enkelt och effektivt sätt att höja den fysiska grundkonditionen och öka uthålligheten. Löpträningarna kan utföras med jämn löphastighet (JL) eller i intervaller med hög löphastighet (IHL). Mångsidiga löpträningar utvecklar den fysiska konditionen bättre än monotona och ensidiga övningsmoment.

Löptechnik kräver samarbete mellan nervsystem och muskler, så att löpandet blir så effektivt

och ekonomiskt som möjligt. På sträckor över 5 kilometer accentueras löpningens ekonomi, och en studsande löpstil som förbrukar mycket energi straffar sig. Genom rätt löptechnik förebyggs även skador. Då foten träffar marken i rätt vinkel besparas fotbladen, vristerna, knäna, höfttrakten och nedre delen av ryggen från ansträngningsskador.

Det är svårt att ge något allmängiltigt råd om vilken löpstil som är den bästa möjliga för varje individ. Var och en bör därför själv försöka finna det naturligaste och mest njutbara sättet att löpa. På stilen och löptechniken inverkar å ena sidan löparens egenskaper, t.ex. kroppsbyggnad, fysisk kondition och arvsanlag, och å andra sidan de yttre omständigheterna, t.ex. underlag, klimat och skodon.

Exempel på mångsidig löpträning:

Övning	Målsättning	Prestation
JL-lätt	Utvecklande av grunduthålligheten	<ul style="list-style-type: none"> - man försöker hålla samma tempo hela tiden - samma pulsfrekvens hela tiden - pulsfrekvens 120–150/min - hastighet 4.30–7 min/km - sådant tempo att man kan prata - vid behov går man i uppförsbackar - man bör svettas under prestationen - när konditionen stiger kan man fortsätta med JLLätt också på långa sträckor
JL-rask	Utvecklande av fartuthålligheten - med fartuthållighet avses förmågan att röra sig länge med stor effekt - man utvecklar en egenskap som t.ex. bestämmer resultatet i Coopertestet	<ul style="list-style-type: none"> - man försöker hålla konstant tempo under hela prestationen - pulsfrekvensen kan öka en aning i slutet av övningen - pulsfrekvens 150/170/min - tempot bör vara så att man svettas och blir andfådd
IHL	Utvecklande av snabbhets- och fartuthålligheten samt den maximala uthålligheten -träningensintensiteten blir hög - träningen av den maximala effekten förbättrar tävlingsförmågan. God grundkondition krävs.	<p>5 km länk t.ex. på följande sätt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gå raskt 500 m - jogga 1000 m - accelerera så att farten ökar under sträcka av 100 m och når full fart i slutet av sträcka, gå däremellan - spurtens längd 3 x 100 m - nedförsbackar med uttalat långa steg och uppförsbackar med korta steg, plana sträckor i lugnt tempo 200 m - snabba spurtar med full fart, emellanåt gång, spurtens längd 3 x 80 m - lätt löpning 500 m - gång 500 m <p>I övningen kan ingå längre spurtar, språngövningar etc. Vid IHL-övningar kan man variera intensiteten och sträckorna efter tycke, men man bör beakta principen ovan. Ju högre intensiteten i övningen är, desto längre tid tar återhämtningen.</p>

Styr din löprutt mot mjuka underlag, såsom motionslingor, skogsstigar och moar. Riklig löpning på hårt underlag, såsom asfalt, ökar risken för belastningsskador.

Skidning

De finländska soldaterna har minnet av vinterkriget flygande skidpatruller att slå vakt om. Skidförmågan är fortfarande en av de grundläggande färdigheterna när det gäller krigföring vintertid.

Målsättningen med **försvarsmaktens skidundervisning** är att ge dem som utbildas grundläggande kunskaper om och färdigheter i skidning, med hjälp av vilka det är möjligt att avancera ekonomiskt på skidor på stridsfältet, under olika förhållanden.

Målsättningen med skidundervisningen är att soldaterna klarar av att i full stridsutrustning och i stridsdugligt skick utföra en 10 kilometer lång skidmarsch på två timmar samt en ca 30 km lång motor- och skidmarsch som sträcker sig över en natt.

Skidundervisningens uppgift är också att utveckla beväringarnas fysiska kondition och muskeluthållighet.

Beväringsscheferna lär sig att leda skidövningar och ge grunderna i skidundervisning samt upprätthålla truppens prestationsförmåga och utbildningsduglighet under skidmarscher.

Beväringsscheferna fungerar i täten av truppen när det gäller strid och rörelse.

Målet med skidutbildningen är även att främja ett bestående intresse för regelbunden skidåkning i reserven.

God skidteknik innebär att man kan skida med lätthet och behärskar olika situationer oavsett terräng och förhållanden. Med hjälp av bra teknik kan skidlöparen njuta av att röra sig på

skidor.

Man lär sig en bra teknik genom att skida i olika slags terräng och på omväxlande banor.

Genom att repetera de rörelser som behövs vid skidlöpning slipas utförandena samtidigt som de kräver mindre energi än tidigare. En god teknik är löpande, fartfylld och ser lätt ut. Vid utförandet används även individuella stilar.

Grunder för ekonomisk skidning

- god balans,
- smidiga och fortlöpande rörelser,
- långa och accelererande rörelsebanor,
- att överkroppen utnyttjas effektivt vid stavtag,
- att tyngdpunkten flyttas till den glidande skidan i rätt tid,
- att hastighet och acceleration fördelas rätt,
- rytmiska rörelser och avslappning.

Det är lätt att valla skidorna

Skidorna glider och fäster bättre om man vallar dem före skidövningen. Då är det lättare att lära sig skidtekniker och det känns angenämt att skida. Genom regelbunden vallning sköter man samtidigt om skidorna.

För vallning av **skidorna** behövs glidvalla, fästvalla, strykjärn, sickel, kork, borttagningsmedel och sandpapper (grovlek 150). Skidorna kan sättas i skick parvis. Vallningen inleds med att man rengör skidorna med borttagningsmedel eller metallsickel. Låt borttagningsmedlet avdunsta från skidorna under några minuter.

Smält eller gnid in universalglidvalla på skidornas glidyta. Smält därefter glidvalla jämnt över skidans yta. Rör på strykjärnet hela tiden så att skidans botten inte bränns av det heta järnet. Temperaturreglaget på strykjärnet ska vara inställt på **ylle eller två prickar**.

Låt skidvallen kallna 5-10 minuter. Sickla bort överflödigt glidvalla först från glidspåret, sedan från kanterna och sist från glidyterna. Överflödigt glidvalla samlar smuts under skidan och försämrar således dess glidegenskaper.

Skidans fästegenskaper förbättras med hjälp av fästvalla. Till att börja med görs skidornas fästområde strävare med sandpapper på sträckan mellan 20 cm bakom och 30 cm framför bindningen. På detta sätt hålls fästvallen bättre kvar på skidan.

Efter detta läggs 2-4 tunna lager fästvalla enligt föret på fästområdet. Det första lagret smälts med hjälp av strykjärn. Också detta gör att fästvallen hålls kvar på skidan. De övriga skikten utjämnas med handflatan eller med kork. Det före i vilket fästvallen används anges alltid på burken.

Vid istandsättningen av **vallningsfria skidor** behövs glidvalla, strykjärn, sickel, borttagningsmedel och sandpapper (grovlek 150). På vallningsfria skidor används inte fästvallor. Skidans fästegenskaper förbättras genom att fästområdet görs strävare med sandpapper. Vid blidföre läggs 3-4 lager silikon på glidområdet. Man låter skidorna torka 5-10 minuter mellan lagren. Glidvalla läggs på vallningsfria skidor på samma sätt som i fråga om vanliga skidor.

6.6 Motionsrekommendationer, återhämtning och säkerhet

Motionsrekommendationer

Inled motionsutövningen försiktigt och lyssna till din kropp. Kom ihåg att varje träningspass omfattar uppvärmning, stretching och muskelsvård. Ökad motion höjer din kondition till god nivå redan inom 3-6 månader, varför du har goda möjligheter att inleda ett livslångt motionsintresse under beväringstjänsten. Om du avbryter träningen efter tjänstgöringen sjunker din kondition snabbare än den stiger. En god fysisk kondition förutsätter regelbunden motion.

Fortsätt att utöva motion efter beväringstjänstgöringen:

- motionera minst två, men **helst 3-5 gånger per vecka**
- ett träningspass bör vara minst 20-60 minuter
- rör dig så energiskt att du blir andfådd och börjar svettas
- träningens effekt bör vara 60-90 procent av den maximala pulsfrekvensen. Om du inte känner till din egen maximala frekvens: minska 220 med din egen ålder. En 20-åring borde alltså träna med en frekvens om minst 120 slag i minuten för att träningsverkan på blodcirkulationen och andningsorganen ska vara tillräcklig.
- kom ihåg att träna uthållighet, muskeltendition, snabbhet, muskelkontroll (färdigheter) och rörlighet mångsidigt. Mångsidiga färdigheter ökar njutbarheten.
- vid sidan av högeffektiva bollövningar är det bra att minst en gång i veckan göra en över en timme lång grunduthållighet-sövning (t.ex. gång, stavgång, löpning eller skidning), så att andningsorganen och blodcirkulationen utvecklas optimalt muskeltenditionen; muskelstyrkan och muskeluthålligheten bör upprätthållas genom regelbunden träning varje vecka

(20–60 minuter, 2–3 gånger per vecka).

God muskeltidning är en grundläggande förutsättning för fungerande hållnings- och rörelseorgan samt god arbetsförmåga.

Var fördomsfri och pröva på olika motionsformer. Nöj dig inte bara med en gren, utan rör dig mångsidigt.

Återhämtning

Med återhämtning avses korrigerig av de förändringar som den fysiska ansträngningen har föranlett i kroppen och ämnesomsättningen.

Kroppen utvecklas inte under ansträngningen, utan under återhämtningsfasen.

Kontinuerlig, enformig träning utan viloperioder är ett ineffektivt sätt att förbättra konditionen.

Åtminstone följande faktorer främjar återhämtningen:

- att uppvärmning och nedvarvning alltid ingår i idrottsutförandet (10–15 min)
- regelbunden muskeltvård (15–30 min/gång)
- upprätthållande av vätskebalansen, att man vid ett träningspass som räcker över en timme har vätska med sig
- mångsidig näring, rikligt med kolhydrater och litet fett, minst två varma mål mat per dygn
- lätt och återställande motion efter hårda träningar
- tillräcklig vila/sömn, 7–8 timmar per dygn under återhämtningsfasen, omväxlande ansträngning och vila
- mångsidigt liv, som är rikt på stimulans.

Rökning och bruk av alkohol och andra njutningsmedel gör återhämtningen långsammare.

Säkerhet

1. Lyssna till din kropp och reagera därefter
  - inled träningspasset försiktigt och öka belastningen vartefter
  - rör dig på din egen kropps och konditions villkor
  - avbryt utförandet, om du inte mår bra
2. Motionera inte när du är sjuk/konvalescent
3. Undvik att motionera innan två timmar har gått sedan du ätit
4. Undvik alkohol och tobak innan och medan du motionerar
5. Beakta omgivningen och förhållandena
  - sträng kyla
  - hög temperatur
  - klädsel och ansträngning enligt omständigheterna
  - rätt val av skor
6. Undvik att motionera efter blodgivning eller vaccination (ett dygn)
7. Aktiv muskeltvård förebygger belastningsfrakturer.

6.7 Muskelvård och stretchrörelser

Muskelvård

Med muskelvård avses alla de åtgärder och funktioner som har som mål att återställa musklerna, nerv-muskelsystemet och psyket efter olika grader av ansträngning. Åtgärderna kan vara antingen individuella eller utföras av en annan person.

Stretching

Stretching är den viktigaste personliga muskelvårdsmetoden. Avsikten med stretching är att förbereda musklerna och kroppen för den kommande ansträngningen samt återställa de ansträngda musklerna till vilolängd genom rätt inriktade och lugna täjningsrörelser. Stretchingen kan indelas i aktiva och passiva täjningar (med stridsparet).

Regelbunden stretching är av obestridlig betydelse när det gäller att förebygga belastningsskador och olycksfall. Det är alldeles klart att spända och låsta muskler är mångdubbelt mer utsatta för olika skador och inflammationer i senor och senskidor än väl sträckta och återställda muskler.

Stretchingens utförande och längd beror på dess syfte. Följande principer kan användas som indelningsgrund:

1. **Uppmjukande stretching som utförs före en fysisk ansträngning.** Målet med stretchingen är att värma upp de muskler som utför muskelarbetet. Rörelserna varar relativt **kort tid, 2–5 sekunder**, och de kan upprepas flera gånger.
2. **Återställande stretching som utförs efter fysisk ansträngning.** Målet med stretchingen är att sätta igång återhämtningsprocessen och försätta musklerna i vilolängd. Rörelserna kan vara **15–30 sekunder**; den smärtröskel som känns vid stretchingen får på inga villkor överskridas. Man kan fortsätta att stretcha senare, 1–3 timmar efter att ansträngningen avslutats.
3. **Fristående stretchövning som ökar smidigheten och rörligheten.** Avsikten med stretching är att öka musklernas smidighet och ledernas rörlighet. Stretching lyckas bäst genom upprepade rörelser som utförs i extremläge och som **varar länge, t.o.m. två minuter**. Samma muskelgrupp kan stretchas flera gånger så, att man emellanåt stretchar en annan muskelgrupp och sedan återgår till de hårdast spända muskelgrupperna.

Energiförbrukning och återställning i olika situationer samt vid belastning:

Belastning/ prestation	Förbrukning	% av maximal syre- upptagningsförmåga	Puls	Obs.	Åter- hämtning	Belastnings- koefficient
Vila, 8h sömn	1 kcal / min 480 kcal					
Grundläggande ämnesomsättning	2000–2500 kcal / 70 kg, 1900–2100 kcal / 55 kg			Beklädnad, luftens temperatur		
Vardagssysslor, bastjänstgöring	2–5 kcal / min	25 %				1
Lätt motion – utb. där man rör på sig, gympa, tävlingslekar – sluten ordning – vapenhantering	5–8 kcal / min	30–35 %	80–120	50–70 % av energin från fett	under en timme	2
Medeltung motion – rask gång – joggning – cykling – frisim – muskerekonditionsutbildning – orienteringsutbildning – skid-/fotmarsch – fysisk stridsutbildning – exceptionellt tungt arbete – bollspel	10–15 kcal / min	40–60 %	120–150	Hälften av energin från kolhydrater, mängden minskar mot slutet	Flera timmar	3
Tung motion – intensivträning hos idrottare – utbildning på hinderbana – tävlingsutförande/tung marsch – hård stridsutbildning – flera fysiska utföranden per dag	20 kcal / min	70–85 %	Över 150–max	En toppmaratonlöpare förbrukar (2 h) 2600–2800 kcal över den grundläggande ämnesomsättningen	10–46 timmar	4
Flera dygn lång ansträngning – stridsövning – skjutläger – flera dygn lång marsch	Totalförbrukning 3500–4000 kcal / dygn	30–60 %	80–150	Påfyllnaden av energiförråden avtar under övningar som räcker flera dygn	Flera dygn	5

De 10 budorden för muskelvård och stretching

1. Tjänj regelbundet och mångsidigt
2. Reservera tillräckligt med tid
3. Kom ihåg att värma upp en aning innan du börjar stretcha
4. Inta en ställning som är inriktad på rätt muskel och tjänj muskeln lugnt, inte med knyckiga rörelser, tjänjningens längd beror på syftet
5. Kom ihåg rätt andningsteknik: långsamt och djupt, håll inte andan
6. Kom ihåg att slappna av
7. Njut av känslan att musklerna sträcks, slut vid behov ögonen
8. Jämför dig inte med andra när du stretchar
9. Överskrid inte smärtröskeln när du stretchar
10. Utför inte rörelser som känns obehagliga

Musklerna på baksidan av axeln

De bakre överarmsmusklerna, sträckmuskeln

De sneda magmusklerna, tjänjning av sidan

Musklerna på framsidan av låret

Musklerna på baksidan av låret

Lårets adduktormuskler

Musklerna på insidan av låret

Sättesmusklerna

Nackmusklerna

De långa ryggmusklerna

Musklerna i underarmen

Musklerna på baksidan av låret

Böjmusklerna i höften

Akillessenan

Vadmuskeln

Bröst- och armmusklerna

Vård av idrottsskador genom trefasmetoden

Vid akuta idrottsskador används en s.k. trefasmetod, som varje utbildare och beväring bör känna till. Om trefasmetoden inleds snabbt och utförs noggrant underlättas diagnostiseringen, fastställandet av vårdbehovet och skadan läkas avsevärt snabbare.

Åtgärder vid akut idrottsskada

1. Vården inleds snabbt
  - **kallt omslag**, t.ex. snö, is- eller fryspåse
  - **högläge**, skadan ovanför hjärtats nivå
  - **tryck/kompression**, t.ex. förband, handduk, skjorta

Första hjälpen måste vidtas **genast, under de första 30 sekunderna** efter skadan, varefter

2. Patienten förs till läkare
  - skadan diagnostiseras och
  - vårdbehovet fastställs
3. Efter detta inleds de fortsatta vårdåtgärderna.

6.8 Försvarsmaktens idrottsmärken

Under sin tjänstgöringstid kan beväringen erhålla idrottsmärken i skytte, skidning, konditionsidrott, löpning, orientering, simning (inkl. livräddning) och friidrott. Fråga utbildarna för vilka idrottsprestationer man kan få rätten till ett idrottsmärke.

De enskilda resultatgränser som berättigar till respektive märke presenteras i den administrativa normen PUOLUSTUSVOIMIEN VALMENNUS-JA KILPAILUTOIMINTA.

I tabellen nedan presenteras några exempel på de resultatgränser som vanligen uppnås.

6.9 Beväringsarnas idrottsklubb (Biffen, fi.VLK)

Finlands Militäridrottsförbund (SOTUL) ordnar tillsammans med beväringsskommittéerna idrottsklubbverksamhet för beväringarna under deras fritid. Syftet med verksamheten som inleddes 1987 är att förbättra beväringarnas trivsel och tjänstgöringsmotivation. Syftet med verksamheten är att:

- bekanta sig med nya motionsformer,
- ge möjlighet att delta i ledd idrottsklubsverksamhet,
- lära ut färdigheter som man har nytta av även i det civila,
- sänka tröskeln när det gäller att börja motionera och skapa ett bestående intresse för motionsutövning.

Beväringarnas idrottsklubbar fungerar på beväringarnas villkor. Verksamheten bygger på beväringarnas villighet och intresse att ägna sig åt olika motionsformer. De populäraste motionsformerna har varit bollspel, kampsporter och olika grundläggande motionsformer.

Idrottsmärke	III	II	I	M	FM
Skyttmärke – skjutskicklighetstest – militära FM-tävlingar	5–8 träffar	9–10 träffar	11–12 träffar	plats I–III	
Skidmärke – trpförb (motsv.) tävling – militära FM-tävlingar – militära VM-tävlingar – FM-tävlingar, ungdomsserier	40 %	20 % 40 %	5 % 15 %	plats I–III plats III–IV plats II–III	plats I–II plats I
Konditionsmärke – 12 min löpning (män) – 12 min löpning (kvinnor)	2 200 m 2 000 m	2 600 m 2 400 m	3 000 m 2 800 m		
Orienteringsmärke – trpförb (motsv.) tävling – militära FM-tävlingar – militära VM-tävlingar – FM-tävlingar, ungdomsserier	50 %	20 % 40 %	5 % 15 %	plats I–III plats II–IV plats II–III	plats I–II plats I
Uintimerkki – 100 m frisim – 400 m frisim – 100 m bröst – 100 m rygg – 100 m fjärl	Ingen tidsgräns	01:06,50 05:28,00 01:27,00 01:22,00 01:18,00	01:01,50 04:58,00 01:19,00 01:14,00 01:09,00	56,50 s 04:28,00 01:13,00 01:07,00 01:02,00	54,50 s 04:12,00 01:09,00 01:02,00 59,50 s
Urheilun yleismerkkejä – 100 m löpning – 400 m löpning – 1 500 m löpning – 3 000 m löpning – maraton juoksu – maratonlopp – längdhopp – höjdhopp – kulstötning – spjutkastning		11,70 s 53,10 s 04:13,00 09:10,00 03:49,00 610 cm 180 cm 12,50 m 55,00 m	11,25 s 50,90 s 03:59,00 08:40,00 02:38,00 660 cm 192 cm 13,70 m 63,00 m	10,85 s 49,00 s 03:50,00 08:17,50 02:26,00 710 cm 207 cm 15,90 m 72,50 m	10,50 s 46,80 s 03:42,00 07:58,00 02:17,30 775 cm 221 cm 18,70 m 77,50 m

För skapandet av förutsättningar för klubbverksamheten ansvarar en handledare som utsetts bland personalen, men i klubbarna är det beväringarna själv som leder sin verksamhet. Under sin tjänstgöring har beväringarna möjlighet att bli idrottsklubbsledare. Militäridrottsförbundet ordnar 8 riksomfattande kurser för idrottsklubbsledare per år.

Finlands Militäridrottsförbunds tävlingsverksamhet för beväringar

Finlands Militäridrottsförbund SotUL ordnar tillsammans med beväringkommittéerna motionsidrottsevenemang samt tävlingar för beväringarna i följande grenar: fälttävlan, golf, frisbeegolf, fasadklättring, skjutning med luftvapen, judo, boxning, brottning, innebandy, inomhusrodd, militär bänkpress, tennis, futsal, simning military cross training och Mixed Martial Arts.

Ytterligare information om verksamheten får du på beväringkommittén och på militäridrottsförbundets webbsida sotilasurheilu.fi.

6.10 Förplägnad och näring

Att övergå från skolbänken till beväringstjänsten innebär ökad fysisk ansträngning. Den ofta flerfaldigade fysiska aktiviteten förutsätter även förändringar i matvanorna. Näringen har stor betydelse när det gäller att upprätthålla och utveckla soldatens prestationsförmåga och utbildningsduglighet. **Genom riktiga matvanor orkar du mera och återhämtar dig snabbare från de ansträngningar tjänstgöringen innebär.** Goda kostvanor är på lång sikt också en garanti för den egna hälsan och kroppens välbefinnande.

Beväringarna serveras dagligen **morgonmål, lunch och middag samt kvällsmål.** Under hård ansträngning bör människan under ett dygn äta 4-6 måltider/mellanmål som innehåller rikligt med kolhydrater och tillräckligt med proteiner. Det är fördelaktigt med tanke på kroppens funktion om näringen intas i små portioner flera gånger under dagen. Genom detta hålls kroppens energiförråd på en jämn nivå. Mellan en måltid och en idrottsprestation bör det gå 1-2 timmar. En paus som är längre än 6 timmar är för lång: energiförrådet tar slut och du orkar inte.

Människans energibehov är beroende av hur effektiv och lång den fysiska ansträngningen under dagens lopp har varit. Den del av den förtärda energin som är överflödigt omvandlas i kroppen till fett och ökar således kroppens vikt. Vid lätt ansträngning som varar en kort tid är kroppens energibehov ca 2000—2500 kcal per dygn, medan kroppen kan förbruka över 4000 kcal per dygn vid hård ansträngning som varar länge. Även dina tjänstgöringsdagar är olika ansträngande, så det är bäst att du ger akt på ditt eget dagliga behov av näring.

Den energimängd som ingår i beväringens dagliga kost är 3000–3400 kcal. Energimängden i fältbespisningen är 20 procent större, d.v.s. ca 4000 kcal per dygn. Om du äter de dagliga måltider som serveras inom försvarsmakten får

du tillräckligt med energi, spårämnen och vitaminer.

Beväringens kost består av blandkost enligt kostcirkeln, där betydelsen av spannmål, grönsaker, frukter och bär betonas. Dessa livsmedel är de viktigaste kolhydrat- och fiberkällorna. **Kolhydraterna är den viktigaste energikällan för en beväring som rör mycket på sig.** En kost som innehåller rikligt med kolhydrater främjar kroppens återhämtning efter de dagliga ansträngningarna. En blandkost som är rik på grönsaker innehåller också mycket vitaminer och spårämnen som är viktiga för kroppen.

Mjölksprodukter samt kött, fisk och kött av fjäderfä är de viktigaste källorna till protein, av vilka man bör få tillräckliga mängder genom den dagliga näringen. **Proteinerna är kroppens viktigaste byggmaterial.** Om du dagligen äter alla de måltider som serveras får du cirka 150 g protein.

Fysisk ansträngning ökar inte behovet av fett, varför man vid sammansättningen av den dagliga kosten bör välja livsmedel med låg fetthalt eller fettfria alternativ, särskilt i fråga om kött och mjölkprodukter. Av produkter som innehåller rikligt med fett och/eller rent socker, såsom godis, choklad, bakverk, wienerbröd och munkar bör man äta bara litet i gången och sällan. Nämnade produkter innehåller rikligt med energi, men innehåller bara små mängder livsnödvändiga näringsämnen. På brödet och i matlagningen är det bra att använda växtmargarin och -olja. Dessa innehåller rikligt med omättade fettsyror och bara små mängder mättade fettsyror, som ökar blodets kolesterolhalt.

Hälsosam och mångsidig näring innehåller (E% = procent av totalenergin)

- 55–60 E% kolhydrater
- 25–30 E% fett
- 10–15 E% protein.

Med hjälp av följande tumregel kan du försäkra dig om att din kost innehåller tillräckligt med näringsämnen som ger energi, vilket är viktigt för återhämtningen, samt dessutom rikligt med vitaminer och spårämnen:

1. Ät varje gång det serveras

- spannmålsprodukter; bröd, gröt eller müsli
- grönsaker, frukter eller bär

2. Ät dagligen

- potatis och rotfrukter
- mjölkprodukter; mjölk, surmjölk, yoghurt, fil eller ost
- kött, fisk, höna eller ägg

3. Ät med eftertanke

- smör, margarin, lättmargarin och olja
- socker, godis, bakverk och läskedrycker
- stekt mat
- snabbmat; hamburgare, pizza etc.
- chips och motsvarande mellanmål
- salt (högst 5 g per dygn, observera även det dolda saltet)

Följ med hur din vikt utvecklas. Under militärtjänsten utvecklas dina muskler, varför en liten viktökning är naturlig. Om du börjar gå upp i vikt bör du misstänka den överskottsning - såsom godis, munkar och beställningspizzor - som du eventuellt hemfallit åt. Det bör råda balans i matintaget och energiförbrukningen.

Följ dessa hälsosamma kostråd även under fritiden, veckosluten och i reserven efter tjänstgöringens slut.

Mångsidig näring

Exempel på livsmedelsmängder vid ca 10 MJ /2400 kcal) dygnsförbrukning

- mjölkprodukter, fettfria eller med låg fetthalt 6-7 dl, 30 g ost
- matfett 40 g
- spannmålsprodukter 300 g
- potatis 250 g
- rotfrukter, grönsaker, bär och frukter 450 g
- kött, fisk och ägg 220 g

Exempel på livsmedelsmängder vid ca 13,4 MJ (3200 kcal) dygnsförbrukning

- mjölkprodukter, fettfria eller med låg fetthalt 7-8 dl, 30 g ost
- matfett 50 g
- spannmålsprodukter 310 g
- potatis 500 g
- rotfrukter, grönsaker, bär och frukter 600 g
- kött, fisk och ägg 240 g

Kom ihåg att dricka tillräckligt

En vuxen man består till 60 % och en kvinna till 55 % av vatten. Vattnet är av stor betydelse när det gäller energiproduktionen, matsmältningen, absorptionen av näringsämnen och transporten av dem till olika delar av kroppen. Särskilt central är vattnets roll när det gäller att reglera kroppens temperatur och avlägsna slaggprodukter ur kroppen.

Vattnets omsättning i kroppen är snabb. Under normala omständigheter utgör vätskeförlusten i form av urin, avdunstning via andningen och via huden eller avföringen **1,5–2 liter** per dygn. Vid mycket varmt väder under stark ansträngning kan vätskeförlusten stiga från det normala till t.o.m. sex liter. **Vid långvarig ansträngning såsom skid-/fotmarsch kan vätskeförlusten vara 4–5 liter.**

Man kan börja förebygga vätskeförlust **redan före** den fysiska ansträngningen genom att dricka ordentligt. I allmänhet förutsätter en idrottsprestation/stridsövning som räcker över en timme att vätska intas. Man bör inta 1–2 deciliter vätska med 10–15 minuters mellanrum. På så sätt utgör den vätska man intagit under en timmes tid ca en liter, vilket är ungefär den maximala mängd vätska som kroppen absorberar. Att dricka vatten, svag saft eller utspädd sportdryck (2,5–5 % lösning) är det effektivaste sättet att upprätthålla kroppens vätske- och elektrolytbalans.

6.11 Psykisk förmåga

Psykisk förmåga innebär förmåga att handla ändamålsenligt i utmanande och belastande situationer som kan förändras snabbt. En god psykisk förmåga hjälper soldaten att möta belastande och stressande situationer, både under normala förhållanden och undantagsförhållanden och fungera i dem och att återhämta sig från dem så snabbt som möjligt.

Psykisk förmåga innebär bland annat förmåga att upptäcka och uppfatta helheter och viktiga detaljer samt den växelverkan som sker mellan dem. Den psykiska förmågan bygger på självbilden och självkänndomen samt tilliten till den egna förmannen, vapnen och gruppen. Den psykiska förmågan inverkar på beslutsförmågan, den militära disciplinen och självsäkerheten samt viljan att fylla sin uppgift och vinna striden.

En psykiskt sett handlingskraftig soldat är självsäker, modig och målmedveten och möter livets utmaningar på ett positivt och optimistiskt sätt genom att visa självbehärskning, uthållighet och balans i sina val och gärningar. En psykiskt sett handlingskraftig soldat handlar ihärdigt i syfte att uppnå det aktuella mål som uppställts.

Stödjande av den psykiska förmågan

Varje beväring genomgår psykologisk testning i början av tjänstgöringen. Genom testningen klarläggs beväringens psykiska lämplighet till exempel för ledaruppgifter.

Den psykiska förmågan kan utvecklas genom utbildning och träning. Beväringarnas utbildning för utveckling av funktionsförmågan omfattar träning av förmågan att hantera stress samt krishjälp (defusingmetoden). Vidare utbildas beväringarna att möta krävande situationsituationer som uppstår under undantagsförhållanden.

Beväringarnas psykiska förmåga utvecklas även genom att beväringarna får öva sig i att ställa upp individuella mål för utvecklingen i syfte att förbättra den egna psykiska förmågan.

Truppförbandets nätverk för stödtjänster (socialkuratorn, militärprästen, sjukskötare, BevKom och den avlönade personalen vid enheten) är till för beväringarna. I sista hand är vi alla skyldiga att stöda vår tjänstgöringskamrat enligt principen "Kaveria ei jätetä".

Med tanke på eventuella dödsfall och allvarliga olyckor finns i truppförbandet en grupp yrkesutbildade personer som ger psykosocialt stöd och som vid behov ordnar och erbjuder stöd samt rådgivningstjänster.

6.12 Social förmåga och sociala frågor

Social förmåga innebär förmåga att uppfatta sig själv och andra som en del av gruppen och färdigheter att på ett ändamålsenligt sätt fungera som en del av gruppen. En förutsättning för social förmåga är bland annat god självkänndomen och å andra sidan en förmåga att leva sig in i en annan persons ställning/situation och känslor (empatisk förmåga). Förmåga till växelverkan och mänskliga relationer, samlevnad, samarbete, gemenskap, hänsyn till andra och andan "man överger inte sin kamrat" utgör en viktig del av den sociala förmågan.

En beväring med social förmåga har goda färdigheter att fungera i grupp och värnar om mänskliga relationer och vänskapsförhållanden som är viktiga för honom eller henne och som bygger på tillit och ömsesidig aktning. Vidare upprätthåller han eller hon växelverkan, d.v.s. tanke-, åsikts- och erfarenhetsutbyte som är trevligt för båda parterna.

Målsättningen för utvecklingen av den sociala förmågan är sammanhållningen i gruppen, som i undantagsförhållanden är en avgörande faktor med tanke på stridseffekten.

Sociala frågor

Rådgivning och stödtjänster

Den värnpliktige har rätt att vid behov få sakkunnig hjälp i socialskyddsfrågor som gäller tjänstgöringen. Tjänster inom socialsektorn finns att få vid försvarsmaktens alla staber, inrättningar och truppförband. Socialcheferna vid Huvudstaben leder, styr, planerar och koordinerar det sociala arbetet inom försvarsmakten. Socialkuratorerna vid truppförbanden ansvarar för den sociala verksamheten och för rådgivning när det gäller sociala frågor.

Socialkuratorn stöder vid behov beväringar och personal i förändrade livssituationer och kriser genom de metoder som socialarbetet erbjuder. Socialkuratorn hjälper beväringarna i synnerhet genom rådgivning i socialskyddsfrågor, arbets- och studiefrågor, människorelationer, tjänstgöringsmotivation och andra problemsituationer i det civila livet.

Beväringkommittéerna samarbetar med truppförbandets socialkurator i socialfrågor. I varje truppförband som utbildar beväringar fungerar en beväringkommitté (BevKom) som

är underställd kommandören för truppförbandet. Beväringkommittéerna stöder beväringarnas sammanhållning, arbets- och tjänstgörings säkerhet, trivsel, fysiska kondition samt tjänstgöringsmotivation. Beväringkommittéerna följer även med de behov som har samband med beväringarnas ställning och tjänstgöringsförhållanden och gör förslag om förbättring i anslutning till dem.

Man har omsorg om beväringarna

Enligt värnpliktslagen får beväringen kostnadsfri inkvartering, bespisning, beklädnad och hälsovård i försvarsmakten. Rätten till kostnadsfri inkvartering och förplägnad gäller inte under permission, eftersom den värnpliktige tillbringar den utanför tjänstgöringsplatsen.

Dagspenningar, permissioner och permissionsresor

Beväringens dagspenning fastställs enligt tjänstetiden. Till de kvinnor som gör frivillig militärtjänst betalas därtill persedelpenning för anskaffning av personliga persedlar. Dagspenningen betalas in på beväringens bankkonto två gånger per månad. Till beväringen kan därtill

utbetalas särskilda ersättningar och tillägg som hopp-, dykar- och flygtillägg, tilläggsdagspenning för tjänstgöring utomlands samt mat- och inkvarteringspenning.

Under repetitionsövningar för reserven betalas reservistlön enligt statens löneklasser och reservistdagspenning.

Dagspenningens, de särskilda ersättningsarnas och de övriga ekonomiska förmånernas belopp kan kontrolleras bl.a. hos enhetsfältväbeln, i guiden Beväring eller sidan varusmies.fi för beväringar.

Varje beväring har rätt till personlig permission (PP) enligt tjänstgöringstiden: 6 dagar (165 d), 12 dagar (255 d), 18 dagar (347 d). Till en beväring som utmärkt sig särskilt i tjänstgöringen kan beviljas duglighetspermission (DP) sammanlagt högst 20 dygn. Personlig orsakspermission (POP) kan av tvingande personliga skäl beviljas för högst 180 dygn. Denna permission förlänger tjänstgöringstiden i motsvarande grad. Personliga skäl kan vara t.ex. studieärenden, skötsel av ekonomiska frågor, familjefrågor, idrottstävlingar, förtroendeuppdrag eller andra motiverade personliga skäl.

Faderskapsledighet kan beviljas för 12 dagar till beväring som lever i äktenskap eller bestående samboförhållande i samband med barns födelse. Faderskapsledigheten påverkar inte tjänstgöringstidens längd. Folkpensionsanstalten (FPA) betalar faderskapspenning under faderskapsledigheten och för övriga permissionsdagar (PP, POP) under vilka beväringen sköter barnet.

I undantagsfall kan det vara motiverat att avbryta tjänstgöringen och fortsätta den senare.

Beväringen får kostnadsfria resor med kollektivtrafik mellan tjänstgöringsorten och sin hem- eller boningsort. Inom tågtrafiken gäller ovan nämnda ortbegränsning inte. Försvarsmakten uppmanar med tanke på resans säkerhet beväringarna att använda kollektivtrafiken på permissionsresorna.

Folkpensionsanstalten (FPA) betalar militärunderstöd till den värnpliktige och hans anhöriga under tjänstgöringstiden. Med tjänstgöring avses även repetitionsövningstid. Till den värnpliktige själv kan betalas bostadsbidrag och räntor på studielån som förfaller till betalning under tjänstgöringen. Till den värnpliktiges anhöriga kan betalas grundunderstöd, bostadsbidrag och specialunderstöd. Under tjänstgöringen kan det underhåll som beväringen ska erlagga utbetalas till barn. Noggrannare uppgifter om militärunderstödet får du i guiden Beväring, på FPA:s webbsidor eller av socialkuratorn.

Övrigt socialskydd

Beväringen och beväringens anhöriga har även rätt att ansöka om andra lagstadgade och nödvändiga sociala förmåner såsom t.ex. utkomststöd eller allmänt bostadsbidrag och övriga socialtjänster (hemvård, dagvård, socialrådgivning).

Socialkuratorn ger de värnpliktiga rådgivning i frågor som gäller socialskydd och sociala tjänster.

Arbete och arbetslöshetskydd

Enligt lagen får arbetsgivaren inte avbryta tjänste- eller arbetsförhållandet med anledning av militärtjänsten. Du bör senast två veckor i förväg meddela arbetsgivaren om att du inleder din beväringstjänst och preliminärt komma överens med honom om att du återvänder till samma plats. Meddela arbetsgivaren två veckor före hemförlovningen om att du återvänder till arbetet.

En lantbruksföretagare som uppfyller de allmänna villkoren för avbytarservice kan få avgiftsbelagd avbytarservice under tjänstgöringstiden.

Om man är arbetslös bör man meddela Arbetskraftsbyrå och Arbetslöshetskassan om att militärtjänsten börjar och sköta anmälningsplikten tills man rycker in. Militärtjänsten räknas inte in i karenstiden när det gäller arbetsmarknadsstöd och arbetslöshetsersättningar.

Till nytta i arbetslivet och studierna

I militärutbildningen ingår sådana studier och övningar, som kan vara till nytta i ett civilt yrke. Den utbildning man fått som beväring jämförs till vissa delar med den praktiktid som behövs i vissa yrken och tjänstgöringstiden kan även räknas som arbetserfarenhet.

I många fall är det lättare att få arbete om man gjort värnplikten med framgång. Via militärtjänsten kommer man också in på fredsbevärande uppgifter eller den militära banan.

Den utbildning som beväringen får dokumenteras i tjänstgöringsintyget så att de studier man avlagt med godkänt resultat är jämförbara och så att det är motiverat att de räknas till godo i olika utbildningsprogram i det civila.

» *Då man inleder sina studier är det bäst att diskutera med den lärare som ansvarar för studierna om hur studierna och praktiken under tjänstgöringstiden kan räknas till godo. Det är bra att foga tjänstgöringsintyget till sin arbetsansökan.*

Olycksfall i militärtjänst och militärtjänstsjukdom

Statskontoret betalar ersättning för olycksfall och militärtjänstsjukdomar som uppkommit under militärtjänsten och i förhållanden som ansluter sig till tjänstgöringen i enlighet med lagen om olycksfall i militärtjänst. Målsättningen med lagen om olycksfall i militärtjänst är att ge ekonomiskt stöd till dem som skadats genom olycksfall eller insjuknat under tjänstgöringen. Skyddet motsvarar den lagstadgade olycksfallsförsäkringen.

Lagen om olycksfall i militärtjänst gäller hela beväringstiden. För utgifterna och ersättningarna ansvarar Statskontoret. Värnpliktiga som gör väpnad eller vapenfri tjänst, kvinnor som gör frivillig militärtjänst samt civiltjänstgörare är

berättigade till ersättning. Ersättning kan även utbetalas till personer som deltagit i utbildning för reserven, uppbåd, granskning som ordnats av regionalbyrån eller personersom deltagit i urvalsprov vid militär läroinrättning.

Ersättning utbetalas för ett sådant olycksfall som har skett på tjänstgöringsplatsen eller område som hör till den. Ersättning betalas även för sådant olycksfall som skett under resa i anslutning till beväringstjänsten eller under fritid, faderskapsledighet eller permission som räknas till tjänstgöringstiden.

Med militärtjänstsjukdom avses förutom yrkessjukdom enligt lagen om yrkessjukdomar även annan sjukdom som sannolikt har orsakats eller som väsentligt förvärrats av tjänstgöringen.

Ersättning betalas för sjukvårdskostnader, inkomstförlust (dagpenning, olycksfallspension), för allmän olägenhet till följd av skada eller sjukdom, ökade kostnader för hemvård samt rehabilitering. För vård under beväringstiden jämte kostnader ansvarar försvarsmaktens hälsovårdssystem.

Vid dödsfall under militärtjänst är det möjligt för förmånstagarna att få ekonomisk hjälp som motsvarar grupplivförsäkring.

Ersättningsfrågor anhängiggörs genom att man fyller i en blankett om militärolycksfall/militärtjänstsjukdomar och sänder den till Statskontoret. Även de skadade eller insjuknade själv eller vid dödsfall en anhörig kan göra en elektronisk ansökan om ersättning hos Statskontoret.

Pensionsförmån

Militärtjänsten är inte tid som berättigar till pension. Den tid man arbetar i arbets- eller tjänsteförhållande till försvarsmakten berättigar till pension.

Bakgrundskrafterna är viktiga

Om du har dina civila anlägenheter i skick kan du koncentrera dig fullödigt på militärtjänsten

utan att bekymra dig. Om det råder oklarheter i något som är viktigt för dig eller det sker en överraskande, otrevlig förändring inverkar detta på ditt humör. Låt inte problemet förvärras bara för att du låter bli att åtgärda det.

Det är bra att diskutera svåra saker eller problem med någon. Ofta lättar det då man fått prata om det svåra. Samtidigt kan man komma fram till en lösning i frågan.

Truppförbandets socialkurator:

Beväringskommittén (BevKom)

BevKom ordnar mångsidig verksamhet för beväring och utgör en servicepunkt för varje beväring. Man kan vända sig till BevKom i alla frågor man funderar på.

Telefonnumret till BevKom:

BevKom, e-post:

Enhetsrepresentanten i BevKom:

Ordförande för BevKom:

Ombud för tjänstgöringssäkerhet:

6.13 Etisk förmåga och militärprästers arbete

Med **etisk förmåga avses** förmågan att handla på ett sätt som respekterar människovärdet och olikheter mellan människor. Den är nära förknippad med förmågan att motivera sitt handlande för sig själv och andra, kännedomen om ens egna och försvarsmaktens värderingar, förmågan att uppfatta vad som är rätt och fel och att göra skillnad mellan dem. Dessa förmågor bygger bland annat på den moraluppfattning som individen utvecklat under sitt liv. Etisk förmåga består av individens rättskänsla, ansvarskänsla och tagande av ansvar samt syn på gott och ont. Även praktiskt förnuft har stark anknytning till den. Den etiska förmågan säkerställer att personen kan skilja på vad som är rätt och fel och att han eller hon kan fatta etiskt hållbara beslut i olika situationer.

Grunden till den etiska förmågan ligger i försvarsmaktens uppgifter enligt lag och internationella rättsregler. Dessa kommer till uttryck i försvarsmaktens värderingar och i krigsmannaleden och -försäkringen.

En beväring med etisk förmåga godkänner den allmänna värnplikten som system och förbinder sig till den, har försvarsvilja, godkänner andra religioner och kulturer och kan samarbeta med människor med avvikande bakgrund och respektera dem, trots skillnader i synsätt. Dessutom förstår personen grunderna i krigets rättsregler.

Militärprästers arbete

Militärprästers uppgift är att stöda upprätthållandet av den etiska förmågan och den psykiska uthålligheten inom försvarsmakten samt erbjuda dem som önskar det möjlighet att utöva sin religion.

Målsättningen med arbetet är att förstå funktionsförmågan som en helhet samt stöda personalens personlighetsutveckling och utveckling i fråga om etisk bedömningsförmåga och livsåskådning.

Målsättningen är att försvarsmakten skulle ha tillgång till en välutbildad, etiskt fungerande personal, som är övertygad om verksamhetens berättigande och som mår bra både psykiskt och andligt.

Militärprästersnas arbete är sedan gammalt indelat i undervisning, förkunnelse och själavård.

Alla beväringar deltar i militärprästens lektioner. Undervisningen fokuserar på funktionsförmågan och innehåller inga religiösa element.

Det är frivilligt att delta i andakter som ordnas utom tjänstetid. Om en andakt eller gudstjänst ordnas under tjänstetid ordnas samtidigt en sammankomst som är avsedd att utveckla den psykiska förmågan och som inte innehåller religiösa element. Militärprästerna övervakar hur religionsfriheten förverkligas och hjälper vid behov till med frågor som gäller möjligheterna för beväringar som hör till andra religiösa och kyrkliga samfund att utöva sin religion.

Man kan vända sig till en militärpräst i alla frågor som tynger ens hjärta, oberoende av övertygelse. Han har absolut tystnadsplikt.

Präst i mitt truppförband är:

Beväringpräst/-diakon är:

Telefonnummer:

Försvarsmaktens värderingar

I försvarsmaktens personals värdegrund ingår **fosterländskhet, yrkesskicklighet, rättvisa, tillförlitlighet och samarbete.**

Fosterländskheten tar sig uttryck i respekt för tidigare generationers arbete och uppoffringar. Försvarsmakten ser till att också kommande generationer har möjlighet att fatta självständiga avgöranden i en föränderlig säkerhetsmiljö. En människas fosterländskhet avbildas i tankar och gärningar, där samhällets intressen går före det egna.

Yrkesskicklighet är kunskap, färdigheter, attityd och yrkesmässigt kunnande. Yrkesskickligheten tar sig uttryck i behärskande av arbetsuppgifterna, hög arbetsmoral, resultatrik verksamhet samt utveckling av det kunnande som uppgiften kräver på eget initiativ. Försvarsmakten stöder utvecklingen av de värnpliktigas och den avlönade personalens yrkesskicklighet genom utbildning och utmanande uppgifter.

Rättvisa är jämställt och likvärdigt bemötande av värnpliktiga och avlönad personal utan diskriminering, trakasserier eller mobbning. Rättvisa är en del av all verksamhet i försvarsmaktens vardag.

Ansvarskänslan tar sig uttryck i att de värnpliktiga och den avlönade personalen förbinder sig till och vill fylla sin uppgift i syfte att uppnå de mål som ställts upp. Försvarsmakten fungerar som ansvarskännande arbetsgivare och svarar inför statsledningen för att de lagstadgade uppgifter utförs villkorslöst.

Tillförlitlighet kommer till uttryck i arbetsgemenskapen genom att personalen uppför sig konsekvent samt gör saker i enlighet med order, föreskrifter och anvisningar. Försvarsmakten ska under alla omständigheter åtnjuta statsförvaltningens och medborgarnas ovillkorliga förtroende.

Samarbete är en grundläggande förutsättning för att man ska åstadkomma resultat och kunna fullgöra krävande uppgifter. En persons samarbetsförmåga kommer fram i att man gör saker tillsammans, uppmuntrar, stöder och hjälper andra samt i att man värdesätter den egna arbetsgemenskapen och samarbetsparterna. Försvarsmaktens förmåga till samarbete tar sig uttryck i stödandet av övriga myndigheter samt inom internationellt militärt samarbetet. Försvarsmakten fungerar aktivt som en del av det internationella samfundet i syfte att öka säkerheten och trygga prestationsförmågorna.

6.14 Krigsmannaed och -försäkran

Krigsmannaed avläggs och försäkran avges enligt följande formulär:

(De kursiverade punkterna upprepas efter förestavaren).

Jag N.N. lovar och försäkrar
I eden: inför Gud den allsmäktige och allvetande
I försäkran: på heder och samvete

att vara en pålitlig medborgare, trogen Finland. Jag vill tjäna mitt land uppriktigt och med all min förmåga eftersträva och främja dess väl och bästa.

Jag ska alltid, såväl i fred som i krig, försvara mitt fosterland, dess lagliga statsskick och landets lagliga överhöghet. Om jag märker eller får veta något som är i görningen för att störta landets lagliga överhöghet eller för att upphäva landets statsskick ska jag genast meddela myndigheterna detta.

Jag viker inte i något läge från min trupp eller från min post, utan så länge jag har krafter ska jag fullgöra mitt uppdrag.

Jag lovar att uppföra mig redbart och rakryggat, att lyda mina överordnade, följa lagar och förordningar samt bevara tjänstehemligheter som anförtrotts mig. Jag ska också vara rättfram och hjälpsam mot mina kamrater i tjänst. Jag ska aldrig bryta mot min tjänsteplikt, varken på grund av släktskap, vänskap, avund, ovänskap eller fruktan eller på grund av gåvor eller annan orsak.

Om jag får i uppgift att leda andra ska jag vara rättvis mot dem, se till deras välbefinnande, informera mig om deras önskemål, vara deras rådgivare och handledare och själv vara ett gott och sporrande föredöme.

Allt detta vill jag göra på heder och samvete.

6.15 Soldatens rättigheter och skyldigheter

Enligt värnpliktslagen är du värnpliktig för fosterlandets och den lagliga samhällsordningens försvar. Därför förväntas det att du fullgör vissa fastställda plikter. För att du ska kunna fullgöra dessa plikter samvetsgrant har du även rättigheter.

En värnpliktig som utför sin tjänstgöring enligt värnpliktslagen har rätt till kostnadsfri inkvartering, förplånad, beklädnad, hälso- och sjukvård samt annat uppehälle liksom även ekonomiska och sociala förmåner på det sätt som därom skilt stadgas eller bestäms.

I frågor som gäller socialskydd under tjänstgöringen har den värnpliktige rätt att vid behov få sakkunnig hjälp.

Man bör anpassa sig till tjänstgöringen

Den fredstida tjänstgöringens syfte är att utbilda soldaten så att han kan lösa sin uppgift under alla omständigheter i såväl fredstid som krigstid. Han bör enligt sitt eget bästa tillgodogöra sig de kunskaper och färdigheter man lär honom. Soldaten är förpliktad att visa sin förman ovillkorlig lydnad och att punktligt uppfylla förmannens lagliga order och övriga föreskrifter.

» *Soldaten är förpliktad att följa krigets rättsregler och reglerna om bruk av maktmedel samt direktiv som givits skilt om dem.*

Soldaten bör finna sig i tjänstgöringen, den militära ordningen och samarbetet med andra soldater. Han bör ta egna initiativ och förbehållslöst underordna sig att ledas av sina förmän och lita på dem.

Soldaten är förpliktad att ordentligt och enligt givna order och bestämmelser använda och sköta staten tillhörig egendom som delats ut till honom. Detta gäller det personliga vapnet, annan utrustning som delats ut för personligt bruk och egendom som truppen använder gemensamt.

Soldaten bör enligt goda seder uppträda raskt och sakligt samt enligt situationen. Han är samvetsgrann i sina förehavanden och noggrann med sin klädsel och renlighet. Utgående från uppträdandet som soldat bedöms hans yrkesskicklighet samt försvarsmakten och den trupp till vilken han hör.

Med stöd av värnpliktslagen kan till undersökning som utreder bruket av narkotika med den värnpliktiges samtycke förordnas en värnpliktig som har för avsikt att verka i en uppgift som utsätter noggrannhet, tillförlitlighet, självständig omdömesförmåga eller god reaktionsförmåga och där utförandet av uppgiften under påverkan av narkotika eller beroende av narkotika kan äventyra den värnpliktiges eller andras liv, hälsa eller säkerheten i samband med tjänstgöringen, trafiksäkerheten eller skyddet i fråga om information som erhållits i tjänstgöringsuppdrag. Om det finns skäl att misstänka att den värnpliktige är narkotikapåverkad under tjänstgöringen eller beroende av narkotika kan han förordnas till undersökning oberoende av de förutsättningar som avses ovan.

”Man lämnar inte sin kamrat”

Soldaten bör leva i sämja med sina tjänstekamrater. Den gamla principen ”man lämnar inte sin kamrat” gäller fortfarande: man hjälper oombedd den som behöver hjälp. Soldaten förtjänar de andras aktning genom att ta hänsyn till dem i sin verksamhet, främja gemensamma mål och genom att vara artig. Det ökade internationella samarbetet betonar betydelsen av öppenhet och tolerans.

» *För sina yngre och mer oerfarna kamrater bör soldaten vara ett stöd och inverka på dem genom sitt eget föredömliga uppträdande. När man är i svårigheter måste man våga vända sig till sina förmän.*

Soldaten tjänar sitt fosterland och sitt folk oberoende av sin politiska eller ideologiska ståndpunkt. Soldaten får inte låta mutor eller andra saker locka sig själv att bryta mot, försumma eller undvika skyldigheter.

I egenskap av förmän bör soldaten vara rättvis mot sina underordnade och se till deras bästa. Förmannen bör målmedvetet upprätthålla disciplin och militär ordning. De som utmärkt sig bör tackas och belönas även på annat sätt. De som gjort sig skyldiga till förseelser och brott bör tillrättvisas eller bestraffas. Disciplinär makt kan utövas endast av en disciplinär förmän som fastställts i lag och som hör till försvarsmaktens personal.

Strafflagen skyddar soldaten mot förmäns missbruk av befälsrätt, orättvis behandling och kränkningar samt obefogade beskyllningar. Soldaten har rätt till saklig, rättvis och människovärdig behandling som överensstämmer med god sed samt människovärdigt bemötande.

6.16 Militär rättsvård

Med militär rättsvård avses närmast handläggning av militära brott i militärt disciplinärt förfarande eller i domstolsförfarande. Målsättningen med den militära rättsvården är att upprätthålla

militär disciplin och ordning i syfte att garantera den enskilda soldatens rättsskydd och härigenom trygga krigsmaktens verksamhetsförmåga.

De viktigaste bestämmelserna om den militära rättsvården ingår i:

- **Strafflagen**, särskilt dess 45 kapitel som berör militära brott.
- **Lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten (SKRTL)**, som innehåller bestämmelser bl.a. om disciplinära förmän och deras befogenheter, förundersökning, handläggning av disciplinära ärenden, verkställighet av påföljderna och om förfarandet vid begäran om avgörande samt anförande av disciplinbesvär.
- **Militära rättegångslagen**, som omfattar bestämmelser om handläggningen av militära brottmål i domstol.

En soldat lyder under de militära straffstadgandena fr.o.m. det att han trätt i tjänst eller varit skyldig att träda i tjänst tills han på grund av avslutad eller avbruten tjänstgöring har blivit hemförlodad.

Militära brott

Militära brott är gärningar för vilka straff stadgas i strafflagens 45 kapitel. Militära brott är bl.a.

- **frånvarobrott**, såsom
  - **olovlig frånvaro**, t.ex. då man utan lov avlägsnat sig från kasernområdet eller överskridit sin permission, kvällsfritid, veckoslutsledighet eller att man i förtid avlägsnat sig på permission.
  - **rymning**, olovlig frånvaro i minst fem dygn så att detta har medfört eller kunnat medföra ett betydande avbrott i krigsmannens utbildning eller annars betydande olägenhet för tjänstgöringen
- **lydnadsbrott**, såsom
  - **tredska**, t.ex. man har vägrat eller underlåtit att lyda en förmans order eller dröjt med att lyda den
  - **våldsamt motstånd mot förman**
  - **hindrande av förman**

Skilda och strängare straff följer om soldaterna tillsammans gör sig skyldiga till lydnadsbrott.

- det är fråga om **tjänstgöringsbrott**, då en krigsman bryter mot eller underlåter att fullgöra en skyldighet som hör till tjänstgöringen eller bryter mot eller underlåter att iakttä en genom reglemente eller på annat sätt utfärdad bestämmelse som gäller tjänstgöring eller militär ordning.

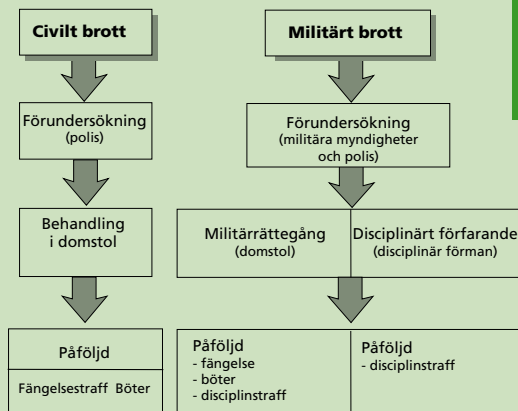
Det viktigaste reglementet gällande tjänstgöring och militär ordning är det allmänna tjänstereglementet. Övriga centrala dokument är t.ex. säkerhetsföreskrifterna. Den plikt som ingår i tjänstgöringen och bestämmelserna därom lärs ut till soldaterna så att man kan följa dem. Om något trots detta känns oklart, bör man fråga förmanen om saken.

Det är fråga om tjänstgöringsbrott då en krigsman under tjänstgöringen är till den grad påverkad av alkohol eller annat rusmedel att tjänstgöringsförmågan är nedsatt, eller för att skaffa sig befrielse, permission från eller annan lättnad i tjänsten skadar sin hälsa eller gör försök till

detta eller lämnar osann uppgift i denna avsikt.

- det är fråga om **brott i vakttjänst**, då krigsman som utför vakt- eller jourtjänst olovligen avlägsnar sig från sin post eller jourtjänstuppgift eller inte på utsatt tid infinner sig till nämnda uppdrag eller underlåter att fullgöra det eller i övrigt bryter mot bestämmelserna om vakt- och jourtjänstgöring
- **övriga brott**
  - det är fråga om **olämpligt uppträdande av krigsman** bl.a. då en krigsman, som när han eller hon inte är i tjänsteuppdrag inom ett kasern- eller annat område i försvarsmaktens eller gränsbevakningsväsendets bruk, på offentlig plats eller vid en offentlig tillställning uppträder uppenbart berusad eller genom att föra oljud eller genom sitt uppträdande i övrigt orsakar störning eller väcker förargelse.

Även bl.a. misshandels-, egendoms-, förfalsknings- och skadegörelsebrott som begåtts av krigsman handläggs som militärt rättegångsärende i disciplinärt förfarande eller i domstol, på liknande sätt som militära brott. Förutsättningen är att gärningen riktar sig mot försvarsmakten eller en annan krigsman. Det är till exempel straffbart att avsiktligt eller på grund av oaktsamhet tappa bort eller skada utrustning och påföljden är oftast ersättningskyldighet.

Påföljd	Disciplinär förman			
	ENHOFF	ENHC	TRPENH KOM	TRPFÖRB KOM
Disciplinstraff				
Anmärkning	Ja	Ja	Ja	Ja
Extratjänst	1–3 ggr	1–5 ggr	1–5 ggr	1–5 ggr
Utegångsförbud	Nej	1–10 dygn	1–15 dygn	1–15 dygn
Varning	Nej	Ja	Ja	Ja
Disciplinbot	Nej	Nej	Nej	1–30 dygn

Påföljdssystemet och faktorer som inverkar då påföljden fastställs

Påföljder som används vid militära brott är:

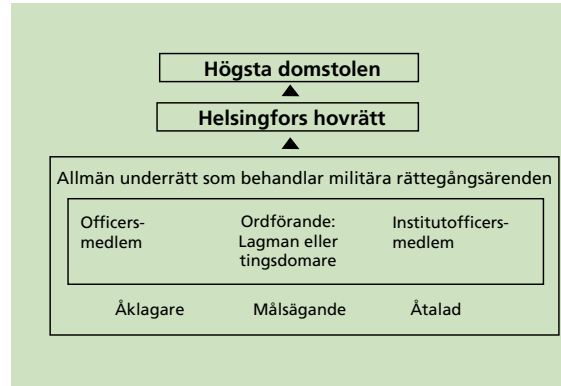
- **disciplinstraff:**
  - anmärkning
  - extratjänst (1–5 ggr)
  - varning
  - utgångsförbud (1–15 dygn)
  - disciplinbot (1–30 dagar)
  - arrest (domstol 1–30 dygn)
- **bötesstraff**
- **fängelsestraff**

Då man bestämmer påföljden verkar som

- **försvårande omständigheter** bland annat
  - att det är fråga om flera brott
  - att gärningen begåtts i närvaro av församlade soldater så att den har kunnat äventyra disciplinen och ordningen
  - att personen missbrukat sin förmansställning då han begått brottet
- **förmildrande omständigheter**
  - förmannens klandervärda uppträdande har varit ägnat att minska gärningsmannens förmåga att följa lagen

Militärt disciplinförfarande

Den disciplinära förmannen kan enligt lagen avstå från att göra förundersökning samt från att efter förundersökning påföra disciplinär påföljd om gärningen berott på ouppmärksamhet, tanklöshet eller okunnighet som med beaktande av omständigheterna är ursäktlig eller om gärningen annars ska anses vara ringa med hänsyn till upprätthållandet av disciplin och ordning.

Militärrättegångsförfarande

De allvarigaste militära brotten handläggs i domstol. Den lägsta rättsinstansen vid militära brott är tingsrätten. Handläggningen av ärendet sker i särskild militär sammansättning, men i övrigt på samma sätt som handläggningen av civila mål. Som åklagare fungerar en väl insatt häradåklagare som är skilt förordnad som militäråklagare. Den åtalade har rätt att anlitat biträde. Domstolen kan förordna ett rättegångsbiträde åt den åtalade om han eller hon själv inte kan bevaka sin rätt. Till biträdet kan under vissa förutsättningar betalas arvode med statens medel. Ändring i underrättens beslut kan sökas genom besvär hos Helsingfors hovrätt. Såsom högsta instans då det är fråga om militära brott fungerar högsta domstolen.

Om rättsskyddsfaktorer inom den militära rättsvården

Klara bestämmelser om förfaranden och befohigheter samt högre myndigheters övervakningsverksamhetskapar grunden för rättsskyddet inom den militära rättsvården. Lagligheten i försvarsmaktens verksamhet och den militära rättsvården leds och övervakas

av försvarsmaktens assessor. Truppförbandets kommandör granskar bestraffnings- och tillrät-tavisingkorterna i truppförbandet fyra gånger per år. Kommandören för försvarsgrenen granskar korterna en gång per år på föredragning av en militärjurist. Den enskilda soldaten har enligt det allmänna tjänstereglementet rätt att ta upp förfarande som han anser felaktigt med högre förman eller riksdagens justitieombudsman.

Rätt att söka ändring

- den som påförts disciplinstraff eller den som fått ett fällande disciplinbeslut, men inte ådömts en påföljd kan söka ändring i det disciplinbeslut som fattats av kommandören för truppenheten, chefen för grundenheten eller fältväbeln vid grundenheten genom en begäran om avgörande som riktas till kommandören för truppförbandet
- ändring i disciplinbeslut som fattats av kommandören för truppförbandet eller honom överordnad disciplinär förman och i beslut som kommandören för truppförbandet fattat utgående från begäran om avgörande får sökas genom disciplinbesvär
- begäran om avgörande i ett disciplinbeslut ska göras skriftligen inom sju dagar från att man fått ta del av disciplinbeslutet och disciplinbesvär likaså skriftligen inom sju dagar från att man fått ta del av ifrågavarande beslut.

Disciplinbesvär handläggs av den domstol som handlägger de militära brotten i truppförbandet. Disciplinbesvär kan lämnas in till den disciplinära förman som påfört straffet eller till chefen för grundenheten, enhetsfältväbeln eller truppförbandets dejour. Besvär handläggs vid ett domstolsammansträde, där den som söker ändring har rätt att närvara. Vid handläggningen får han eller hon anlita rättsbiträde.

Förvaltningsklagan kan inlämnas till förmanen för den person som är föremål för klagan eller till

- övervakande förvaltningsmyndighet anmälan om misstänkt lagstridigt förfarande eller administrativ olägenhet
- kan göras av vem som helst
- är inte formbunden, men det rekommenderas att den är skriftlig

Klagan till riksdagens justitieombudsman, till vars uppgifter bl.a. hör att övervaka lagligheten i de militära myndigheternas verksamhet. En klagan till justitieombudsmannen är inte bunden vid formföreskrifter.

6.17 Skadeståndsärenden

Då en beväring vållar försvarsmakten skada handläggs ärendet i allmänhet av en militär myndighet. Om den skadevållandes ansvar är oklart eller om han vägrar ersätta skadan, avgörs frågan av domstol.

Skada som vållats försvarsmaktens egendom

Då en beväring i tjänstgöringsuppdrag genom felaktigt förfarande eller försummelse vållar staten skada och vållar skadan avsiktligt eller på grund av vårdslöshet eller oaktsamhet blir han tvungen att ersätta skadan. Skadeståndsbeloppet kan förlikas, varvid man tar hänsyn till skadans storlek, gärningens art, skadevållarens ställning och övriga förhållanden. Om skadevållarens ansvar begränsas endast till lindrigt vållande, står staten för förlusten.

Om skadan vållats utanför tjänstgöringen måste beväringen ersätta skadan även om det felaktiga handlandet begränsar sig till lindrigt vållande. I undantagsfall kan förlikning beträffande ersättningen tillämpas, ifall man anser en full ersättningsskyldighet vara orimligt betungande. Härvid beaktas skadevållarens tillgångar samt övriga omständigheter.

Skada som tillfogats beväringens egendom

En beväring kan få ersättning ur statens medel för privat egendom som det varit nödvändigt eller behövt att ha med i tjänstgöringen och som i samband med tjänstgöringen, p.g.a. tjänstgöringsförhållandena, förkommit eller skadats genom olyckshändelse. Skadebelloppet måste dock på ett tillförlitligt sätt kunna klarläggas.

Om den skada som vållats beväringens egendom beror på försvarsmaktens eller på en av försvarsmakten anställd persons verksamhet betalas ersättning av statens medel ifall den uppkomna skadan har samband med försvarsmaktens verksamhet.

Om någon som är i försvarsmaktens tjänst eller en utomstående vållar en beväringens egendom skada och den uppkomna skadan inte har samband med försvarsmaktens verksamhet, har den som lidit skada rätt att få ersättning av den som förorsakat skadan.

Personskador

Ersättning för personskador kan sökas av skadevållaren eller av statens medel på samma grunder som i fråga om brott mot egendom.

Försvarsmakten ansvarar för beväringens hälso- och sjukvård under hela tjänstgöringstiden. Lagen om olycksfall i militärtjänst tryggar den under tjänstgöringen skadades eller insjuknades uppehälle efter tjänstgöringstidens slut. För eventuella kostnader svarar statskontoret.

6.18 Krigsföring och gällande rättsregler

Grunder

Krigets rättsregler består av flera internationella avtal, som oftast är uppkallade efter konferensorten. Avtalet är internationell rätt som binder avtalsparterna. De viktigaste är avtalen i Haag 1907, i Genève 1949 och dess I och II tilläggsprotokoll från 1977 och III tilläggsprotokollet från 2005, avtalet i Haag 1954 om skyddande av kulturegendom samt FN:s vapenavtal från 1980 och dess I-V protokoll. Enligt V protokollet ska parterna röja explosiva lämningar efter krig. För verksamhet som strider mot avtalen eller försummande av plikter som stadgas i dessa leder till straff enligt den finska strafflagen. 11 kapitlet i strafflagen om krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten har reviderats 2008 i synnerhet för att den Internationella brottsdomstolens grundstadga trädde i kraft. Finland är part i alla ovannämnda avtal.

Finland har därtill anslutit sig till konventionen om förhindrande av användning, lagring, produktion och omplacering av truppminor och om deras förstörelse (Ottawafördraget). Fördraget förpliktar Finland att förstöra sina truppminor fram till utgången av år 2015. Inom ramen för fördraget är det möjligt att bevara den mängd minor som är nödvändiga för utvecklande av minsöknings-, minröjnings- eller minförstörelsetekniker eller för utbildning i samband med dessa.

Soldater, d.v.s. lagliga krigsmän är förutom de som hör till den egentliga krigsmakten, alla som står under ansvarigt befäl, använder militäruniform eller klart synligt märke, bär sina vapen öppet och iakttar krigets lagar och seder. En soldat är då han blir tillfångatagen berättigad att bli behandlad som krigsfånge. En legosoldat är inte en laglig krigsman.

Soldater iakttar krigets rättsregler. Sålunda används benämningen prickskytt om en som

beskjuter militära objekt med ett gevär försett med kikarsikte, medan en människa som från bakhåll beskjuter civila kallas krypskytt. En sådan person är en brottsling.

Skyldigheten att skydda och sköta sjuka och sårade skiljer inte på om de är egna eller fiender. Ras, religion eller politisk åsikt får inte inverka på behandlingen. Civil befolkningsskoncentration, sjukvårdsinrättningar, kulturobjekt samt miljöfarliga inrättningar åtnjuter skydd. Medicinaltjänstens personal och inrättningar, vilka är berättigade till skydd, är försedda med Röda Korsets tecken eller Röda Halvmånens tecken; befolkningsskyddets inrättningar och kulturobjekt som skyddas är försedda med egna tecken. Skyddsobjekt får inte användas för verksamhet som skadar fienden. Om så sker, upphör skyddet.

En krigsfånge är skyldig att uppge endast sitt namn, sin grad, födelsedatum och numret på identitetsbrickan. Andra frågor besvaras på följande sätt: "Jag kan inte besvara din fråga". Krigsfånge får inte fräntas skyddsmedel, personliga föremål eller identitetsbrickan.

Det är förbjudet att använda våld mot en krigsfånge. Krigsfångarnas välbefinnande i lägren måste garanteras och deras kontakt med anhöriga och möjlighet att utöva sin egen religion måste ordnas.

För att skydda civilbefolkningen och civil egendom ska **krigsoperationerna inskränkas** till militära mål i stället för att utgöra slumpmässigt handlande. I rättsreglerna nämns objekt, mot vilka anfall inte får riktas. På ockuperat område bör ockupanten göra det möjligt för civilbefolkningen som blivit kvar på området att fortsätta ett normalt liv och att bevara sin utkomst.

Soldatregler som förpliktar den finländska soldaten

1. I egenskap av finländsk soldat bör du i all din verksamhet iaktta lagliga militära order och krigets rättsregler. Att bryta mot dem är straffbart och skadar det egna fosterlandets, försvarsmaktens och ditt eget rykte. Sådana gärningar leder till onödigt lidande och får fienden att agera på motsvarande sätt mot våra egna soldater och vår civilbefolkning.
2. Kämpa endast mot fiendens soldater och anfall uteslutande militära objekt. Förstör inte mer än vad ditt uppdrag kräver och vad som är militärt sett nödvändigt.
3. Döda eller skada inte fiender som försatts ur stridbart skick eller som ger sig. Avvärna dem och överlämna dem till din chef. Samla ihop sårade, sjuka och skeppsbrutna och ta hand om dem vare sig de är vänner eller fiender.
4. Behandla sakligt och humant alla fiender och civila som du har hand om.
5. En krigsfånge är endast skyldig att meddela sitt namn, sin militära grad samt sitt födelsedatum och numret på id-brickan. Man får inte tvinga honom att uppge andra uppgifter. Det är förbjudet att utsetta krigsfångar för fysisk eller psykisk misshandel.
6. Det är förbjudet att ta gisslan och mänskliga sköldar. Avhåll dig också från alla slags hämndaktioner.
7. Använd inte vapen, ammunition, stridsmedel och -metoder som är förbjudna och utför inga ändringar på vapen och ammunition som du förfogar över.
8. Angrip inte civila eller andra skyddade objekt och personer som bär deras skydds-symboler, om inte nämnda symboler används felaktigt av fienden för militära syften. Respektera internationella skydds-symboler, såsom den vita förhandlingsflaggan, Förenta Nationernas symbol samt de skyddssymboler som används av befolkningsskydd, kulturobjekt och objekt som

innehåller farliga krafter samt sjukvårdsobjekt (objekt och personer som försetts med Röda korsets, Röda halvmånens eller Den röda kristallens tecken).

9. Respektera andras egendom. Plundring är förbjuden. Vapen och ammunition som man fått som krigsbyte får tas i bruk med tillstånd av förmannen.
10. Försök förebygga brott mot dessa regler. Rapportera observerade brott mot reglerna till din förman. För brott mot krigets rättsregler bestraffas man enligt finländsk strafflag.

Att fundera på

1. Varför är de civila förlusterna större vid inbördes- och gerillakrig än vid konventionellt krig?
2. Vad skiljer finländsk partigångarverksamhet från gerillakrig?
3. Vad är du som krigsfånge skyldig att meddela den som förhör dig?
4. Vad gör du om ditt stridspar bryter mot soldatreglerna?

Internationella skyddstecken

Röda korset

Röda halvmånen

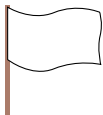
Den röda kristallen

Symbol för farligt objekt

Symbol för befolkningskydd

Vit flagg

Kulturobjekt

6.19 Säkerhetspolitik

Målet för undervisningen i säkerhetspolitik under grundutbildningsperioden

De allmänna målsättningarna med beväringarnas undervisning i säkerhetspolitik är att:

- ge alla beväringar information om vårt lands säkerhetspolitik som komplement till den tidigare skolundervisningen. Tyngdpunkten för undervisningen är lagd vid att klargöra försvarets och i synnerhet det militära försvarets betydelse som en del av Finlands säkerhetspolitik
- lära varje soldat krigets internationella rättsregler (enligt Genevefördraget 1977, första tilläggsprotokollet, 83:e artikeln)
- klargöra världens, Europas och särskilt Nordeuropas och Finlands säkerhetssituation
- klargöra den allmänna värnpliktens betydelse för beväringarna.

Bakgrundsmaterialet i säkerhetspolitik finns på adressen turpopankki.fi

Försvarsmaktens uppgifter

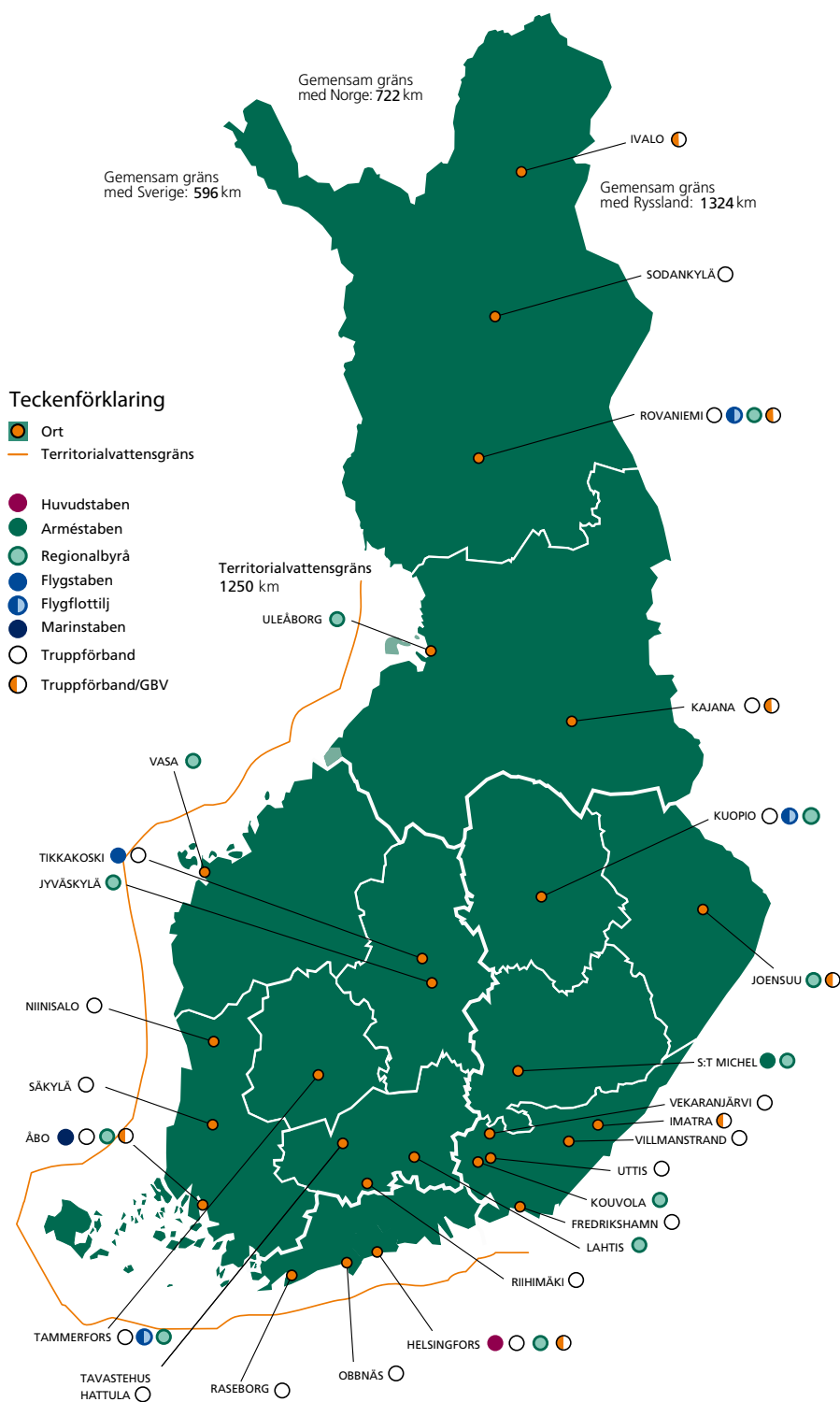
- 1. Det militära försvaret av Finland,** vilket innefattar:
  - övervakning av landområdena, vattenområdena och luftrummet samt tryggnade av den territoriella integriteten;
  - tryggnade av befolkningens livs- och rättigheterna och statsledningens handlingsfrihet samt försvar av den lagliga samhällsordningen;
  - givande av militär utbildning och styrning av den frivilliga försvarsutbildningen samt stärkande av försvarsviljan;
- 2. stödjande av andra myndigheter,** vilket innefattar:
  - handräckning för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet, för förhindrande och avbrytande av terroristbrott samt för skyddande av samhället i övrigt;
  - deltagande i räddningsverksamheten genom att tillhandahålla utrustning, personalresurser och sakkunnigtjänster som behövs i räddningsverksamheten;
  - deltagande i lämnande av bistånd till en annan stat till följd av en terroristattentat, naturkatastrof, storolycka eller någon annan motsvarande händelse, samt
- 3. deltagande i internationell militär krishantering.**

Säkerhetspolitiska grunder inom närområdet

- Enbart medlem av Nato
- Enbart medlem av EU
- Medlem av båda
- Inte medlem av någondera

Den militära områdesindelningen

7 Säkerhetsutbildning

7.1 Dejoureringen i grundenheten

Dejoureringen är en del av den allmänna ordningen och säkerheten i grundenheten. Dejoureringen säkerställer att funktionerna fortsätter utanför den normala arbetstiden. Dejoureringen gör det även möjligt att snabbt höja beredskapen. Ordnad dejourering möjliggör lugn natt-sömn, väckning och vidtagande av förnuftiga åtgärder om eldsvåda eller alarm inträffar. Uppgiften som hjälpdejour tjänar som praktik för postkarlsuppgifter och arbetet som egentlig dejour. Chefen för eller fältväbeln vid grundenheten beordrar en dejour och hjälpdejourer för enheten. Enhetens dejour har tillfällig befälsrätt över varje beväring och reservist vid enheten i angelägenheter som hör till dejouruppgifterna. Dejourens och hjälpdejourens uppgifter finns i dejouranvisningarna i varje grundenhet.

» *Av dejouranvisningarna framgår bl.a. dejourens utrustning, vem han underlyder och anmälningsplikten, skyldigheter och rättigheter, eventuellt deltagande i annan tjänstgöring och föreskrifter om bruk av maktmedel.*

» *Läs anvisningarna innan du börjar din dejourering. Kontrollera med dejouren eller din förman om det är något du inte har förstått i anvisningarna.*

Till dejourens uppgifter i en grundenhet hör bl.a. att:

- **övervaka att god ordning iaktas i enheten**
- verkställa väckning och övervaka morgongöromålen
- sammanställa och vidarebefordra enheten styrkebesked till enhetsfältväbeln
- anteckna dem som anmält sig som sjuka i enhetens sjukjournal samt sända dem

- under ledning till läkarmottagningen
- ansvara för enhetens uppställning till tjänst
- uppställa enheten till måltid och övervaka att måltiden sker med iakttagande av godbordssed samt sköta om att mat hämtas till dem som ordinerats bäddvila
- **anmäla avvikande händelser som inträffat till enhetschefen och enhetsfältväbeln**
- **anmäla händelser som kräver snabba åtgärder**, såsom olycksfall, eldsvådor, störningar i ordningen och dylikt till truppförbandets dejour, om inte chefen, enhetsfältväbeln eller någon annan i enhetens militärpersonal är på plats, samt vidta de åtgärder saken fordrar
- **övervaka** förvaringen av den statliga egendom enheten innehar, i synnerhet de vapen som finns i vapenställningarna, genom att granska vapnens antal och ställningarnas lås
- **övervaka, att utomstående inte utan lov uppehåller sig på enhetens område**
- upprätthålla särskilt beordrad förteckning, kartotek eller tabell, varav **enhetens närvarande styrka** framgår
- dela ut och ta emot permissionssedlar samt beväring- och reservistkort
- granska att de beväringar som på fritiden avlägsnar sig från enheten har föreskriven klädsel och ser vårdade ut
- övervaka kvällsgöromålen
- **se till att dörrarna till grundenheten blir låsta** till natten samt granska att förråd, kontor och fönster är stängda och onödig belysning är släckt
- föra dejourbok.

De speciella anvisningar som gäller din egen enhet finns i enhetens dejouranvisningar. Bekanta dig med dem i god tid innan din dejourering börjar!

Dejouren vid grundenheten beordrar enheten i tjänst genom att kommendera förberedelse i tillräckligt god tid.

Då enheten förbereder sig för tjänst ges sådana direktiv som tjänstens art, väderleken och utrustningen förutsätter samt direktiv om enhetlig klädsel. Dejouren får grunder för detta av den som leder övningen eller gör egna bedömningar.

Uppställning kommenderas i allmänhet cirka fem minuter före inomhus- eller utetjänst. Man får inte kommendera uppställning för tidigt, och inte utan orsak ha truppen att vänta på uppställningsplatsen.

Att fundera på

Vad gör du i följande situationer:

1. Det uppstår en brand i enheten.
2. Det sker en olycka i enheten.
3. I enheten råder störningar i ordningen, som du inte lyckas lugna ned.
4. En person i civil klädsel som du inte känner försöker komma in i enheten under natten.

7.2 Uppställande av en övnings- eller krigstida trupp

Med uppställande av en trupp avses att personal och materiel sammanförs och organiseras till en fungerande trupp.

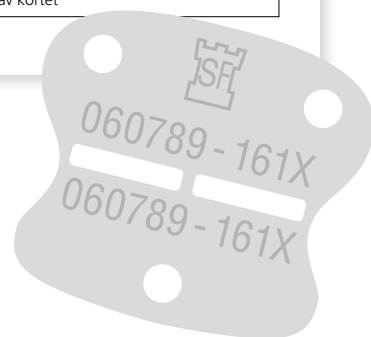
Truppen uppställs enligt samma principer med tanke på både övningar, repetitionsövningar och tjänstgöring under krigstid. Krigsmannens viktigaste uppgifter då en trupp uppställts är att granska sin egen utrustning, delta i granskning av gruppens utrustning och ge sina personuppgifter till gruppchefen, som sammanställer listan till pluton- eller troppchefen.

Om gruppchefen är borta ska granskningarna och uppgörandet av namnlistan gällande gruppen ändå inledas omedelbart och resultaten sändas till pluton- eller troppchefen.

ID-KORT

Personbeteckning	
Efternamn	
Samtliga förnamn	
Militär grad	
Skreven i	
Hemort	Regionalbyrå
Närmaste anhörig (släktskap och namn)	
Adress till närmaste anhörig	
Underskrift av innehavaren av kortet	

ID-bricka (metall, bör hänga i kedja runt halsen) och id-kort.

Krigsmannen granskar först sin egen utrustning:

- att id-brickan och id-korten eller övnings-id-korten är med
- att vapnet är bekant för krigsmannen, i funktionsskick och att allt som behövs är med
- eventuella redan utdelade patroner är av ändamålsenlig typ (kassetten får fyllas och vapnet laddas först på order av förmanen)
- skyddutrustningen och förstahjälpsetrustningen är enligt övningsordern eller fördelningstabellen
- att andra fälttyg som eventuellt redan utdelas, såsom handgranater och pansarskott är kompletta, hela och fungerande
- stridsutrustningen är i enlighet med givna förteckningar
- fältutrustningen är i enlighet med givna förteckningar
- fältflaskan är rengjord och fylld med vatten eller sportdryck enligt anvisningarna.

Övnings-id-kortet kan omfatta exempelvis följande uppgifter:

- personbeteckning
- efternamn
- samtliga förnamn
- militär grad
- hemkommun
- församling
- fredstida grundenhet och truppförband

Vid fredstida övningar delas smällpatroner och patroner ut enligt övningsplanen. Om utdelningen av patroner under krigstid beordras i planen för uppställandet.

Om mobil- och smartutrustning ges separata anvisningar i samband med uppställandet av truppen.

Då krigsmannen har granskat sin egen utrustning meddelar han om detta till sin gruppchef. Om det upptäckts brister i samband med granskningen bedömer gruppchefen dessas inverkan på utförandet av uppgiften.

Gruppchefen ber krigsmannen om personuppgifter i enlighet med givna anvisningar. Under beväringstjänsten finns alla uppgifter om krigsmannen redan i hos enheten, varför man kan använda kortare förteckningar än vid repetitionsövningar eller då en krigstida trupp uppställs. Då är de väsentliga uppgifterna krigsmannens grad, namn och vapnets nummer.

Då krigsmännen har granskat sin egen utrustning, övergår man till att granska gruppens utrustning. Granskningarna kan utföras under ledning av gruppchefen, enligt reglementen eller enligt skild överenskommelse. I fråga om grupper som använder tunga vapen förläggs tyngdpunkten vid att gruppvapnet och dess ammunition är i användningsskick.

Fordonsförarna granskar fordonet och dess lastning enligt de anvisningar som givits om saken samt meddelar om eventuella brister till gruppchefen. Den övriga gruppen deltar i granskningen.

Resultatet av granskningen av grupperna sammanställs till resultat på plutonnivå och därefter till resultat på kompaninivå, varefter resultatet antecknas i protokollet över krigsberedskapsgranskning. Av protokollet framgår även eventuella brister. Enhetens krigsberedskap konstateras slutligen av dess chef. Samtidigt övergår enheten från dess uppställare till den fungerande chefen under övningen eller den krigstida chefen.

Det ena exemplaret av protokollet över krigsberedskapsgranskning blir kvar hos den uppställda enheten och det andra under beväringutbildning hos den fredstida grundenheten eller vid repetitionsövning och uppställande av trupper för krigstida tjänstgöring hos dess uppställare.

7.3 Operationssäkerhet

Med operationssäkerhet avses skyddande av personalen och truppen från spaning, som sker utgående från offentlig information. Motståndaren kan genom spaning övervaka olika data-nät och samla information i dem och kan genom att kombinera informationen på olika sätt klarlägga din krigstida trupps rörelser, prestationsförmåga, försvarsvilja och annat värdefull information. Denna information kan utnyttjas vid informationskrigföring eller vid riktande av annan typ av spaning mot din trupp.

Operationssäkerhetens betydelse framhävs redan under fredstid, men i synnerhet efter att trupperna har uppställts och i det skede då förberedelserna för strid inletts, i samband med att den enskilda soldaten använder informationsnät med hjälp av sin mobil- och smartutrustning och håller kontakt med sina närstående på olika sätt. Under fredstid bör var och en tillägna sig de rätta verksamhetsmodellerna till exempel gällande användningen av sociala medier, upprätthållande av kontakten med närstående och vid kommunikation med andra människor.

En soldat bör inte ta upp sin egen krigstida uppgift, enhet, i synnerhet dess prestationsförmåga

och verksamhetsätt eller uppgifter, i offentliga medier eller vid samtal. Vidare bör man undvika att publicera truppens kommande verksamhet eller platsinformation, eftersom just information av den här typen även intresserar motståndaren. Till exempel i sociala medier kan man lätt plocka ut sådan information och dra slutsatser med hjälp av den. Enskilda informationsfragment i kombination med annan information som erhållits genom spaning kan avslöja sekretessbelagd information och riskera din trupps säkerhet.

7.4 Arbets- och tjänstgöringssäkerhet

Med arbets- och tjänstgöringssäkerhetsverksamhet avses den helhet som består av metoder och verksamhetsmodeller och med vilken personer skyddas för de faror som arbetet, tjänstgöringen och omgivningen utgör för dem. Säkerställandet av tjänstgöringssäkerheten bör stå i

fokus när det gäller beväringarnas tjänsteuppgifter.

Tyngdpunkten för tjänstgöringssäkerhetsarbetet läggs vid den militära utbildningen, där beväringarna utsätts för förhöjda risker. Krav som gäller säkerhetsarrangemang har givits i form av försvarsmaktens order och föreskrifter. Sådana är bl.a. säkerhetsföreskrifter, reglementen, handböcker samt övriga förpliktande normer. Försvarsmakten arbetar också för beväringarnas trygghet under fritiden.

Den som leder utbildning eller annan tjänsteuppgift och den som utbildar truppen har ansvar för tjänstgöringssäkerhetsarrangemangen i tjänsteuppgifter. Utbildaren ska vara på det klara med de föreskrifter och anvisningar som gäller användningen av och säkerheten gälla den utrustning som används och övervaka att varje redskap används på det sätt som det är avsett för. Även beväringarna ska förstå sitt ansvar och sin uppgift när det gäller den egna

Både utbildarna och de som utbildas ansvarar för tjänstgöringssäkerheten.

Beväringens ansvar och uppgifter

Var och en ska

- kunna använda de vapen och den utrustning som givits honom på ett tryggt sätt och beakta de risker dessa utgör för honom själv och för den egna truppen
- En soldat får inte använda sådana vapen, redskap eller sprängmedel som han upplever att han inte kan använda. Sådana situationer ska genast meddelas till förmannen.
- Säkerhets- eller skyddsutrustning som finns på ett vapen eller redskap får inte avlägsnas eller kopplas bort utan tillstånd.
- veta vad truppen håller på med och känna till den egna rollen som en del av truppen
- med alla medel som står till buds sörja för såväl sin egen som de övriga soldaternas säkerhet
- iaktta de säkerhetsföreskrifter som gäller den egna uppgiften
- använda personlig skyddsutrustning och övrig utrustning som delats ut
- upprätthålla snygghet och ordning
- meddela till sin förman om alla fel och brister (t.ex. omständigheter, redskap) som kan riskera säkerheten.

Anmälan om farliga situationer

Alla faroobservationer, tillbud och olyckor bör anmälas till förmannen. Som faroobservation kan t.ex. anses att man hittar en smällpatron vid rengöring av vapnet. Det är alltså fråga om ett fenomen som kan medföra fara för människan, men som ännu inte föranlett någon skada. Som tillbud kan betraktas en situation där en smällpatron som brinner av då vapnet rengörs utan att de närvarande skadas. Med tillbud avses alltså en farlig situation där det varit nära att en personskada uppstått. Det är synnerligen viktigt att alla faroobservationer och tillbud rapporteras. Genom anmälan av faroobservationer och tillbud kan man förebygga motsvarande situationer och personsador. Syftet är inte att söka skyldiga. Du kan lätt rapportera om faroobservationer eller tillbud genom att fylla i ett riskkort (fi. vaarakortti, se bilden). Då du har fyllt i kortet kan du ge det till din förman eller lämna det i den postlåda som avsetts för ändamålet.

Fem regler inom arbets- och tjänstgöringssäkerhet

1. Rikta inte ditt vapen mot andra människor än fienden.
2. Tänk efter och notera riskerna innan du handlar.
3. Ropa seis då du ser en fara hota.
4. Meddela alltid öppet och aktivt om en farlig situation.
5. Följ alltid säkerhetsföreskrifterna.

truppens säkerhet. De bör kunna bedöma riskerna för tjänstgöringssäkerheten i den uppgift som de fått samt beakta dessa risker i truppens verksamhet.

Varje beväring svarar för sin del för att han eller hon iakttar de föreskrifter och direktiv gällande tjänstgöringssäkerheten och som enligt det som han eller hon lärt sig hör till de egna uppgiften. Var och en ska känna till principerna för arbets- och tjänstgöringssäkerhetsverksamheten samt förstå deras betydelse för säkerheten i den egna verksamheten samt dess utveckling. Beväringarna bör kunna fungera som en del av truppen då att de inte genom sin egen verksamhet riskerar sin egen eller truppens övriga soldaters säkerhet. Därtill bör de kunna beakta de risker som truppens verksamhet innebär för honom eller henne själv.

Man övar sig i att utveckla tjänstgöringssäkerheten inom den egna verksamheten under hela tjänstgöringen. Det bästa sättet att förbättra säkerheten är att se till att personalen är kunrig. En central princip under alla skeden av utbildningen är att först lära sig att utföra prestationerna på ett säkert sätt och först sedan sträva efter att göra utförandena snabbt. Man bedömer först färdigheterna hos dem som utbildas att göra utförandena säkert innan man övergår till följande mer krävande skede av utbildningen. Förutom den bedömning som utbildarna gjort är det viktigt att också de som utbildas själv bedömer om de har tillräckliga färdigheter.

I en väl ordnad övning upplever de som utbildas att riskerna för olyckor har noterats och minskats till en godtagbar nivå. Utbildningen är trygg då en militär trupp kan använda sina vapen och

redskap på rätt sätt och kan beakta de risker som omgivningen medför. Även under undantagsförhållanden är det viktigt att bedöma de risker som stridsuppgifterna medför för truppens säkerhet och på så sätt minska de förluster som beror på truppens egen verksamhet.

7.5 Allmän trafiksäkerhet

» *Trafiken är ingen lek eller tävlingsbana!*

Beväringar utgör en riskgrupp. Flest personskador i trafiken sker i åldern 15–24 år. Risken att omkomma i trafiken är mer än trefaldig för riskgruppen i jämförelse med den övriga befolkningen.

Bland beväringarna skedde sammanlagt 35 trafikolyckor med dödlig utgång under åren 1991—2000. Av olyckorna inträffade 4 under tjänstgöring, 31 under permission, ledighet eller under resor till och från permission. Permissionen är således den farligaste tiden med tanke på beväringarnas trafiksäkerhet.

Uppgift

Fundera över vad som gör beväringarnas permissionstid farlig.

Säkerhetsbälte

Säkerhetsbältet skulle ha räddat hälften av dem som under de senaste tio åren har råkat ut för en olycka med dödlig utgång. Av dem som skadades skulle t.o.m. tre av fyra ha klarat sig undan med lindrigare skador eller rentav utan skador.

De krafter som riktas mot dig vid ett tvärstopp är stora redan vid hastighet i tätort. Till exempel en person som väger 70 kg har en kollisionsvikt om ca 3 000 kg vid 50 kilometers hastighet

i timmen. Därför krossar en person som sitter i baksätet utan säkerhetsbälte en person som sitter i framsätet. Å andra sidan kan du inte längre hålla dig på din plats med bara händerna om din hastighet överskrider 7 kilometer i timmen.

Det är obligatoriskt för alla som reser i bil att ha säkerhetsbälte, också för dem som sitter i baksätet på en taxi.

En luftkudde ersätter inte säkerhetsbältet. Enbart en krockkudde utan säkerhetsbälte ger ett ca 20-procentigt skydd, medan enbart säkerhetsbältet förhindrar dödsfall i ca 50 % av fallen.

Körhastighet

Körhastigheten är av avgörande betydelse både för din och särskilt för fotgängarnas säkerhet. Då din hastighet stiger från 40 km/h till 50 km/h är risken för en fotgängares död vid kollision mer än dubbelt så stor. Då din hastighet ökar från 30 km/h till 60 km/h blir risken för att fotgängaren dör över tio gånger så stor.

Å andra sidan ökar en sänkning av hastigheten restiden mindre än man i allmänhet tror. T.ex. en sänkning av hastigheten i tätort från 50 km/h till 30 km/h ökar din restid med bara ca 20 %.

Trötthet

Många trafikolyckor bland beväringar har berott på att föraren somnat. Det är alltid farligt att köra när man är trött. Undvik därför att köra trött genom att vila tillräckligt före avfärden, vila på en p-plats under resan, pigga upp dig genom en promenad eller ett besök på ett kafé och genom att hålla medpassagerarna vakna samt genom att byta förare eller turas om som förare vid behov och åtminstone med ca 45 minuters mellanrum.

Passagerarna bör hålla föraren uppmärksam och vaken genom att prata med honom eller henne.

Även om du känner dig vaken vid resans början är du farlig i trafiken om du inte har sovit oavbrutet i minst sex timmars tid under de senaste 24 timmarna före den tidpunkt då körsträckan är slut.

Alkohol

Under en timme förbränner levern ett gram ren alkohol för varje tiotal kilogram personer väger. Således förbränner alltså en person som väger 80 kg ca 8 g alkohol per timme.

En person som väger 80 kg förbränner alkohol enligt följande:

- en flaska mellanöl, 1 timme 30 min
- en flaska A-öl, 2 timmar
- en flaska rödvin, 9 timmar
- en flaska brännvin, 22 timmar.

På blodets alkoholhalt inverkar förutom mängden alkohol även många individuella faktorer. Tumregeln är att två flaskor mellanöl höjer alkoholhalten i blodet på en person som väger 70 kg till 0,3 promille. Även om gränsen för rattonykterhet 0,5 promille inte skulle överskridas har polisen alltid rätt att avbryta färderna om förarens prestationsförmåga kan anses vara nedsatt.

Att köra berusad är ett brott, där kostnader inte ersätts av försäkringar. Även passageraren blir ersättningskyldig vid en olycka, varför det löner sig att avböja ett erbjudande om skjuts med en berusad förare. Den som överläter sin bil till en berusad person gör sig skyldig till ett brott.

Läkemedel

På förpackningarna till läkemedel som försvagar prestationsförmågan eller vaksamheten finns en röd triangel. Denna betyder inte att läkemedlet alltid och hos alla försämrar de egenskaper som behövs i trafiken. Därför är det inte förbjudet att köra bil om man använder medicinen, utan triangeln bör ses som en varning.

Däremot garanterar det att triangeln saknas inte att läkemedlet är helt ofarligt i trafiken. Ge därför akt på din egen reaktion på läkemedlet. Håll dig borta från ratten om ditt tillstånd avviker från det normala.

Beväringarnas trafikolyckor beror på:

- **felaktiga trafikattityder**
- **för hög situationshastighet**
- **liten körvana**
- **att föraren somnat vid ratten**
- **gamla fordon**

För stor situationshastighet kan leda till överraskande, farliga situationer. Håll alltid ditt säkerhetsbälte fäst och kom ihåg att

- också en bekant väg kan bjuda på överraskningar
- även andra rör sig på vägen
- tillräckligt med tid måste reserveras för resan
- det kan finnas "svart is" på vägen, som man inte ser inifrån bilen.

Kom ihåg att vila tillräckligt även när du är på permission.

Trafikdisciplinen och -attityderna har förslappats.

- Försök du höja dem genom att:
- följa trafikreglerna, särskilt hastighetsbegränsningarna,
- hålla dig nykter vid ratten,
- beakta väderleksförhållandena,
- ta hänsyn till trafiktätheten.

» *Låt inte din kamrat påverka ditt körsätt. Bara du själv känner väglaget och ditt fordon. Uppmuntra aldrig någon annan att överskrida sin körförmåga.*

Kom alltid ihåg att:

- hålla ett tillräckligt långt säkerhetsavstånd
- vara förutseende i alla körförhållanden
- anpassa hastigheten till väglaget, utrustningen och körvanan.

Håll din bil i skick och se till att den är trafiksäker.

» *Använd reflexband eller -bricka då du rör dig till fots. Använd dig av dina kostnadsfria permissionsresor. Använd permissionstransporterna och kollektivtrafiken.*

7.6 Rusmedelsfostran

Det lönar sig att sluta röka och använda snus

Både cigaretter och snus innehåller nikotin, som i sig självt är giftigt och har flera skadliga effekter på hälsan. Dessutom försvagar nikotin den fysiska prestationsförmågan genom att tillfälligt höja blodtrycket och hjärtats pulsfrekvens, vilket gör att hjärtat ansträngs mera än normalt. På grund av nikotinet dras blodårorna samman och blodcirkulationen i musklerna avtar, vilket ökar risken för skador i samband med motion och fördröjer musklernas återhämtning efter idrottsprestationer. Muskelstyrkan och -massan minskar, eftersom musklerna har sämre tillgång till syre och näringsämnen.

Man tror ofta felaktigt att snus är ett ofarligt alternativ till tobak. Som snus användare utvecklar du inte tjärlunga, men utsätter dig ändå för alla andra problem som tobak medför och skadar munnens hälsa ytterligare. Den höga nikotinhalten i snus (ca 20 gånger högre än i cigaretter) och att man utsätts för ämnet under lång tid leder också till synnerligen starkt beroende.

Du lägger snabbt märke till nyttan av att sluta röka även om du skulle ha rökt under lång tid. Genast under de första dagarna sjunker kolmonoxidhalten i blodet till normal nivå, nikotinet försvinner ur organismen och lukt- och smaksinnet förbättras avsevärt. Redan två veckor efter att du slutat röka förbättras blodcirkulationsorganens och lungornas funktion och den ökar den fysiska prestationsförmågan. Att sluta röka minskar risken att insjukna i flertalet sjukdomar, underlättar vården av sjukdomar och gör att man blir snabbare frisk. Då du slutat röka ökar din prestationsförmåga och förbättras din motståndskraft.

7.7 Informations- och cybersäkerhet

Cybermiljö

Cybermiljön är en omgivning som består av ett eller flera informationssystem som är avsett för hantering av information som är i elektroniskt format.

De hot som riktar sig mot cybermiljö har blivit farligare än tidigare ur enskilda människors, företags samt ur hela samhällets synvinkel. De anfall som sker i cybermiljö kan användas som medel för politisk och ekonomisk påtryckning samt vid allvarliga kriser som påverkningsmetod vid sidan av traditionella militära maktmedel.

Stridsrummet i en cybermiljö består av flera skikt. Det fysiska skiktet består av geografiska delar och nätens fysiska platser och ruter. Det logiska skiktet omfattar de delar i datanät och -system som kan uppdateras elektroniskt och vilkas egenskaper inte är bundna till geografien eller till fysiska platser. Sådana är till exempel rutterna för meddelanden och andra protokoll som skapats för att meddelandet ska kunna frambefordras. Det sociala skiktet består av fysiska personer och de elektroniska identiteter (cyberpersoner) som har samband med dem.

Delarna i det översta skiktet kan finnas på samma plats eller i olika delar av det fysiska skiktet.

Cyberhot

Cyberhot betyder att det är möjligt att en gärning eller händelse som inverkar på cybermiljön inträffar och att den då utgör en risk för någon funktion som är beroende av cybermiljön. Hot som riktar sig mot cybermiljön är till exempel hot mot informationssäkerheten, som då de inträffar äventyrar rätt eller ändamålsenlig användning av informationssystemet.

Ett cyberhot kan med avseende på verkningsgraden allmänt indelas i

- ofrivillig störning
- avsiktlig störning
- brottslighet
- kränkning av den nationella självbestämmanderätten samt
- hot, påtryckning eller fientligt maktmedelsbruk.

Ett cyberhot kan med avseende på sin mekanism indelas i

- överbelastningsattacker
- intrång och ändring av information
- intrång och förintande av information/tjänster

- hindrande av tillgång till information eller tjänster samt
- intrång och informationsstöld, spaning och informationsanskaffning.

Cyberförsvar

Med cyberförsvar avses ett delområde inom försvaret av den nationella cybersäkerheten, som bygger på prestationsförmågor inom spaning, påverkan och skydd.

Cyberskydd

Cyberskydd omfattar de åtgärder genom vilka man förhindrar att cyberspaning och -påverkan riktas mot försvarsmaktens databehandlings- och dataöverföringssystem. Cyberskyddet verkställs i förebyggande syfte så att i förväg uppställda krav på informationssäkerheten beaktas i planeringen, byggandet, upprätthållandet och användningen av dataöverförings- och databehandlingssystem.

Försvarsmakten skyddar sina egna system så att dess lagstadgade uppgifter kan skötas oberoende av de hot som cybermiljön medför. De mest kritiska vapen- och ledningssystemen samt systemen för spaning, verkan och målanvisning skyddas mot cyberhot under alla förhållanden. I syfte att säkerställa prestationsförmågan utvecklas spanings- och verkansförmågan i cybermiljö som en del av utvecklingen av den övriga användningen av militära maktmedel.

Cyberspaning

Cyberspaning innebär spaning i cybermiljö, och dess syfte är att producera analyserad information om prestationsförmågor och verksamhetsmodeller och att skapa den lägesmedvetenhet som skyddet och påverkan förutsätter. Med cyberspaning avses spaning som riktar sig mot den information som hanteras i informationssystem med hjälp av datatekniska metoder.

Cyberpåverkan

Cyberpåverkan betyder påverkan på dataöverförings- och databehandlingssystem. Den bygger på sårbarhet som framkommit genom spaning samt påverkan med hjälp av program som installerats i de system som verksamheten riktar sig mot.

Försvarsmaktens cyberpersonal

Cyberpersonalen består under normala förhållande av avlönad personal och beväringar som utbildas. Under undantagsförhållanden kompletteras den anställda personalen med placerade reservister som fått cyberutbildning. Det militära cyberkunnandet integreras med det befintliga utbildningssystemet och alla får grundläggande undervisning om cyberskydd. Beväringarna har möjlighet att söka till cyberspecialuppgifter där man får utveckla sitt eget kunnande till exempel genom informationssäkerhetstestning och olika uppgifter inom cyberövervakning.

Inom informations- och cybersäkerheten är det inte alltid fråga enbart om teknik, utan även kunnande och arbetssätt. Vi är alla ansvariga för informationssäkerheten.

8 Utbildning av reserven

I utbildningssystemet för reserven utgör utbildningen av reserven och det frivilliga försvarets behov en helhet, som möjliggör en flexibel, resultatnriktad och individuell utveckling av kunnandet samt stöder utvecklingen av truppens prestationsförmåga.

Den viktigaste delen av utbildningen utgörs av repetitionsövningarna. Vid sidan av dessa kompletteras truppernas kunnande och funktionsförmåga genom försvarsmaktens frivilliga övningar, utbildning som beställts av Försvarsutbildningsföreningen (MPK), erfarenheter som erhållits i krishanteringsuppdrag, annan frivillig försvarsutbildning samt reservisternas utbildning på eget initiativ. Utbildningen av reserven är en kombination av olika utbildningssätt, där försvaret, Försvarsutbildningsföreningen och de värnpliktiga själva har sin egen roll.

Den krigstida truppen eller en del av den bildas i samband med utbildningsurvalen under grundutbildningsperioden och samlas senast i början av trupputbildningsperioden. Efter det sker utbildningen i krigstida sammansättning. De som hör till samma trupp upplever på så sätt samma ansträngningar och framgångar och lär känna varandra. De gemensamma upplevelserna ökar truppens sammanhållning, vilket enligt de erfarenheter man fått är en viktig faktor med tanke på truppens krigstida psykiska och uthållighet och prestationsförmåga.

Då beväringstjänsten upphör flyttas truppen till reserven i krigstida sammansättning, som övar under den utbildning som ordnas för reserven. Personalen kvarstår i sammansättningen 5-10 år, varefter en ny trupp utbildas för uppgiften och utgörs av beväringar från den nya kontingenten. Den gamla truppen splittras dock inte, utan man strävar efter att hålla den samlad även i dess nya uppgift.

Det kunnande som man erhållit som beväring bör upprätthållas och utvecklas även i reserven. Repetitionsövningar för reserven ordnas med 1–5 års mellanrum.

Det är också möjligt att upprätthålla och utveckla sina militära färdigheter på frivillig grund genom försvarsmaktens frivilliga övningar (PV-VEH), kurser eller övningar som ordnas av Försvarsutbildningsföreningen (MPK) eller genom att avlägga kurser i den öppna lärandemiljön (PvMoodle).

Reservisternas aktivitet och utbildning på eget initiativ samt utveckling av funktionsförmågan beaktas då personen senare placeras i en krigstida uppgift som motsvarar hans eller hennes kunnande. Genom frivillig utbildning ökar därtill antalet ersättande repetitionsövningsdygn som räknas till godo vid befordring.

Genom att delta i frivillig utbildning har du goda möjligheter att bekanta dig med de personer som du också under undantagsförhållande skulle ha att göra med. Bland bekanta är det lättare att agera och genom att man känner varandra ökar tilltron till den egna truppens prestationsförmåga.

Utbildningsorganisationen Maanpuolustuskoulutusyhdistys – Försvarsutbildningsföreningen MPK är en offentligt rättslig förening som fungerar som ett samarbetsorgan för den riksomfattande frivilliga försvarsutbildningen.

Genom den utbildning som MPK ordnar kan man upprätthålla och utveckla sitt militära kunnande och förbereda sig för repetitionsövningar. Under MPK:s utbildningsevenemang kan man utveckla sitt kunnande som utbildare och ledare och dessutom ha nytta av dem i det civila livet. MPK samarbetar med olika läroinrättningar, och de kurser man avlagt kan räknas till godo inom studierna.

Genom att utbilda sig kan man upprätthålla och utveckla sitt militära kunnande samt förbereda sig för den egna krigstida uppgiften. Under MPK:s kurser är det möjligt att upprätthålla sin skjutskicklighet samt testa sitt eget kunnande och sina färdigheter exempelvis på

överlevnadskurser och kurser i militära färdigheter eller vildmarksfärdigheter. Kurserna kan ge repetitionsövningsdygn som beaktas vid befordring.

MPK bedriver ett intensivt samarbete med försvarsmakten i fråga om utbildningen av landskapskompanier och lokala trupper. Information om hur man söker till de lokala trupperna får man av den egna förmannen eller senare i reserven från regionalbyrån.

MPK:s kursutbud omfattar även beredskaps- och säkerhetsutbildning, där man övar beredskap inför störnings- och undantagsförhållanden samt säkerhet i vardagen. Denna utbildning är öppen för alla och förutsätter inte att man gjort militärtjänst. Man kan söka till MPK:s uppgifter under undantagsförhållanden även utan militär utbildning.

Ytterligare information om försvarsmakten och utbildningen för reserven får du bland annat på webbsidorna

- puolustusvoimat.fi
- mpkk.fi
- mpk.fi

» *Det frivilliga försvaret stöder beredskapen!*

9 Försvarsmakten som arbetsplats

Beväringstjänsten som grundutbildning för militära uppgifter

Beväringstjänsten är ett inträdeskrav och utgör samtidigt grundläggande utbildning för militära uppgifter. Till de militära uppgifterna hör officers-, specialofficers-, militärpräst- samt avtalsoldats- och underofficersuppgifterna. Alla dessa är öppna för både män och kvinnor.

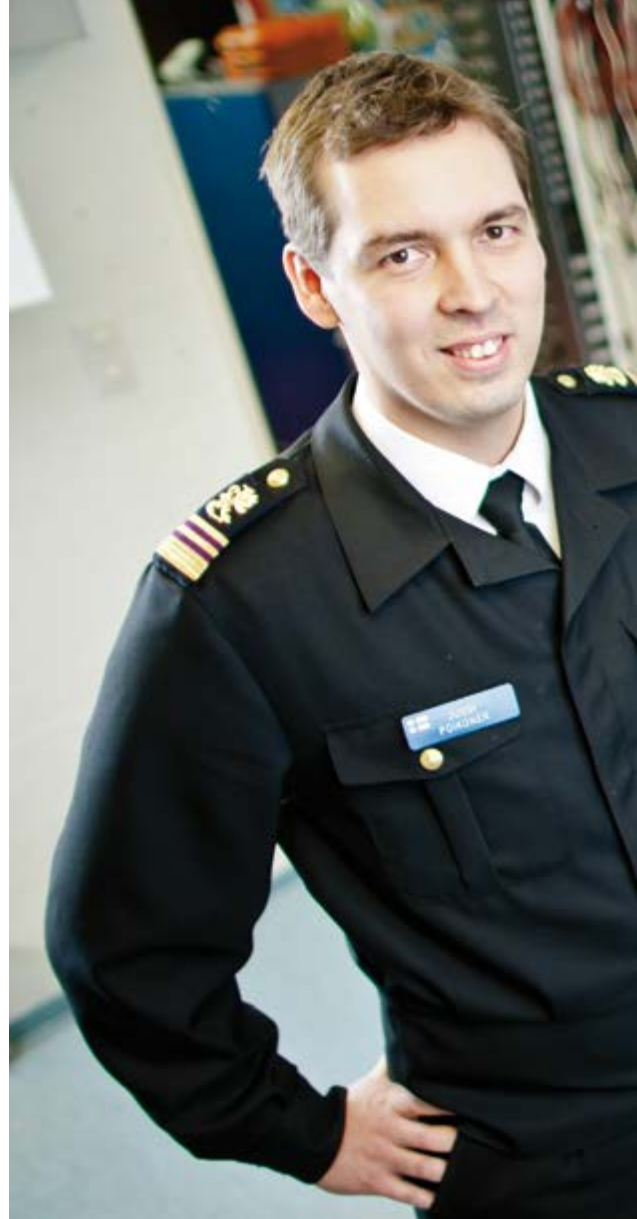
Officerarnas och militärprästernas samt en del av specialofficerarnas uppgifter förutsätter högskoleutbildning.

Till specialofficersuppgifter kan man söka även via yrkeshögskoleexamen. Underofficersuppgifterna förutsätter underofficers- eller reservofficerskurs och utbildning på andra stadiet. För en uppgift som avtalsoldat förutsätts beväringstjänst och grundskola.

Under beväringstjänsten ser du en del av de arbetsuppgifter som försvarsmakten erbjuder och kan testa din egen lämplighet för yrkesområdet. Inom försvaret finns också många civila uppgifter, som du kan söka utgående från den civila utbildning du skaffat dig. Meddela din plutonchef och enhetschef i samband med intervjun om du är intresserad av de militära yrkena. Om du överväger att satsa på ett militärt yrke bör du tjänstgöra väl under grundutbildningsperioden och sträva efter att bli antagen till underofficersskolan eller reservofficersskolan.

Efter beväringstjänsten har du möjlighet att fungera som avtalsbunden soldat. De som vill söka in till Försvarshögskolan och fått ledarutbildning fungerar då i allmänhet som utbildare. De som fått manskapsutbildning arbetar i specialuppgifter, t.ex. som chaufförer. Du kan även söka en lediganslagen underofficersuppgift.

Man kan ansöka till Försvarshögskolan årligen under tiden mars-april. Inträdesproven ordnas i maj och kadettkurserna börjar i september. Anvisningar om hur man söker till Försvarshögskolan finns i den urvalsguide som

Försvarshögskolan ger ut årligen och på webbsidan maanpuolustuskorkeakoulu.fi/opiskelijaksi.

Ytterligare information om de militära yrkena får du av utbildarna vid din grundenhet och om studierna av de kadetter som utför sin arbetspraktik. De militära yrkena presenteras även i högskolornas och läroanstalternas urvalsguider.

» *Ledarutbildning öppnar möjligheter inom den militära branschen!*

Försvarsmakten som arbetsgivare

Försvarsmakten är en uppskattad och säker arbetsgivare som utvecklas snabbt och som erbjuder mångsidiga uppgifter och tjänstgöringsplatser på olika håll i Finland för både militärer och civila. Försvarsmakten har ca 12 000 anställda.

Försvarsmaktens verksamhet kännetecknas av målmedvetenhet, resultatförmåga, flexibilitet och samarbete.

Av den som utnämns till en tjänst inom försvarsmakten förutsätts att han eller hon är finsk medborgare och har allmän behörighet för stats-tjänst. Av den som utnämns till en tjänst inom försvarsmakten förutsätts även ha den tillförlitlighet som uppgifterna förutsätter. Av dem som utnämns till en militär tjänst vid försvarsmakten krävs dessutom att de har fullgjort värnplikt i vapentjänst eller frivillig militärtjänst för kvinnor vid försvarsmakten eller gränsbevakningsväsendet i Finland, och att de till sin hälsa och fysiska kondition är lämpliga för tjänsten.

Personalen förutsätts ha utbildning och arbetspraktik inom sitt område.

Försvarsmakten har flera goda sidor som arbetsgivare. Arbetsuppgifterna är självständiga och utmanande, utbildning och utveckling värdesätts och arbetsklimatet är konstaterat bra. Man har omsorg om personalens välbefinnande och det finns utmärkta motions- och hobbymöjligheter inom försvarsmakten. Försvarsmaktens arbetsplatser är säkra och väl ansedda i samhället. Intresserade arbetstagare har också goda möjligheter att tjänstgöra i internationella uppgifter.

» *Försvarsmakten erbjuder utmanande och intressant arbete; ett arbete med mening.*

Vilka av följande yrken och uppgifter inom försvaret skulle passa dig?

Militärvetenskaplig utbildning och officersyrket

Grundläggande examina inom den militära branschen är kandidatexamen (MiK) och magisterexamen i militära vetenskaper (MiM). Påbyggnadsexamina är generalstabsofficersexamen och doktorsexamen (MiD) i militärvetenskaper. Studierna sker vid Försvarshögskolan i Helsingfors. En del av studierna sker vid försvarsgrenarnas, vapenslagens och ansvarsområdenas egna skolor under ledning av Försvarshögskolan samt vid Gräns- och sjöbevakningsskolan.

Kunskapsområdena inom studierna för militärvetenskapliga examina är:

- **Ledarskap:** "Vilja och förmåga att leda och ta ansvar "
- **Krigskonst:** "Vilja och förmåga att vinna striden "
- **Funktionsförmåga:** "Vilja och förmåga att utvecklas "
- **Utbildningsförmåga:** "Vilja och förmåga att lära sig och lära "
- **Forskning:** "Vilja och förmåga att förstå "

Kandidat- (MiK) och magisterexamen (MiM) i militärvetenskaper

De som godkänts för militärvetenskapliga studier får studierätt för magisterexamen i militärvetenskaper. De studerar på de kadettkurser som inleds årligen vid den till Försvarshögskolan hörande Kadettkolan. Studierna avläggs i två skeden. Lägre högskoleexamen, kandidatexamen i militärvetenskaper (180 studiepoäng) avläggs på tre år och högre högskoleexamen, magisterexamen i militärvetenskaper (120 studiepoäng) avläggs på två år.

Enbart avläggande av militärvetenskaplig examen medför inte officerskompetens utan därtill förutsätts särskilt fastställda militäryrkesstudier.

Efter kandidatexamen i militärvetenskaper och militäryrkesstudier utnämns studeranden i tidsbundet tjänsteförhållande där han under ungefär fyra år som officer vid det truppförband han väljer fördjupar den undervisning han fått. Efter minst fyra år i arbetslivet kan officerarna återvända till Försvarshögskolan för att avlägga magisterexamen. En officer som avlagt magisterexamen och militäryrkesstudier utnämns till ordinarie tjänst.

De studerande som avlägger kandidatexamen i militärvetenskaper tjänstgör med kadetts tjänstgöringsgrad. I magisterskedet studerar man i sin egen militära grad. Undervisningen vid Försvarshögskolan baserar sig på vetenskaplig forskning och bästa praxis inom branschen. De militära yrkesstudierna utgör en fast del av studierna för kandidat- och magisterexamen i militärvetenskaper.

Målet med kandidatexamen i militärvetenskaper är:

1. förtrogenhet med grunderna i de till examen hörande huvud- och biämnena eller därmed jämförbara helheter och förutsättningar att följa med utvecklingen inom branschen,
2. förmåga till vetenskapligt tänkande och vetenskapliga arbetsmetoder,
3. förutsättningar för utbildning som leder till högre högskoleexamen och livslångt lärande,
4. förutsättningar att tillämpa tillägnad kunskap i arbetslivet,
5. tillräckliga språkkunskaper och tillräcklig förmåga att kommunicera.

Målet med kandidatexamen i militärvetenskaper och militäryrkesstudierna är att producera:

- färdigheter att fungera inom försvarsmaktens och gränsbevakningsväsendets mellanledning och sakkunniguppgifter under fredstid samt grunder att fungera i internationella uppgifter inom befälet vid en grundenhet,
- färdigheter att fungera som chef för en grundenhet inom försvarsmakten och gränsbevakningsväsendet under krigstid.

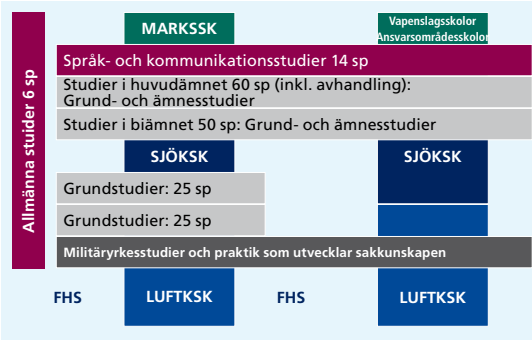
Målet med studierna för magisterexamen i militärvetenskaper är:

1. goda kunskaper i huvudämnet eller därmed jämförbar helhet och förtrogenhet med biämnena,
2. färdighet att tillämpa vetenskapliga kunskaper och metoder,
3. färdighet att fungera som sakkunnig och utvecklare inom sitt eget område i arbetslivet,
4. färdighet för vetenskaplig vidareutbildning,
5. goda språkkunskaper och god förmåga att kommunicera.

Målet med magisterexamen i militärvetenskaper och militäryrkesstudierna är:

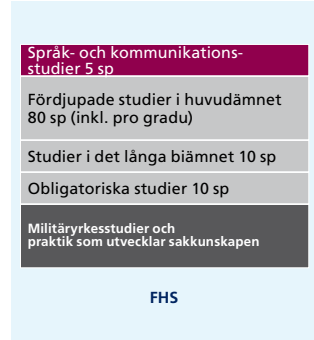
- färdigheter att fungera som chef för en grundenhet under fredstid och inom befälet vid en grundenhet inom internationella uppgifter samt
- färdigheter att fungera inom befälet vid en krigstida truppenhet inom försvarsmakten och gränsbevakningsväsendet.

Kandidatexamen i militärvetenskaper 180 sp

Arbetslivskede i truppförband 4 år, utom piloterna som genast fortsätter sina studier på MIM-skedet.

Magisterexamen i militärvetenskaper 180 sp

Efter utexaminering tjänstgör de officerare som avlagt kandidatexamen i militärvetenskaper och militära yrkesstudier i tidsbunden yngre officers tjänst med löjtnants grad i huvudsak som utbildare för en pluton (motsv.).

Officerarnas utbildningsprogram beskrivs på bifogade bild.

En officer som avlagt magisterexamen i militärvetenskaper och militära yrkesstudier tjänstgör till en början som yngre officer med premiärlöjtnants grad t.ex. som chef för kontingent eller vicechef för grundenhet. Senare uppgifter är t.ex.

chef för en grundhet, lärare vid en militär läroinrättning eller stabsofficer.

Till **generalstabsofficerskursen** väljs man utgående från inträdesförhör. Generalstabsofficerskursen är en påbyggnadsexamen för officerare. Studerandena får de kunskaper och färdigheter som behövs för de högsta officersuppgifterna. Det grundläggande syftet med examen är att utbilda generalstabsofficerare för försvarsmakten och gränsbevakningsväsendet som har de kunskaper och färdigheter samt de forskarfärdigheter som krävs för de högsta officersuppgifterna under normala förhållanden och

undantagsförhållanden. Studierna omfattar alla försvarsmaktens verksamhetsmiljöer från fredstid till kriser under krigstid.

Huvudvikten läggs vid det nationella försvaret, och stöds av undervisning för multinationella krishanteringssuppgifter. Ett godkänt utförande av generalstabsofficerskursen leder till generalstabsofficersexamen, som omfattar 140 studiepoäng.

Doktorsexamen i militärvetenskaper (MiD)

är en militärvetenskaplig påbyggnadsexamen. Examen utgår från forskning och vetenskapande samt produktion av ny forskningsinformation som underlag för undervisning och beslutsfattande och för utveckling av militärvetenskaperna. Doktorsexamen i militärvetenskaper är riktad främst till personer som avlagt generalstabsofficersexamen. Av särskilda skäl kan en person som har en lämplig högre högskoleexamen som avlagts vid Försvarshögskolan eller någon annan högskola godkännas som examensstuderande. Doktorsexamen i militärvetenskaper omfattar 70 studiepoäng. Förutom examensstudierna omfattar examen en doktorsavhandling.

Av den som söker sig till officerskarriären förutsätts

Allmän högskolebehörighet samt reservofficers- eller reservunderofficersutbildning. Reservunderofficerarna går plutonchefskursen vid Reservofficersskolan i samband med att kadettkursen börjar. Sökanden bör vara lämplig för officersyrket med avseende på sin fysiska och psykiska kondition. Han eller hon bör vara högst 26 år, förutom inom flygvapnet där åldersgränsen är 23 år. Sökanden bör med godkänt resultat utföra lämplighetstest samt springa minst 2 600 m i 12-minuterstestet. Därtill bör sökanden ha utfört beväringstjänsten eller frivillig militärtjänst för kvinnor i sin helhet innan kadettkursen börjar.

Tilläggsinformation fås på adressen: maanpuolustuskorkeakoulu.fi/opiskelijaksi/upseeriksi.fi

Fördelar med officersutbildningen och -yrket

Den som studerar till kandidat i militärvetenskaper får dagtraktamente för kadetter under hela studietiden. Inkvarteringen och studierna jämte material är också gratis. Under arbetslivsperioden samt vid studier för magisterexamen i militärvetenskaper erhåller officeren lön för yngre officerstjänst. Var och en som utexamineras garanteras en säker arbetsplats och karriärutveckling. Arbetsuppgifterna och den övning de ger förbereder studeranden för uppgifter på högre nivå.

Särdrag hos officersutbildningen och -yrket

Av sökandena förutsätts reservofficers- eller underofficersutbildning och utförd beväringstjänst. Därtill bör de ha färdigheter, förmåga och motivation för krävande universitetsstudier. Studierna är intensiva och sker i kursform i internatförhållanden.

För att man ska bli antagen som studerande förutsätts att man uppvisar ledaregenskaper, god fysisk kondition och lämplighet för officersyrket.

Avläggande av kandidat- och magisterexamen i militärvetenskaper samt generalstabsofficersexamen förutsätter att man ingår en tjänstgöringsförbindelse. Förbindelsen ingår i början av studierna och är i kraft från den tidpunkt då man utexamineras. Hur länge förbindelsen gäller står i proportion till studiernas längd. Krigstida och fredstida ledaruppgifter försätter ledarförmåga, förmåga att uthärda stress, god fysisk kondition och kontinuerlig utveckling av yrkesskickligheten. En officer är förflyttningsskyldig även om förflyttningar som strider mot vederbörandes egen vilja inte sker särskilt ofta. För att officeren ska utvecklas i sitt yrke krävs dock erfarenhet av olika uppgifter och på olika orter. De kostnader som uppstår i samband med förflyttningar ersätts. De högsta uppgifterna kräver omfattande erfarenhet och vissa av dem tjänstgöring i internationella uppgifter.

Specialofficerarnas uppgifter och utbildning

Inom försvarsmakten tjänstgör ca 800 specialofficerare. De fungerar bl.a. i lednings-, planerings- och expertuppgifter inom vapen- och andra tekniska system samt inom medicinalvården eller det kyrkliga arbetet.

En specialofficer som tillträder en tjänst inom försvarsmakten skaffar utbildning inom sin egen bransch utanför försvarsmakten. Den utbildning som försvarsmakten ger specialofficerare och militärpräster är i huvudsak fortbildning.

Till den fortbildning som ges specialofficerare hör bl.a. försvarets studiehelheter och PD-studier (omfattande studier som ger yrkesmässig behörighet) vid Försvarshögskolan samt försvarsgrenarnas studiehelheter vid försvarsgrenarnas skolor. En del av specialofficerarna studerar på stabsofficerskursen, kursen för ansvarsområdeschefer, kursen för högre befäl, kursen för högsta ledningen samt de regionala och riksomfattande försvarskurserna.

Om lediga uppgifter meddelas på webbtjänsten valtiolle.fi. Tilläggsinformation får du vid den inrättning eller stab där det finns lediga uppgifter.

» *En specialofficer är expert inom sin bransch.*

Civilpersonalens uppgifter och utbildning

Inom försvarsmakten tjänstgör ungefär 4000 civilanställda i olika förvaltnings-, underhålls- och specialuppgifter vid försvarsmaktens truppförband, inrättningar och staber. Uppgifter finns för både personer med yrkesutbildning och för personer som har akademisk utbildning.

Civilpersonalen anställs utgående från utbildning som lämpar sig för uppgiften och arbetserfarenhet. Försvarsmakten ordnar introduktionsutbildning på arbetsplatsen samt fortbildning

för civilpersonalen.

Uppgifter som sköts av personer som genomgått universitets- och högskoleutbildning är t.ex. uppgiften som läkare, forskare, militärjurist, ingenjör, psykolog, ekonomiplanerare, språkexpert och informationsförvaltningschef.

Om lediga uppgifter meddelas på webbtjänsten valtiole.fi. Tilläggsinformation får du vid den inrättning eller stab där det finns lediga uppgifter.

» *Civilpersoner är sakkunniga med specialkompetens inom sin egen bransch.*

Underofficerens yrke och fortbildning för underofficerare

Rekryteringen och urvalet till underofficerskåren sker utifrån de färdigheter man uppvisat under beväringstjänsten eller frivillig militärtjänst för kvinnor och den yrkeskunskap man förvärvat i det civila. Avvikande från förfarandet i fråga om militärvetenskapliga examina sker utbildningen med tanke på underofficerstjänster egentligen inte inom försvarsmakten, utan den som söker en underofficerstjänst bör ha avlagt en examen på andra stadiet, alltså en yrkesinriktad grundexamen eller ha gått gymnasiet. Underofficers- eller reservofficerskurs som genomgått under beväringstjänsten eller annan för uppgiften lämplig specialutbildning är i allmänhet till fördel för sökanden vid rekryteringen.

En underofficer väljs direkt till sin tjänsteuppgift. Hans eller hennes kompetens utvecklas dock genom lärande i arbetet och genom utbildning vid sidan av tjänsten. Grundtanken med underofficerarnas kompetensutveckling är att truppförbanden ansvarar för att det kunnande som behövs i en underofficersuppgift utvecklas med hjälp av hela det metodurval som står till förfogande. Tyngdpunkten läggs vid lärande i arbetet på arbetsplatsen, vars resultat konstateras genom att man avlägger prov.

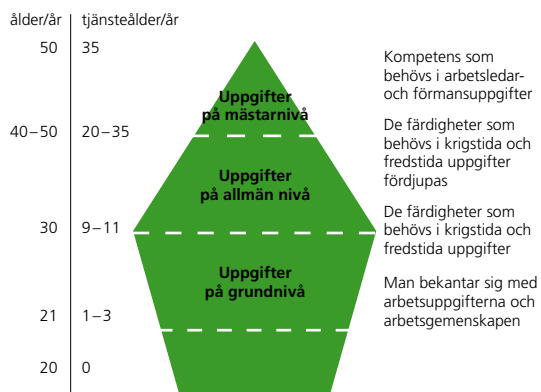
I underofficerskårens uppgiftsstruktur ingår uppgifter på grundnivå, allmän nivå och mästar-nivå. Då erfarenheterna och kompetensen ökar är det möjligt att avancera till mästar-nivå i sin karriär.

Uppgiftsnivåerna bland underofficerarna beskrivs på bilden nedan.

Försvarsmakten ordnar militäryrkesstudier för underofficerarna. Försvarsmakten utbildar underofficerarna till sakkunniga inom sitt eget område. Underofficerarnas utbildning bygger på ett system med fyra nivåer, där fortbildning ordnas under hela karriären, från uppgifter på grund-nivå till uppgifter på mästar-nivå. Studierna sker vid försvarsgrenarnas, vapenslagens och försvarsområdenas skolor. Därtill kan försvarsmaktens övriga studieutbud utnyttjas vid underofficerarnas kompetensutveckling. Lärande i arbetet har en central roll i kompetensutvecklingen när det gäller underofficerare. Underofficerens kompetens utvecklas vid den egna arbetsplatsen med en namngiven, erfaren sakkunnig eller jämställd som handledare.

Särdrag i underofficersyrket

Krigstida och fredstida ledaruppgifter förutsätter ledarförmåga, förmåga att uthärda stress, god fysisk kondition och fortsatt utveckling av yrkesskickligheten. De högsta uppgifterna förutsätter lång erfarenhet,

gedigen yrkeskunskap och vissa uppgifter tjänstgöring i internationella uppdrag.

Fördelar med underofficersyrket

I lärande i arbetet och i utbildningen deltar man med normala löneförmåner. Även inkvartering- en och själva studierna är gratis. Studiehelheterna är i regel flerformsstudier d.v.s. de innehåller korta perioder av närstudier och längre distansstudieperioder. Efter dem verifieras kompetensen med uppvisade färdigheter. Då studiehelheterna har avlagts återvänder underofficerarna till sina uppgifter vid truppförbanden. Erfarenhet genom arbetsuppgifterna och avläggande av studiehelheter ger övning för högre uppgifter.

Kompetenskrav för underofficerstjänst

Av den som utnämns till underofficersuppgift krävs att han eller hon uppfyller de allmänna behörighetskraven för militära tjänster. Dessutom arrangerar det truppförband till vilket underofficeren söker 12-minuterstest i löpning i vilket sökanden bör uppnå minst nöjaktig nivå enligt den tabell som uppgjorts enligt åldersklass och kön. Som merit för den sökande räknas utbildning eller erfarenhet som lämpar sig för ifrågasvarande uppgift samt underofficers- eller reservofficerskurs eller annan specialutbildning som lämpar sig för uppgiften.

Underofficerstjänsterna förutsätter som regel att man gått underofficerskursen.

Som avtalssoldat inom försvarsmakten; utbildar och specialuppgifter Är du intresserad av officers- eller underofficersyrket? Sök dig till specialuppgifter vid truppförbandet eller till utbildningsuppgifter som avtalssoldat. Du får arbete och erfarenhet av yrket. Sökanden bör ha reservofficers- eller reservunderofficersutbildning.

Avtalssoldaterna fungerar bl.a. i följande uppgifter:

- punktutbildare
- hjälputbildare vid beredskapstrupp
- specialutbildare vid internationell beredskapstrupp i uppgifter som förutsätter erfarenhet av fredsbevarande verksamhet (motsv.),
- hjälputbildare på strids-, lednings- och stödfartyg (fälttyg, maskin, signal)
- användare av vapen- och ledningssystem
- driftsunderhållsuppgifter i anslutning till trupputbildningen
- hjälpmekaniker vid flygflottilj, hjälpmekaniker i flottiltjänst

Specialuppgifter som sköts av avtalssoldater är i första hand manskapsuppgifter för personer som specialutbildats för ändamålet och placerats i dem enligt den krigstida placeringen.

Avtalssoldaternas tjänstgöringsgrad är tjänstgöringsgraden i reserven. Ytterligare information får du av utbildarna vid grundenheten. Ansökningsblanketter får du av fältväbeln vid grundenheten.

De vanligaste reglementena finns även på adressen puolustusvoimat.fi/asiointi/aineistot/ohjesaannot-ja-oppaat.

Allmän militärutbildning

- Johtajan käsikirja
- Handledning för utbildare
- Sotilasoikeudenhoitoa koskevia
- säännöksiä
- Sotilaspedagogiikan perusteet
- Sulkeisjärjestysopas
- Varusmiehen sosiaaliopas
- Yleinen palvelusohjesääntö
- Taskutietoa Maanpuolustuksesta
- Varusmies

Vapen-, skjut- och stridsskjutningsutbildning

- Ampumakoulutusopas
- Kevytasekirja
- Läähitaistelun käsikirja
- Maavoimien ampumaohjelmisto
- Panssarintorjuntaopas
- Rynnäkökiväärin käsikirja
- Sinkoampujan käsikirja

Stridsutbildning

- Talvikoulutusopas
- Pimeäkoulutusopas
- Handledning för krigsmannen
- Ryhmänjohtajan opas
- Joukkueen opas
- Jääkärijoukkueen- ja jääkäriryhmän johtajan koulutusohje
- Linnoittamisopas I & II
- Taisteluasukonaisuus
- Maastouttamisopas
- Kenttäpuhelinopas
- Kenttäviestivälineopas
- Sotilasmerkistö ja lyhenteet
- Viestiliikenneopas
- Suluttamisopas
- Suojeluopas
- Suojelumies
- Suojelujoukkojen koulutusopas
- Suojelun käsikirja

Fysisk förmåga

- Liikuntakoulutuksen käsikirja

Psykisk förmåga

- Mielenterveysopas

Etisk förmåga

- Sodan oikeussäännöt. Kansainvälisiä ihmisoikeusasiakirjoja II
- Sodan lait. Käsikirja. *Gunnar Rosén. Suomen Punainen Risti. Painotalo Miktor. Helsinki 1988*
- Valonen Helena. Hyvä käytös huomataan *Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä 1997*

Allmän underhållsutbildning

- Ensiapuopas
- Varusmiehen terveysopas
- Kenttähygieniä käsikirja
- Kenttälääkintä, ensihoidon perusteet
- Terveys ja toimintakyky
- Sotilaan ympäristöopas
- Varusmiehen muonaopas

Internet

- Försvarsmakten: puolustusvoimat.fi
- Försvarshögskolan: maanpuolustuskorkeakoulu.fi
- Maanpuolustuskoulutusyhdistys: mpk.fi
- Arbetsministeriets utbildnings- ja ammatittietopalvelun tietojärjestelmä: mol.fi

7,62 rk 62:n ja kk 62:n

KOHDISTUSKORTTI

Sivusuunnan kohdistus

Korkeussuunnan kohdistus

7.62 rk 62, ampumaetäisyys 150 m

1. Korjataan siirtämällä jyvää iskemän suuntaan.
2. Siirtoruuvin yksi kierros vastaa 25 cm taulussa. Yksi napsaus vastaa 2 cm taulussa.
3. Kaasukammioon merkitty piirtoväli (1 mm) vastaa n 32 cm taulussa.
4. Aseen mieskohtaisen tarkkuuttamisen jälkeen voidaan sivusuuntaa nopeasti korjata myös muuttamalla tähtäyspistettä.

1. Asetin 150 m:n kohdalle.
2. Korjataan avaamalla ruuvimeisselillä reikästä kiinnitysruuvi ja nostamalla (iskemä alhaalla) tai laskemalla (iskemä ylhäällä) reikästä tähtäintä. 1 piirtoväli (1 mm) vastaa n 32 cm taulussa.

3. Aseen henkilökohtaisen tarkkuuttamisen jälkeen voidaan korkeussuuntaa nopeasti korjata myös muuttamalla tähtäyspistettä tai asettimen siirrolla, joka siirtää iskemää taulussa seuraavasti:

1 — 1,5	n 6 cm	3 — 4	n 25 cm
1,5 — 2	n 10 cm	4 — 5	n 32 cm
2 — 3	n 17 cm	5 — 6	n 40 cm

Ampumaetäisyydellä 300 m ovat muutokset taulussa kaksinkertaiset 150 m:n verrattuna.

Sivusuunnan kohdistus

Korkeussuunnan kohdistus

7.62 kk 62, ampumaetäisyys 150 m

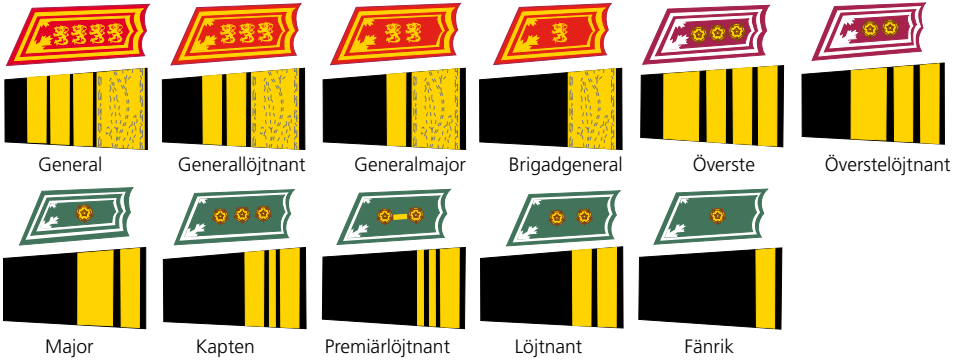
1. Korjataan avaamalla jyvän jalan kiinnitysruuvi ja siirtämällä jyvän jalaa iskemän suuntaan. Piirtoväli (1 mm) vastaa n 30 cm taulussa.
2. Aseen mieskohtaisen tarkkuuttamisen jälkeen voidaan sivusuuntaa nopeasti korjata myös muuttamalla tähtäyspistettä.

1. Asetin 150 m:n kohdalle.
2. Korjataan kiertämällä jyvää kiinni (iskemä alhaalla) tai auki (iskemä ylhäällä). Yötähtäimillä varustetussa aseessa voidaan jyvää kiertää vain täysiä kierroksia, jotta tritiumlamppu jäisi näkyviin.
3. Voidaan korjata myös avaamalla hahlolevyn kiinnitysruuvi ja nostamalla (iskemä alhaalla) tai laskemalla (iskemä ylhäällä) hahlolevyä. 1 mm:n muutos vastaa taulussa n 30 cm.
4. Aseen mieskohtaisen tarkkuuttamisen jälkeen voidaan korkeussuuntaa nopeasti korjata myös muuttamalla tähtäyspistettä tai asettimen siirrolla, joka siirtää iskemää taulussa seuraavasti:

1 — 1,5	10 cm	4 — 5	42 cm
1,5 — 2	10 cm	5 — 6	48 cm
2 — 2,5	12 cm	6 — 7	60 cm
2,5 — 3	12 cm	7 — 8	96 cm
3 — 3,5	15 cm	8 — 9	132 cm
3,5 — 4	15 cm		

Ampumaetäisyydellä 300 m ovat muutokset taulussa kaksinkertaiset 150 m:n verrattuna.

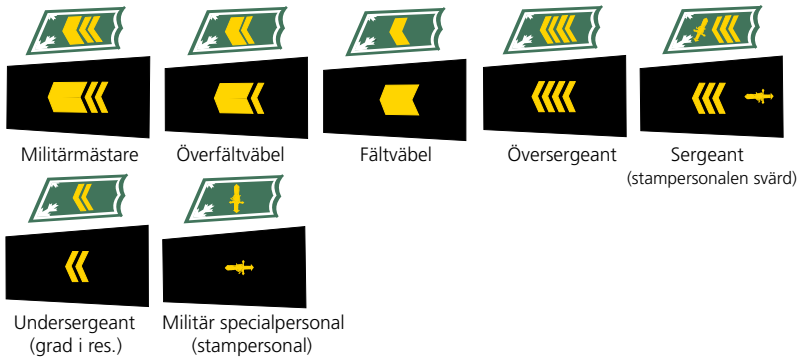
OFFICERARE OCH INSTITUTOFFICERARE (löjtnant-kapten)

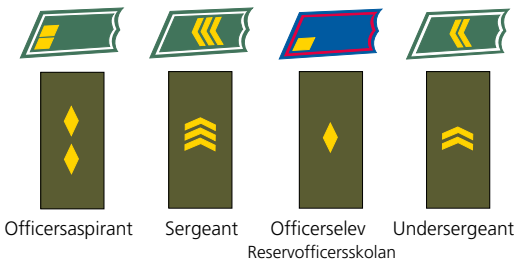
KADETTER

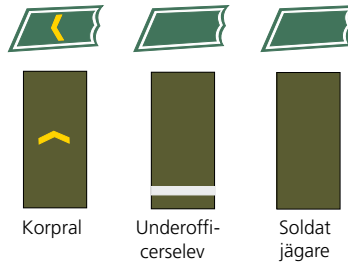
UNDEROFFICERARE

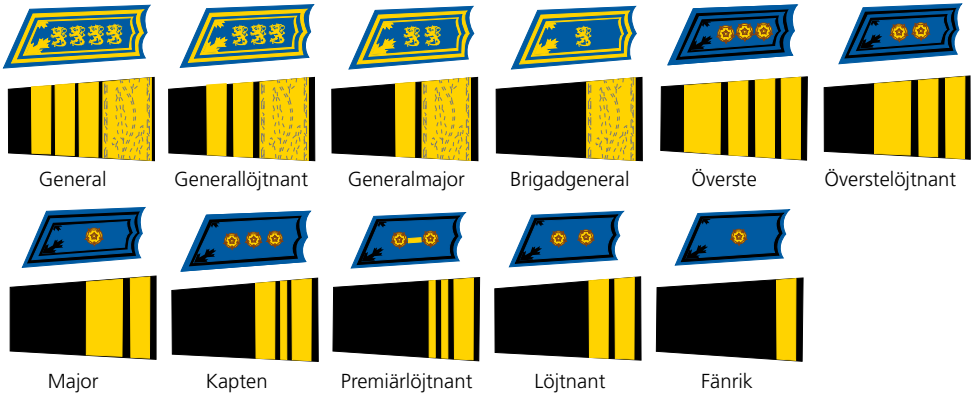
BEVÄRINGSCHEFER

MANSKAP

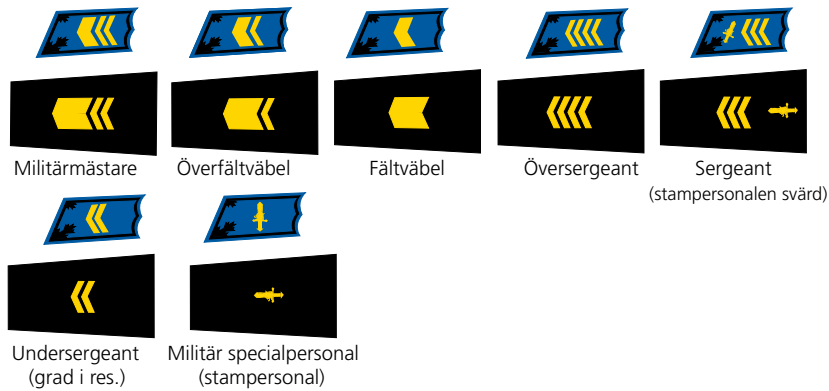
OFFICERARE OCH INSTITUTOFFICERARE (löjtnant-kapten)

KADETTER

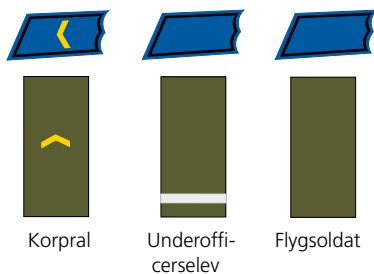
UNDER-OFFICERARE

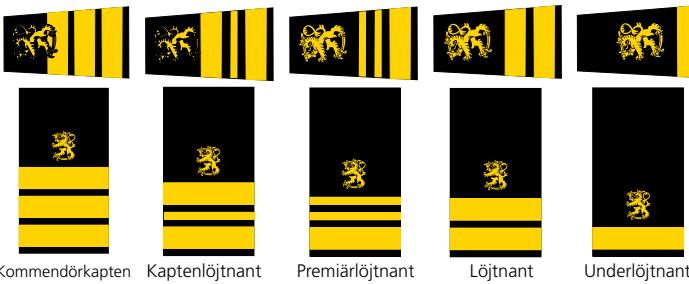
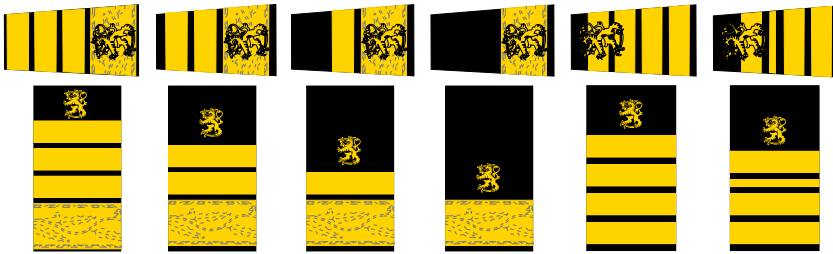
BEVÄRINGSSCHEFER

MANSKAP

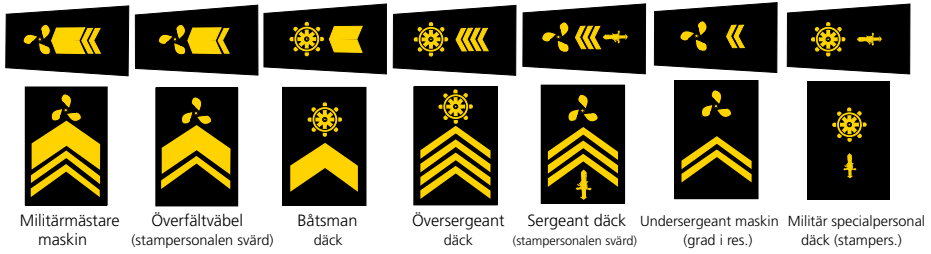
OFFICERARE OCH INSTITUTOFFICERARE (löjtnant-kaptenlöjtnant)

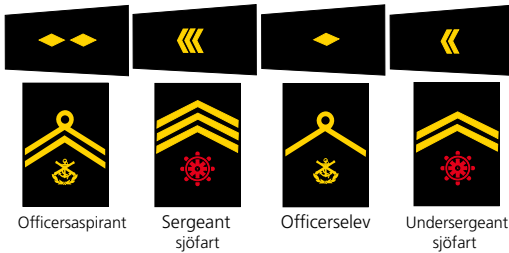
KADETTER

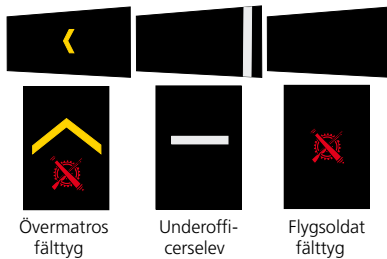
UNDEROFFICERARE

BEVÄRINGSCHEFER

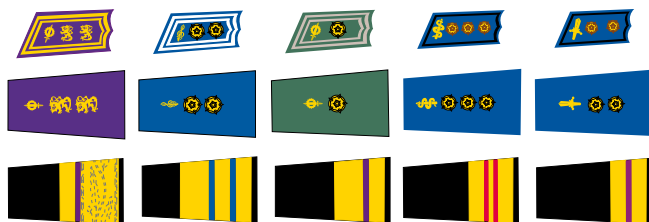

MANSKAP

Specialtecken: Armén och Flygvapnet

Ingenjörgeneralmajor   Musiköverstelöjtnant   Ingenjörmajor   Medicinalkapten   Teknikerlöjtnant

MILITÄRPRÄSTER: ARMÉN OCH FLYGVAPNET

Fältbiskop

Fältprost

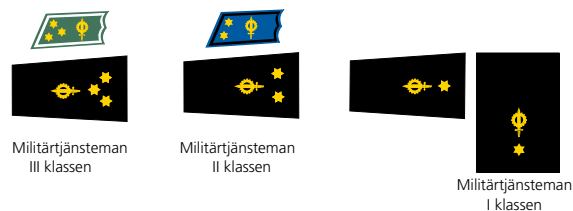
Militärpastor

Militärpastor ortodox

Beväringsspastor/
beväringssdiakon/
militärdiakon
(undersergeant)

Beväringsspastor/
beväringssdiakon/
militärdiakon
(soldat)

MILITÄRTJÄNSTEMÄN: ARMÉN, FLYGVAPNET OCH MARINEN/ingenjör

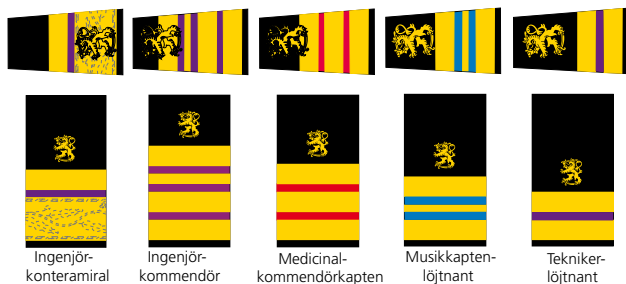

Militärtjänsteman III klassen

Militärtjänsteman II klassen

Militärtjänsteman I klassen

SPECIALOFFICERARE: MARINEN

Ingenjörkonteramiral

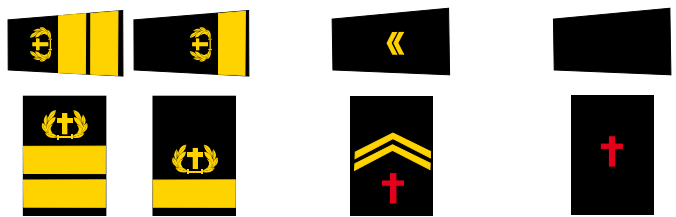
Ingenjörkommendör

Medicinalkommendörkapten

Musikkaptenlöjtnant

Teknikerlöjtnant

MILITÄRPRÄSTER: MARINEN

Fältprost

Militärpastor

Beväringsspastor/
beväringssdiakon/
militärdiakon (undersergeant)

Beväringsspastor/
beväringssdiakon/
militärdiakon (matros)

Generalstab

Fältartilleri

Luftvärn

Signaltrupper

Pionjärtrupper

Reservofficersskolan

Flygvapnet

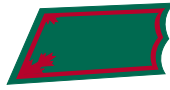
Kadettskolan

Arméns
helikoptertrupper

Underhåll

Markstridsskolan

Militärmusik

Infanteri

Jägartrupper

Gardesjägarregementet

Tavastlands Ryttsarbatalljon
Idrottsskolan

Dragon

Medicinal- och
veterinärtjänst

Pansartrupper

Gränsbevakningsväsendet

SPECIALOFFICERSTECKEN

Ingenjör

Medicinal

Veterinärmedicin

Musik

Tekniker

Ekonomi

Soldatens handbok

Soldatens handbok delas ut till varje beväring i början av grundutbildningsperioden. Man får behålla sin bok och kan således använda den för självstudier och repetition under hela beväringstjänsten och senare då man förbereder sig för repetitionsövningar.

Soldatens handbok innehåller sådant som man lär sig under grundutbildningsperioden och som varje beväring måste behärska och känna till efter grundutbildningsperioden.

I innehållet betonas strids- och marschutbildning, utbildning gällande funktionsförmågan samt vapen- och skjututbildning.

Syftet med de förfaringssätt och exempel som presenteras i handboken är att skapa grunder för soldatens verksamhet. Krigsmannens färdigheter inom alla försvarsgrenar och vapenslag bygger på att man behärskar soldatens grundläggande färdigheter.

